

sorteou
Rep 30
GONG '82 - '83!

- ▲ AVIZIER REPERTORIAL
- ▲ ȘANTIER DE DRAMATURGIE
- ▲ PROIECTE REGIZORALE
- ▲ REPETIȚII

Dialog de atelier cu
HOREA POPESCU

Scrisoare din Deltă

de la

LEOPOLDINA BĂLANUȚĂ

PATA

comedie de
VASILE BĂRAN
și
ȘERBAN CREANGĂ

Divertismente estivale

TEATRUL NAȚIUNILOR (II)

„Nepestele vesele...” din...

Lugoj, la LONDRA

NOU : CITITORII
AU CUVÎNTUL

REVISTĂ A
CONSILIULUI CULTURII
ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE

9

septembrie
1982

Revistă lunară editată
de Consiliul Culturii și
Educației Socialiste și
de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă
România

Colegiul de redacție :

MIRA IOSIF

THEODOR MĂNESCU

VIRGIL MUNTEANU

ILIE RUSU

DOINA TARHON

PAUL TUTUNGIU

- * * * Teatrul — artă a Cetății p. 1
ELISABETA TRĂISTARU : Teatrul și dezvoltarea
conștiinței socialiste p. 2
GONG '82—'83 ! — șantier de dramaturgie ; avizier
repertorial ; proiecte regizorale ; repetiții. An-
chetă realizată de IRINA COROIU, MIRA IO-
SIF, MARIA MARIN, VIRGIL MUNTEANU,
PAUL TUTUNGIU p. 5
VICTOR ERNEST MAȘEK : Creativitatea în arta
actorului (II) p. 24

Semnal

- VIRGIL MUNTEANU : ...Să ne-aruncăm în mare ! p. 29

★

- MIRA IOSIF : Dialog de atelier cu HOREA PO-
PESCU p. 30
CAROL ISAC : „Rampa“ : cariera unei colecții . . p. 41
VICTOR BIBICIOIU : Profesorul p. 43
IONUȚ NICULESCU : În slujba culturii naționale p. 44
LEOPOLDINA BĂLANUȚĂ : Scrisoare din Deltă p. 45
I. N. : Note p. 46

DIVERTISMENTE ESTIVALE

- VICTOR PARHON : „Burghezul gentilom“ (Teatrul
Tineretului din Piatra Neamț) p. 47
DINU KIVU : „Funcționarul de la Domenii“, „Stela,
stelele și Boema“ (Teatrul „Constantin Tănase“) p. 48

Scrisoare către redacție

- VALENTIN SILVESTRU : Autor... fără voie . . . p. 51

„PATA“
comedie în trei acte
de
VASILE BĂRAN și ȘERBAN CREANGĂ

p. 52

Viitorul rol

- MARIA MARIN : Adela Mărculescu, Alexandru Re-
pan p. 80

★

- I. N. : „Rampa“ acum 50 de ani p. 80

COPERTA I

Avanpremieră : Draga Ol-
teanu și Dem. Rădulescu,
în „Ploșnița“ de Maia-
kovski, Teatrul Național

Teatrul românesc se situează ferm pe coordonatele edificării unei societăți noi și a unui om nou. În cei 38 de ani care au trecut, atât de bogați în împliniri, de la revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, teatrul și-a înțeles menirea din ce în ce mai bine și a dovedit aceasta prin fapte de artă cu prelungit ecou. Partidul, prin glasul său cel mai autorizat, a dat o înaltă apreciere nivelului înalt pe care l-au atins în țara noastră literatura și artele.

Stagiunea care s-a deschis, în această toamnă, se va desfășura sub semnul marilor idei, al ideilor-forță cuprinse în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie, în concluziile celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste.

Repertoriile teatrelor au fost alcătuite, în general, în acest spirit. Desigur, este încă loc de mai bine. Mai cu seamă că stagiunea va coincide, pe parcursul ei, cu mari evenimente politice.

Astfel, spre finele anului, va avea loc Conferința Națională a partidului. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara din 1—2 iunie a fost larg și profund dezbătută și însușită de către toate organizațiile de partid, de masă și obștești, de către toți oamenii muncii. Comuniștii, creatorii din teatre, din toate

Teatrul — artă a Cetății

instituțiile artistice și-au însușit această Expunere, care va fi și baza dezbaterilor din Conferința Națională, drept program al lor de acțiune. Este de așteptat ca apropiata Conferință Națională să ofere partidului și poporului un set bogat de noi idei privind conținutul, natura, legitățile, perspectivele viitoarei alcătuirii a societății românești, ceea ce va fi esențial și pentru filozofia culturii, pentru cultura însăși, pentru toate artele, care se inspiră, înainte de orice, din imaginea societății politice.

La 30 decembrie, poporul român va sărbători 35 de ani de la proclamarea Republicii, eveniment care a marcat începutul transformărilor revoluționare cu caracter socialist, desăvârșind revoluția din August.

La 26 ianuarie 1983, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii, cel mai iubit fiu al poporului român, va împlini 65 de ani de viață și 50 de ani de glorioasă activitate revoluționară, în slujba națiunii române, pentru binele și fericirea fiecăruia dintre noi, pentru cauza partidului, a păcii mondiale și a socialismului. Întregul popor consideră această aniversare ca pe o mare sărbătoare națională. Oamenii de artă și cultură sînt conștienți că opera teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu continuă și îmbogățește, inclusiv prin critică comunistă, la cel mai înalt nivel intelectual, teoria și practica socialismului științific, în general, și că, totodată, ea încununează cugetarea și fapta celor mai de seamă gînditori și bărbați de stat români. Oamenii de artă vor celebra aniversarea conducătorului mult stimat al partidului și al statului nostru cu sentimentul mîndriei de a-i fi contemporani, de a-i urma fără ezitare îndemnurile, sfaturile, ideile atât de profunde și generoase, cu sentimentul că îi sînt datori tovarășului Nicolae Ceaușescu recunoștința cea mai adîncă pentru climatul pe care partidul, după Congresul al IX-lea, l-a creat, pe temeiul căruia se afirmă viguros, plenar, în forme dintre cele mai expresive, o artă situată sub nobilul sigiliu al libertății de creație și al angajării militante, responsabile.

În primăvara anului viitor, se împlinesc 90 de ani de cînd a fost întemeiat primul partid revoluționar al muncitorilor din România, partidul dreptății sociale, al drepturilor omului, al libertății și independenței naționale, ale cărui minunate idealuri sînt îndeplinite, în zilele noastre, de către întregul popor, sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare, a Partidului Comunist Român, a secretarului său general.

Toate aceste mărețe evenimente, care vor mobiliza energiile creatoare ale tuturor artiștilor sînt, totodată, argumentele ce ne dau convingerea că stagiunea artistică, stagiunea teatrală care a început va fi o stagiune a artei, a teatrului de inspirație politică socialistă, o treaptă superioară pe drumul afirmării teatrului ca artă a Cetății.

„T”

TEATRUL și dezvoltarea conștiinței socialiste

de dr. ELISABETA TRĂISTARU
Secretar al comitetului județen Dolj al P.C.R.

În marea epopee a muncii și creației, cei 17 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului sînt anii unei activități rodnice, ai unei majore implicări a factorilor educaționali în procesul complex al formării și modelării omului nou, constructor conștient și devotat al socialismului multilateral dezvoltat în patria noastră.

O dovedesc marile realizări, tot atîtea puncte de reper ale mersului mereu ascendent, transformările calitative care au avut loc în viața social-economică și spirituală a României.

În cronică edificării noii orînduiri sociale, un moment important a fost marcat de Congresul al II-lea al educației politice și culturii socialiste, care s-a desfășurat în lumina magistralei expunerii a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prezentată la plenary largită a C.C. al P.C.R., din 1—2 iunie a.c., ce s-a înscris ca o nouă și strălucită contribuție la dezvoltarea gîndirii teoretice, la îmbogățirea practicii revoluționare a partidului nostru. Prin analiza profund științifică a marilor procese innoitoare ale epocii noastre, prin viziunea cutezătoare și prin conturarea cu deosebită claritate a obiectivelor, expunerea secretarului general al partidului reprezintă un document programatic de maximă semnificație pentru perfecționarea activității organelor și organizațiilor de partid, de masă și obștești, a tuturor factorilor educaționali, în formarea și modelarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, revoluționară. Este deosebit de important faptul că această Expunere cu mari consecințe practice pozitive, a fost însușită de către toate or-

ganizațiile partidului, și că va fi temeiul ideologic al proximei Conferințe Naționale a partidului.

În această expunere-program au fost jalonate și principalele direcții ale activității instituțiilor profesioniste de spectacol, rolul lor în formarea conștiinței revoluționare a tineretului, a tuturor oamenilor muncii.

Prin conținutul și mesajul lor educativ, piesele de teatru contribuie la formarea concepției comuniste a oamenilor muncii, despre natură, univers și societate, a unor convingeri, atitudini și comportamente progresiste, patriotice.

Festivalul național „Cîntarea României” oferă un cadru organizatoric larg de participare formațiilor artistice profesioniste și celor de amatori la creația cultural-artistică și la îmbogățirea vieții spirituale. Amplele manifestări organizate în cadrul acestui Festival al muncii și creației au pus în valoare autentice talente din rîndurile clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale întregului nostru popor.

Rezultatele obținute în cadrul celor trei ediții ale Festivalului național „Cîntarea României” demonstrează cu putere forța și energia creatoare, talentul inestimabil al făuritorilor bunurilor materiale și spirituale. În acest cadru s-a manifestat din plin și creația în domeniul dramaturgiei românești.

Întemeiat pe concepția materialist-științifică și umanist-revoluționară, teatrul românesc contemporan sintetizează tradițiile poporului nostru în lupta de eliberare socială și națională, pentru independență și suveranitate, cu marile realizări obținute sub conducerea P.C.R. în anii e-

dificării noii orinduirii sociale, pentru o viață mai bună și mai dreaptă.

Dramaturgi, regizori, actori miditează pentru impunerea valorilor cu adevărat autentice, angajate în slujba grandioaselor idei ale umanismului socialist, într-un evantai de modalități artistice de aleasă ținută, apte să potențeze complexul și atât de delicatul proces al mutațiilor în conștiință. Dar, pentru ca afirmațiile noastre să nu rămână cantonate la nivelul unor aserțiuni cu caracter general, vom face în continuare referiri la fenomenul teatral, la activitatea teatrală din Craiova și din Dolj.

Se știe, în județul nostru activează Teatrul Național din Craiova (aflat în preajma celei de-a 132-a stagiuni), lăcaș pe frontispiciul căruia strălucește ordinul „Meritul cultural” clasa I, conferit în 1975. Este primul teatru care a fost onorat cu această înaltă distincție. Principalele repere ale bilanțului pozitiv, pe care-l oferă mișcarea teatrală românească, se regăsesc și la nivelul Naționalului din Bănie. Practicînd, în general, o justă politică repertorială, instituția noastră și-a propus promovarea teatrului politic, a celui de dezbatere etică, a teatrului istoric. Întrucît la Craiova activează Societatea culturală „I. L. Caragiale”, sub egida căreia se desfășoară anual, la sfîrșitul lunii ianuarie, o suită de acțiuni („Zilele I. L. Caragiale”), ce grupează principalele reprezentații din opera marelui dramaturg, susținute în țară, Naționalul nostru acordă, de asemenea, atenție dramaturgiei caragialeene. Se urmărește, totodată, folosirea judicioasă a potențialului artistic — direcție în care sînt încă foarte multe de făcut la instituția craioveană — cît și realizarea unor spectacole complexe de poezie, muzică și teatru, remarcabile prin mesajul lor patriotic și partinic.

Este sugestiv faptul că, din 49 de premiere prezentate în ultimele patru stagiuni, 30 au avut ca partituri piese din creația dramatică românească. Între altele, la baza acestei masive opțiuni repertoriale a stat adevărul că dramaturgia actuală (care are ponderea cea mai însemnată), abordează o problematică socială, politică și etică majoră, cu remarcabil ambitus conflictual și expresiv. Reprezentații precum **Hoțul de vulturi** de Dumitru Radu Popescu, **Clipa**, dramatizare de Virgil Stoenescu a romanului omonim semnat de Dinu Săraru, **Ordinatorul și Un pahar cu sifon** de Paul Everac, **Viața unei femei** de Aurel Baranga, **Seară de taină și Simion cel Drept** de Ion D. Sîrbu, **Huzia optică** de Dumitru Solomon, **Jolly joker** de Tudor Popescu au adus în dezbatere — într-un expresiv evantai de tonalități, de la cele grave, specifice dramei, la cele eclatante ori incisive ale comediei sa-

tirice — destine, atitudini, ipostaze din realitatea imediată, a șantierelor de construcții, a satului românesc, a industriei noastre noi, spații social-umane în interiorul cărora procesele de ctitorire, înnoire sau modernizare reverberează în conștiințe. Sînt lucrări care, depășind bariera ilustrativismului factice și a realismului minor, sondează cu cutezanță și într-un limbaj artistic elevat aspecte esențiale ale realității noastre prezente, așezată subfigia tumultuoaselor deveniri. Altfel spus, este vorba de creații originale, cu mare forță de înriurire a conștiințelor, opere ce au făcut un salt spectaculos spre orizontul unui teatru de înaltă conștiință estetică și civică, pe care autori binecunoscuți îl cultivă cu sentimentul deplin al responsabilității față de ținuta artistică a creației lor, față de conținutul de idei și mesajul acesteia. dar și față de efectul pieselor lor în plan spiritual și social.

Lucrări dramatice precum **A treia țeară** de Marin Sorescu (piesă de evocare istorică și politică, cu vădită tentă polemică față de șabloanele genului și față de galeria de erori perpetuate de o anume literatură străină despre figura marelui voievod Vlad Tepeș, piesă de evocare, dar și cu extraordinare virtuți parabolice), **Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă** de Horia Lovinescu (viziune absurd-grotescă, din nefericire întru totul posibilă, veritabil semnal de alarmă, adresat locuitorilor Terrei, piesă care ne propune, ne obligă să medităm, să acționăm pînă nu e prea tîrziu, la ce ar putea însemna un cataclism atomic), lucrări cărora li se adaugă partituri de recunoscută valoare din dramaturgia universală — **Richard al II-lea** de Shakespeare, **Azilul de noapte** de Maxim Gorki, **Fluturi, fluturi** de Aldo Nicolaș, **Moartea accidentală a unui rebel** de Dario Fo, **Jocuri crude** de Aleksei Arbuzov, **Șapte martori** de Peter Karvas etc. — sînt doar cîteva dintre montările remarcabile ale Teatrului Național din Craiova, care sensibilizează conștiințele, făcîndu-le receptive la problematica cu care se confruntă omul și omenirea în pragul mileniului al treilea, la idealurile fundamentale ale umanismului autentic.

Concomitent, în cadrul celor șase ediții ale „Zilelor I. L. Caragiale”, Naționalul nostru a propus noi exegeze scunice cu **Scrisoarea pierdută**, **Noaptea furtunoasă**, **Boborul și Conul Leonida**, **Pe un franc poet** (recital al inconfundabilului actor și baladist Tudor Gheorghe) și trei microreprezentații cu colaje din **Momente și schițe**.

Climatul emulativ al vieții teatrale craiovene este întreținut, dealtfel, prin organizarea periodică — în conformitate cu un calendar judicios întocmit — și a altor manifestări ce polarizează atenția

specialiștilor și iubitorilor Thaliei: „Festivalul teatrului istoric“, „Zilele dramaturgiei românești“, „Săptămîna teatrului politic“, „Săptămîna actorului craiovean de film“, cărora li se adaugă alte trei manifestări anuale de rezonanță, rod al colaborării dintre profesioniști și amatori: Festivalul teatrului scurt, Festivalul județean al teatrului de amatori, Festivalul de teatru al autorilor locali.

Paralel cu numeroasele activități de propagandă teatrală (spectacole-dezbateri susținute la Întreprinderea „Electroputare“, Combinatul chimic Ișalmița, IM.M.R. și Întreprinderea de confecții Craiova, Exploatarea minieră Motru, în așezăminte culturale din orașele Tirgu Jiu, Drobeta-Turnu Severin, Filiași, Calafat, ca și în diverse licee), 45 de actori, regizori și scenografi au îndrumat formații de teatru, colective de montaj literar-artistic, grupuri satirice și brigăzi artistice ale amatorilor de la „Electroputare“, Liceul „Nicolae Bălcescu“, Liceul de filologie-istorie, căminele culturale din comunele Malu Mare, Dăbuleni, Birca, U.J.C.M.-Dolj, Teatrul popular din Drobeta-Turnu Severin și Casa de cultură din Roșiorii de Vede. Majoritatea formațiilor menționate au fost încununată cu laurii Festivalului național „Cîntarea României“, dovadă a bunei conlucrări dintre profesioniști și amatori. Dealtfel, în cele trei ediții ale Festivalului „Cîntarea României“, Naționalul craiovean a fost răsplătit cu opt distincții, dintre care trei premii I, ceea ce se pare că a constituit un bun exemplu și pentru amatori... Se cuvine a sublinia că, în ultimele patru stagioni, au fost prezentate 185 de spectacole realizate cu distribuții mixte (amatori plus profesioniști). La acest cuprinzător registru de modalități menite să contribuie la valorificarea superioară a artei de la luminile rampei, se impun a fi adăugate ciclurile de conferințe experimentale „Reliefuri în dramaturgia contemporană“, ca și înființarea (în special în școli) a unor cercuri de „Prietenii ai Teatrului Național“.

Referindu-ne la mișcarea teatrală de amatori, precizăm mai întîi că, în ediția a IV-a a Festivalului național „Cîntarea României“, activează 566 echipe de teatru, totalizînd 5676 actori amatori proveniți din rîndul muncitorilor, țăranilor, cadrelor didactice, studenților și elevilor. S-a pus și se pune accentul cu deosebire pe o matură opțiune repertorială, pentru piese ce abordează și dez-

bat probleme de actualitate, cu un bogat conținut ideatic și cu viguros mesaj educativ, ce se bucură de o largă audiență. În al doilea rînd, se are în permanență în vedere realizarea unor transcrieri scenice marcate de naturalețe și prospețime, unitare și convingătoare în demersul lor cu rol formativ. Considerăm potrivit să subliniem că, din nefericire, dramaturgia creează destul de puține (și nu rareori anodine!), piese care — în condițiile unor scene de dimensiuni reduse cum sînt cele ale multor așezăminte culturale, și în genere ale resurselor mai modeste de care dispun amatorii — să poată fi montate cu depline șanse de izbîndă.

Conștienți de rolul educativ-formativ al teatrului, fie el al profesioniștilor ori al amatorilor, milităm cu toții pentru a-i spori aportul modelator. Dar, acest demers de rafinament și subtilitate se impune a fi realizat cu mijloacele specifice scenei, înnobîlînd limbajul specific acestei arte și nu știrbindu-i din prestanță și putere de convingere. Iată de ce considerăm binevenite opiniile cunoscutului critic de teatru Valentin Silvestru, care sublinia într-unul dintre eseurile sale: „E cert că teatrul educă și formează deprinderi, contribuînd la modelarea conștiințelor, dar o face în felul lui, cu convenții dictate de genuri și specii, într-o cuprindere realistă a existenței, care nu cunoaște restricții de expresie și în nici un caz nu se poate reduce la o modalitate sau la o convingere artistică, la o orientare estetică sau la un stil unic. Adevărata accesibilitate, pe care arta noastră și politica artistică o reclamă legitim, nu are nici o legătură cu platitudinea și facilitatea, cu rudimentele divertismentului acultural; ea implică participarea efectivă și intelectuală a cititorului, spectatorului, auditorului la actul de creație, în calitate de copărtaş“. Făcîndu-i pe spectatori parteneri nemijlociți ai unui dialog sui-generis, cu evidente și unanim recunoscute virtuți educative, teatrul se înscrie în paleta deosebit de întinsă a mijloacelor și modalităților de acțiune eficient pentru formarea și dezvoltarea continuă a conștiinței socialiste revoluționare a oamenilor muncii. Este, de fapt, ceea ce secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cere tuturor creatorilor de frumos, atunci cînd îi îndeamnă, în felul său inegalabil, să realizeze opere originale, patriotice, purtătoare ale unui mesaj umanist, revoluționar.

GONG

'82 - '83!

Ancheta redacției

PROIECTE REGIZORALE
(p. 15)

REPETIȚII (p. 22)

AVIZIER REPERTORIAL

TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

B. ELVIN, secretar literar

— Care sînt coordonatele repertoriului în 'sta-
giunea '82-'83 ?

— Repertoriul unei stagiuni e o parte a unui pro-
gram. El se cere judecat în lumina proiectelor pen-
tru următorii ani și în contextul pieselor ce se

ȘANTIER DE DRAMATURGIE

ION BAIIEȘU

— Mi se pare că de-
finitivăți un volum de
teatru pentru „Cartea
Românească”.

— Sinteți bine informat.
Trebuie să adaug că volu-
mul are titlul *Boul și vi-
țeei* și cuprinde zece co-
medii.

— Inedite ?

— Șapte, da.

— Cîteva titluri din
volum ?

— *Gărgărița*, *Prima zi
de căsnicie*, *Ciudatul rol
al întîmplării*.

— Alte noutăți ?

— La Teatrul Național
se pregătește să intre în
repetiție *Gărgărița* * (în
regia lui Al. Tocilescu). Cu
Teatrul Giulești încerc să
încropesc un spectacol-
coupé cu două comedii.

— Care anume ?

— *Boul și vițeei* și încă
una...

— Alte premiere ?

— S-ar putea să am o
premieră mondială la Ga-
lați, cu *Ciudatul rol al
întîmplării*. Între timp,
aștept vești din Suedia și
R.D.G., unde se pregătesc
spectacole cu *Preșul și*,
respectiv, *Chițimia*.

EUGENIA
BUSUIOCEANU

— E' adevărat că lu-
crați la o comedie ?

— Da, am pe masa de
lucru o comedie consacra-
tă criticii unui element
distructiv în climatul vieții
noastre spirituale : forme-

* „Teatrul“ nr. 12/1981

le insidioase ale calomniei.

— Și, altceva ?

— Voi definitiva o piesă, pe care, intenționat, am lăsat-o un timp în sertar: *Maxima culpa*, înfățișând sfârșitul carierei politice a unui arivist. Am scris-o special pentru Teatrul Mic care lansează cu succes piesele politice și cu care doresc mult să colaborez...

— Ce titluri aveți în edituri ?

— Am predat la Editura „Eminescu” un volum cuprinzând o piesă de teatru și două povestiri cinematografice, toate trei având o temă comună: afirmarea și destinul geniului românesc. Mă bucur că este inclusă în acest volum piesa *Eminescu și Veronica*, apreciată de oameni de cultură, însă minimalizată, în necunoștință de cauză, de cîțiva croniciari superficiali. Piesa s-a bucurat de spectacole de succes, la București, în regia artistei emerite Marietta Sadova, și în Iugoslavia, în regia lui Gheorghe Leahu. Tipărită însă pentru prima dată, confruntarea cu publicul larg și cu critica va avea loc de-abia acum.

Pentru mine, tot o confruntare cu publicul o reprezintă și tipărirea povestirii cinematografice *Aurel Vlaicu*, cunoscută doar prin intermediul filmului realizat de Mircea Drăgan.

A treia lucrare inclusă în volum este o „premieră absolută”, povestirea cinematografică dedicată Mariei Tănase, personificare a geniului poporului nostru.

— Ce ați predat teatrelor ?

— *Ingerul... și ceilalți*, o comedie satirică de moravuri, cu o temă actuală: legătura indisolubilă care există, în societatea noastră, între viața particulară și viața publică. Ruperea a-

joacă. Noile noastre premiere se vor alătura spectacolelor *O scrisoare pierdută, Coana Chirița, Hagi Tudose, Act venețian, Gaițele, Ifigenia, Tinerețea lui Moromete, Cartea lui Ioviță, A treia țepă, Fata din Andros, Caligula, Așteptîndu-l pe Godot, Generoasa Fundație* etc. Privite din această perspectivă, opțiunile Naționalului pentru stagiunea '82—'83 răspund dorinței de a evidenția continuitatea culturii și permanentul dialog al operelor. E una dintre direcțiile programului primei scene a țării. Iar ea trebuie strîns asociată năzuinței de a adevări contribuția artei la luminarea și îmbogățirea experienței și cunoașterii prezentului. Textele alese (fie că sînt opere de mult ilustre, fie scrieri izvorîte din imediat), sînt menite să participe la înțelegerea prezentului, extrăgînd esența, sensul, mișcarea realului. Dealtfel, teatrul e un fapt de artă doar dacă, prin ceea ce descoperă, semnifică și comunică spectatorului, îl implică și-l angajează.

Pe afișul primei luni a stagiunii vor figura următoarele patru noi spectacole: *Vlaicu Vodă* de A. Davila, regia: Mihai Berechet, decorul: Paul Bortnovschi; *Timp în doi* de D. R. Popescu, regia Al. Tatos, scenografia: Vittorio Holtier; *Ploșnița*, de Vladimir Maiakovski, regia: Horea Popescu, decorul: Virgil Luscov, costume: Doina Levința; *Inocentul* de Cristian Munteanu, în regia autorului și scenografia lui Mihai Tofan. Înfațișînd traiectul dramatic al unor ființe care au fugit de sine și de ceilalți, refugiindu-se într-un atelier marginal, această din urmă piesă arată că nu există un „adăpost” în fața necesității sociale, iar sprijin, confirmare și bucurie se află doar în creația solidară.

Se lucrează la reprezentațiile *Harap Alb* de Radu Ițcuș, regia Grigore Gonța (inspirată din opera lui Ion Creangă, piesa transpune în termeni scenici amestecul de real și fabulos al acestui basm în zarea căruia se deslușește clar un superior cod de valori), și *Între patru ochi* de Aleksandr Ghelman, regia Anca Ovanez-Doroșenco, scenografia Paul Bortnovschi (privire pătrunzătoare și severă a unui dramaturg, asupra consecințelor dezastruoase pe care le poartă cu sine tranzacțiile conștiinței și acomodările ei, inspirate de arivism. O dezbateră etică pe tema răspunderii față de propria noastră existență).

În program: Paul Everac: *Salonul* (critica societății de consum, în care adevăratele aspirații ce constituie demnitatea omului sînt înlocuite cu pasiunea achizitivă, iar *a avea* trece înaintea lui *a fi*); I. L. Caragiale: *D-ale carnavalului*; Shakespeare: *A 12-a noapte*; Molière: *Burghezul gentilom*; Maxim Gorki: *Egor Buliciov*; Dale Wasserman: *Zbor deasupra unui cuib de cuci* (o celebră scriere americană jucată mai pretutindeni în lume și care analizează cu o rară forță dramatică procedeele prin care în acea societate sînt uneori, scoși în afara legii și normalului victimele, nonconformiștii și răzvrățiții ei).

TEATRUL „BULANDRA“

ION BESOIU, director

Deschidem stagiunea cu premiera *Barbu Văcărescu, vânătorul țării* de Iordache Golescu și *De Occisio Gregorii...*, spectacol a cărui direcție de scenă este semnată de Alexandru Tocilescu. Decorul : Dan Jitianu. Costume : Anca Pâslaru. Următoarea premieră, piesa lui D. R. Popescu : *Rezervația de pelicani* (publicată în revista „Teatrul“ nr. 6/1982), regia : Valeriu Moisescu. Decorul : Paul Bortnovschi. Costume : Doina Levința. Muzica : Vasile Șirli. Sintem în repetiții cu *Țarul Ivan își schimbă meseria* de Mihail Bulgakov, spectacol ce va fi semnat de Alexandru Colpacci, în scenografia lui Dan Jitianu. În rolul țarului Ivan, Victor Rebențiu, iar în cel al lui Timofeev, Virgil Ogășanu. Avem în lucru o piesă de Jean Paul Sartre, *Cu ușile închise*, a cărei direcție de scenă a fost încredințată tânărului regizor Mihai Măniuțiu. Scenografia : Mihai Mădescu.

Regizoarea Sanda Manu va fi prezentă pe afișul nostru cu *Luna dezmoșteniților* de O'Neill, spectacol pe care-l pregătește împreună cu scenograful Octavian Dibrov. De asemenea, va intra în repetiții *Vilegiaturistii* de Maxim Gorki, în regia lui Alexasarion și scenografia Danielei Codarcea. Alte proiecte : *Dr. Faust* de Marlowe, regia tânărul V. I. Frunză ; *Hamlet*, regia Al. Tocilescu ; *Suflete tari* de Camil Petrescu...

Vom continua obișnuitele noastre turnee în centre și orașe care nu au teatre profesioniste și vom deschide o stagiune permanentă la Buzău.

Anul acesta se împlinesc 35 de ani de la înființarea Teatrului „Bulandra“, prilej pentru a organiza o microexpoziție (la sala Studio) — o retrospectivă cu fotografii și extrase din presă asupra spectacolelor și turneelor noastre în țară și peste hotare. Inaugurarea : 23 septembrie, la ridicarea cortinei.

TEATRUL DE COMEDIE

SILVIU STĂNCULESCU, director

Deschidem stagiunea '82-'83 cu premiera absolută *Arma secretă a lui Arhimede* de Dumitru Solomon. Regia, Alexandru Colpacci, scenografia, Ion Popescu-Udriște. În distribuție : Aurel Giurumia, Ștefan Tapalagă, Silviu Stănculescu, Constantin Băltărețu, Dumitru Rucăreanu, Sorin Gheorghiu, Dumitru Chesa și cei mai tineri angajați ai trupei (prin concursul din luna iulie) — Virginia Dobrovici, Magda Catone și Daniel Tomescu.

În clipa în care ieșim în larg cu *Arhimede*, reputatul regizor Gheorghe Harag va începe lucrul, în sfârșit, în București, cu piesa *Procesul* de Suhovokobilin. Scenografia : Doina Levința.

Imediat după Harag va intra pe scenă Alexandru Tocilescu, cu binecunoscuta comedie shakespeariană *Doi tineri din Verona*. Și, dacă reușim să ne ținem bine în șa, vom scoate încă o premieră, cu o piesă

cestui echilibru poate duce la consecințele cele mai negative. Pe aceste consecințe cade reflectorul satirei.

Piesa se află în atenția secretariatului literar al Teatrului Național din București, a teatrului „Ion Vasilescu“ din Giurgiu și a Teatrului Municipal din Ploiești. Doi regizori tineri, talentați, Victor Ioan Frunză și Mihai Lungeanu, pe care mulți alți dramaturgi i-ar dori drept colaboratori, și-au exprimat dorința de a pune în scenă această piesă. Când și unde se va întâmpla „evenimentul“, încă nu știu. Opțiunile teatrelor, în privința repertoriului, rămân total imprevizibile.

Eminescu și Veronica se va juca, probabil, la Teatrul de Stat din Arad, unde artistul emerit Gheorghe Leahu dorește să reediteze succesul obținut în Iugoslavia.

PAUL CORNEL CHITIC

— Ce scrieți în această perioadă ?

— Lucrez paralel și „la concurență“ la două piese : *Rîvna* și *Precădere*. Amîndouă sînt piese de actualitate, scrise la solicitarea Teatrului Mic, și sînt dedicate spiritului și climatului care există în acest teatru. N-aș îndrăzni, din păcate, să dau un text de-al meu, pentru premieră absolută, altui teatru ; numai la Teatrul Mic poți merge cu un text literar de atitudine politică, numai în acest teatru poți intra cu fruntea sus, fără să riști să fii „interpretat“, adică rătălmăcit.

— Alte proiecte ?

— Voi realiza, începînd cu... începutul stagiunii, în colaborare cu doi operatori (Eugen Lupu și Maria Georgescu) un film despre scenografia românească de azi. Pelicula va fi prezentată la cvadrinla de scenografie de la Praga, în 1983.

— *Sinteți prezent în edituri ?*

— „Cartea Românească” îmi editează un volum de teatru care poartă titlul *Miriiala*, cuprinzând *Schimbară la față**, *Europa. aport, viu sau mort**, *Miriiala* și *Liniște, de sărbători!*

ADRIAN DOHOTARU

— *O întrebare obișnuită: ce aveți pe masa de lucru ?*

— Am multe. Numai timp să am să le desăvîșesc.

— *De pildă?*

— *Biografiile accidentale*, o piesă despre gazetari.

— *Și... încă ?*

— O piesă al cărei titlu nu este găsit.

— *Subiectul ?*

— Dezordinea în viața interioară a unor oameni: dezordinea sentimentală, profesională...

TEATRUL „ION CREANGĂ”

EMIL MANDRIC, director

În stagiunea '82—'83 vom aduce la lumina rampei noi lucrări din dramaturgia originală pentru tineret, dintre care cităm piesele *Transmitem în direct* de Tudor Popescu și *Anchetă pe cont propriu* de Dorel Dorian. Pentru copii — marele nostru public —, regizorul Dan Micu a și început repetițiile cu piesa sa *Unde, niciunde*, o originală interpretare teatrală a unora dintre cele mai frumoase povestiri ale lui Ion Creangă.

*) „Teatrul” nr. 2/1978 și, respectiv, nr. 9/1979

din dramaturgia contemporană occidentală, desigur tot o comedie cu o largă audiență la public.

Așa cum și-a propus încă din stagiunea trecută, Teatrul de Comedie și-a completat trupa cu șapte actori tineri și foarte tineri.

Fideli unor tradiții încetățenite în colectivul nostru, ne pregătim și pentru microstagiunile din Valea Jiului, la Zalău, Tîrgu Mureș și alte centre din nord-vestul țării.

TEATRUL EVREIESC DE STAT

FRANZ AUERBACH, director

Întregul colectiv actoricesc lucrează la piesa lui Dumitru Solomon *Diogene ciinele*, în regia lui George Teodorescu și scenografia Marie-Jeannei Lecca. Colaborăm cu acest autor de mai multă vreme: *Scurt-circuit la creier*, spectacol realizat după câteva dintre textele sale, a avut succes, și sperăm ca și de astă dată să realizăm o reprezentare interesantă cu această operă remarcabilă a dramaturgiei românești actuale.

Urmează să intre în repetiții o dramă de Osip Dimov, scriitor de limbă idiş, *Cîntărețul tristeții sale*, piesă care odinioară a constituit un succes al trupei din Vilna. Ea a mai fost jucată la noi, acum Adrian Lupu ne propune o viziune modernă, în decorurile Tiei Peltz.

Ne propunem — ca în fiecare an — un spectacol muzical, un spectacol de revistă. Titlul provizoriu — *Se caută o stea*. Autori, ca de obicei, Hary Eliad și Bernard Friedmann, cuplu căruiua îi datorăm în ultimii ani, patru sau cinci reprezentații de aceeași factură.

Prima ridicare de cortină — în jurul datei de 1 octombrie, cu spectacolul de inaugurare a studioului de seară (pentru tineret și public matur) cu piesa *Cădere liberă* de Colin Mortimer. Un spectacol deopotrivă politic și artistic pe tema extremismului și violenței în rîndurile tineretului din țările occidentale, a cauzelor care generează acest fenomen. Regia, Cornel Todea, scenografia, Dan Jitianu.

Același director de scenă va pregăti, după succesul înregistrat cu *Pinnocchio*, un spectacol pentru tineret cu o cunoscută operă din literatura universală: *Peter Pan* de James Barrie.

În spectacolul *Cădere liberă* vor putea fi văzuți actori recent veniți în teatru, în completarea colectivului nostru: Mărioara Sterian, Constantin Fugașin, Marcela Andrei, Marian Lepădatu, Cristian Irimia. Ne pregătim să participăm, în primăvara anului viitor, la Festivalul teatrului contemporan de la Brașov.

TEATRUL „ȚÂNDĂRICĂ”

RADU VALTER, secretar literar

Deschidem stagiunea cu *Făt-Frumos din lacrimă* de Mihai Eminescu. Regia, Margareta Niculescu, scenografia, Doina Spițeru,

Alt proiect ferm, piesa *Înțelepții din Helem* de M. Ghergherson, scriitor de limbă idiș din U.R.S.S.

Ne-am propus, de asemenea, să obținem colaborarea scriitorului Israel Bercovici, fostul nostru secretar literar, pentru un spectacol de folclor evreiesc, foarte mult gustat de publicul nostru.

Sperăm să putem realiza toate aceste spectacole, deși colectivul nostru este foarte restrâns. Acest lucru îl spun având în vedere că vom juca în continuare și piesele stagiunii anterioare — *Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu, *Andorra* de Max Frisch, *Efros Saga (Mirale Efros)* de Iacob Gordin și recitalul de cîntece evreiești susținut de Leonie Waldman-Eliad.

TEATRUL GIULEȘTI

ELENA DELEANU, director

Vom scoate la rampă, în prima parte a stagiunii, *Zidarul* de Dan Tărchilă și *Fluturi, fluturi...* de Aldo Nicolaj, în direcția de scenă a lui Tudor Mărăscu, decorul, Octavian Dibrov, costumele, Eugenia Bassa-Crișmaru; apoi, un spectacol-coupé format din piesele *Autograful* și *Serpentina* de Paul Everac, protagonist Radu Panamarenco. Se repetă *Amadeus* de Peter Shaffer, în regia lui Dinu Cernescu, scenografia, Daniela Codarcea, cu Radu Beligan în rolul lui Salieri, Răzvan Vasilescu în Mozart și Irina Mazanitis în Constance Weber. Se pregătește de... start vodevilul *Pălăria florentină* de Labiche, în regia lui Tudor Mărăscu și *Arta conversației*, dramatizarea romanului Ilenei Vulpescu, cu Dorina Lazăr ca protagonistă.

muzica, Ștefan Niculescu.

Pentru stagiunea '82-'83 ne-am propus să reluăm seria nocturnelor, inițiind seri muzicale de o factură deosebită. Primul spectacol — cu ocazia „anului Stravinski” — va fi alcătuit din două bucăți celebre: *Petrușka* și opera bufă *Vulpea*. Regizoarea Irina Niculescu, care se află către finalul repetițiilor, și-a asigurat colaborarea scenografulor Mioara Buescu și Anca Zbarcea, dar și a patru soliști de prestigiu ai Operei Române.

Teatrul „Tândărică” se bucură să înscrie în repertoriul actualei stagiuni un nou text de Nina Cassian, a cărei prezență pe afișele noastre numără

fără întrerupere 28 de ani. Spectacolele inspirate de piesele ei s-au menținut permanent în repertoriul nostru, împlinindu-se acum 19 ani de la premiera cu *Elefântelul curios*, 11 — de la *Ninogra și Aligru*, șase — de la *Pisica de una singură*; în acest ultim spectacol, poeta este și semnatară muzicii de scenă. Ștefan Lenkisch pregătește, împreună cu scenografa Anca Zbarcea, un spectacol pe un nou text al Ninei Cassian, *Nică fără frică*.

Vom continua, de asemenea, tradiția montărilor de farse populare. După spectacolul în aer liber cu *Tindală... cloșcă!*, revenim în sală, și, cu gândul la succesul de care s-a bucu-

- Mediul?
- Al celor care nu-și găsesc un loc adevărat în viață.
- Alt titlu de piesă?
- Transfer în interesul serviciului.
- Este o comedie?
- Nu, o dramă despre modul în care valorile sînt uneori deturnate de la menirea lor.

— Ce v-ar bucura mai mult în stagiunea teatrală care se deschide?

— M-ar bucura dacă ar avea loc, totuși, premiera piesei *Omul care s-a trezit vorbind singur*, la Teatrul „Nottara” (sub titlul *Insomnie*).

MIRCEA M.
IONESCU

— La ce piesă de teatru lucrați?

— Mă încumet să răspund că pritolesc de un

rat *Sinziana și Pepelea* cu ani în urmă, montăm un *Arvinte și Pepelea*, tot de Vasile Alecsandri, spectacol-recital interpretat de Brîndușa Zaița-Silvestru, actriță atât de îndrăgită de către micii și mai marii spectatori. Scenografia va aparține Mioarei Buescu, iar regia, tînărului director de scenă Victor Ioan Frunză.

În perspectivă se înscrie și colaborarea cu regizorul Silviu Purcărete, pentru montarea unei piese de Evgheni Șvart, *Regele gol*, text care pornește de la Andersen, pentru a se ajunge la o poveste despre război, totul privit la modul grotesc, în maniera binecunoscutului *Dragon*.

an și ceva o farsă intitulată *Neașteptata vizită a noului ministru*, un fel de contrapunct la comedia aparent sportivă *Pelé și caii verzi*, care se mai joacă încă, la Petroșani, după trei stagiuni.

— *Pe cînd un volum de teatru în librării ?*

— La patru stagiuni de la debut, bunul-simț mă îndeamnă să nu visez deocamdată la un volum de teatru. Sînt încă tînăr.

— *Cum arată masa dumneavoastră de lucru ?*

— Masa mea de lucru este alcătuită dintr-o suprafață plană, un spațiu gol pînă la stele și... sertare. În sertare (ale mele și ale unor secretariate literare) am cîteva piese trude prin ani : o comedie — *Cum se cucerește o actriță*, o farsă sportivă inspirată de avaturile unor cluburi de fotbal corupte — *Cavalerul și samarii*, și o dramă de studio pe o temă antirăzboinică — *Apă pentru pasărea Phoenix*. Acestea ar fi textele mele inedite, la care se adaugă și comedia *Transplantul de umbre*, probabil, un viitor musical, la Petroșani, din cîte am fost anunțat. Dar, știți dumneavoastră cum e cu anunțarea asta !...

IOSIF NAGHIU

— *Ce faceți, Iosif Naghiu, în aceste zile de toamnă ?*

— Încep să scriu. Să termin de scris. Piese, versuri, proză umoristică, eseu. Citesc și mai ales recitesc. Rămîn la vechii autori care mi-au marcat începuturile carierei de dramaturg. Rămîn, sau mă întorc la ei ?... Și una, și

TEATRUL MIC

DINU SĂRARU, director

— *Evident, despre noua stagiune, mai exact, despre momentul inaugural...*

D.S. : Deschidem stagiunea '82—'83 cu piesa lui D. R. Popescu *Ca frunza dudului din rai**, în regia Cătălinei Buzoianu și scenografia lui Mihai Mădescu, și cu o strălucită distribuție în frunte cu Leopoldina Bălănuță. Dar noi vom fi mai întii la BITEF, la Belgrad...

— *De mult ar fi trebuit să fiți acolo...*

D.S. : Sînt convins că ar fi trebuit să fim la BITEF și la alte festivaluri ; nu doresc să comentez absența noastră, dar sper — sperăm cu toții — că, începînd cu anul acesta, normalitatea, apărută de toți, va asigura o autentică ierarhie a valorilor în cultură, în toată cultura...

— *Probabil, plecați la BITEF cu Maestrul și Margareta...*

D.S. : Trebuie însă să vă spun că încă nu știm cum „să ne vindem marfa“... și că în mod normal ar trebui să cucerim lumea cu spectacolul românesc cu piesă românească. Și am să vă dau un exemplu pe care vă rog să-l priviți nu ca pe o dovadă de subiectivitate, deși, măcar în subtext, e vorba și de mine. Spectacolul Teatrului Mic care a întrunit sufragiile absolute ale tuturor gazetarilor străini, ale directorilor, regizorilor, criticilor care l-au văzut, oaspeți din U.R.S.S., R.F.G., Anglia, Norvegia, Finlanda, a fost montarea Cătălinei Buzoianu cu *Niște țărani**. Coincidența face că toți aceștia au spus că un astfel de spectacol ar putea interesa publicul de pe toate meridianele. De ce să ni se pară normal ca o literatură cu țărani columbieni — e vorba de opera lui Gabriel Garcia Marquez cu tot specificul ei atît de pronunțat — să poată cuceri întreaga lume, iar o literatură despre lumea românească, inclusiv cea țărănească, să nu iasă în lume ? Dacă ar depinde de mine, dacă aș fi factor de decizie în cultură, aș face ca acest spectacol al Cătălinei Buzoianu să fie văzut în Europa ! *Maestrul și Margareta* este, într-un anume fel, tot o producție românească, dramatizarea și spectacolul ne aparțin. Viziunea asupra romanului este atît de personală, încît și cei de la „Taganka“ au recunoscut-o, considerînd această dramatizare superioară celei pe care o joacă ei.

— *Și, după BITEF...*

D.S. : Vom intra în plină pregătire cu *Richard al III-lea*. Regia, Silviu Purcărete, scenografia, Adriana Leonescu. Este echipa care a realizat spectacolul *Diavolul și bunul Dumnezeu*, echipă care se afirmă prestigios ! Să nu uităm Teatrul Foarte Mic : la 14 septembrie, teatrul se va deschide cu *Politica*, pe care o consider piesa acestui an, și sînt foarte bucuroși s-o putem impune în continuare, considerînd-o o fereastră deschisă spre consolidarea ideii de teatru politic românesc autentic. Alte titluri : *Amurgul burghez* *) de Romulus Guga, *Nu pot să dorm* *) de Ion Brad și *Rivna* de Paul Cornel Chitic. Deocamdată, atît despre viitoarea stagiune. A, încă ceva ! Deschiderea acestei stagiuni va coincide cu deschiderea celei de-a treia săli a Teatrului Mic : Sala „23 August“, pe cunoscuta platformă industrială !

* „Teatrul“ nr. 11/1981, respectiv, nr. 4/1981, nr. 3/1982 și nr. 6/1978.

TEATRUL „NOTTARA“

HORIA LOVINESCU, director

În prima parte a stagiunii, prezentăm premiera piesei lui Adrian Dohotaru, *Insomnie*. În rolurile principale apar Alexandru Repan și George Constantin.

Tot în premieră absolută, *Negru și roșu* de Horia Lovinescu. Regia: Dan Micu. Scenografia: Dragoș Georgescu. *Negru și roșu* este o piesă istorică ce se referă la înlăturarea regelui Tarquinius Superbus, în secolul 6 î.e.n., și la instaurarea republicii romane.

Vom juca o comedie din literatura Renașterii italiene, *Calandria* de Bernardo Dovizi da Bibbiena. Regia: Costin Marinescu. Scenografia: Doina Levința.

Ca și în alți ani, și în anul acesta teatrul nostru va acorda o atenție deosebită tineretului, căruia îi este destinat un spectacol-recital de poezie. Premiera va fi tot în zilele deschiderii stagiunii.

Vom prezenta un spectacol-coupé cu două piese de I. D. Șerban, *Radiografia și Călătorie în doi*, în regia Olimpiei Arghir, spectacol destinat să fie jucat pe platformele industriale și pe scenele caselor de cultură.

Pentru a doua parte a stagiunii, am înscris în repertoriu *Acești îngeri triști* de D. R. Popescu, *Fire de poet* de O'Neill, *Pisica pe acoperișul fierbinte* de Tennessee Williams, *Trei săgeți* de Iris Murdoch; iar la secretariatul literar se lucrează cu Mihai Ispirescu, la o comedie satirică inspirată din actualitate, *Trăsură la scară*.

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA

CONSTANTIN CUBLEȘAN, director

Ca urmare a Congresului educației politice și culturii socialiste, pentru a răspunde înaltelor comandamente politico-educative care ne stau în față și pentru a asigura o valorificare cât mai judicioasă a potențialului artistic al teatrului, ne-am regândit planurile noii stagiuni; ne propunem, totodată, să ne înscriem cu și mai multă eficiență în spațiul socio-cultural al municipiului Cluj-Napoca și al localităților unde în mod obișnuit ne deplasăm. La această oră, vă putem spune doar următoarele: stagiunea se va deschide cu o comedie polițistă, *Frumoasa Fernanda*, de Vasile Rebreanu, premieră absolută, în regia actorului Dorel Vișan și scenografia lui T. Th. Ciupe. Urmează, din dramaturgia noastră interbelică, *...Escu* de Tudor Mușatescu, regia: Victor Tudor Popa. *Tulburarea apelor* de Lucian Blaga, în direcția de scenă a lui Tudor Mărăscu, completează — credem — prestigios zestrea teatrului în domeniul dramaturgiei naționale clasice. Vom continua reprezentarea operei lui Shakespeare: *Othello* în regia lui Dan Alecsandrescu, cu Gh. M. Nuțescu în rolul titular. (Începând din anul 1983, *Festivalul național Shakespeare*, organizat de Catedra de filo-

alta. Îmi amintesc cu plăcere de câteva spectacole văzute la Sofia în vara aceasta caniculară, în cadrul Teatrului Națiunilor. Încerc să le compar cu spectacolele noastre. Încerc doar... Teatrul nostru, regia lui de fapt, după mine, mai caută. Dramaturgia? Nu vrea să mai caute. Interpretarea trăiește din ce a adunat în deceniul șase, iar critica teatrală caută până găsește ceva. Iată deci, cum din câteva fraze, m-am pus bine cu toți.

Și acum, să nu spun doar „vorbe, vorbe, vorbe“, dau câteva titluri de piese terminate: *Ambasada iubirii*, *Leo și telescopul* sau *Vinzătorul de imagini*, *Barca e plină** (piesă scurtă) și *Nasul* (piesă scurtă). Piese în lucru: *Trei regi și Comedie de modă nouă* (titlu provizoriu).

— *Veți fi prezent și în acest an în librării?*

— După volumul de teatru comentat, bine primit de către critica de specialitate, apărut anul trecut, anul acesta se pare că nu voi apărea în librării. Motivele? Să le zicem, obiective. Pentru la anul, însă, am adunate trei cărți. La Editura „Eminescu“, un volum de eseistică teatrală intitulat *Lupta cenușie*, la Editura „Albatros“, un volum de schițe umoristice cu un nume ciudat, *Nu construiți podul aici, riul e ceva mai jos*, și la Editura „Cartea Românească“, piesa *Ambasada iubirii*. Desigur, toate aceste volume, până la apariția lor în librării, rămân simple proiecte.

— *Cum vi se arată noua stagiune teatrală?*

— Noua stagiune teatrală, pentru mine arată la fel ca ultimele șase-șapte stagiuni. Fără nici o legă-

* Sub tipar în Almanahul „Gong '83“

tură cu ceea ce scriu sau am scris. Motivele? Ce să mai discutăm!

TUDOR POPESCU

— Ce scrieți?

— Lucrez la o comedie care s-ar chema provizoriu *Șarpele monetar*. Acțiunea se petrece într-un autobuz O.N.T. care străbate mai multe țări.

— De ce v-ați oprit la o comedie?

— Pentru că înainte de asta am scris tot drame.

— Ce se mai aude despre primul dumneavoastră volum de teatru?

— A plecat spre tipar în Editura „Cartea Românească“. Este intitulat *Jolly-Joker* și cuprinde zece piese cunoscute și necunoscute, jucate și încă ne jucate.

— Pentru cinematografie?

— Am scris un scenariu, două scenarii, dar... deocamdată, nu. Dintr-o experiență mai veche, știu că din cinci în cinci scenarii se ajunge și la film.

— Altceva, ce mai faceți?

— Mă duc la Amara, unde am descoperit eficiența nămolului românesc.

(Interviul a fost luat, evident, în vară. — P.T.)

MIRCEA SÂNDULESCU

— Cum se numește piesa pe care o aveți pe masa de lucru?

— *Moartea unui om obișnuit*. În perspectiva

logie germanică de la Universitatea din Cluj-Napoca, își va întregi programul și cu o secție de teatru-teatologie; în acest cadru vom juca ultimele premii Shakespeare ale teatrului nostru. Opera română va fi prezentă cu *Falstaff* de Verdi, iar studenții Facultății de filologie, secția engleză, cu *Visul unei nopți de vară*. Pentru a întregi programul unei asemenea săptămâni, ne propunem să invităm și alte teatre cu spectacole shakespeareene.)

Se mai află în studiu piesele *Trei gloanțe în Long Island City* de Radu Bădilă; *Tainele tirgului* de comedialografii bulgari Boian Danovski și Petăr Slavinski și *Vânătoarea de rațe* de Al. Vampilov. În curând urmează să ne definim definitiv opțiunea pentru încă o piesă de actualitate din dramaturgia originală contemporană, cu care ar urma să ne prezentăm în competiția Festivalului național „Cîntarea României“, ediția viitoare.

TEATRUL NAȚIONAL DIN CRAIOVA

ALEXANDRU DINCĂ, director

Deschiderea stagiunii teatrale aduce spectatorilor craioveni două noi premii: *Politica* de Theodor Mănescu, în regia lui Mircea Cornișteanu și scenografia lui Viorel Penișoară-Stegaru, și musicalul *Fulgi de nea și diamante* de Flavia Buref și Camelia Dăscălescu, adaptare după *Visul unei nopți de iarnă* de Tudor Mușatescu. În aceleași zile de început de an teatral (18 septembrie — 1 octombrie), vom juca — în microstagioni — în localitățile Motru, Tîrgu Jiu, Drobeta Turnu-Severin, Calafat, Băilești și Slatina, spectacolele mai vechi: *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă și *Fluturi, fluturi...* de Aldo Nicolaj.

Programul nostru cuprinde (deocamdată!): *Greul pămîntului* de Valeriu Anania, regia, Dan Alecsandrescu; *Farul* de Gheorghe Săsărman, regia, Valentina Balogh, *Luptător pe două fronturi* de Marin Sorescu, regia, Mircea Cornișteanu; *Rețeta fericirii* de Mircea Ștefănescu: un spectacol de teatru și poezie dedicat aniversării a 35 de ani de la proclamarea Republicii.

Mai avem în proiect *Un tramvai numit dorință* de Tennessee Williams, *Alchimistul* de Ben Jonson și un spectacol-coupé cu dramatizări după proza lui I.L. Caragiale.

La finele lui ianuarie—începutul lui februarie 1983, într-un răstimp de zece zile, vom organiza cele două manifestări devenite tradiționale pentru teatrul și orașul nostru: cea de-a VI-a ediție a „Zilelor Caragiale“ și cea de-a IV-a ediție a Festivalului de teatru istoric.

Ne propunem să intensificăm activitatea culturală pe care o desfășurăm în județul Dolj și în județele limitrofe, să asigurăm zece stagioni permanente în tot atîtea localități.

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI“ DIN IAȘI

MIRCEA RADU IACOBAN, director

Acum — și în veci —, gongul inaugural la Iași va bate aducînd la rampă *Chirița în provincie*, piesă care se află de 130 de ani în repertoriul teatrului. Acesta este omagiul pe care-l aducem patronului teatrului, Vasile Alecsandri.

Vom prezenta în premieră absolută *Drumuri și răscruci** de Paul Everac, regia, Călin Florian, scenografia, Mihai Tofan, și aproape concomitent va ieși spectacolul cu *Vinătoarea de rațe* de Aleksandr Vampilov, în regia lui Nicolae Scarlat, destinat sălii Studio. Nicoleta Toia pregătește *Casa cu fantome* de Calderon de la Barca, iar Dan Nasta, piesa lui Dario Fo *Moartea accidentală a unui rebel*.

În a doua parte a stagiunii, *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale; *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici; *Trei surori* de Cehov. În premieră absolută, o piesă de Andi Andrieș, *Eternitatea n-a luat sfîrșit*. Pentru sala Studio, pregătim două spectacole-coupé din dramaturgia lui Teodor Mazilu și, respectiv, Ion Sava, pe care le va realiza regizorul de film Mirel Ilieșiu. Tot la Studio vom juca un spectacol-couaj cu piese chinezești contemporane.

Ne propunem să participăm la Festivalul de comedie de la Galați, cu *Chirița în provincie*, iar la Festivalul teatrului scurt de la Oradea cu *Hardughia*.

Prin țară vom face două mari turnee cu *Tot ce avem mai sfînt* de Ion Druță și *Hardughia* de Mircea Radu Iacoban, lărgindu-ne aria spectatorilor. Și, ca în orice stagiune, un nelipsit spectacol de muzică și poezie.

TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA

LUCIA NICOARĂ, director

Și în stagiunea 1982—83, Teatrul Național din Timișoara va încerca să răspundă înaltelor exigențe culturale-educative ce stau în fața teatrului românesc, conturînd un repertoriu în care dramaturgiei noastre i se acordă atenția cuvenită din partea unui teatru național. Vom juca: *Arma secretă a lui Arhimede* de Dumitru Solomon (regia, Ioan Ieremia, scenografia, Emilia Jivanov); *Ore de dimineață*, după romanul lui Platon Pardău (dramatizarea și regia, Nicoleta Toia, scenografia, Emilia Jivanov); *Regina Iocasta* de Constantin Zărnescu (un proiect mai vechi al regizorului Ioan Ieremia, pe care, în sfîrșit, îl va realiza în acest an); *D'ale carnavalului* de I. L. Caragiale. O montare importantă din dramaturgia universală va fi *Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită* de Bertolt Brecht. Pentru tinerii spectatori, pregătim comedia muzicală *Mary Poppins*, dramatizare de Silvia Kerim după romanul lui L. P. Travers (în regia artistului emerit Ion Lucian, scenografia, Petre George, muzica, Marius Țicu). Iar în cadrul Studio-ului, o nouă piesă de Tudor Popescu: *Sisif cel mic*. Desigur, avem și un repertoriu permanent, în care un

* „Teatrul“, nr. 6/1981.

discuțiilor avute la Naționalul din Cluj-Napoca, o refac pentru actorii de acolo.

— Alte planuri ?

— Lucrez la un roman.

— Atît ?

— Atît.

GHEORGHE VLAD

— După voluminoasa carte cu piese de teatru publicată de „Cartea Românească“, ce urmează ?

— Probabil, volumul al doilea de teatru, la care lucrez în prezent. Sper că tot „Cartea Românească“ mi-l va trimite la tipar.

— Acest al doilea volum cuprinde și texte inedite ?

— Nu, toate sînt jucate.

— Și în afară de această culegere ?

— Am început o piesă dedicată păcii. Tema am abordat-o și în *Doi otleni în Cosmos*.

— Cum se numește textul ?

— Deocamdată nu știu. Mă gîndesc să scriu un întreg ciclu dedicat păcii.

— Personajele acestui nou ciclu tematic vor fi tot țărani ?

— Bineînțeles.

— Și tot cu limbajul din județul Vâlcea ?

— Absolut. Toate personajele mele vor fi și de acum încolo din zona olteană a țării.

— Alte intenții ?

— Mai am niște piese începute mai de mult și pe care, dacă mă țin puterile, în următorii doi ani aș vrea să le duc la capăt.

— Succes !

AL. VOITIN

— Scriați, când v-am telefonat ?

— Da.

— Cum se numește piesa ?

— Romanul, vreți să spuneți. Este volumul III din ciclul *Cinema Splendid*, și se numește *Corbii demenți*. Dar, dacă e vorba de teatru, vă reamintesc că anul acesta am scris piesa *Proces celebru la curtea cu jurați*.

— În ce relații vă aflați cu teatrele ?

— În nici un fel de relații.

— Să formulez altfel întrebarea : cu ce piesă sînteți prezent în actuala stagiune ?

— Cu nici una. Probabil că am intrat în umbră. Mă consolez totuși că există și un post-mortem. Voi fi prezent în revista „Teatrul“, cu *Proces celebru la curtea cu jurați*.

— Piesa aceasta are și o valoare documentară ?

— E o satiră la adresa justiției și a înaltei societăți dintre cele două războaie mondiale, pe canavaua unui proces la curtea cu juri, care are de rezolvat o presupusă dramă pasională.

— Când veți publica un nou volum de teatru ?

— Nu am predat încă o asemenea carte unei edituri. Să vorbim despre acest subiect peste un an sau chiar mai mulți.

număr de 14 reluări vor completa, destul de armonios, afișul.

Unul dintre evenimentele ce polarizează atenția noastră este Festivalul dramaturgiei românești contemporane (aflat la cea de-a doua ediție), a cărui gazdă sîntem și care se va desfășura în a doua parte a stagiunii. Desigur, intenționăm să participăm și la alte manifestări de cultură teatrală națională, cu caracter competitiv.

Una dintre preocupările noastre permanente rămîne înnoirea mijloacelor de expresie teatrală, efortul colectiv pentru dezvoltarea artei scenice.

Ne preocupă, în continuare, adîncirea relației cu publicul, și ne propunem o serie de noi acțiuni în vederea creșterii „calității spectatorului“, a receptivității la valoare. Inițiativa „Întreprinderea-prietenă“, spectacole pe platforme industriale, discuții, după căderea cortinei, cu tineretul studios din școli și facultăți, microstagiuni, recitaluri — iată cîteva dintre aceste numeroase intenții pe care le vom trece în faptă.

TEATRUL NAȚIONAL DIN ȚIRGU MUREȘ

ROMEO POJAN, director

Stagiunea '82-'83 o inaugurăm la 15 septembrie, pe platforma industrială din Tîrnăveni, cu un program festiv anume conceput.

Proiectele teatrului, în acest an, sînt următoarele: *Ciuta* de Victor Ion Popa, în direcția de scenă a lui Kincses Elemér; *Vocile nopții*, dramatizare după romanul lui Augustin Buzura; *Poveste de dragoste* de Mircea Marian; *Lysistrata și pactul NATO* de Rolf Hochhuth și *Hamlet* de Shakespeare. Pentru sala Studio: *O viață de muncă* de Radu Iftimovici și *Între patru ochi* de Aleksandr Ghelman. La secția maghiară am înseris în repertoriu: *Amurgul burghez** de Romulus Guga; *Pasărea de gheață* de Sütő András; *Transmitem în direct* de Tudor Popescu; *Leonce și Lena* de Georg Büchner; *Opera de trei parale* de Bertolt Brecht; *Burghezul gentilom* de Molière. De asemenea, la Studio: *Procesul unei acrite* de Kocsis István și *O seară liniștită* de Tompa Z. Mihály. Pentru realizarea unora dintre aceste proiecte i-am invitat pe regizorii Nicolae Scarlat (*Hamlet*), Radu Dinulescu (*Vocile nopții*), Tompa Gábor (*Leonce și Lena*). Dorințe: să participăm la cît mai multe festivaluri și manifestări de cultură teatrală; să continuăm legătura cu Teatrul Popular din Subotîța (R.S.F. Iugoslavia).

De doi ani, teatrul nostru nu a putut primi nici un absolvent, fapt ce a provocat grave perturbări în buna funcționare a trupei. În vederea reîmprospătării colectivului artistic, am organizat un concurs la care au reușit cîțiva tineri: Cornel Răileanu, Cristina Pardanschi, Kilyén Ilka, Nina Udrescu și Incze Ildikó (acestea din urmă, proaspete absolvente). Sperăm ca debutul lor să fie de bun augur.

* „Teatrul“, nr. 3/1982.

PROIECTE REGIZORALE

Mihai BERECHET

La 2 februarie 1982 s-au împlinit 80 de ani de la premiera piesei lui Alexandru Davila.

Vlaicu s-a născut odată cu secolul. E un text tributar, deci, stilului neoromantic, practicat la acea vreme în lumea teatrală europeană și „Beau-dire”-lui, Frumosei spuneri... Rostand, Sardou, Michel Zammacoist, Antoine de Buhelie...

Mai poate fi montat astfel azi?

Vlaicu, o piesă actuală? Categorie! Lupta pentru independență, pentru pace. Da, da, pentru pace. „Pace vreau, Michede, pace!”

Puțin mă interesează ce spune gura rea a lui Bacalbașa în admirabilul său „Bucureștiul de altădată” despre scandalul „Obolul”, și despre bătaia cu studenții sau despre „cadavrul din podurile Naționalului”, după cum puțin mă interesează scandalul paternității lui Vlaicu. Vorbe de pe alte lumi. În viața teatrală au existat dintotdeauna camarile și distrugători de autentice personalități...

Vlaicu nu este o piesă „diurnă”, ci mai degrabă una „nocturnă”. Ca și *Macbeth*. Toate tablourile acestei piese se petrec noaptea. Zorile apar doar în final, odată cu cristalizarea categorică a autorității statale și a forței declarate a domnitorului.

În întinericul șoaptelor, intrigilor de palat și al intereselor succesoriale, pregnante sînt numai lumina adevărului, forța dragostei de neam, de datină și lege românească.

Vlaicu, un însingurat? Un timorat? Un fățarnic? Aparențe. Vlaicu — iubitor de oameni, om de acțiune, rezolut și nu șovăielnic, da!

...Te rog, pune surdină trompetelor.

...Versul trebuie să exprime *idei, nu sunete*. Vei reuși? Vor reuși? *In petto!* Tainic!

Nu muzică, ci sunete. Fă să vibreze un sunet solitar de orgă, la concurență cu o toacă. Va sublinia sonor, suficient, lupta dintre Clara și Vlaicu. Ofer climatul sonor al spectacolului tinărului compozitor de factură modernă ale cărui recente creații pe scena Ateneului Român m-au interesat în mod deosebit: Dinu Petrescu.

Nu categoric decorului cu inutile și încărcate detalii fals istorice. Trebuie să pornești de la scena goală. Pete de culoare, pînze cu forme neobișnuite, toate venind de la pod, se vor constitui, abia în final, într-un decor. Mobilier: un tron. Recuzită: o carte.

Lucrez pentru prima oară cu Paul Bortnovski. O plăcere.

Am impresia că-l cunosc de mult pe Davila. Mi-au vorbit atîtea despre el, cu atît respect și dragoste, titanii Ion Manolescu, G. Storin și Marioara Voiculescu, marea mea profesoară. Ioan Massoff a fost ani de zile secretarul lui, și de la el am aflat multe.

Ieri, la Bellu, au fost deshumate osemintele lui Aristide Demetriad. În cripta marelui actor, primul Vlaicu din istoria spectacolelor acestei piese, a fost înmormîntat nepotul lui, rasatul actor Alexandru Demetriad. Aniversări și coincidențe.

Voievodul român este supus unor condiții istorice tragice, în care este nevoie de renunțări, de diplomație, de răbdare, uneori chiar de perfidie. Necesități statale: „...eu mă fac călău de-i vorba neamul a mi-l izbăvi.”

Costumele, în această piesă, n-au primit încă, în timpul istoric dat, nici influența otomană (căderea Constantinopolului — 1453), nici a evului mediu apusean, n-au fost încă supuse nici influențelor modei leșesti, ci sînt de influență *bizantină*. Elena Pătrășcanu-Veakis, atît de draga mea amicică și colaboratoare, are, ca întotdeauna, tinerețea interpretării clasicii prin autentică modernitate. E vorba și de cultură plastică și teatrală.

Boierii, vai, o masă informă, biată servitute a pieselor istorice!! Nu vreau. Vreau să fac să nu fie așa. Mai puțin și mai caracterizați.

Însăși distribuția mă obligă la anumite schimbări. Motoi are liniștea, duplicitatea, autoritatea, fizicul și... vocea necesară. Carmen Stănescu, în Clara, e o îndrăzneală, dar cred în ea. Interpretă de comedie și dramă modernă, abordează pentru prima oară o mare partitură clasică românească. Trebuie să aibă și așa ceva în strălucitul ei palmares actoresc.

Mircea Basarab (Velniciuc) — un aristocrat șovăitor; Anca (Aimée Iacobescu) — o tînără îndrăzneală care știe ce vrea; Rumân Grue (Emil Mureșanu) — poporul, de gardă conducătorului, mut și eficient pînă la sacrificiu; Miched (Matei Gheorghiu) — blînda diplomație, iubitoare de datini; spătarul Dragomir (Florin Piersic) — forța înfruntătoare a Adevărului; Mitropolitul (Iulian Necșulescu) — violența feței bisericești cu spada la brîu. Fiecare dintre personaje trebuie să fie o entitate. Chiar și simpla apariție. Putea-voi?

Categoriic. Leit-motivul spectacolului trebuie să fie, mă repet, „Pace vreau, Michede, pace!“

P.S.

La atitea întrebări, o ultimă întrebare: va reuși oare spectacolul pe care-l pregătesc cu această piesă să mobilizeze simpatia noului public, cu forța cu care a mobilizat-o spectacolul lui Ion Șahighian, cu admirabilul George Vraca, la Teatrul Armatei, în anul 1953? Rămîne de văzut.

Alexandru COLPACCI

— *Ce proiecte aveți?*

— Nu-mi place să vorbesc despre proiecte. De cîte ori am vorbit, mi-au ieșit pe dos.

— *Atunci, ce faceți?*

— Semnez regia spectacolului *Arma secretă a lui Arhimede* de Dumitru Solomon, la Teatrul de Comedie. Am în distribuție, printre alții, pe Aurel Giurumia, Ștefan Tapalagă.

— *Ce va însemna acest spectacol?*

— Aceasta e arma mea secretă.

— *Și altceva?*

— *Țarul Ivan își schimbă meseria* de Bulgakov, la Teatrul „Bulandra“.

— *Ați mai pus în scenă această piesă, la Teatrul de Stat din Oradea...*

— Da. Tot în decorurile lui Dan Jitianu.

— *Ce aduce nou spectacolul de la Teatrul „Bulandra“?*

— Doar distribuția. În linii mari, am păstrat concepția regizorală. Nu cred în variante regizorale. Ceea ce am avut de spus atunci, cu spectacolul orădean, voi încerca să spun și cu acest spectacol. Diferențele vor fi de nuanțe.

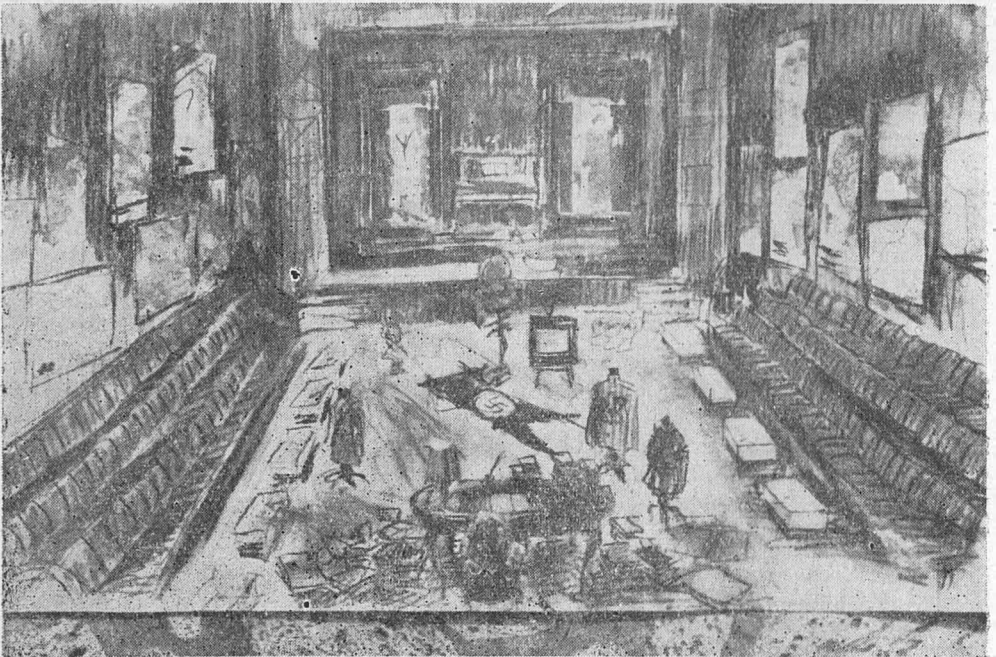
— *Și de interpretare actoricească.*

— Și. Am în distribuție pe Victor Rebenjiuc, Virgil Ogășanu, Tamara Buciuceanu, Ștefan Bănică, Tora Vasilescu.

Mircea CORNIȘTEANU

Pe la mijlocul lunii septembrie, Teatrul Național din Craiova își va inaugura cea de-a 132-a stagiune cu piesa lui Theodor Mănescu *Politica*, la sala Studio. Am început repetițiile înainte de vacanță și, împreună cu scenograful Viorel Penișoară-Stegaru, și cu actorii Petre Gheorghiu-Dolj, Elena Gheorghiu, Iancu Goanță, Maria Goanță, Tamara Popescu

Schiță de decor de Viorel Penișoară-Stegaru pentru „Politica“ de Theodor Mănescu la Teatrul Național din Craiova

și Valentin Mihali, vom încerca să stăm în vecinătatea liniilor de înaltă tensiune ale confruntării de idei din piesa lui Th. Mănescu, procurându-ne cel mai adecvat echipament împotriva... electrocutării. Avem cu toți încredere că-l vom găsi. Succesul de la Teatrul Foarte Mic ne-a întărit această convingere.

După ce voi termina *Politica*, am să reîncep lucrul la două piese pe care le pun în scenă la Teatrul din Galați, *Anna Christie* de O'Neill și *Fata morgana* de Dumitru Solomon. Decorurile ambelor spectacole le va realiza Victor Crețulescu. Anna Christie va fi interpretată de Lili-ana Lupan, secondată de Radu Jipa, Dan Bubulici și Marga Georgescu, iar la *Fata morgana* voi lucra cu Romeo Pop, Lili-ana Lupan, Mitică Iancu, Marga Georgescu, Carmen Strujac, Gheorghe Gheorghe, Ioana Citta-Baciu, Grig Dristaru, Marcel Hirjoghe. Piesa lui Solomon, o farsă pseudopolitistă plină de haz, cu un comic verbal și de situații de bună calitate, nu a mai fost jucată de mulți ani pe scenele profesioniste, deși o merită din plin. Teatrul gălățean o va prezenta în cadrul Festivalului de comedie. Piesa lui O'Neill nu are nevoie de recomandări, ea este pentru interpreți o probă de virtuozitate. Pentru mine, e prima întâlnire cu marele dramaturg american. În măsura în care voi reuși să-i pun cât mai bine în valoare pe actori, spectacolul pe care-l vom face va deveni și unul „de regie“.

Voi mai realiza în această stagiune, pe scena Naționalului craiovean, premiere absolute ale pieselor *Luptătorul pe două fronturi* de Marin Sorescu și *Farul* de Gh. Săsărman, precum și premiera pe țară a comediei lui Ben Jonson, *Alchimistul*. Îmi voi respecta și o mai veche promisiune făcută Teatrului Bacovia, de a pune în scenă o piesă, probabil o comedie de Feydeau.

De asemenea, am început să pun pe hîrtie proiectul unui spectacol Caragiale inspirat din proze, pe care-l voi pregăti pentru tradiționala manifestare craioveană „Zilele Caragiale“ din 1983.

KINCSES Elemér

În anul teatral 1982—1983, proiectele mele regizorale sînt multe, frumoase, dar îmi pun în față și sarcini foarte grele.

În momentul acestei convorbiri-fulger, pot să spun că am început repetițiile la piesa lui Victor Ion Popa, *Ciuta*, la Teatrul Național din Tîrgu Mureș. Premiera era programată la sfîrșitul lunii septembrie, dar eu mai caut încă o interpretă ideală a rolului principal, pentru că ti-

năra abosventă cu care am lucrat, a fost repartizată la alt teatru, care nu-i acceptă detașarea.

După ce voi fi ieșit din această încurcătură, voi începe lucrul la secția maghiară a teatrului, cu o piesă originală, pe care o sperăm în premieră absolută la Tîrgu Mureș, *Pasărea de gheață* de Sütő András, text care se află în faza de definitivare pentru a putea intra în repetiții. Tot pentru secția maghiară, am un proiect extrem de ambițios, un spectacol cu *Opera de trei parale* de Bertolt Brecht, piesă care impune un tur de forță, o mare montare cu minimum de mijloace materiale.

Sînt invitat și de alte teatre din țară, dar pot anunța un angajament ferm, și anume cel cu Teatrul de Nord din Satu Mare, pentru *Romulus cel Mare* de Dürrenmatt.

Sanda MANU

— Evident, proiectele stagiunii! La ce lucrați acum, pentru ce anume vă pregătiți, la ce anume visați?

— Singurul lucru sigur deocamdată este invitația Teatrului „Bulandra“ de a monta, pe scena de la Schitu Măgureanu, *Luna dezmoșteniților* de Eugene O'Neill.

— Piesa s-a mai jucat...

— Da, acum aproximativ 20 de ani, la Teatrul „Nottara“. Este unul dintre marile texte ale lui O'Neill, o piesă despre generozitate și poezie; cum am mai spus, mi se pare chiar anul trecut, cu același prilej al „proiectelor stagiunii“ — eu pun piese pentru mine; mă consider parte din public și, ca mulți spectatori din jur, simt din cînd în cînd nevoia unor anume piese... *Luna dezmoșteniților* este o piesă cu niște oameni care iubesc, care se jertesc, care nu sînt cu nimic mai buni sau mai răi decît noi, dar care au descoperit frumusețea și puterea jertfei și a dragostei, și mai au totodată capacitatea să trăiască și să acționeze în poetic; în stare poetică, chiar dacă acest mod de trai nu-i îmbogățește material cu nimic, ba chiar dimpotrivă...

Piesa se petrece în America anilor '20, într-unul dintre momentele de criză ale acestui secol; o voi plasa în această ambianță, deși, ca decor, lucrurile ar fi azi foarte schimbate; rămîne, însă, vie, problema omenească. Interpreții sînt Mariana Mișuț, Petre Gheorghiu și Ion Cocieru. Scenografia: Octavian Dibrov — decor, Viorica Petrovici — costume.

— Și ce montați la Teatrul Național, la locul de baștină, ca să spun așa...

— Nu vă pot spune încă nimic precis ; am câteva proiecte finisate (caiet regizoral), altele, foarte aproape de suflot, dar nu știu dacă ele își vor găsi locul în repertoriul teatrului.

— Vreți să enumerați niște titluri ?

— *Lorenzaccio, Stâlpii societății, Bolnavul închipuit* — în sfârșit, nu are rost să înșir nici titluri, nici visuri. Un proiect care pare a se afla mai aproape de realitate e *D'ale carnavalului*, dar... Aș adăuga că sînt foarte mulți actori cu care mi-ar plăcea să lucrez, și simt că anii trec foarte repede și goi, și pentru ei, și pentru mine... Regret că nu apucăm să ne întîlnim și să lucrăm atît cît am putea...

— Ca profesor la I.A.T.C., ce spectacol pregătiți ?

— Cu studenții doresc să încep *Omul cel bun din Siciuan*. Nu credeți că Bucureștiul ar merita un Brecht ? Poate, la anul, la Studioul I.A.T.C.

Mircea MARIN

Stagiunea 1982—83 este pentru mine o stagiune obișnuită, în măsura în care, la fel ca și în celelalte stagioni, mi-am propus să mai uit cîte ceva din ceea ce știu și să mai aflu cîte ceva despre ceea ce mi se pare că știu.

În luna octombrie, probabil, va avea loc, la Teatrul Dramatic din Brașov, premiera cu *Troilus și Cresida*. Față în față cu Shakespeare, trăiesc o intensă stare de neliniște : pe cît mi se pare că îl înțeleg mai profund, pe atît am sentimentul că îl cunosc mai puțin. Experiența este oarecum neobișnuită. Ceea ce îmi doresc să aflu cu ajutorul său, este măsura în care Bilciul — ca metaforă crudă și grotescă a lumii — poate deveni acea acoladă estetică care să permită tragicului a vieții alături cu satiricul, și sublimului, cu ridicolul.

Apoi voi lucra, pentru sala Studio, piesa lui Harold Pinter *Aniversarea*. Din institut nu am mai avut ocazia să mă întîlnesc cu un spațiu de un asemenea tip. Știu că acesta oferă posibilitatea unui dialog mai viu între actul teatral și spectator, dar mi-aș dori să aflu dacă prin intensitatea trăirii participanților la destăinuire se poate ajunge pînă la conștientizarea totală a celor doi termeni ai re-

lației, astfel încît actul teatral să ia naștere ca o proiecție a conștiinței martorilor.

În a doua parte a stagiunii, și tot la Teatrul Dramatic din Brașov, prin intermediul piesei lui Witold Gombrowicz *Ivona, principesa Burgundiei*, voi mai afla cîte ceva despre regula algebrică potrivit căreia „minus cu minus dă plus“ — și, poate, de ce este necesar ca, pentru a se obține semnul plus, semnul minus să i se opună un semn de aceeași categorie. Să mă explic : absolutismul, în maiestrua și fastidioasă sa absurditate, poate fi cutremurat și forțat a descoperi adevărul despre sine, numai în cazul în care i se opune o atitudine părelnic de aceeași natură, adică la fel de absurdă. Deci, uneori, pentru a depăși absurdul și pentru a ajunge la adevăr și lumină, este necesar să îmbraci armura strîmță, și din principiu hulită, a absurdului. Cine este acel om care se sacrifică ?...

Tudor MĂRĂSCU

— Ce ne veți oferi în această nouă stagiune ?

— Cu certitudine, *Zidarul*, excelenta piesă a lui Dan Tărchilă, a cărei pregătire am început-o încă în primăvară la Teatrul Giulești. A fost o muncă anevoioasă, plină de dificultăți, de aceea aștept cu mare emoție premiera.

— Nu sinteți la primul spectacol dificil.

— Acest spectacol mi-a pus probleme deosebite, în primul rînd, de ordinul interpretării. M-au pasionat ideea misterului creației și aceea a sacrificiului de sine. Ne-a stimulat, pe colegii mei și pe mine, asemănarea, pînă la un punct și păstrînd toate proporțiile, posibila paralelă între munca celor ce au înălțat, în legendă, mănăstirea lui Neagoe, și aceea a creatorilor contemporani, colectivă, plină de eforturi și sacrificii, ziditoare de lume nouă.

— Alte spectacole ?

— *Pălăria florentină* de Labiche.

— Este o reluare a vechiului spectacol ?

— Nu. Este un spectacol cu totul nou. Dealtfel, din vechea distribuție, nu a mai rămas decît un singur interpret. Am o distribuție excelentă și cred că va fi un spectacol de mare succes.

— Și în perspectivă ?

— În perspectivă, tot la Teatrul Giulești, *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare. Asta e sigur. Mai puțin sigur sînt că voi putea răspunde invitațiilor de a monta *Tulburarea apelor* de Lucian Blaga, la Teatrul Național din Cluj-Napoca, *Visul* de Strindberg, la Teatrul „Bulandra”, și *Tragica istorie a doctorului Faust* de Marlowe, la Teatrul „Nottara”.

— De ce ?

— Pentru că există perspectiva lucrului la un film, și, în proiectele mele, acest film are prioritate.

Valeriu MOISESCU

Reintors în București, la jumătatea lunii iunie, după premiera de la Lenin-grad cu *D'ale carnavalului*, am citit cu deosebit interes ultima piesă a lui D. R. Popescu, *Rezervația de pelicani** — pe care autorul a încredințat-o Teatrului „Bulandra” — și mi-am asumat dificila sarcină a realizării ei scenice. Spun dificilă, pentru că, poate mai mult decît în alte texte ale sale, ambiguitatea personajelor, tragicul difuz, contrastul dintre limbajul pragmatic, uneori deteriorat spre grotesc, și cel poetic, încărcat de simboluri, îți dau senzația alunecării pe un pămînt mișcător, „într-un labirint cu puține puncte sigure de reper” — după cum observa Romul Munteanu într-un studiu din „România literară”.

Desigur, o piesă nouă reprezintă pentru regizor explorarea pasionantă a unui teritoriu necunoscut. Acest lucru se poate face călcînd în picioare vegetația luxuriantă, defrișînd păduri, asanînd lacuri sau survolînd respectivul teritoriu, instalat comod în carlinga unui avion care te poartă către o țintă prestabilă. Forarea în straturile acestei piese dezvăluie însă un text dens, de factură oarecum chehoviană, o parafrază poetică în care personajele sînt văzute nu numai într-un timp și spațiu determinate și uneori determinante, ci sînt proiectate în dimensiunile unei parabole asupra a ceea ce s-ar putea numi marea aventură a existenței umane.

La realizarea spectacolului, a cărui premieră va avea loc în toamnă, pe scena de la Grădina Icoanei, alături de Paul Bortnovschi (decorurile), Doina Levința (costumele), Vasile Șirli (muzica), își dau concursul Gina Patrichi, Ion Besoiu, Rodica Tapalagă, Ica Matache, Florian Pitțiș, Mircea Diaconu, Constantin Florescu, Gina Petrini, Mihaela Juvara, Constantin

* „Teatrul” 6/1982.

Drăgănescu și mai tinerii Mariana Buruiană Diana Lupescu, Marcel Iureș, Răzvan Ionescu.

Despre alte proiecte, aș prefera să discut în momentul în care ele vor depăși cît de cît stadiul de proiect. În orice caz, paralel cu activitatea didactică din cadrul facultății de regie a Institutului de teatru, aș vrea să am timp pentru a redacta în formă definitivă o carte terminată, dar care poate fi continuată la nesfîrșit, o carte despre teatru și viață, intitulată „Însemnări contradictorii” — din care cîteva pagini au fost publicate în Almanahul *Gongol* revistei „Teatrul” pe anul 1982.

Nicolae SCARLAT

Sînt în concediu, am foarte mult de lucru și am să vă răspund cît mai concis. Proiecte am foarte multe — numai că asta nu prea are legătură cu ceea ce știu, de pe acum, că voi pune în scenă. Voi termina *Vînătoarea de rațe* de Aleksandr Vampilov la Teatrul Național din Iași. Sînt așteptat la Naționalul din Tirgu Mureș, unde voi pune *Hamlet*, cu echipa română. La Piața Neamț aș vrea să mă ocup de *Persecutarea și asasinarea lui Jean-Paul Marat*, piesa lui Peter Weiss — și iată-mă, deja, prins între subiectiv și condițional. Oricum, pînă și cele mai îndrăznețe visuri pot deveni realitate — cu condiția să-i convingi pe toți că ai dreptate. Uneori reușesc.

Mai mult despre proiecte n-am să vă vorbesc, pentru că aș contracta datorii pe care nu știu cînd și cum am să le plătesc. Iar de cînd cu dobînzile astea exagerate... Și, fiindcă veni vorba: m-ar interesa foarte mult o piesă despre criza economică mondială. Poate o scrie cineva !

George TEODORESCU

De ce, în ciuda imensei sale puteri și a tezaurului de gîndire acumulat, polisul, orașul-stat atenian, abandonează deodată rațiunile logos-ului, alegînd hybris-ul, în așa măsură încît *Tucidide* ajunge să vorbească despre o catastrofă spirituală, Euripide, să-și găsească liniștea într-o peșteră din *Salamina*, iar *Diogene*, să-și aleagă, în semn de protest, domiciliul într-un butoi ? Ba, mai mult, în ciuda filipicelor lui *Demostene*, Atena pasează mîna *Macedoneanului*, renunțînd la idealurile politice care făceau originalitatea civilizației grecești și se lasă antrenată în războaiele expansioniste, tipice unei supraputeri. Nu ne putem opri la concepția potrivit căreia, în istoria civilizației, un

Schițe de costum de Marie Jeanne Lecca, pentru „Diogene ciinele” de Dumitru Solomon la Teatrul Evreesc de Stat

perioade de apogeu al culturii îi urmează o perioadă de criză. Nu cumva chiar în mecanismul de păstrare a avantajelor obținute și de transmitere a calităților cucerite s-a strecurat, de la început, o eroare? Poate, atenienii n-au gândit adevărul în termenii formulați mai târziu de Aristotel, ca o *adaequatio rei et intellectus*? Iar un sistem, ca să supraviețuiască, trebuie să se autpăstreze, să se autostimuleze, spiritul să devoreze tot timpul concretul; când își reprimă aspirația spre contactul cu lumea sensibilă, el nu se pervertește?

Acestea sînt întrebările, frământările pe care le declanșează trilogia ateniană a lui Dumitru Solomon, opere ce ar merita să fie prezentate în trei seri consecutive, pe aceeași scenă. Încercăm un sentiment de insatisfacție că nu avem posibilitatea să-i facem pe spectatorii noștri martori la procesul și la condamnarea celui care a întruchipat cele mai înalte valori spirituale ale antichității: Socrate; la itinerariul, nu mai puțin dramatic, al celui care, urcînd de la lumea sensibilă la lumea inteligibilă, edifică în grădinile Akademiei un logos viguros și deja tiranic: Platon; că nu putem trece prin aceste etape obligatorii, tot atîtea porți deschise înspre cunoaștere, pentru a ajunge la Diogene.

Considerînd deci *Diogene ciinele* ca o parte dintr-un tot, gîndim spectacolul nostru, la Teatrul Evreiesc de Stat, sub semnul unei tensiuni între „cel care caută veșnic” și „cel care a găsit”, mai repede

spus, între „starea de butoi” și „starea de cupolă” — ambele atitudini ținînd, credem, de același solipsism etic. Fiindcă cel mai bine, dar și cel mai greu, este să trăiești la nivelul oamenilor, nu deasupra lor și nici dedesubtul lor. Iar dacă nu înțelegem acest lucru, îl omorîm încă o dată pe Socrate — noi, cei de astăzi.

Alexandru TOCILESCU

— *Așadar, Occisio... la Teatrul „Bulandra”.*

— *Occisio Gregorii... piesă atribuită lui Samuil Vulcan, și Barbu Văcărescul, vizitatorul țării de Iordache Golescu, într-un spectacol-coupé, pe care l-am pregătit încă din vară și l-am gîndit multă vreme. În mod special m-a interesat Occisio...*

— *E un spectacol polemic în raport cu premiera de acum cîțiva ani de la Teatrul de Stat din Oradea?*

— Polemic, nu. Dar, foarte diferit. Veți vedea.

— *Ce mai aveți în proiect?*

— *Trei spectacole: Gărgărița de Ion Băieșu la Teatrul Național, Doi tineri din Verona de Shakespeare la Teatrul de Co-*

medie și *Milionarul sărac** de Tudor Popescu la Teatrul „Bulandra“.

— *Toate trei în același timp?*

— Nu. Dintre ele, doar unul. Încă nu știu care. Depinde de multe: de distribuția pe care mi-o doresc, de unele modificări la textele autorilor contemporani, pe care le cer, de multe altele.

— *Așadar, nimic sigur.*

— Ba da. *Hamlet* la „Bulandra“. Cu Ion Caramitru în rolul titular;

Alexa VISARION

După filmele *Înghițitorul de săbii* și *Năpasta*, mă întorc la teatru cu emoție și dragoste. Scena îți oferă tihna de a încerca, de a reveni, de a schimba... Noblețea actului teatral, bucuria căutărilor permanente, pulsul ființelor vii, ce nădușesc pentru a da viață gândurilor, toată „incertitudinea“ teatrului mă atrag deopotrivă cu filmul. Am un an pentru teatru... La fel de neliniștitor ca și cel trecut, la fel de necunoscut ca și cel viitor. Singura mea șansă e să-l trăiesc! Să exist prin ceea ce spun, prin ceea ce întreb... A tăcea nu înseamnă nimic.

Mă întorc la Gorki. După *Barbarii* pe scena Teatrului „Nottara“, încerc acum o variantă scenică a *Vilegiaturistilor*, la Teatrul „Bulandra“. Piesă grea, încărcată de sensuri violent-tulburătoare pentru lumea contemporană. Într-un anume context social-politic, conștiința unor intelectuali s-a pervertit, stereotipia i-a distrus și ei au devenit doar o metaforă a nimicului. Îmi propun un spectacol despre lașitatea acestor intelectuali, despre neputința lor de a se revolta. Într-un climat

* *Sub tipar în Almanahul „Gong ’83“*

de apatie generală, cei care comentează tot timpul evenimentele, cei care au trădat propriile lor idealuri nu sînt decît niște epave ce-și ascund degradarea. Orice atitudine a lor sfîrșește în grotesc, în eșecul ce acompaniază întotdeauna derogarea oamenilor de la adevărata lor condiție. Un spectacol în care raporturile dintre ideal și realitate, dintre adevăr și mimarea lui, sînt mistificate. Vorbăria, vodca și ceaiul disimulează ratarea. Se bea, se cîntă, se vorbește... Se bea, se cîntă, se iubește... Se bea, se cîntă, se trăiește... Iată stărea continuă a acestei lumi. Pînă cînd?... Pînă cînd?... Interogație chinuitoare pentru noi toți. Bucuriei de a lucra un asemenea text i se alătură valoarea distribuției. Aici, adjectivele sînt de prisos. Iată lista actorilor: George Constantin, Mariana Mihuț, Victor Rebenjiuc, Ileana Predescu, Gina Patrichi, Octavian Cotescu, Petrică Gheorghiu, Rodica Tapalagă, Virgil Ogășanu, Ion Caramitru, Lucia Mara, Florin Zamfirescu, Mariana Buruiiană, Constantin Florescu, Valentin Uritescu, Mihai Mereuță, Zoe Muscan, Răzvan Ionescu. Scenografia, Daniela Codarcea.

În rest, emoții și încredere...

În martie voi putea răspunde invitației Teatrului de artă din Moscova (M.H.A.T.) de a monta comedia lui I. L. Caragiale *O noapte furtunoasă*. Perspectiva contactului cu această trupă celebră, cu teatrul sovietic în general, stîrnește în mine reacțiile cele mai puternice. Primul regizor al M.H.A.T., O. N. Efremov, a fost interesat de concepția modernă a clasicului Caragiale și totodată a socotit importantă pentru programul repertorial al teatrului moscovit studiarea lumii caragiălene. Tot împreună cu Daniela Codarcea, voi încerca o versiune scenică care să reverbereze și la Moscova la fel de puternic ca la București semnificațiile *universului Caragiale*.

E mult pentru o stagiune, e puțin?... Nu știu... În orice caz, alegerea textelor nu e întâmplătoare...

Anchetă încheiată la 1 septembrie a.c. și realizată de :

**Irina COROIU, Mira IOSIF, Maria MARIN,
Virgil MUNTEANU, Paul TUTUNGIU**

REPETIȚII

● Teatrul Mic

Dimineată de septembrie. În ultimul moment, aflu că repetiția — prima din această stagiune — la piesa lui D. R. Popescu Ca frunza dudului din rai s-a aminat. Privesc galeria de portrete organizată în holuri. De sub pasta groasă, în tonuri întunecate, expresive, a pictorului Ștefan Lațea-Brandes, străfulgeră privirile câtorva dintre marii actori ai trupei. La avizier — programul manifestărilor din cadrul BITEF: 17 și 18 septembrie, orele 20, în sala Atelier, Maestrul și Margareta — spectacol prezentat de Teatrul Mic din București, România. Aceasta este, deci, cauza schimbării programului: se repetă intens pentru BITEF. Ca să ajung în sală, trec chiar prin scenă, unde întreprup — spre regretul meu — confruntarea dintre Maestru și Bezdornii. Convin cu regizoarea Cătălina Buzoianu să aștept pînă termină lucrul cu Ștefan Iordache (cap ras complet, fizionomie schimbată, deci filmările la Glissando s-au încheiat) și Gheorghe Visu.

Cu un imperceptibil efort de concentrare, Cătălina Buzoianu părăsește lumea lui Bulgakov și...

— *E prima colaborare cu D. R. Popescu, nu-i așa?*

— *Da, deși de multă vreme voiam să-i montez o piesă. Mi-am dorit foarte tare Mormintul călărețului avar... Cînd piesa Ca frunza dudului din rai a fost adusă în teatru, mi-am exprimat dorința să o pun în scenă eu.*

— *Ați publicat, în Suplimentul literar-artistic al „Științei tineretului”, caietul de regie pentru acest spectacol, pasionantă configurare a universului personajelor scriitorului D. R. Popescu...*

— *Am încercat mai întîi să definesc spațiul acestui spectacol, și, într-un fel, regret că autorul a folosit apoi același termen într-o piesă de altă respirație. Crescătorii de porci „competitivă pe plan mondial” îmi pare a fi o rezervă naturală, un țarc în care sînt adunate niște specimene prezentate nouă într-o aparentă stare de libertate, ca într-o grădină zoologică...*

— *În argumentația dumneavoastră implicăți câteva nume: Cehov, Gorki, Euripide, Molière, Caragiale...*

— *Prin materia densă a piesei străbat niște întrebări, neliniști perma-*

nente ale omului, motive frecvente în dramaturgia universală, care în text devin parafraze. Mie mi se pare că scriitorul vrea să dea replici (nu răspunsuri!), în cadrul acelor teme care pot fi detectate cu ușurință.

— *Cu cine ați realizat concret ambianța scenică pe care ați descris-o atît de plastic?*

— *Am lucrat cu Mihai Mădescu și cu Mircea Florian. Decorul traduce în imagine ideea despre spațiu, clarificată pe parcursul lucrului.*

— *Cum v-ați ales interpretii?*

— *Am alcătuit distribuția pe contraste foarte puternice. Contrastele mă atrag întotdeauna, iar D. R. Popescu este un autor al contrastelor. Leopoldina Bălanuța, ea însăși o forță a naturii, conține, reprezintă prin sine materia universală a personajului. Cîteva dintre piesele lui D. R. Popescu par a fi scrise pentru o asemenea actriță. Într-un contrast violent cu ea — ca prezență, ca prestanță — apare Rodica Negrea. Poate nimeni nu ar fi văzut-o în rolul Didei, dar actrița răspunde intenției personajului. Fără a încerca măcar să facă pe cocheta, ea își apără cu exaltare și imensă candoare dragostea la care consideră că are dreptul. Păpăl Panduru corespunde calităților pămîntene, telurice ale lui Ionel. Mizeria umană, figurată de erou, intră în rezonanță cu o conștiință trează — cea a soției. Iar cuplul pe care-l face cu fanatica iubită e pe cît de absurd, pe atît de grotesc. Foarte mare pondere trebuie să aibă și tandemul rezonerilor Mitică Popescu (Țiclete) — Dan Condurache (Aurelian), pentru că ei sînt „apa mîloasă”, unde proliferază ambițiile, carierismul, impostura, puterea abuzivă și ticăloșia tolerată — în care ceilalți se bălăcesc. Am vrut să accentuez candoarea absurdă a personajelor, care-și susțin egoist cerințele, cu orgolioasă convingere că li se cuvine totul; și reușesc să obțină orice, prin indiferent ce mijloace; extrem de lucizi, acești oameni nu sînt neapărat cinici, dar dispun de o deconcertantă capacitate de a se absolvi de orice vină. Trăind într-o permanentă stare de imponderabilitate, ei au nostalgia evaziunii. Ca în grădina viciilor descrisă de Bosch, fac tot ce doresc, dar se torturează prin exces: împlinirea îi duce la deznădejde, sațietatea îi împinge la desperare. Pe parcursul lucrului, aveam permanent senzația unei viviseccii, și nu numai a conștiințelor, ci și a stărilor difuze. Foarte rar am lucrat cu un material literar de asemenea forță telurică și psihanalitică...*

● Teatrul „Nottara“

Prima întilnire după vacanță — prima repetiție. Se fac comunicări importante. Pasionații de tenis de masă trebuie să-și caute alt loc de antrenament — sala de repetiții va fi doar pentru repetiții! (E vorba chiar de camera devenită neîncăpătoare pentru cei aproximativ 30 de actori prezenți, din 50 cîți va număra distribuția.) Data premierei a fost fixată, așa că e necesară o maximă eficiență a muncii. Chiar de-a doua zi, se va lucra pe grupuri de personaje — „ce-tățeni“, „aristocrați“, „republicani“.

Treptat, rumoarea amuzată și amuzantă a celor tineri, ca și a celor mai puțin tineri, se domolește. Regizorul se adresează numeroasei adunări: „Avem de-a face cu un text foarte important, nu atît ca împlinire dramaturgică (piesa are o construcție laxă), ci ca valoare intrinsecă“.

După succesul cu Frații Karamazov, Dan Micu (secondat tot de Dragoș Georgescu și Vasile Șirli), continuînd colaborarea cu Horia Lovinescu, pornește în acest moment pe drumul dificil al elaborării „ediției scenice princeps“ a piesei Negru și roșu. Insistent, li se recomandă tuturor să citească cele patru vagini din Ab Urbe Condita de Titus Livius, lucrarea care a inspirat subiectul piesei.

Dan Micu face o minimă punere în temă:

„Tarquinius, unul dintre tiranii Romei, conduce în mod abuziv treburile cetății. A ridicat faimosul Coloseum, iar acum toți cetățenii lucrează la temerara operațiune de canalizare a ceea ce se numește „Cloaca maxima“. Spectacolul va începe într-o atmosferă densă: se trudește din greu, se sapă, se scoate pămînt, și nu pur și simplu se bîrfește, ci se constată o stare de fapt. Iar mai tirziu, revolta va avea astfel un suport concret, material. Plouă la Roma, și cu toții poartă pelerine negre și mișună în preajma unui bazin cu apă — loc de caznă, loc al plăcerii, dar și al crimei. Totul trebuie să fie conform indicației din text: «Atmosferă grea de plumb. Se simte teroarea în aer“.

Insuflețiți treptat de imaginile care se întrevăd la orizontul montării, cei care pînă atunci formau doar un mînunchi de vedete, încep să se anime. Deschide lectura Val Săndulescu, și glasul său învîlăuitor împune concentrare. Urmează, pe rînd, Ștefan Sileanu, Emil Hossu, Lucia Mureșan, Elena Albu, Dorin Varga, Victor Ștregaru, Valentin Teodosiu, Dragoș Păslaru, Constantin Guriță și toți ceilalți. Regizorul, pentru moment, „joacă“ alături de actori, suplinind pe unul dintre protagoniști, Brutus — Alexandru Repan, încă în concediu. Lectura avansează rapid și temeinic.

— Unde sîntem? — întrebă un personaj.

— București, Bulevardul Magheru, Teatrul „Nottara“ — răspunde un actor.

Natura duală, infinitele disponibilități ale actorilor în genere, ale celor de comedie în special, sînt virtuți apreciate în spectacol, analizabile însă doar în repetiție. Comediantul poate trece brusc de la catifelată tandrețe la autoritar tipăt, adresîndu-se aproape simultan partenerii „îndrăgostite“ și unor mașiniști recalcitranți. Cine altul decît actorul poate rîde „natural“, la comandă, în cascade, triluri, icnete sau hohote? Și cine știe mai bine ca el, ca ei, să se bucure de hazul propriilor personaje? Capabili de detașare, actorii își persiflează permanent condiția de histrioni...

Reflecțiile acestea s-au așternut firesc în carnetul reporterului, invitat să urce pe scena sălii mari, alături de Ștefan Radof, Ion Punea, Anda Caropol, Petrică Popa, Horațiu Mălăele, Ruxandra Sireteanu, Elena Nica-Dumitrescu, Ioana Crăciunescu, să asiste, preț de un ceas, la schimbul de replici între membrii echipei care se pregătește să însuflească personajele comediei lui Bernard Dovizi da Bibbiena, Calandria. De fapt, e vorba de o adaptare a textului scris în 1513 — perioadă anterioară comediei dell'arte —, un scenariu centrat pe motivul plautin al gemenilor, dar care împrumută cîte ceva din Aretino, din Cecchi și încă alți comediografi.

„Partitura“ e în curs de realizare — ne mărturisește regizorul Costin Marinescu (aflat în pragul debutului său bucu-reștean, și ambiționînd să realizeze un spectacol de o factură aparte). Grație abilității scenografei Doina Levința, spectatorul va trebui să fie condus prin bolgiile Infernului, să asiste la dezlănțuirile provocate de o prea îndelungată perioadă de ascetism. Trimiterile la Dante și Boccaccio vor înnobila jocul, nu o dată licențios, al lipsei de măsură, ce ascunde conflictul dintre trup și spirit.“

Ne dăm seama repede: „capul tuturor răutăților“ e un servitor isteț care — de fapt — se prezintă singur: „Cine a mui văzut să slujești la doi stăpîni deodată? Darmite la trei, ca mine! Că eu îi slujesc și pe bărbat, și pe nevastă, și pe stăpînul meu, așa încît n-apuc să am o clipă de răgaz“. Într-adevăr, solicitările nu contenesc, se succed vertiginos travestiuri, calambururi, qui pro quo-uri... Dar paroxismul situațiilor comice nu trebuie dezvăluit prea devreme... „Odiseea“ lui Calandro, înșelătorul înșelat, va fi urmărită în mod sigur cu sufletul la gură!

Irina COROIU

CREATIVITATEA

în arta

ACTORULUI

(II)

În perspectiva trăsăturilor anterior amintite ale creativității, devine mai evidentă o diferență constitutivă, tipologică, între două categorii de actori: actorul *nativ* și actorul *constructiv*, distincție insesizabilă din alt unghi de abordare decât cel al creativității, și care, în acest context, nu implică o diferențiere valorică. Actorul *nativ* este cel care, dispunând de un accentuat talent dramatic, prin care înțelegem aici capacitatea de a-și converti experiența în expresie și expresivitate scenică (mimică, gestuală și vocală), se joacă, și se exprimă numai pe sine, indiferent de personajul interpretat, adică dă personajului particularitățile proprii sale personalității, propriului temperament, propriilor însușiri intelectuale și emotive. În cazul în care este o personalitate accentuată, profundă, interesantă, cu o gamă largă de disponibilități, el nu ne va plictisi, oricât de des l-am revedea, cum nu ne-ar plictisi nici în viață tovărășia unui astfel de om. Complexitatea umană a personalității sale este, în acest caz, suficient de cuprinzătoare pentru ca, *autoexprimându-se* scenic, să coincidă cu datele psihologice și comportamentale ale unui număr destul de mare de personaje, astfel ca repetarea ori manierizarea să nu fie prea curînd sesizabile. Relevantă ar fi în acest sens distincția — pe care nu o putem dezvolta aici — dintre *stil* și *manieră* în cariera unui actor, respectiv condițiile trecerii stilului în manieră. Relativa nouitate pe care, mai ales în primii ani ai carierei, o prezintă consecutivele apariții pe scenă ale actorului de acest tip, vine din bogăția personalității sale, ce-și dezvăluie ipostaze inedite. Dar, în fond, el nu este altul de la rol la rol, ci va întruchipa toată viața același personaj,

prezentîndu-ni-l însă din unghiuri diferite. Repet, nu punem în discuție prin această distincție utilitatea indiscutabilă pentru teatru și a acestui tip de actor (frecvent, dealtfel); cîtă vreme nu începe să se maniereze. În ansamblul travaliului său artistic, ponderea creativității, în-deosebi sub aspectul capacității de *redefinire*, de *sinteză* și de *originalitate*, este însă, evident, mai redusă.

Actorul *constructiv* este și el o personalitate accentuată, însă mai puțin stabilă și curturată, înscriindu-se printre așa-numitele tipuri „demonstrative“, considerate de Karl Leonhard a poseda o foarte dezvoltată *capacitate de adaptare* la alți oameni, care le ajută să se transpună cu ușurință în modul de a simți și a gândi al altcuiva. Naturile demonstrative pot face cu ușurință abstracție de sine¹. Acest tip de actor se „reconstruiește“ cu fiecare rol, folosind din propria sa experiență *numai* ceea ce se potrivește cu experiența personajului creat de autor. Astfel, la el, capacitatea redefinirii creatoare intră în funcțiune și față de sine însuși, față de datele sale personale, subiective. Spre deosebire de tipul „nativ“, mai spontan, actorul „constructiv“ se bazează mai mult pe gîndirea divergentă-asociativă, pe conștientizarea și autocontrolul riguros al mijloacelor sale de expresie. El este capabil astfel să se *instrumentalizeze*, transformîndu-se din subiect în obiect al artei dramatice, în „material de artă“ supus modelării regizorale, spre a putea da expresie *oricărui* conținut uman, *oricărei* experiențe existențiale sintetizate în tipologia persona-

¹ Karl Leonhard, Personalități accentuate în viață și literatură, Ed. Enciclopedică, București, 1972, p. 64.

jului, și nu numai experienței proprii. Șansa sa de a fi nou și imprezibil cu fiecare nouă realizare a unui rol este astfel considerabil mai mare decât a actorului „nativ“, după cum va fi redus și pericolul de a se repeta și manieriza.

Deși în cadrul ambelor categorii tipologice putem întâlni actori de mare valoare, adevărați „monștri sacri“ ai scenei sau ecranului (precum Michel Simon, Fernandel sau Louis de Funès, de pildă, în prima categorie, sau Laurence Olivier, Gérard Philipe, Peter O'Toole sau Jean Louis Barrault ș.a., în cea de-a doua), în sensul riguros al *artei* interpretative, numai actorul constructiv este cu adevărat creator *el însuși*, în timp ce actorul nativ mai mult *participă*, prin valoarea și caracterul obiectiv interesant al personalității sale, la creația de *ansamblu* care este opera de artă dramatică. Desigur, am conturat aici două tipologii *ideale*, posibile, ca atare, numai în plan pur teoretic. În realitate, vom întâlni mai ales actori în care cele două ipostaze se îngemănează, dobândind doar, într-un caz sau în celălalt, o preponderență diferită.

În sfârșit, liantul și catalizatorul tuturor acestor aptitudini creative este, și în cazul actorului, *tenacitatea*, asumarea răbdătoare și perseverentă a *efortului* creator, ca travaliu *intens* și de lungă durată. Nu există creație fără muncă, nici în artă, și această muncă grea, adesea chinuitoare, presupune o energie motivațională convertită în acte de voință. Orice persoană are capacitatea de a-și conserva și dezvolta potențialul său creativ, prin puterea voinței sale, prin efort continuu, prin perseverență și muncă tenace. Grigore Moisil atrăgea atenția tinerilor ce intrau în munca de cercetare că *tenacitatea e mai prețioasă, sub raport creativ, decât perspicacitatea*. Depinde de voința noastră să ne întărim creativitatea inițială prin autoperfecționare continuă: Nietzsche exprima acest adevăr în chip metaforic spunând că „șarpele care nu poate năpârli, moare“. La fel, și artistul incapabil de înnoire continuă este sortit morții și derizivității estetice. Dar această înnoire *autocreatoare* nu vine de la sine, ea nu este un dat înnăscut, precum talentul sau fizionomia atrăgătoare, ci se dobândește prin muncă tenace, prin perfectă stăpânire și dezvoltare a mijloacelor de expresie, deci printr-un accentuat profesionalism. Cite „ținere speranțe“, bazându-se doar pe certa lor înzestrare nativă, dar lipsite de energia volitională necesară efortului perseverent și atrase de abulia unei vieți boeme nu au sfârșit prin a dezamăgi foarte curând, raținându-și aptitudinile creative, rămasse astfel doar în stare potențială. Lipsa *tenacității* este, la unii actori aflați la vârsta maturității artistice, și cauza atrofierii

însușirilor lor creative prin neutilizare, tocmai din cauza refuzării efortului *continuu* de reelaborare, în virtutea unor succese și deprinderi profesionale însușite în trecut. Dar, prin utilizarea rutinieră a acestora, ca a unor prefabricate, oricât de bine puse la punct, activitatea scenică a actorului respectiv iese din sfera creației artistice autentice, apărând grevată de mimetism și stereotipie.

Experiența tuturor marilor actori ai scenei românești și universale dovedește că nu se poate realiza nimic peren și de valoare în arta interpretativă fără această aptitudine creativă care este *tenacitatea*, forța motrice a creativității în orice domeniu de activitate.

Ce concluzii pot fi desprinse acum, după această succintă expunere a ceea ce am numit în mod convențional, „argumentul psihologic“ ?

În primul rând, și cea mai importantă, mi se pare constatarea că toate trăsăturile definitorii principale ale comportamentului creativ *sînt necesare* atingerii unor performanțe artistice superioare în munca actorului, ceea ce este echivalent cu a recunoaște, chiar și numai în baza acestui prim tip de argumente, *statutul de creație al artei dramatice*. Dar faptul că aceste aptitudini sînt „necesare“ creației actricești nu înseamnă că, în mod automat, ele și sînt prezente în orice manifestare interpretativă, că în mod automat orice întruchiare scenică a unui personaj este un act de creație. Faptul că performanțele de referință ale artei dramatice demonstrează valentele ei creative nu înseamnă că orice actor ce se urcă pe scenă este, de la sine și în orice condiții, un creator. Cum nu orice versificator, chiar publicat în volume, este și un creator de poezie, sau orice constructor de dialoguri, un creator de operă dramatică. Nejustificată este, de asemenea, și pretenția unor recitatori de a li se omologa drept creație artistică orice rostire răspăcată, accentuată a unor versuri. De multe ori, valoarea estetică în sine a unei voci melodioase, frumos timbrate, devine singurul atu estetic pe care mizează posesorul ei, transformându-și această calitate, din *instrument* al expresivității scenice, în *scop în sine*. Rezultatul este un formalism în plan acustic, ce captează atenția auditoriului spre un fenomen sonor, uneori cu valențe estetice proprii, dar dezvoltat alături sau chiar în contradicție cu stratul de semnificații pe care ar fi trebuit să le pună în evidență. Textul devine pretext pentru etalarea unor calități și a unor abilități de rostire, dar, odată treziți din vraja incantatorie a unor asemenea glasuri, ne dăm seama că n-am înțeles sau reținut mai nimic din ceea ce *trebuiau* să ne comunice.

Alititudinea estetică a unei anume arte nu se judecă însă după eșecuri sau neîmpliniri, ci după performanțe, chiar dacă acestea sînt mai puțin numeroase. Iar alititudinea realizărilor de prestigiu ale artei dramatice o plasează cert pe aceasta în orizontul axiologic al creației.

Am menționat mai sus cîteva dintre cauzele „patologice” ce duc la estomparea sau chiar atrofierea funcțiilor creative ale artei interpretative: stereotipia șablonardă, rutina și manierizarea. Există însă și cauze „normale”, obiective, ce fac ca procesul de realizare a unui rol să nu coincidă întotdeauna și pe toată întinderea sa cu un act de creație. În primul rînd, faptul — constatabil, dealtfel, în orice domeniu al artei — că nici un artist nu este, fără întrerupere și absolut în toate manifestările sale, cu adevărat nou, imprezvizibil, deci *creator* în sensul riguros al termenului. Numai faptul de a produce un text, o configurație cromatică ori sonoră, ce n-au mai existat pînă atunci ca atare, ca *entități fizice*, încă nu înseamnă a realiza o creație artistică. Pentru că, să ne amintim, creația este legată de *semnificația axiologică* a produselor ei, de faptul că acestea reprezintă sau nu un *progres* în raport cu contextul lor de referință, dacă ele pot fi legate de atribute precum: „superior” sau „mai bine”. La fel, există și în evoluția oricărui actor momente de pauză, de acumulare, de repetare și consolidare, care, chiar dacă nu sînt accentuate creative, nu îi anulează utilitatea în cadrul efortului de creație *colectivă* reprezentat de pregătirea unui nou spectacol. Cu condiția ca ele să constituie accidentul, o „pauză” necesară, excepția. și nu regula conduitei sale artistice generale.

În al doilea rînd, trebuie să facem distincție între *munca* artistică și *creația* artistică. Nu toată activitatea consumată în perimetrul artei este creație. Nici în arta dramatică. Construcția unui rol, ca și a unei opere arhitectonice, nu se poate lipsi de utilizarea unor materiale și tehnici preexistente. Nu totul poate și trebuie să fie reinventat. E foarte greu de trasat o graniță obiectivă, de unde munca, respectiv acea activitate cu caracter reproductiv, bazată pe deprinderi tehnice, pe reflexe dobîndite prin lungi antrenamente și care asigură precizia și acuratețea *meșteșugului*, atinge, în artă, punctul critic, ce declanșează reacția în lanț, explozia creației. Uneori totul depinde de un simplu accent, de infimețimalul unei nuanțe, de acel miligram de substanță catalizatoare ce face ca soluția lăptoasă, difuză, din recipient, să cristalizeze brusc sub cele mai surprinzătoare și expresive forme.

Intr-o praxiologie a creației va trebui să distingem, așadar, la un prim palier, de bază, între acțiunile *eficiente* și cele *neeficiente*, iar apoi, la un nivel superior, între acțiuni *creative* și *necreative*. Acțiunile „eficiente” sînt acele acțiuni ce-și realizează obiectivele în prealabil stabilite, în conformitate cu nevoile imediate sau de perspectivă ale domeniului respectiv. Este vorba de ceea ce Tadeusz Kotarbinski, referindu-se la această categorie de activități, numea „lucrul bine făcut”. Acțiunile „neeficiente” sînt, desigur, acelea ce nu-și finalizează obiectivele, ce nu-și realizează în întregime scopurile.

Evident, numai activitățile *eficiente* stau la baza creativității, dar nu toate acțiunile eficiente sînt și creatoare. De aceea, în cadrul lor va trebui să operăm o nouă distincție între acțiuni *creative* și acțiuni *necreative*. Acestea din urmă se referă la acel tip de activități care, neducînd în mod direct la producerea de idei sau obiecte noi și originale, sînt totuși utile, necesare și chiar indispensabile realizării unor bunuri materiale ori spirituale, valoroase în ansamblul lor. Partea de valoare și convenție a oricărei activități artistice, ca și nenumăratele variante și căutări, abandonate apoi în decursul procesului de creație, fac parte din categoria acestor acțiuni *necreative*, dar indispensabile efortului spre creație.

b) Argumentul fenomenologic.

Spuneam la început că una dintre sursele ce alimentează ideea că arta actorului n-ar aparține creației o constituie preluarea, conștientă sau nu, a unei prejudecăți a esteticii tradiționale de tip idealist, ce absolutiza forța creatoare a intelectului uman. „Noutatea absolută”, „creația din nimic”, nedatoare nici unui precedent, ar fi, în această viziune, singurele ipostaze legitime ale creației artistice. Lăsați deoparte faptul că posibilitatea „creației din nimic” este o simplă iluzie ce plătește tribut teoriei creaționiste, de origine mistică, o asemenea perspectivă, răs-pîndită îndeosebi în rîndul literaților, absolutizează un caz particular al creativității, evidențiabil mai ales în muzică și literatură, și îndeosebi în lirică. Este vorba de ceea ce am putea numi creația *primară*, care nu repetă nici o realizare anterioară. *Simfonia a III-a* de Beethoven sau *Scrisorile eminesciene* sînt astfel de creații primare. ca și dramaturgia lui Caragiale, de pildă. Urmînd cu consecvență această definiție unilaterală, restrictivă, ca fiind singura ce exprimă esența creației, rezultă că poate fi considerat creator Bach, dar nu Pablo Casals, cel mai strălucit interpret modern al său; Enescu, dar nu și Ionel Perlea sau Celibidache;

Shakespeare, nu însă Laurence Olivier ; Delavrancea, și nu Calboreanu.

Se contestă astfel, sau numai se ignoră, existența unei a doua ipostaze a creativității, la fel de răspândită în sfera existenței artistice, și anume creativitatea secundă sau referențială, avînd ca punct de plecare o creație precedentă, ce reprezintă tema sa. Acest tip de creativitate este specifică, de altfel, și performanțelor exemplare ale criticii și eseisticii de artă.

Diferența dintre aceste două tipuri de creativitate este pur tipologică și nu valorică, întrucît ambele pot duce la performanțe artistice de cel mai înalt nivel. Cel de-al doilea tip de creativitate, cea secundă, referențială, respectiv creația ce are ca temă o altă creație, a putut fi pusă însă în evidență și demonstrată convingător abia din perspectiva unei fenomenologii a receptării, ce analizează participarea creatoare a receptorului la definițivarea și întregirea ideatică a operei de artă.

Pentru a evidenția în ce constă „lectura” creatoare a operei de artă literară (și, în contextul acestei demonstrații, vom considera opera dramaturgică drept un caz particular al ei), Roman Ingarden introduce noțiunile de *schematism* și, respectiv, *zonă de indeterminare* a textului literar². „Schematismul” de principiu al oricărei opere literare se manifestă în raport cu *startul obiectelor reprezentate* (persoane, evenimente, lucruri, peisaje etc.). precum și cu cel al *sunetelor* și *imaginilor*, și decurge dintr-o disproporție specifică între mijlocul de reprezentare prin limbaj și ceea ce autorul intenționează să reprezinte în opera respectivă. Obiectele reprezentate în operele de artă literară sînt în esență obiecte *individualizate*, caracterizîndu-se, așadar, printr-un număr *infini*t de trăsături. Pentru a le reprezenta, opera de artă literară se servește de diferite *formațiuni lexicale*, apte să îndeplinească această funcție atît datorită sensului pe care-l conțin, cît și capacității lor expresive. Dar, într-o operă de artă literară poate fi folosită numai o cantitate *finită* de cuvinte sau de propozițiuni. Prin urmare, dacă fiecare dintre ele ar caracteriza doar una, și de fiecare dată altă trăsătură a obiectului reprezentat, acesta tot n-ar ajunge să fie multilateral și univoc determinat. Pentru aceasta ar trebui să dispunem de o colecție *infini*tă de cuvinte, respectiv fraze, așadar să avem de-a face cu o operă ce n-ar putea fi nici scrisă, nici citită pînă la capăt. Se instituie astfel o discrepanță între aspirația obiectului individual, reprezentat prin mijloacele expresiei lite-

rare, către o determinare multilaterală, și incapacitatea formațiunilor lexicale respective, ce provine din însăși natura lor, de a asigura obiectelor o asemenea determinare efectivă. Această discrepanță se materializează în opera literară sub forma zonelor de indeterminare în raport cu care „lectorul” este obligat să-și manifeste activitatea compensativă, de „concretizare” a imaginii pe baza propriei imaginații.

Deosebit de pregnant se manifestă această indeterminare a operei literare în stratul *sunetelor*, întrucît limbajul literar nu ne oferă sunete ale cuvintelor, ci numai corespondențele lor grafice, destul de aproximative, chiar arbitrare. Dintre elementele caracterizării sonore a cuvintelor și frazelor (ritm, melodie etc.) o deosebită importanță în actualizarea textului dramaturgic o are *tonul* exprimării cuvintelor și ansamblului de cuvinte. Dar, cu excepția semnelor de exclamare și întrebare, limbajul literar nu dispoune de nici un fel de mijloace grafice prin care autorul exprimă starea și funcțiile psihice ale vorbitorului — aspecte vitale în construirea scenică a unui personaj. Indicațiile de regie ale autorilor sînt, de regulă, prea generale pentru a schimba radical această situație.

În concluzie, putem spune că opera de artă literară reprezintă numai un fel de *armătură*, pe care cititorul o completează sau o împlinește, și abia această formă *nouă*, mai deplină și mai concretă, constituie obiectul nemijlocit al percepției și desfătării estetice. Concretizarea operei de artă literară este deci *rezultatul întîlnirii a doi factori diferiți*: opera și lectorul ei, îndeosebi rezultatul capacității acestuia din urmă, de a *crea*, *reproduce* și *redefini*, pe care și-o manifestă în timpul receptării operei³.

Ca orice lector, la fel și actorul va completa și împlini mental zonele de indeterminare ale textului dramaturgic, respectiv ale reprezentării schematice a personajului său. Numai că, spre deosebire de cititorul obișnuit, el va trebui să transpună și să materializeze această imagine a sa asupra personajului într-o modalitate scenică expresivă, care s-o facă sesizabilă și inteligibilă și publicului. Personajul se constituie astfel scenic într-o individualitate concretă, definită univoc și multilateral, așa cum el *nu a existat niciodată pînă atunci*. Contribuție creatoare deosebit de importantă din partea actorului, deoarece în cazul textului dramaturgic personajul apare și mai schematic, fiind reprezentat doar prin replicile pe care le rostește și prin remarcile pe care le fac ceilalți asupra lui, și nu ca în cazul prozei, prin comentarii ale

² Roman Ingarden, Studii de estetică. Ed. Univers, București, 1978, p. 39—98.

³ Roman Ingarden, op. cit., p. 80—81.

autorului, descrieri minuțioase, sau cu ajutorul unor imagini simbolice ori metaforice. Caracterul inedit și imprevizibil al imaginii finale, concrete, a personajului, reconstruit în planul *existenței* dramatice, va fi astfel și mai accentuat, el datorându-se tocmai aportului creator al interpretării dramatice, ca *act de lectură*, specifică, a literaturii dramatice.

Rezultatul unei astfel de „lecturi creatoare“ este de pildă personajul Trahanache, așa cum îl păstrăm în memorie din interpretarea magistrală datorată lui Al. Giugaru. Imaginea sa concretă, în toate detaliile și nuanțele din care se compune grotescul său suculent, nu a existat înainte și nici nu va mai exista ca *atare*. Ca individualitate umană, această creație actoricească reprezintă o realitate vie, unică și irepetabilă, precum orice creație.

De regulă, interpretarea creatoare a actorului se bizuie, așadar, pe o capacitate profundă de a depista și fixa, în imagine vie, concretă, esențialul din semnificația textului, ceea ce explică posibilitatea actorilor valoroși de a obține creații mari și în roluri mici. În calitate de receptor, de „lector“ al textului dramatic, prin care el actualizează „zonele de indeterminare“ ale eroului, actorul nu este numai un interpret al rolului scris, ci și coautor al personajului. Dacă am încerca să rescriem (respectiv să descriem), de pildă, în formă literară, ceea ce a adăugat actorul prin interpretare, textul s-ar dubla sau tripla, și încă s-ar pierde neconsemnate o mulțime de nuanțe de gest sau vorbire. Acest „surplus“ de semnificație se mai datorează și faptului că în interpretarea și redefinirea scenică a textului dramatic actorul este un *producător de sens*, activitate în care el se bazează — cum demonstrează semioticianul Tadeusz Kowzan — pe nu mai puțin de 13 sisteme de semne cu valoare de reprezentare specifică, *dintre care numai unul — cuvântul — este semnul literar*, aparținând „partiturii“ dramaturgice. Să ne gândim numai la imposibilitatea de a reduce la semnul literar una dintre creațiile de referință ale regretatului Tudorel Popa, în rabinul din *Incident la Vichy* de Arthur

Miller, personajul fiind conturat și individualizat de actor cu un impresionant dramatism, fără ca acesta să rostească o singură replică, deși este prezent pe scenă un act întreg.

*
* * *

Concluziile ce se conturează în finalul acestor considerații privind tipologia aptitudinilor creatoare ale actorului, mecanismele integrării lor în procesul creator, precum și condițiile atitudinale și motivaționale, de climat, ce favorizează descătușarea și stimularea creativității, ne permit acum formularea unei teze cu valoare pragmatică și operațională pentru stilul și strategia activității artistice a colectivelor dramatice. Și anume, faptul că, și în domeniul artei, *respectiv al celei dramatice, creativitatea nu reprezintă un dat înnăscut, decurgând în mod automat din aptitudinile potențial creatoare ale personalității, ci o STRATEGIE și o TEHNICĂ de utilizare eficientă a înzestrărilor native, a cunoștințelor teoretice și practice ale profesiei și a condițiilor sociale și de climat favorabile*:

În raport cu această înțelegere funcțională a creativității ies în evidență și două dimensiuni umane noi ale creativității, puțin sau deloc amintite în discuțiile pe această temă: cea *autoconstructivă* și, decurgând din ea, cea *morală*. Prima dimensiune plasează creativitatea ca țel, niciodată deplin și definitiv atins, al unui proces de continuă perfecționare controlată a actorului, ca instrument și obiect al creației dramatice. Efort pe care individul și-l poate asuma (sporindu-și astfel șansele de a-și transforma aptitudinile din potențialitate în realitate) sau nu, ceea ce implică aspectul *moral* al chestiunii, respectiv responsabilitatea fiecărui artist față de propria sa înzestrare, față de modul în care o conservă și o dezvoltă, aducându-și astfel contribuția, în plan social, la sporirea orizontului de valori spirituale. Iată pentru ce *ratarea* solicită nu numai o judecată estetică, ci și una etică. Ea este nu numai urită sau dezolantă sub raportul performanței artistice, ci și profund *imorală*.

...Să ne-aruncăm în mare!

VIRGIL MUNTEĂNU

Am plecat de la mare când vara agoniza, am plecat fără regrete, fiindcă îmi era dor de acasă, de colegi și de toamnă. Am plecat sătul de apă și de soare, fără să fi izbutit măcar o zi, măcar un ceas, să scap de junghiurile bolii profesionale care e teatrul, spectacolul.

Litoralul, știți bine, oferă zeci de atracții. Printre ele, la locul de cinste care i se cuvine, se află spectacolul de teatru. Vreme de trei luni, seară de seară, se joacă teatru. Pe toată fișa de țarm, în toate stațiunile, de la Năvodari la Mangalia, se joacă teatru. Alături de alte formații artistice, în fiecare seară, trei-patru trupe de teatru prezintă spectacole. Ce fel de spectacole?

Aici poate începe o altă poveste. Trebuie neapărat să domine spectacolul de divertisment? Trebuie neapărat să lipsească spectacolele grave? Dar, unde începe divertismentul și unde se sfârșește seriozitatea, gravitatea unui spectacol? Și așa mai departe, și așa mereu, în vreme ce pe litoral, seară de seară, se joacă teatru. Se joacă Peșitoarea, Gaițele, Logonul american, Joc dublu, Cavoul de familie, Mielul turbat, cu săli pline, cu rețete maxime. Bătrînul, da, bătrînul spectacol al Teatrului „Ion Vasilescu”, Siciliana, a pulverizat toate recordurile de spectatori.

Printre toate acestea, pe litoral s-a petrecut, în această vară, un fenomen unic în felul lui, fenome-

nul, cum să-l numim? cenaclul „Flacăra”? fenomenul „Păunescu”?

Cenaclul „Flacăra” a dat spectacole pe litoral, și iată că noi, cei ce ne ocupăm de arta spectacolului, am ignorat un fenomen care aparține în cel mai înalt grad și la cea mai fierbinte temperatură artei spectacolului.

Să recunoaștem, cât nu e prea rușinos de tirziu, că ne facem vinovați de ignoranță. Nu de nedreaptă trufie, nu de jucată indiferență, ci de ignoranță.

Am înțeles acest lucru abia când, renunțând la o seară cu crap la proțap pe malul Siutghiolului, m-am strecurat, oarecum jenat, avînd în vedere și punînd la vedere părul meu aproape alb, printre miile de tineri care umpleau o grădină de vară.

Intrigat de atîtea comentarii contradictorii, mînat de curiozitate, am vrut să văd cu ochii mei ce știam doar din pătimașe relatări. Un agronom sclipitor de deștept mi-a bătut capul o noapte întreagă, încercînd să-mi demonstreze cit de dăunător e fenomenul. Fiul lui de șaptesprezece ani mi-a spus în zori, într-o singură frază, că a găsit puterea să învețe pentru facultate, unde a intrat primul, după ce a petrecut o seară împreună cu alți tineri ca el, la cenaclu. Ce să mai crezi?

M-am dus și eu la cenaclu, împovărat de toate prejudecățile. Iubesc poezia și printre poeții contemporani de primă mări-

me îl număr și pe Adrian Păunescu. Dar, nu-mi place muzica tinăra. N-o înțeleg. N-o condamn, n-o resping, pur și simplu, n-o înțeleg. De asemenea, nu-mi place exhibiționismul și nici entuziasmul împins pînă la delir.

Dar, spectacolul cenaclului nu are nimic din toate acestea. Spectacolul are poezie, e doldora de poezie, gema de poezie, de poezie bună, și toți tinerii aceștia în blugi și adidași iubesc poezia, cunosc poezia, cîntă poezia, cu o tinerească, fierbinte, frenetică patimă, care e a virstei lor.

Iar Păunescu e un vrăjitor. Tandru sau impulsiv pierdut în visare sau tumultuos, domină cu personalitatea lui clocotitoare și scena și sala, stăpînește, stăvilește sau, dimpotrivă, deschide zăgăzurile entuziasmului, cu o energie diavolească. El îi face pe miile de tineri să amuțescă sau să cînte, după cum vrea el, după cum se cere. E un vrăjitor.

Am plecat de la spectacol încărcat de tensiune, cîntînd muzica tinăra pe care n-o pricepusem prea bine, dar nici nu-mi displăcuse, ba, parcă, dacă e să fiu cinstit, dimpotrivă.

Am plecat de la mare cînd vara agoniza, șerpunînd cu mașina printre lanurile bogate de porumb și floarea-soarelui, mormăind, cum mă pricepeam și eu, „Iubita mea, să ne-aruncăm în valuri...”, și-mi ziceam că nu se poate, nu avem voie să ignorăm acest fenomen, care aparține artei spectacolului.

DIALOG DE ATELIER

cu

HOREA POPESCU

despre

- adaptarea „Ploșniței“,
cu... încuviințarea autorului
- consecvență și program
- Teatrul Național: teatru
academic sau teatru
pentru marele public ?
- completări la „dosarul Danton“
- trupa: de la soldat la general
- e rîndul dramaturgiei
să elaboreze forme noi

— Să începem dialogul nostru la timpul prezent. Ultima montare, Ploșnița. După vechiul succes cu Baia, această proaspătă premieră a Teatrului Național reprezintă o încercare de a completa „bibliografia“ Maiakovski ?

H. P.: Da. Și nu numai atât. Ploșnița este una dintre piesele care fac parte de un sfert de veac din programul meu de lucru. Acest program fiind suma textelor potrivite a-mi jalona în timp ofranda adusă Thaliei ! Și încă ceva ! E bine de știut că această piesă, într-o formă avansată de spectacol, a fost scoasă din repetiții. De atunci au trecut zece ani. Sigur, azi distribuția nu mai e aceeași, nici traducerea. Adaptarea, doar ea, a rămas, în principiu, aceeași.

— O adaptare ? De ce ?

H. P.: Întîmplarea face să fi văzut Ploșnița în mai multe montări, toate, cred, de referință : Ohlopkov, Plucek (de două ori, una în urmă cu trei ani la BITEF, la Belgrad), Iutkevici, și, de ce nu, Maximilian (în 1957, la Timișoara). Deși atât de diferite ca structură și direcție, toate aceste spectacole mi-au reconfirmat, fără excepție, ceea ce am simțit și eu chiar de la întîia lectură : că partea a doua a acestei piese e mai puțin izbutită decît prima. Publicul, și el diferit (spectacolele le-am văzut în trei țări), reacționa totuși la fel, manifestînd un vag dezinteres odată ajuns către cel de-al șaselea tablou (piesa are nouă ta-

PLOȘNIȚA
Samflet cu tentă
revuistică

blouri). De aici, ideea de a face ceva, de a interveni, mă rog, de a „colabora”.

Dealtfel, Maiakovski însuși, referindu-se la *Misterul Buf*, scria — citez din memorie : „...În viitor, voi toți cei care veți juca, monta, citi, tipări *Misterul Buf*, schimbați situațiile, actualizați piesa, faceți-o corespunzătoare zilei !” Iar cu altă ocazie, referindu-se direct la *Ploșnița*, afirma că „...piesele de teatru nu sînt în general capodopere, piesa este o armă a luptei noastre. Adesea ea trebuie să fie «ascuțită» și «curățată», de colectivele mari”. Desigur, nu mi-am permis să răspund pe de-a-ntregul acestei invitații, dar, înțelegînd spusele lui drept un asentiment, mi-am propus în primul rînd o altă organizare a materialului dramatic. Astfel, spectacolul începe cu acea parte mai puțin izbutită dramaturgic, de care aminteam, adică cu „secțiunea” în care

autorul se referă la un viitor utopic strălucitor, „viitor” pe care l-am plasat parțial (două tablouri) înaintea primei părți din textul original, și alte trei tablouri, după aceea ; aici am intervenit relativ puțin, suprimînd o pauză și comprimînd în consecință două tablouri într-unul singur. Montarea noastră începe cu tabloul al cincilea al textului original și numără opt tablouri și un prolog. Vreți să știți, poate, de ce un prolog ? Am pornit tot de la *Misterul Buf*, unde autorul, în prolog, își definea poziția estetică și mai cu seamă concepția sa despre teatru. Am preluat apoi rezumatul piesei (pe care Maiakovski a simțit nevoia să-l facă înaintea lecturii în fața unui colectiv de muncitori), l-am trecut din proză în versuri, folosindu-l, dincolo de eficiența sa politică, și ca „intermezzo” între tablouri ; el acoperă totodată și schimbările deco-

Dem. Rădulescu
și Gheorghe Dini-
că în PLOȘNIȚA

rului, locuri de joc foarte diferite ca spațiu și timp. În linii mari, aceasta-i adaptarea.

— Baia a fost un mare succes, de stimă în primul rând. Vreau să cred că Ploșnița va fi și un mare succes de public. Mai este actuală această piesă ?

H. P. : O, extrem de actuală, întristător de actuală, și în aceasta constă genialitatea acestui mare poet, care exprimă cu forță, ca nimeni altul, aciditatea și avântul, dacă pot spune așa, ale satirei proletare. Poetul Revoluției este totodată și un mare pamfletar al năravurilor și birocrăției epocii postrevoluționare. Ploșnița este un pamflet direct, etichetat de autor ca o piesă publicistică și, curios, ca „o revistă totodată”. Tenta revuifică se datorește faptului că Maiakovski, cum știți, fusese pentru mai multă vreme în America. Și cred că nu i-a displicut tot ce a văzut acolo. Pot cita câteva indicații : „trece o față ; picioarele i se împleticesc în pași de foxtrot și Charleston” ; sau : „trec, dansind, 30 de girls” ; iar reporteurul, apropo de acest grup, spune : „priviți la acest corp cu 30 de capete și 60 de piciorușe”. Am reținut doar câteva dintre aceste indicații. Spectacolul compus de el a fost inspirat în egală măsură și de Meyerhold, care preconiza, printre altele, acrobații, procedee de circ, salturi mortale, escaladări, pentru a da un caracter „feeric” acestei acerbe satire la adresa unui „greu de dezhădăcinat” spirit mișburghez.

— Sinteți regizor de Teatrul Național și director artistic al primei noastre

scene ; în ce măsură considerați că evoluția artistică a lui Horea Popescu a fost determinată de răspunderile, obligațiile, satisfacțiile și servituțile pe care le implică această calitate ?

H. P. : Mă consider, ca regizor, apt pentru un Teatrul Național, prezența mea aici fiind și ea programatică. Vă mărturisesc că în anii '60, când intenționeam să părăsesc Giuleștiul — și, recunosc, îmi amintesc și azi de el și de colaborarea cu Elena Deleanu, cu o plăcută nostalgie — puteam alege între mai multe teatre din Capitală. Am așteptat însă Naționalul, unicul loc pentru care am găsit cu cale să mă despart de „Podul Grant” și de frumoasele zile petrecute acolo...

— Îmi amintesc că în „perioada Giulești” vorbeai de programul unui „teatrul național popular”, vă preocupa un teatru pentru mase. Vă interesează, la Teatrul Național, o anume estetică ?

H. P. : Pe vremea aceea vedeam Teatrul Giulești transformându-se într-un teatru național popular. Era un program, pe care-l susțineam atât teoretic, cât și practic. Este totuși o diferență sensibilă între o asemenea instituție și Teatrul Național. Evident că și un Teatrul Național are obligația deschiderii spre un public larg, într-un fel este și el tot un teatru popular. Dar nu trebuie uitat că Teatrul Național are un rang academic ; și, într-o măsură, are mai puțină libertate ca acel „T.N.P.” visat ; mă refer la repertoriul, la experiment, la mijloacele de expresie.

Fișă provizorie

Născut la 25 ianuarie 1926 în comuna Zlatna, județul Alba.

Studii : Facultatea de drept, Institutul de artă teatrală și cinematografică (I.A.T.C.), secția regie teatru.

Artist emerit, director artistic al Teatrului Național din București.

Laureat a numeroase premii, printre care : Premiul criticii dramatice pentru cel mai bun spectacol al anului (1956) — Domnișoara Nastasia, Teatrul Giulești ; Premiul I pentru regie la Concursul republican al teatrelor dramatice (1957) — Inspectorul de poliție, Teatrul Dramatic din Baia Mare ; Premiul pentru cel mai bun spectacol și Premiul I pentru regie la Festivalul teatrelor dramatice (1958) — Baia, Teatrul Giulești ; Premiul pentru cel mai bun spectacol la Festivalul național de teatru (1969) — Coana Chirița, Teatrul Național ; Premiul II la Festivalul dramaturgiei românești (1974) — Un fluture pe lampă, Teatrul Național ; Premiul A.T.M. pe anul 1978 pentru cel mai bun spectacol și Marele premiu al Festivalului de teatru „Contemporan” - Brașov-1979 — Generoasa Fundație, Teatrul Național ; Premiul A.T.M. pe anul 1980 pentru regie — Caligula, Teatrul Național.

Dintre cele peste 60 de spectacole, reținem : Conu Leonida față cu reacțiunea de I. L. Caragiale (1952, Teatrul Giulești) ; Doamna Ministru de B. Nușici (1955, Teatrul Dramatic din Baia Mare) ; Jocul dragostei și-al întâmplării de Marivaux (1955, Teatrul Giulești) ; Domnișoara Nastasia de G. M. Zamfirescu (1956, Teatrul Giulești) ; Tache, Ianke și Kadîr de V. I.

— Credeți că Teatrul Național are anumite canoane peste care nu se poate trece ?

H. P. : Nu e vorba de canoane, ci de anumite modalități estetice și teatrale, de obligația unui anumit repertoriu, a unei anumite spiritualități naționale. Sint piese, și nu puține, care dacă se pot monta și justifica pe scena unui „național popular“, cu greu s-ar putea accepta la Teatrul nostru Național. Feydeau, de pildă, chiar dacă-l joacă Comedia Franceză ; acolo, el e acasă, e intrat în patrimoniul clasic, reprezintă o tradiție ; noi, în schimb, nu numai că putem, dar trebuie, chiar, să jucăm comediile lui Alecsandri. El e clasicul nostru și piesele sale au deschis poarta teatrului românesc ; dar, dacă jucăm „Chirițele“ lui Alecsandri, nu trebuie să jucăm vodeviluri sau farse din literatura, fie ea și clasică, a altor nații.

— Dar servituțile care par să țină de orice Teatrul Național — academismul, rutina tradițiilor —, în ce măsură au afectat evoluția regizorului inovator, care, cu Doamnașoara Nastasia, în 1957, a „spart plafonul“ convențiilor scenice, deschizând, pentru istoria teatrului românesc, calea „reteatralizării“ ?

H. P. : Aproape peste tot în lume — și am fost în multe locuri —, Teatrele Naționale, instituții vechi și solide, nu-s cele mai aplaudate de lumea teatrală și de critică. Peste tot sînt hulatori la zidul cel mare, dar toți vor să sară peste el ! Eu cred că am găsit și mai pot găsi în

Teatrul Național forțele artistice și mijloacele materiale ale unor spectacole pe care nu le-aș fi putut realiza nicăieri în altă parte.

— Sinteți considerat partizanul teatrului de mare montare, al luxurianței mijloacelor, care pot sensibiliza spectatori...

H. P. : Da ! Sint împotriva actului indiferent, dar nu e nevoie neapărat de o mare montare ca să realizezi un teatru puternic, captivant, emoționant. Recent m-am întors, după o lună și mai bine de peregrinări prin teatrele din Statele Unite. Am văzut mai multe spectacole mari, dar cea mai puternică impresie mi-a lăsat-o un spectacol în două personaje, K2 de Patrick Meyers, la Washington. Șocul emoțional venea din situația-limită — eșecul unei ascensiuni pe Himalaya ; doi bărbați, doi intelectuali, adăpostiți într-un refugiu — și din jocul fantastic, acrobatic și în același timp realist și măsurat, al actorilor respectivi. Deci, nu e nevoie de mulți pe scenă ca să faci un spectacol mare. Spun asta deși în multe dintre reprezentațiile mele... joacă mulți ! Și, în paranteză fie spus, îmi amintesc că, pe vremea cînd studiam dreptul, se vorbea despre un principiu în virtutea căruia cine poate mult, se presupune că poate și puțin. Nu mică mi-a fost mirarea să constat că, în teatru, principii așa nu are nici o rezonanță. Nu o dată mi-a fost dat să citeșc sau să ascult aprecieri cu o nuanță ironic-peiorativă ; „buni pentru spectacole din astea mari“ (citește *mult* și suprafață întinsă de joc). Da, recunosc,

Popa (1957, *Teatrul Dramatic din Baia Mare*) ; Moralitatea doamnei Dulcka (1957, *Inspectorul de poliție de J. B. Priestley* (1957, *ambele la Teatrul Dramatic din Baia Mare*) ; Baia de Maiakovski (1957, *Teatrul Giulești*) ; O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale (1959, *Teatrul de Stat din Timișoara*) ; Vlaicu și feciorii lui de Lucia Demetrius (1959, *Teatrul Municipal*) ; Aristocrații de Pogodin (1959, *Teatrul Giulești*) ; Ferestre deschise de Paul Everac (1959, *Teatrul „C. Nottara“*) ; Îndrăzneala de Gheorghe Vlad (1962, *Teatrul de Stat din Pitești*) ; Războiul de Goldoni (1963, *Teatrul Regional din București*) ; Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită de Bertolt Brecht (1963, *Teatrul Giulești*) ; Moartea unui artist de Horia Lovinescu (1964, *Teatrul Național*) ; Pațima de sub ulmi de O'Neill (1964, *Teatrul Național*) ; Castiliana de Lope de Vega (1966, *Teatrul Național*) ; Becket de Jean Anouilh (1968, *Teatrul Național*) ; Cine ești tu ? de Paul Everac (1969, *Teatrul Național*) ; Coana Chirița de Tudor Mușatescu (1969, *Teatrul Național*) ; Un fluture pe lampă de Paul Everac (1974, *Teatrul Național*) ; Danton de Camil Petrescu (1975, *Teatrul Național*) ; Richard al III-lea de Shakespeare (1976, *Teatrul Național*) ; Generoasa Fundație de A. Buero Vallejo (1978, *Teatrul Național*) ; Caligula de Camus (1981, *Teatrul Național*).

În R.S.F. Iugoslavia : Mutter Courage de Bertolt Brecht (1972) — distins cu un premiu al orașului Belgrad ; Măsură pentru măsură de Shakespeare (1974, *Teatrul Național din Belgrad*) ; Peer Gynt de Ibsen (1977, *Teatrul Național din Zagreb*) — Premiul pentru cel mai bun spectacol al orașului Zagreb ; Oedip Rege de Sofocle (1979, *Teatrul Național din Belgrad*).

în cadrul aceluiași obligațiuni și retribuții, am făcut spectacole mari... (citește „mari” cum vrei!). Cineva trebuia să le facă și pe astea. Niciodată însă distribuțiile mele nu au depășit numărul actorilor și figuranților cerut de autor. Nici chiar atunci: cînd pe scenă erau 206 persoane (scena Convenției, în *Danton*). În *Richard al III-lea* jucau numai 78 (pe aceeași scenă uriașă). În *Ploșnița*, Maiakovski are nevoie de „91 de cuvîntători”. Prin adaptare, am redus personajele cam la 50, la care se adaugă și vreo 40... necuvîntători! Ca să nu mai vorbesc de *Ochiul albastru* al lui Everac, primul spectacol montat special pentru scena Sălii Palatului, unde apărea practic întreaga schemă a Teatrului Giulești, cu directoarea în frunte.

— Cum v-ați autodefini, din punct de vedere stilistic?

H. P.: Asta e treaba voastră, a criticilor. Eu nu mă pot cataloga drept adeptul unei unice modalități teatrale. Eu montez, și cu dezinvoltură cred, deopotrivă *Caligula* sau *Ploșnița*; îi pun în scenă cu aceeași plăcere pe Brecht sau pe Aleksandri. În măsura în care sînt consecvent cu mine însumi — și, subînțez, sînt consecvent — aceste spectacole trebuie să aibă ceva comun. Ce anume, e treaba cronicarilor...

— ...care au scris, dar poate nu destul, despre stilul specific și originalitatea montărilor lui Horea Popescu, despre neobișnuita forță a imaginii lui scenice. Ce piese anume fac parte din repertoriul-program care vă obsedează?

H. P.: Am mai scris despre acest program. Am vorbit puțin despre el chiar la începutul dialogului nostru, și nu vreau să repet acum titlurile. Programul meu e format, cum e și normal (spuneam că mi l-am întocmit în urmă cu 25 de ani), din piese clasice sau mai de mult cunoscute. Desigur, apariția unor piese noi, românești sau străine, nu mă poate lăsa indiferent, dacă ele se includ în acea categorie care îndeobște mă pasionează. Criticii o numesc teatru monumental, eu aș zice altfel, un teatru de anvergură a ideii, un teatru al ideilor-forță, al ideilor-șoc... În această perspectivă, se înscrie și un spectacol ca *Generoasa Fundație*, după un text care s-a născut în lume doar de citiva ani...

— ...Și totuși, citeva titluri...

H. P.: Programul meu este compus din piese ce au constituit și vor mai constitui, în timp, pietre de încercare pentru multe generații de regizori. În afara celor pe care le știți, fiind invitat să montez citeva spectacole în Iugoslavia, am reușit să impun acolo titlurile extrase din același program: *Mutter Courage* de Brecht,

Oedip-rege de Sofocle. O certă satisfacție mi-au produs repetițiile la Măsură pentru măsură de Shakespeare, spectacol realizat la Teatrul Național din Belgrad, și mai cu seamă cele la *Peer Gynt*, montat la Teatrul Național din Zagreb. Din păcate, *Peer Gynt*, deși început, nu l-am putut realiza și la noi. Printre piesele ce am dorit mult să le fac e și *Nu-mancia* de Cervantes. Sper că, pînă nu voi îmbătrîni prea mult, să pot realiza cu tinerii din teatru și acest spectacol.

— Dar dramaturgia originală? E o întrebare care se adresează deopotrivă regizorului Horea Popescu, omului de cultură și directorului artistic al Teatrului Național. E destul ceea ce faceți pentru reprezentarea și stimularea dramei naționale?

H. P.: Cantitativ, Teatrul Național face destul, nu știu dacă o face într-un mod destul de selectiv. În viața unui teatru, determinante sînt programările, numărul de reprezentații, nu numai titlurile. Cît se joacă, nu numai ce se joacă. Noi scoatem opt premiere într-o stagiune, dar în același timp jucăm în jur de 30 spectacole pe săptămîină, repet, spectacole, nu recitaluri! Avem un plan imens, sarcini mari și, practic, foarte puțin timp și spațiu de repetiții; dar aceasta este o altă problemă. Literatura română e preponderentă pe așiful Naționalului, dar repet, nu știu dacă și calitativ facem destul pentru cauza dramaturgiei naționale.

— Și cum luptă directorul de scenă Horea Popescu pentru această cauză?

H. P.: Lupta e pe viață, nu pe ani! Cunoașteți doar „fișa mea de creație”: *Ferestre deschise*, *Ochiul albastru*, *Cine ești tu?*, *Un fluture pe lampă*, ca să mă opresc la Everac. *Pisica în noaptea Anului Nou* de D. R. Popescu, spectacol controversat și cu „necazuri”, la București, tot eu l-am pus. Istoria acestor montări n-a fost „netedă”... De pildă, la *Fluturele pe lampă*, puterea mea de rezistență s-a văzut confruntată cu puncte de vedere opuse, într-o lungă hărțuială... Și aș dori, cînd îmi trasați bilanțul, să nu uitați *Danton*. E tot o piesă originală, nu-i așa?

— Ediția scenică principe *Danton*, realizată de dumneavoastră la Sala Mare a Teatrului Național în 1975, rămîne ca un punct culminant în istoria teatrului românesc contemporan. În revista noastră s-a scris pe larg despre acest eveniment, s-a realizat și un „caiet de spectacol”... Ce s-ar mai putea adăuga, din perspectiva realizatorului, la „dosarul *Danton*”?

H. P.: Am dorit să pun în scenă această piesă cu mult înaintea construirii

moului Teatru Național. Ne aflam la Sala Comedia și nu pot spune că acolo erau condițiile necesare pentru montarea ei. Simțeam că uriașele dimensiuni ale piesei nu încap pe acea scenă, cu 7,80 m deschidere. Mă preocupa găsirea unui spațiu corespunzător. În cele din urmă, mi-a venit ideea de a monta *Danton* la Ateneul Român. I-am propus compozitorului Dumitru Capoianu, pe atunci director al Filarmonicii, colaborarea instituțiilor noastre. Vroiam să construiesc spațiul sonor al spectacolului cu marea orgă a Ateneului și cu instrumentele de percuție; mai doream să construiesc o suprastructură scenică, un promontoriu, adică o platformă peste primele rânduri din sală, extinzînd cu mult scena Ateneului. Astfel, spectacolul s-ar fi jucat în forum; mai aveam nevoie de corul Filarmonicii, pentru latura, să-i zicem corală, a spectacolului, care urma să înglobeze, alături de „Marseieza“, numeroase alte cîntece din epocă; un cor pentru care trasasem o întreagă caligrafie spațială; proiectul meu, deși îmbrățișat cu entuziasm de Capoianu, nu s-a realizat atunci. Mai tîrziu, în noul sediu al teatrului, cînd am vrut să-l aduc la îndeplinire, mi s-au pus din nou nu puține bețe în roate. În cele din urmă, după multe, multe, multe confruntări, a ieșit spectacolul pe care îl cunoașteți. Au rămas puține idei din vechiul proiect... În spațiul imens al scenei, doar în tabloul „Tuileries“, figurația, în planul doi, „desena“ epoca. În proiectul de la Ateneu, corul ar fi fost în fiecare tablou prezent, urmînd să fie „martorul colectiv“ al pulsațiilor revoluției.

— *M-ar interesa să intrăm puțin în atelierul regizorului. Care etapă din procesul de creație a unui spectacol vi se pare mai fertilă, mai pasionantă: lucrul la masă, mișcarea, conclucrarea cu scenograful, cu actorii?*

H. P.: Adevărate bucurii îmi produce finisarea spectacolului — fixarea luminii, a detaliilor de mișcare. Mă jenez să spun, dar sînt un regizor care lucrează pe baza unui caiet de regie! Spectacolele mele se află, toate, *a priori*, scenă cu scenă, în aceste pagini. Recunosc că în elaborarea spectacolelor mele, indiferent de natura piesei, modalitatea cu care operez e de natură vizuală. Dacă citesc o piesă, imaginea, ea mă conduce către ideea teatrală, chiar dacă, în cele din urmă, acea primă viziune plastică nu mai apare. Mă obsedează, de la prima lectură, volumele, porțiunile, caligrafia în spațiu.

— *Unii colegi ai dumneavoastră, regizori, se declară împotriva teatrului „de epatare“, de „trucuri“, pledînd pentru simplitatea mijloacelor. Ce părere aveți?*

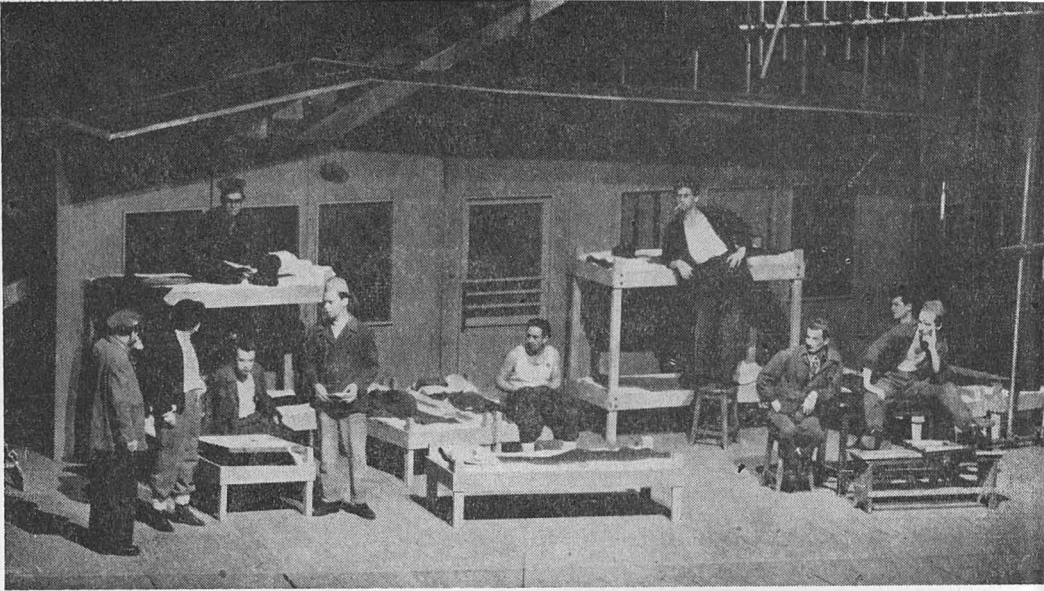
H. P.: Cred că nu poate exista teatru fără această senzație de „epatare“, de ispitire, de incitare a spectatorului. Repet, teatrul nu are voie să-l lase pe spectator indiferent. Călătoria în Statele Unite mi-a întărit această veche convingere. Cred în teatralitatea indispensabilă a teatrului. Ceea ce nu e totuna cu gratuitatea unor mijloace, cu snobismul șocului vizual. Raportat la ceea ce am văzut cu 12 ani în urmă, în America, „moda“, „avangarda“ s-a cumișit, America s-a cumișit! În prima mea dimineață în S.U.A., la Washington, ochii mi-au căzut din întîmplare pe coperta revistei *Newsweek*, unde scria: „Arta imită viața — Întoarcere la realism“. Tot ce-am văzut apoi confirma acest titlu: poate din această pricină, unele spectacole mi-au părut neinteresante: intervenția regizorală fiind minimă, toate accentele se puneau pe text, texte gen „felie de viață“, cu un pronunțat specific american. Mi se pare însă firesc ca, indiferent de tipul mijloacelor teatrale uzitate, convenționale sau experimentale, de avangardă sau clasice, să fie recunoscute *valorile*. Critica nu are voie să fie unilaterală, *aprecierile* să meargă într-o singură direcție!

— *Îmi spuneți, cu prilejul caietului de spectacol la Caligula, dacă nu mă înșel, că faceți parte dintr-o avangardă care s-a clasicizat... Ce etapă v-a adus mai multe satisfacții?*

H. P.: Deoarece mă consider consecvent cu mine însumi, refuz definițiile. Nu sînt nici avangardist, nici demodat, nici tradiționalist, nici inovator. Sînt adeptul spectacolelor coerente. Realismul lor e relativ, dar logic; caut ca spectatorii să găsească singuri cheia convenției. Caut să fiu înțeles. În același timp, constat că, uneori, sînt și mă mențin, alteori dispar din sfera interesului criticii. Dar eu rămîn același, ca o roată care se învîrtește, nepăsătoare la schimbările drumului. Esențial mi se pare să mă înscriu în perimetrul dezideratelor și exigențelor mele, dar, cum nu sînt chiar o roată, nu pot rămîne nici indiferent la ecolul muncii mele.

— *Muzica, filmul, proiecțiile, cine-tica ocupă un loc important în montările care vă definesc. Preferați teatrului, filmul?*

H. P.: Nu sînt unicul regizor de teatru care folosește filmul pe scenă. Gîndesc cinematografic materialul dramatic, cu alte cuvinte, am în vedere libertatea pe care ți-o dă filmul, de a te desfășura în spațiu. Știu că despre spectacolele mele se spune că sînt cinematografice. De fapt, nu înțeleg prea bine această afirmație. Este o laudă sau un reproș? E drept că-mi gîndesc, cum spuneam, montările neincorsetate de condiția scenei. Le văd

Ochiul albastru de Paul Everac, spectacol montat special pentru scena Sălii Palatului (1961)

Marga Anghelescu (Domnișoara Nastasia) și N. Sireteanu (Vulpașin) în antologicul spectacol al Teatrului Giulești (1956)

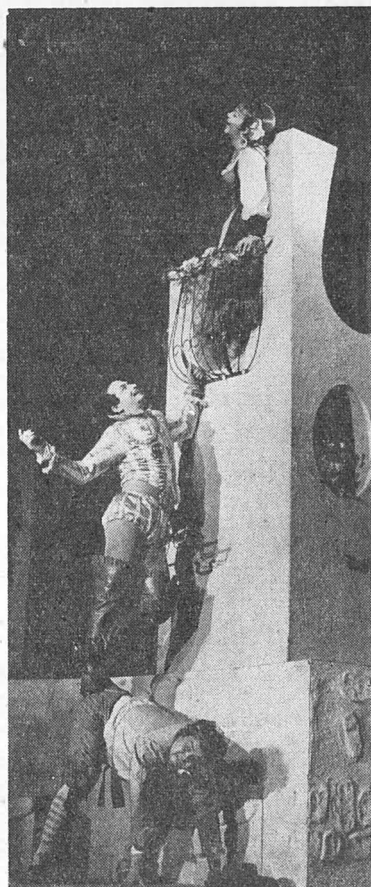
Baia de Maiakovski, spectacol distins cu numeroase premii (Teatrul Giulești, 1958)

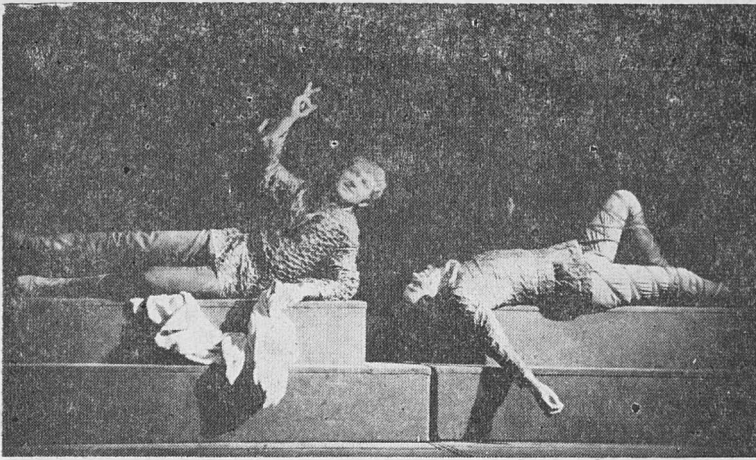

Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită? de B. Brecht. reprezentație-eveniment, pe scena Teatrului Giulești (1963)

Castiliana de Lope de Vega, la Teatrul Național (1966), preocuparea pentru stil... →

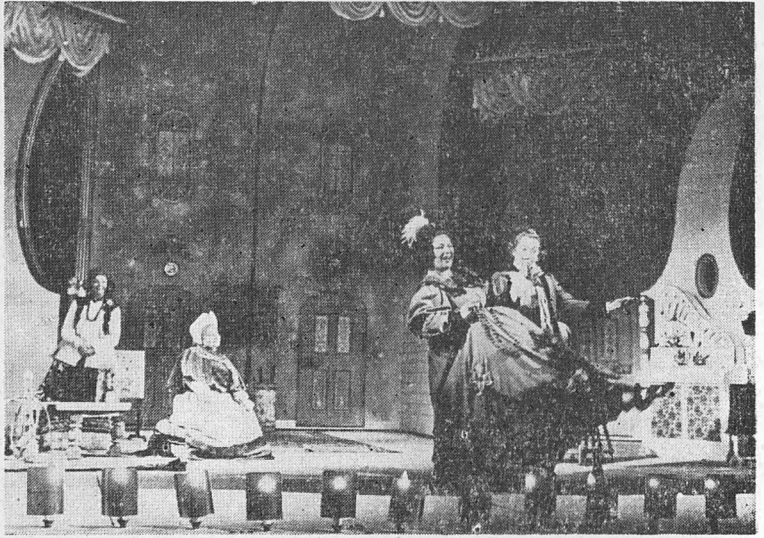

Moartea unui artist de Horia Lovinescu, la Teatrul Național (1964), cu Toma Dimitriu, în rolul lui Manole Crudu ←

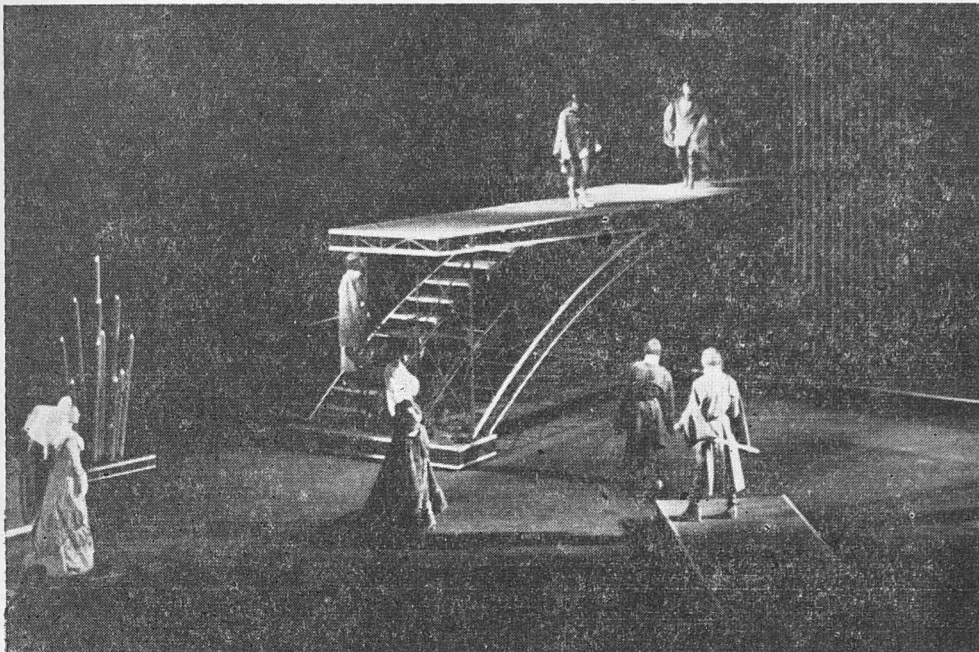
Becket de
Anouilh, Teatrul Național
(1968). — Gheorghe Cozorici
și Damian Crișmaru

Coana Chirița sau
pasiunea pentru
comedie (1969)

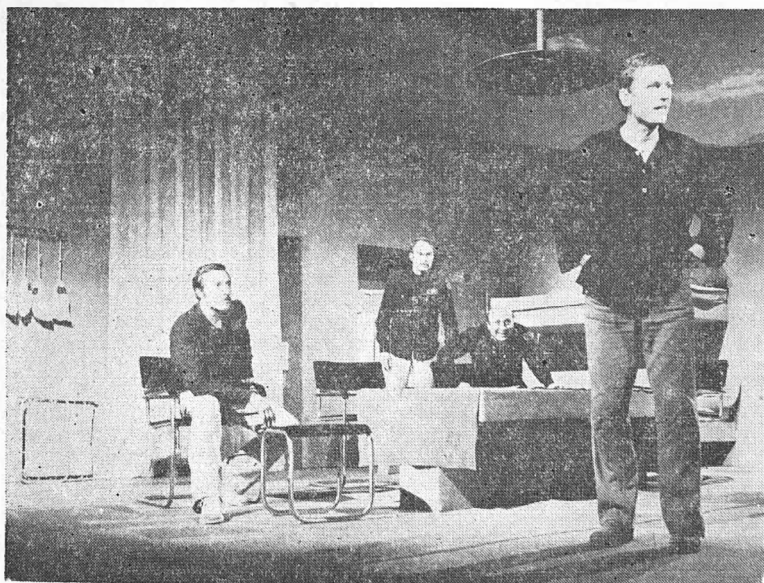

Danton de Camil
Petrescu (Teatrul Național,
1975), premieră absolută
la 50 de ani după
apariția editorială

Richard al III-lea de Shakespeare (1976) — neobișnuita forță a imaginii scenice

Generoasa fundație de A. Buero Vallejo (1978), știința de a desena idei prin personaje. În prim-plan, Ovidiu Iuliu Moldovan

într-o desfășurare nestînjinită, reducîndu-le abia apoi la condiția scenei, ceea ce nu înseamnă o sărăcire, ci o esențializare, o stilizare! Am făcut și cîteva filme, trei, de lung-metraj, și această experiență m-a învățat cel puțin care este deosebirea fundamentală dintre teatru și film.

— *Să vorbim despre comedie! Ca ardelean faimos ce sinteți, se pare că dezmințiți o prejudecată, demonstrînd o puternică vis comica!*

H. P.: Se poate, dar nu neapărat ca ardelean. În piese tragice, sumbre chiar, am folosit din plin elementul comic, uneori dilatăndu-l, sau am căutat să-l folosesc drept contrapunct, în vederea unui discurs dramatic echilibrat; comedia mă pasionează din studenție. Primul meu spectacol, dealtfel, realizat cu ocazia centenarului nașterii lui Caragiale, în 1952, a fost *Conu' Leonida...*, la Teatrul Giulești. Îmi place să cred că eșă interesant.

— *Nu v-ați referit deloc la actori! Îi neglijați? De fapt, cu ce tip de actor preferați să lucrați? După cit se pare, cu vedete!*

H. P.: Îmi plac actorii care au multă elasticitate și expresivitate în mișcare. Expresivitatea, mobilitatea actorului sînt absolut necesare, în concepția mea despre teatru. O altă calitate pe care o pretind actorului este capacitatea de a emoționa. Nu mă interesează actorul care se emoționează el pe scenă (sînt mulți în această categorie), ci doar acela care poate emoționa sala. Îmi plac actorii care te duc, te iau pe aripa sentimentelor și trăirilor lor. Deși m-ar plăcea să lucrez mereu cu aceiași actori, ar fi o greșeală să formez un grup restrîns în cadrul unui teatru mare.

— *Vi se pare bună structura actuală a trupei Naționalului? Judicios diversificată?*

H. P.: În raport cu complexitatea sarcinilor pe care le avem de îndeplinit, și în raport cu obligațiile specifice Teatrului Național (care are zilnic o echipă în deplasare!), trupa noastră mi se pare bună. O trupă înseamnă însă o... trupă! De la soldat la general! O trupă nu poate fi alcătuită numai din generali, căci atunci n-ar avea cine să-i tragă cizmele lui Beligan! Dar, din păcate, nu toți își cunosc locul, și pretind să fie distribuiți dincolo de măsura capacităților lor. Întotdeauna am spus că aceeași trupă poate fi dusă la dezastru sau la victorie. Trupa e bună, are cîteva actori excepționali, și toate forțele actoricești sînt necesare. Nu se poate lucra într-un teatru compus numai din vedete! De 18 ani lucrez în Teatrul Național, iar din 1968, și cu statutul de director artistic; cunosc bine problemele acestui colectiv. În ciuda numărului mare de actori tineri, am mai avea încă nevoie de forțe tinere. So-

licitările sînt intense. Deseori jucăm, la sediu și în deplasare, concomitent, 4—5 spectacole! Aceste probleme merită o discuție aparte.

— *Și, ca să ne apropiem de sfîrșitul discuției, ce vi se pare necesar, în acest moment, pentru stimularea teatrului nostru?*

H. P.: Lupta pentru bogăția de idei. Ideile. Am avut o discuție, la Washington, cu Zelda Fichlander, cunoscuta animatoare a teatrului „Arena Stage“, care îmi comunica o descoperire a ei, tîrzie, și anume că noul în teatru trebuie să-și aibă sursa în substanța textului, că e rîndul dramaturgiei să elaboreze forme noi, scena epuizînd aproape toate experiențele posibile. Și eu cred că de adîncimea, de profunzimea textului dramatic depinde noutatea pe care o poate aduce un spectacol. Deși nu-mi plac citatele, voi folosi iarăși unul din Meyerhold (lucrul la *Ploșnița* m-a pus în contact mai strîns cu articolele lui). Celebrul regizor considera *naivă* disputa „care se eternizează în revistele de teatru pentru a se determina cine este principalul creator al spectacolului, regizorul sau dramaturgul. După mine (scrisa Meyerhold) rolul principal revine *ideii*, indiferent cui îi aparține. În „duumviratul“ autor-regizor, conduce cel a cărui gîndire este mai bogată, mai activă, mai ascuțită...“ Asta scrisa e, în 1929! Cred că ar fi cazul ca, după 53 de ani, să considerăm și noi *naivă* chestiunea primatului și, la fel de actuală, *mișiunea ideilor!*

— *O ultimă întrebare, convențională în aparență, dar serioasă în fond: la ce lucrați?*

H. P.: Zbor deasupra unui cuib de cuci, o dramatizare a californianului Dale Wasserman după un roman de Keneth Kasey. O carte după care s-a făcut un film celebru. Am văzut filmul, n-am să spun că nu l-am văzut, și în acele zile am avut o reticență în fața piesei care mi-a fost propusă. Trecînd de atunci cîteva ani și recitînd textul, mă simt acum tentat să-l montez. M-am întîlnit cu autorul la el acasă, am avut un schimb de păreri, era încîntat că va fi jucat și la noi. Piesa mi se pare profund umanistă, cu adînci semnificații politice, o piesă care conține o critică amară la adresa subtiliei constringeri în societatea americană, o piesă care demonstrează cum se pot pierde libertățile omenești. Premiera va avea loc în această stagiune.

Convorbirea noastră s-a încheiat aici, regizorul Horea Popescu preferînd să deseneze schițe de decor și să traseze mișcarea actorilor pe coli de calc, decît să vorbească despre viitorul său spectacol...

Convorbire realizată de Mira IOSIF

„RAMPA“* :

Cariera unei colecții

O colecție de literatură dramatică reprezintă pentru cultura unui popor semnul cel mai sigur al stadiului de dezvoltare a teatrului respectiv. Nu se poate concepe o mișcare de teatru fără o dramaturgie proprie de un anume nivel valoric, fără capodopere și scrieri mijlocii, fără un flux continuu al creației dramatice, din care timpul să discearnă ceea ce rămâne generațiilor viitoare. Dramaturgia editată reprezintă o certitudine a evoluției normale a teatrului. Prin tradiție, publicarea pieselor se înscrie în aria vieții teatrale normale; colecții și „biblioteci“ specializate, printre care „Colecția Societății autorilor dramatici“ și „Biblioteca Teatrului Național“, au dat la iveală, în trecut, cea mai mare parte a pieselor autohtone reprezentate, și o bună bucată de vreme a existat chiar obiceiul de a se difuza textul piesei în antractele reprezentației. „Rampa“, colecție ce apare în Editura „Eminescu“ și de la a cărei inaugurare a trecut un deceniu, reține, în formulă sub care ni se înfățișează acum, aproape tot ce aveau mai util și mai eficace colecțiile anterioare. Un format practic, argumentul autorului și selecția critică oferă, în principiu, întregul bagaj de informație pe care îl așteaptă cititorul de teatru, ca

și practicianul scenei, dispus să pună în valoare, în spectacol, respectivul text. Sigur că reformulări și completări sînt oricînd posibile. Ne referim la posibilitatea de a îmbogăți capitolul de anexe, eventual, cu ilustrații, cu mărturii de creație ale interpreților și cu sinteze ale operei dramaturgului respectiv.

Pînă în momentul acestei aniversări, „Rampa“ rămîne cea mai importantă acțiune editorială în domeniul teatrului, comparabilă, poate, cu „Antologia“, în două volume apărută în aceeași editură, sub îngrijirea criticului Valeriu Răpeanu, și cu cele patru volume de antologie a teatrului scurt elaborate de Valentin Silvestru. Harnică în apariții, consecventă față de afișul teatral, pe care îl urmează fidel, publicînd foarte rar ceea ce încă nu s-a jucat, colecția include operele semnificative ale literaturii dramatice din ultimele două-trei decenii, precum și unele scrieri mai vechi. Nu lipsesc, din seria apărută pînă în prezent, nici lucrări controversate la vremea înscenării lor, dreapta judecată a timpului putînd acum să-și spună cuvîntul. Ecuatia text-spectacol, în care intră, ca o componentă activă, și împrejurările specifice de recepție a operei, se rezolvă, astfel, încît putem afla rezistența în timp a scrierii dramatice, ca atare. Adesea, destinul unor scrieri dramatice a depins de nivelul

*) Editura „Eminescu“

transpunerii lor scenice. Au fost piese pe nedrept considerate ratate, iar scriitorii realmente înzestrați au cunoscut insuccesul nemeritat. O colecție de piese, când nu este prizoniera conjuncturii, devine un loc de teaurizare a valorilor.

„Rampa“ a publicat, cu precădere, piese de actualitate. Cum e firesc, termenul a fost înțeles în sensul lui profund, actualitatea nefiind determinată de decor sau de timpul acțiunii, ci de implicarea operei, simultan, în contingent și în durată. Astfel, șirul de volumașe diferite colorate, cu coperta atât de inspirat aleasă (cele mai multe dintre apariții își datorează prezentarea grafică lui Armand Crințea), se va înfățișa celor de mâine ca un autentic dosar al timpului nostru. Acesta pare să fi fost și criteriul principal de alegere și de publicare a pieselor în colecție. Recitind titlurile din repertoriul „Rampei“, descifrăm configurarea unui concept: nu neapărat desăvârșirea literară, ci posibilitatea operei de a străbate epoca, într-o continuitate a tradiției îngemănată cu noutatea, cultivarea îndrăznelii tematice și de construcție, a limbajului și a tezelor. Teatralitatea, ca valoare perenă a operei, constituie, de asemenea, o categorie la care titlul colecției obligă. Nu neapărat o teatralitate în linie tradițională; dealtfel, concepția redacției nu este tributară nici unei prejudecăți. Tradiția este preluată și integrată în actualitate, dar în prealabil purificată de vetust și anacronic.

Colecția adună, în volumele ei, dramaturgi prin vocație, precum și poeți și prozatori care s-au apropiat de teatru, dînd curs unei chemări autentice. Sînt publicate scrieri intrate în patrimoniul clasic, ca *Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu, *Ultima oră* de Mihail Sebastian, *Patima roșie* de Mihail Sorbul, *Căruța cu paiațe* de Mircea Ștefănescu, intercalate firesc printre lucrări ce abia aspiră să intre în conștiința publică. Colecția susține răspîndirea și cunoașterea unei opere, nu-i asigură eternitatea. Dar multe dintre lucrările tipărite au cunoscut longevitate scenică și adeziunea spectatorilor. *Opinia publică* de Aurel Baranga, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu, *Paradis de ocazie* de Tudor Popescu invită și la editarea unui serial al succesului de public, explicat, acum, și din unghiul comentariului critic asupra textului și a spectacolului. Și alte piese, care au cunoscut de asemenea gloria scenei, s-ar putea înfățișa gustului și judecății de valoare a generațiilor viitoare. *Mielul turbat*, de pildă, ar putea fi considerată, probabil, prima comedie care a marcat, în epocă, o nouă treaptă în evoluția speciei literare respective, după Caragiale și Mușatescu.

Negînd orice alt criteriu decît acela al valorii, „Rampa“ publică piese reprezen-

tative pentru cele mai semnificative orientări în teatrul ultimelor decenii: ipoteza istorică *Noaptea* de Mircea Radu Iacoban, interpretare în cheie filozofică a unui fapt-divers petrecut în istoria Moldovei, *Descăpăținarea* de Alexandru Sever, al cărei filon tragic evocă momente cruciale din destinele oamenilor care făuresc istoria națiunilor, parodia ale cărei semnificări răzbat prin veacuri, pînă aproape de noi *Croitorii cei mari din Valahia* de Alexandru Popescu, scriere, din păcate, uitată de teatre, după cum și autorul pare să fi uitat de unele sale (il regăsim doar în dramaturgia teatrelor de păpuși); piesa lui Mircea Micu *Avram Iancu*, despre care s-a spus și lucruri nedrepte, dar care, recitită acum, ne convinge că autorul ei e un dramaturg profund și agreabil.

Istoria modernă e abordată din perspectiva epocii revoluționare, ca în *Simfonia patetică* de Aurel Baranga, *Marele fluviu își adună apele* de Dan Tărchilă, *Dacă vei fi întrebat* de Dorel Dorian; a prăbușirii castei stăpînitoare, în *Citadela sfărîmată* de Horia Lovinescu; a complicațiilor sentimentale decurgînd din desfășurarea evenimentelor, în *Casa care a fugit pe ușă* de Petru Vintilă.

Sînt incluși, în repertoriul „Rampei“, comediografi aflați la polii satirei moderne: Aurel Baranga și Teodor Mazilu, diferiți prin viziune și prin metoda de asanare morală. Polemici virulente cu credințe false sînt angajate în piesele semnate de Horia Lovinescu și Eugen Barbu, Fănuș Neagu și Theodor Mănescu, Ion Băieșu și Tudor Popescu, Iosif Năghiu și Virgil Stoianescu. Diversitatea formulelor și limbajului pieselor publicate conferă volumelor apărute pînă acum valoarea unui amplu tablou al creației literar-dramatice contemporane. În el se întîlnesc, fericit, nu doar generații (de la decanul de vîrstă Mircea Ștefănescu la Mircea Săndulescu și Doru Moțoc), dar și artiști de structuri diferite, cultivînd atât tradiția oîst și inovația, conflictul deschis ori cel latent, prospectînd necontenit realitatea, cu diverse mijloace. Treptat, adunînd cu sîrguitoare competență și dăruire titlu lîngă titlu, de la aproape clasicul memorial dramatic *Jurnalul unzi femeii* la surprinzătorul florilegiu de stări tragice *Școala de lemn*, „Rampa“ întreprinde opera culturală meritorie de a elabora sinteza artei dramatice, înfățișînd-o într-o reconfortantă unitate de valori.

Carol ISAC

Între oamenii pe care munca nu-i istovește și pentru care munca este iluminare și luminare, profesorul Ion Zamfirescu ni se prezintă ca un exemplu grăitor al tinereții nezdruncinate de trecerea vremii. Sociabil, cu grija de a nu deveni patetic și zgomotos, modest și discret în relațiile de rind, amfitrion rar și campion al distincției — iată un posibil portret al cărturarului care și-a aniversat de curind 75 de ani de viață.

Departate de a se fi ilustrat exclusiv în marginile unei intelectualități de cabinet, marcate de suficiența diciturilor *ex cathedra*, profesorul Ion Zamfirescu i-a format și pe mai tinerii din jur în spiritul necesității ca valorile umaniste să fie asimilate *in extenso*, rosturile profesiunii de „dascăl”, în primul rînd, de om al Cetății, în general, fiind măsurate prin calitatea vieții create în și pentru colectivitatea căreia îi aparține. Și (după cum nu o dată a spus și scris) această calitate este determinată de conjuncția permanentă dintre efectele superioare ale minții și sufletului, „elemente” fundamentale tratate cu aplicație în propoziții ce amintesc de preocupările statornice de *filozofia culturii* și, deloc „incidental”, de *istoria teatrului* de aici și de aiurea: „...așa cum există un conținut material al istoriei, tot așa, există și un inefabil al istoriei”; „Literatura are un merit

universal: îmbrățișează umanitatea, cu tot ce o constituie și o poate reprezenta”; „Teatrul, ca reflectare a vieții, trebuie să pună în mișcare judecăți și sentimente”. ...Și cite, asemenea, altele...

Ca dascăl și, mai recent, „ca om bătrîn” (*horribile dictu!*), iubitor de *umanioare*, în principal, profesorul Ion Zamfirescu împărtășește gândul mai vechi, luminist: „...iubește adevărul”. Depozitar al unei culturi enciclopedice, regăsită în propriile lucrări imprimate de anvergură, și în tot felul de intervenții scrise sau orale, în conferințe, în referate privind teze de

Profesorul

doctorat, în simpozioane ori colocvii însoțind îndeosebi manifestări de cultură teatrală, profesorul „se cheltuiește” cu devoțiune și profundă implicare civică.

Bibliografia operei depune mărturie despre preocupările constante ale profesorului în teritoriul ilimitat al Thaliei. Sintezele — *Panorama dramaturgiei originale*, *Drama istorică universală și românească*; studiile — *Probleme de viață, teorie și istorie teatrală*, *Teatru și umanitate*, *Teatrul european în secolul luminilor* sînt titluri de referință; fără *Istoria universală a teatrului* (3 vol.), contribuția românească în domeniu ar fi, indiscutabil, sărăcită. Întreaga operă scrisă se află sub arcul aceleiași concepții suple despre rosturile dramaturgiei și artei spectacolului: „Văd necesar ca teatrul să nu însemne numai *artă*, în accepțiunea aceea autonomizantă care este atribuită adesea acestui concept, ci tot pe atîta să reprezinte și *cultură*, cu atributele ei integrale, de la cele de ordin abstract pînă la cele cu funcțiune militantă”.

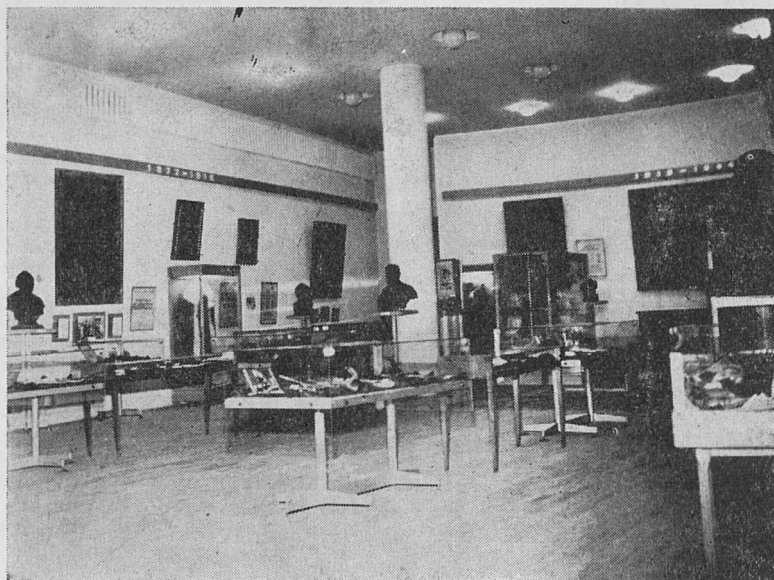
Am avut, în anii aceștia, privilegiul de a-l asculta în diverse ocazii, între care aceea, multiplicată, a Festivalului național „Cîntarea României” are semnificații relevante; pe unde a trecut „caravana” juriului prezidat de către domnia-sa, robustețea gândirii sale, afecțiunea nutrită față de interlocutori, interesul expres pentru achizițiile științei și lucrării fizice au lăsat o vie impresie. Pe malul Dunării, la Calafat, acolo unde „sentimentul independenței noastre ca popor” a gravat pagini antologice, semn că „rezistența românească a funcționat cu tăria și consecvența unei mari forțe morale”; la căminul cultural etalon de la Dinași-Timiș; la Fabrica de sticlărie și porțelan Curtea de Argeș; la Tescani-Bacău, pe

locurile călcate odinioară de Enescu ; pe malul mării, urmărind *Hecuba* ; la gura minei Lupeni, celebrându-l pe Goethe ; în „dulcele tirg al Ieșilor“ ; la fermele Prejmer-Brașov ; la Cluj-Napoca și, mai jos pe Someș, la Satu Mare ; pe scena Naționalului craiovean (acasă, deci !), oficiind despre clasici și moderni ; pretutindeni, aceeași febră a cunoașterii, a întrebărilor și răspunsurilor, întărite în ideea că viața

trebuie trăită în tihnă, prin muncă, prin aspirația neîntreruptă spre *adevăr, dreptate, bine și frumos* — canoane de milenii ale construcției umane, repere ale construcției umane de astăzi.

Din acest colț de revistă, în *ceas ani versar*, gând de recunoștință profesorului nostru.

Victor BIBICIOIU

O sală a muzeului

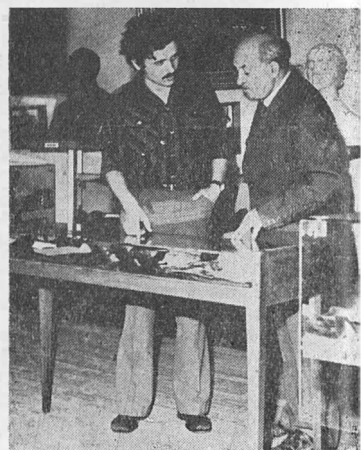
În
slujba
culturii
naționale

Cînd directorul general al teatrelor, Liviu Rebreanu, oficializa, în septembrie 1942, colecția George Franga, obștea scenei dobîndea încă un lăcaș de prestigiu cultural — Muzeul Teatrului Național. De patru decenii, el are o contribuție însemnată la animarea studiilor de istorie teatrală. Prin tematică, muzeul teatral din București a impus, pînă și celor mai rigizi cercetători, o nouă perioadă a încetărilor teatrului nostru cult în Transilvania veacului al XVIII-lea. Tot aici a fost evidențiat — și ecourile publicistice n-au întîrziat — locul manifestărilor populare de spectacol în

evoluția artei dramatice românești. Un bogat fond arhivistic și iconografic înlesnește investigarea oricărei secțiuni teatrale, căci acest muzeu a fost, încă de la înființare, depozitarul mărturiilor privind întreaga viață teatrală românească.

Fie ca rolul Muzeului Teatrului Național în cultura română să sporească prin achiziții de preț și prin stimularea documentară a studioșilor ! Iar inițiatorului, George Franga, îi urăm în continuare ani rodnici, așa cum vădește la cele opt decenii împlinite, și ele, deunăzi !

Ionuț NICULESCU

George Franga, arătîndu-și comorile reporterului nostru

S. crisoare

din Delta

Delta, pământ fâgăduit de ape și înfăptuit de ape în curgerea lor veșnică. Pământ cu oameni născuți și botezați în apele Dunării. Cu oameni plămădiți în lupta cu apa, cu vântul, cu ploaia, cu gerul. Suflete blajine, deschise spre înțelegere și generozitate.

Delta, frumusețe aspră și blândă, frumusețe rîvnită de toți cei care trăiesc pe caldarîmurile încinse ale orașelor, și care vin aici să-și limpezească ochii, să-și spele sufletul de oboseală și de îndoieli și să-și găsească, fie măcar pentru o clipă, răgazul de a visa și de a spera într-o desăvîrșire.

Și, pentru că totul pe lume are un început, de ce nu am socoti un început și poposirea, pentru prima oară de cînd este Delta, Deltă, a unui mănunchi de actori ai Teatrului Mic, condus, dar și însoțit de scriitorul Dinu Săraru, răspunzînd, astfel, generoasei invitații făcute de tovarășul Ioan Petre, prim-secretar al Comitetului județean al P.C.R.

Am dorit să onorăm această invitație, oferind oamenilor Deltei, gînduri ale marilor noștri poeți, gînduri rostite și gînduri cîntate, dar și o fărîmă din sufletul nostru.

Deci, DUMINICĂ 25 IULIE, la ora 4 dimineața, am plecat cu autobuzul spre Tulcea. Dar cum se putea să facem un drum cu autobuzul teatrului, care este destul de șubred, ca să nu spunem altfel, fără să avem pană? Noi am avut două, ultima și cea mai serioasă în comuna Ciucurova, de unde am dat un telefon la Tulcea și s-a trimis după noi un autobuz; în jurul prînzului, am ajuns. Ne-am imbarcat pe un vapor spre comuna Pardina, pe canalul Chilia, unde am avut primul spectacol, la ora 20.

Comună mică, dar cu oameni minunați. Primarul, femeie tînără și inimoasă, ne-a pregătit o scenă în aer liber, formată din două remorci de camion cu pereți din stuf, cu o cabină pentru actori alături, făcută tot din stuf. Pe pajiștea înconjurată de flori — gherghine, petunii, floarea nopții — oamenii stăteau pe scaune, iar copiii și cățeii, mulți copii și mulți căței, stăteau chiar pe iarbă, în fața scaunelor.

Și era senin, și era lună, și cum mai sunau versurile lui Eminescu, și ale lui Bacovia, și ale lui Topîrceanu, și cum mai sunau cîntecele minunate ale lui Nicu Alifantis! Niciodată n-am fost mai emoționată decît rostind acolo, pe mal de Dunăre: „Dintre sute de țatarge...”

După spectacol, spectatcii au venit să stea de vorbă cu noi, iar o femeie mai voinicuță, cu ochi albaștri, mi-a spus un lucru extraordinar: „Doamnă artistă, a fost mai frumos ca la Inviere”. În timpul spectacolului, un bărbat s-a dus într-o fugă acasă, să ne aducă un buchet mare de gherghine și gălbioare, pe care ni l-a dat pe scenă, și ne-a spus: „Ei, adevărul e că eu m-am dus fuga acasă, că eu am porumbei și-am vrut să prind vreo doi și să-i aduc, ca la sfîrșitul spectacolului să le dau drumul și să zboare spre dumneavoastră, deasupra dumneavoastră, a tuturor că asta meritați”. Și ne-a invitat pentru a doua zi, la o ciorbă de pește!

În sufletul meu, amintirea Pardinei, a rămas vie, de parcă într-adevăr, peste noi, cei de pe scenă, și cei de pe pajiște, sub lumina lunii, a trecut în zbor o pasăre, pasărea Sfîntului Spirit. Sufletele noastre ale tuturor au fost mîntuite, acolo, pe malul Dunării.

Tot la Pardina, după ce am cîntat, ne-am dus, închipuiți-vă, la discotecă, o mică sală de dans, unde un acordeon și o tobă cîntau muzică disco, și unde am dansat și noi, și seara s-a încheiat cu o „periniță”.

LUNI — Chilia veche. Ne-au primit la debarcader cu pîine și sare. Da, cu pîine și sare. Îți vine să plîngi, cînd vezi un lucru ca acesta. Și de ce să nu plîngi, cînd, pe mal de Dunăre, Arta este primită cu pîine și sare?

MARȚI — Sulina. Plimbare cu vaporul pînă acolo unde Dunărea se varsă în marea cea mare. Splendid. Tare mai eram fericiți cu toții !

La punctul 0, unde Dunărea se unește cu marea, și sufletele noastre s-au unit cu imensitatea albastră. În momente din astea realizezi în ce țară minunată trăim, și parcă numai în momente din astea te întrebi dacă noi, cei care trăim aici, facem tot ce trebuie să facem ca să fim pe măsura ei. De ce nu reușim întotdeauna să ne molipsim de frumusețe și puritate, de echilibru, de înțelepciune, de forță, de la tot ce ne inconjoară, de la minunile pe care le întâlnim în drumurile noastre ?

La Sulina am dat două spectacole. Sigur că au fost foarte bune, dar nu ca la Pardina. Ei, ce să mai vorbim, aici eram într-un orașel, și orașenii au aflat că pe alte meleaguri, cînd spectatorilor le place ceva, fluieră sau țipă cît îi țin plămîni. Și cum să nu țipe și ei, ca să arate că nu sînt de ici de colo, și că mai știu și ei cite ceva ? Dar a fost bine.

MIERCURI — zi liberă.

JOI — drum lung de la Sulina la Sfîntu Gheorghe. Drum de o zi. Am făcut plajă pe vas și, pe unde ne opream, săream în Dunăre să ne scaldăm și ne zben-guiam ca niște copii.

La spectacolul de la Sfîntu Gheorghe s-a întîmplat un lucru interesant. Publicul era în mare parte format și din oameni veniți de pe alte meleaguri ca să-și petreacă concediul la Sfîntu Gheorghe, și se spune că erau și foarte mulți puști sau adolescenți de prin București, care au vrut să ne arate că știu ei cine sîntem noi, cu toate că sînt sigură că nu au pășit niciodată în sala Teatrului Mic. Păi cum, ei știau tot. De pildă Păpîl Panduru era pentru ei Emil Hossu, dealtfel și seamănă Păpîl cu Emil... Publicul acesta, mie nu mi-a plăcut deloc. Publicul venit de aiurea nu se lipea de publicul de prin părțile locului, într-un fel, îl macula. Ce se întîmplă, oare ? Unii oameni, cum dau cu nasul de oraș, pierd ceva din puritatea aceea a spectatorilor din Pardina. Mereu îmi vin în minte niște cuvinte ale unui cîntec cîntat de Geo Visu : „Am și cultivat-o, am dus-o la chermeze și la meci“. Cam soiul acesta de cultură îl posedau și copilandrii aceia din sală, veniți de aiurea.

Și, cum eu cred și spun mereu că spectatorii au parte de spectacolul pe care-l merită, spectacolul de la Sfîntu Gheorghe a fost doar un spectacol bun.

Îmi pare rău pentru localnici, foarte rău îmi pare.

VINERI — întoarcerea la Tulcea. Spectacol. Public foarte bun. Civilizat. Spectacol foarte bun. Teatrul Mic a fost ovaționat. Eram foarte mîndri, noi, actorii, era foarte mîndru scriitorul Dinu Săraru. Și aveam și de ce — am încheiat un lucru cu bine.

Cu asta s-a terminat turneul nostru în Deltă. Experiență fascinantă, dar făcut unor oameni care merită, atît de mult merită să aibă și ei parte de o fărîmă de Artă, după ce se întorc din lupta cu apa, cu vîntul, cu ploaia...

Acești oameni minunați ne vor rămîne prieteni, prieteni pe viață, pe care așteptăm din tot sufletul să-i revedem.

Să ne revedem sănătoși !

Leopoldina BALĂNUȚĂ

NOTE

Profil în ceață

Un uitat pentru lumea teatrului este și Corneliu Moldovanu, poet, publicist, romancier, director care a muncit cu sîrg pentru pri-

ma scenă a țării (între 1924 și 1928). Masivul volum de corespondență primită (ed. Minerva, 1982), cu note de Julieta Moldovanu, selectează, din peste 1 500 de documente, pe cele grăitoare pentru activitatea sa dintr-o jumătate de veac. Citim numeroase misive tipărite eminate de la oameni ai teatrului : Agatha Bărsescu, Tony Bulandra, G. Ciprian (interesante relații despre cariera Omului cu

mîrșoaga), A. Demetriade, V. Eftimiu, Paul Gusty, A. Davila (revelatoare amănunte privind cizelările unor scene din *Vlaicu Vodă*), Marioara Voiculescu etc.

G. Călinescu își îndemna, prin anii '50, colaboratorii de la institutul literar să se ocupe de viața acestui animator. Venit-a vremea ?

L. N.

DIVERTISMENTE ESTIVALE

Teatrul Tineretului din Piatra Neamț

BURGHEZUL GENTILOM

de Molière

Regia: **IULIAN URSULESCU** (anul IV regie — I.A.T.C.). Scenografia: **NADINA BĂDESCU-SCRIBA** și **CAMELIA MICU** (anul IV scenografie, Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu“). Muzica: **NICU ALIFANTIS**.

Distribuția: **GHEORGHE DĂNILĂ** (Domnul Jourdain); **CORNELIA BLOOS** (Doamna Jourdain); **MIRELA BUSUIOC** (Lucile); **GHEORGHE BIRĂU** (Cléonte); **VIORICA HODEL** (Dorimène); **MIHAI CAFRIȚA** (Dorante, Muf-tiul); **CARMEN PETRESCU** (Nicole); **PAUL CHIRIBUȚĂ** (Covirole); **TUDOR ROMEO** (Profesorul de muzică); **ION MUSCĂ** (Profesorul de dans); **LIVIU TIMUȘ** (Maestrul de scrimă); **TRAIAN PĂRLOG** (Profesorul de filozofie); **CRISTIAN MOTRIUC** (Maestrul croitor); **FLORIN MĂCELARU**, **RADU DOBÎNDĂ** (Lacheii); **GEORGETA CACEVȘCHI**, **LEONARD BOICU** (Muzicanții).

Printre puținele premiere de la sfârșitul stagiunii 1981—1982, care au avut loc nu doar pentru ca spectacolele să poată fi „raportate“, ci și jucate în această stagiune, s-a aflat și *Burghezul gentilom* al domnului de Molière, la teatrul coconilor de viță de la Piatra Neamț.

Spectacolul s-a jucat peste vară, la diverse ore ale caniculei, pe diversele scene și grădini ale litoralului, „îmbogățind“ ceea ce ne mai amăgeam pînă nu de mult

să credem că ar putea fi o „stagiune estivală“ specifică. Ei bine, nu ne mai amăgim. Cu atît mai mult, cu cît avem datoria să-i facem și pe alții să nu se (auto)amăgească.

Burghezul gentilom — așa cum a fost pus în scenă de Iulian Ursulescu (anul IV regie), în scenografia semnată de Nadina Bădescu-Scriba și Camelia Micu (anul IV scenografie) — nu numai că n-a „îmbogățit“ nimic, dar a sărăcit imaginea spectatorilor din toată țara, aflați pe litoral, despre ceea ce poate fi un spectacol de Piatra Neamț.

În locul exuberanței tinerești, al delănțuitei bucurii de a juca și al extraordinarei verve de joc, produse îndeobște de spiritul de echipă pietrean, atunci cînd se întîlnea cu un regizor care avea cu adevărat ceva de spus, n-am putut asista decît la cîteva întristătoare tentative de salvare actoricească pe cont propriu, apelînd însă la procedeele îndelung „verificate“ ale unui meșteșug bătrînicos, vecin cu cabotineria. Dar și aceste strădăni, de a face totuși ceva, de a face oricum ceva, în absența unei gîndiri regizorale ordonatoare, erau condamnate să se deruleze în gol, în mijlocul unei placidității și abulii generale, sub care cu greu ne mai puteam aminti albastrele înfiorări de odinioară ale festivalului de la Piatra.

Desigur, nu-i vom da unui „accident“ cum este *Burghezul gentilom* de la Piatra Neamț o altă importanță decît aceea pe care o merită. Nici nu vom uita că semnatarii regiei și scenografiei spectacolului sînt niște debutanți, pe care sîntem obligăți să-i așteptăm și să-i urmărîm cu încredere în întreprinderile lor artistice viitoare. Tocmai de aceea, ținem să precizăm că nu superficialitatea acestei lecturi regizorale școlărești, drapîndu-și balastul căutărilor formale în inventivități scenografice strălucitoare pe dinafară, dar goale pe dinăuntru, ne-a surprins cel mai mult, ci seninătatea cu care teatrul, și nu oricare teatru, ci Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, a acceptat atît de evidentă lipsă de gînd a spectacolului, expunîndu-și-o emblematic sub soarele litoralului.

Dacă datoria actorilor e să-și uite de sine, pentru a se putea regăsi pe ei înșiși în teatru, datoria teatrului este să nu le

poarte pașii zadarnic, alături de drumul pe care nu-l pot parcurge decât dacă simt că le cresc aripi. *Burghezul gentilom* de la Piatra nu se ridică însă de la pământ. Oricât s-ar fi străduit actorii reprezentăției să renunțe la balastul ei regizoral, nacela spectacolului nu se poate nici o clipă înălța, dintr-o evidentă eroare de construcție. Căci, înaintea oricăror căutări formale, un spectacol teatral nu se mai poate înălța astăzi decât e insuflețit de un gând, de o idee regizorală, care să ne poată vorbi nouă, aici și acum, despre *Burghezul gentilom* al domnului de Molière. Nu printr-o „actualizare” forțată și nici printr-o parodiare facilă, ci printr-o posibilă redescoperire a operei dintr-un unghi de vedere contemporan, apt să ne trezească deopotrivă interesul pentru felul în care arăta și pentru felul în care arată acest burghez de joasă extracție, auto-„aristocratizat” peste noapte.

Dacă o piesă poate fi inactuală, păstrându-și totuși deplinul interes literar, un spectacol inactual e un nonsens. Iar dacă „Molière rămâne mereu actual”, așa cum spunea George Călinescu, va trebui să conchidem că un spectacol inactual cu o piesă „mereu actuală” nu poate fi decât, așa cum spuneam, un accident. Nu ne putem desprinde însă de o altă întrebare stăruitoare, venind de undeva, dinspre partea domnului de Molière: ce căuta acest *Burghez gentilom* pe corabia de la Piatra?

Victor PARHON

Teatrul „Constantin Tănase”

■ FUNCȚIONARUL DE LA DOMENII de Petre Locusteanu

Cînd — în urmă cu mai bine de un deceniu — Teatrul „Tănase” a avut ideea (grabnic abandonată, din păcate) de a relua, într-un ciclu intitulat „Comedii de altădată”, câteva dintre marile succese ale umorului scenic antebelic, au existat unele glasuri — nu dintre cele mai autorizate, dealtfel — care au protestat, cu osîrdie, dar fără nici un haz, invocînd mai cu seamă calitatea comică precară a textelor alese. Nici astăzi nu știu ce ar fi vrut să găsească în piesele atît de vehement incriminate: umor englezesc?

absurd ionescian? pamflet social? Ca și cum acest atît de popular și mozaicat gen care este comedia nu ar presupune și farsa, iar în arsenalul său parcă n-ar exista și qui pro quo-ul, și gagul, și atîtea alte procedee — elementare, poate, dar, sigur, eficace. Și, ca și cum nu risul, sub aspectul său cel mai profund cathartic, ar fi scopul ultim (și unicul arbitru valabil) al oricărei comedii, fie ea „savantă” sau „bulevardieră”... (În paranteză fie spus, primul dintre spectacolele amintitului ciclu, *Birlic* — și el, criticat cu îndrîrjire — merita să fie imortalizat pe peliculă, fie și numai pentru extraordinara distribuție pe care o afișa, începînd chiar cu *Birlic* și terminînd cu regredații Nicolae Gărdescu și Petre Ștefănescu-Goangă!).

Nu m-am numărat nici atunci printre acei protestatari încruntați și scrișniți, după cum nici acum nu pot fi printre (eventualii) contestatari ai noului spectacol montat în acest ciclu la „Tănase”, cu (în epocă) celebra comedie a lui Petre Locusteanu, *Funcționarul de la Domenii*. Deplîng doar faptul că el este, de-abia cel de-al treilea (în mai mult de zece ani!) exemplar al unei serii care se cerea — și era posibil — să fie cu mult mai bogată. Și aplaud, și de această dată, ideea realizării spectacolului cu contribuția unei echipe actoricești de marcă, reprezentativă (nu și exhaustivă, bineînțeles) pentru momentul actual al comediei românești, alcătuită cu forțe din și dinafara Teatrului „Constantin Tănase”. Nume ca Matei Alexandru, Coca Andronescu, Lucia Boga, Tamara Buciuceanu, Florina Cercel, Matei Gheorghiu, Marian Hudac, Ion Marinescu, Mihai Mălaimare, Anca Pandrea, Adina Popescu, Rodica Popescu-Bitănescu, Marta Savciuc, Ileana Stana Ionescu, Gabriela Vlad (ordinea este — evident — aici, numai alfabetică) pot oricînd să susțină afișul oricărei comedii, cu un succes de public fără greș.

Regizorul actualei montări, actorul Matei Alexandru (programul de sală ne amintește că el continuă o tradiție inaugurată în 1911, pe scena Naționalului bucureștean, de Petre Liciu), a reușit, la acest capitol — al distribuției —, un adevărat tur de forță: pe 12 roluri, nu mai puțin de 34 de interpreți (printre actori se numără chiar și un regizor... de film: Șavel Stîpîl), care rufează un număr impresionant de variante combinatorii, din moment ce fiecare rol are trei sau patru formule interpretative posibile, iar unii actori acoperă, la nevoie, mai multe roluri. Grație acestui sistem, spectacolul s-a jucat, seară de seară, într-o nouă... veche grădină de vară redată circuitului teatral, grădina „Batiștei”.

Piesa în sine nu are un relief deosebit; o comedie de situații, care implică o

Scenă din spectacol

aproximativă satiră a moravurilor. De notat, totuși: siguranța și economia de mijloace a portretisticii; știința (aproape surprinzătoare, dacă ne gândim la vremea când a fost scrisă piesa) minuirii intrigii, în care elementul neprevăzut este introdus abil și cu rost; în fine, un comic verbal pe alocuri savuros. Destul pentru ca Petre Locusteanu să merite un loc în istoria dramaturgiei românești și pentru ca **Funcționarul de la Domenii** să figureze în repertoriul ciclului „Comedii de altădată”.

Spectacolul, la rîndul lui, are haz pe măsura textului. Directorul de scenă (care a operat și o oarecare „modernizare” a replicilor) s-a preocupat în primul rînd de verosimilitatea corespondențelor actor-personaj. Și nu a greșit. Nu cred că am urmărit cea mai bună variantă a distribuției, dintre nenumăratele posibile (în ziua de 14 iulie 1982, au jucat Mihai Mălaimare, Marta Savciuc, Marian Hudac, Coca Andronescu, Gabriela Popescu, Ion Henter, Ovidiu Moldovan, Matei Gheorghiu, Florina Cerel, Ortansa Stănescu, Anca Pandrea, Matei Alexandru), dar celei pe care am văzut-o nu i se poate reproșa mare lucru. Poate, doar, lui Mihai Mălaimare — excesul de clovnerie; executată, e drept, cu o tehnică remarcabilă.

Dar, această notă clovnească a jocului lui Mălaimare naște și o altă observație, care vizează stilul întregii montări. Voit

sau nu, Matei Alexandru a introdus aici-colo câteva accente care îi personalizează desfășurarea. Așa este stilul de comicărie dezlanțuită practicat de interpretul lui H. Popescu-Piscifling (cum de nu l-a numit Locusteanu și „jr”?), așa este machiajul Martei Savciuc (un incredibil Bran în fustă), așa este ritmul pe care și l-a dorit și l-a obținut regizorul. Totul trimite spre „marele mut”, spre Stan și Bran, spre enorm și burlesc. Lipsește însă (sau există cu o deplorabilă parcimonie) un lucru esențial: gagul. Dacă acest *Funcționar de la Domenii* de la „Batiștei” ar fi fost și un spectacol de gaguri, poate că am fi consemnat un neașteptat eveniment al stagiunii.

Ar mai fi de semnalat două-trei discrepanțe, corijabile de altfel; de pildă, funcționalul decor modern creat de Mihaela Tofan se contrazice cu muzica (ing. Lucian Ionescu), fidelă alurii generale „belle-époque” a spectacolului; rolul Beatricei este doar „pasabil”, deși — cu atât mai mult cu cât era distribuită o actriță de talia Florinei Cerel — putea și trebuia să fie exploatat la maximum; și — nu „în sfîrșit” căci se produce la fiecare... început de act — gongul „Batiștei” se cere scos urgent din inventar, căci „hazul” lui — dacă așa mai poate fi numit haz! — sună cel puțin ciudat: singura asociație de idei pe care mi-a permis s-o fac e cu sunetul dogit al unei țigări de teflon.

■ STELA, STELELE ȘI BOEMA

de **M. Maximilian**
și **V. Veselovski**

„Stela” este, bineînțeles, Stela Popescu. „Stelele” sînt Stela Popescu, Alexandru Arșinel și Sile Dinicu. Iar „Boema”... e restul. Adică Luigi Ionescu — care ne reamintește cu farmec că de el este legată lansarea lalelelor în România: Acvilina Severin — care face aproape tot ce făcea și Rita Pavone în „Canzonissimele” de aur ale anilor '60; încă un cîntăreț (modest, ca factură), care anunță cu emfază, autoprezentîndu-se, că „va interpreta o melodie cu conținut satiric, intitulată sugestiv «Gioni»”. Și mai există și baletul (ah, baletul !): șublerul — se vede — a funcționat în selecționarea fetelor (nu e chiar ca la „Crazy Horse”, dar tot e ceva), dar nervul le cam lipsește, stilul e anemic și lenevos. Ba chiar, la un „french-cancan”, noroc că mai apare și Stela, ca lucrurile să se învioreze, cît de cît.

Dar toate aceste detalii sînt observabile doar pentru un cronicar incomod și certăreț. Nu e cazul meu și — lăsînd gluma la o parte — trebuie spus că această ultimă premieră de la „Tănase”, scrisă și compusă de M. Maximilian și V. Veselovski, își justifică titlul. Căci Stela Po-

pescu este o „stea” în adevăratul înțeles al cuvîntului, iar Al. Arșinel o secundază cu brio. Amîndoi sînt avantațați de calitatea textelor pe care le interpretează — inteligente, cu umor și — mai ales — „la zi”. De mult nu am mai ascultat o revistă atît de vie, de îndrăzneață, „obraznică”, în lumina celei mai clasice tradiții moștenite de la patronul teatrului. E bine, e foarte bine așa.

Un loc aparte — în acest spectacol de adevărat divertisment — îl au doi interpreți pe care dinadins nu i-am menționat la început, printre celelalte „stele” : Ana-Maria și Horia Moculescu. Nu pentru că ei nu ar accede la același statut de „vedete”. Ci pentru că acest cuplu — afirmat pînă de curînd în genuri diferite, altfel „specializați” (ea — actriță de „proză” cum se spune, el — compozitor și solist de muzică ușoară) — este unul dintre cele mai importante cîștiguri ale genului satiric-muzical de la noi. Umorul lor este discret, cu gust, intelectual (aș zice — dacă nu m-ar bănuî cine știe cine de snobism), este elegant și reconfortant. Reconfortant, pentru că aștepta cupluri grosiere, dacă nu chiar triviale, au apărut și au dispărut, de-a lungul anilor, pe firmamentul estradelor noastre, compromițindu-le. Familia Moculescu este o floare rară, care trebuie cultivată cu grijă. Stela Popescu — cea care a știut să-i oștițe pentru acest spectacol — are și meritul de a le fi fost amfitrioană.

Cele bune și cele mai puțin bune din *Stela, stelele și Boema* i se datorează — nici nu se poate altfel — și regiei lui Bițu Fălticineanu. Mai puțin bune, coregrafiei (Viorica Cișmigiu). Mai multe — scenografiei (Gabriela Buhoiu).

Dinu KIVU

O încercare de „french-cancan”...

Scrisoare către redacție

Autor... fără voce

Stimați colegi, aflu din atît de prețuitoră dumneavoastră revistă (nr. 7—8/1982) că aș fi autorul unui spectacol de estradă din Satu Mare. La multe mă aștept eu în această viață teatrală pe care o trăim atît de intens, dar chiar să mi se spună că sînt ceea ce nici în vis nu mi s-a întîmplat să fiu, ori să voiesc a fi, sau măcar să-mi închipui că aș putea deveni — iată o împrejurare care mă aruncă în perplexitate.

După cum știți, scriu din cînd în cînd proză satirică, fie sub formă de schițe publicate în reviste, fie în volume. În urmă cu vreo trei luni, cred, am fost înștiințat de cineva din Satu Mare că mi-a „luat” una dintre aceste schițe, mi-a teatralizat-o și „am băgat-o” (expresia era a interlocutorului) într-un spectacol estradistic unde „a ieșit bine”. Cum nu fusese consultat și mai ales nu țineam cîtuși de puțin să figurez, chiar și adaptat, într-o atare reprezentare, am protestat numaidecît, cerînd să fiu scos de pe afiș, iar bucata să fie exclusă din program. L-am informat, în aceeași zi, și în același sens, pe directorul teatrului. („Zău c-o să vă placă — îmi răspundea domnia-sa liniștitor — băieții au lucrat bine”), eu explicîndu-i că lucrătura în chestie se numește atentat la proprietatea literară, însușire nedreaptă a bunului altuia, *rapt* care va să zică, și rugîndu-l, în caz că nu e convins de realitatea penală a faptei, să mi-o spună sincer, ca să pot apela la procurorul județean. De la acest punct al convorbirii încolo am primit cele mai ferme asigurări „pe cuvînt de onoare” că

mi se va da satisfacția cerută. Am, de mulți ani, slăbiciunea de a crede în cuvîntul de onoare al directorilor, cel puțin pînă la proba contrarie (pe care unii, de altfel, au și dat-o), sau pînă ce sînt transferați, înlocuiți prin dare-afară, ori pur și simplu schimbați.

Dezmint deci, pe această cale și cu toată hotărîrea, că aș fi colaborat cu secția de estradă a Teatrului de Nord, consider acțiunea de a mi se adapta o proză și a se introduce în acel spectacol — dacă a fost, totuși, săvîrșită — drept infracțiune și vă fac cunoscut, colegial, că informația pe care ați publicat-o, induși în eroare, fără vina dumneavoastră, după care aș fi autor al unui spectacol de estradă, e aiuristică.

Vă scriu rîndurile de față fiindcă am mai fost pus în asemenea situații. Iar relativ recent (în mai), m-am trezit și pe ecranul televiziunii, cu o schiță pe care distincții mele colegi din redacția specializată au scos-o dintr-un volum și au decis s-o rescrie, s-o adapteze, regizeze și interpreteze într-un hal, care mi-a dat un deznădăjduitor complex de inferioritate: era prea bună, sau în orice caz prea ermetică, pentru ca să mai merite s-o semnez eu. Nimeni, nici un televizionar nu s-a gîndit să mă întrebă dacă sînt de acord, necum să-mi ceară părerea asupra schimbării de destinație a amintitei proze.

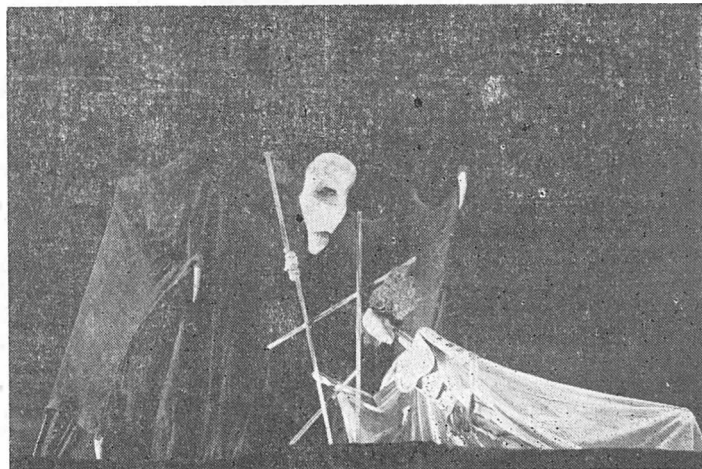
Evident, un autor nu poate fi decît măgulit cînd vede că se acordă o atenție atît de concretă scrierilor sale. Fac parte însă dintre aceia care pretind ca respectiva atenție să se manifeste în formele abilitate de civilizația contemporană și nu de cele ale paleoliticului timpuriu.

Nu vă mai încredințez de respectul și prietenia ce vi le port, intrucît sînt notorii. Al dumneavoastră,

Valentin Silvestru

FOTOCRONICĂ

In avanpremieră „Fătrumos din lacrimă” după M. Eminescu, la Teatrul „Tăndărică”

Pata

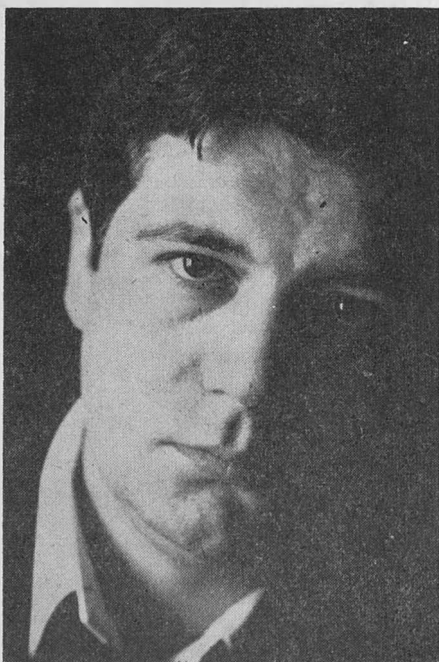
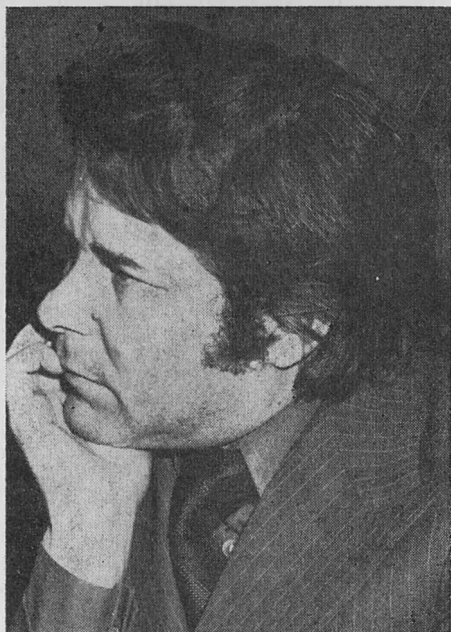
comedie în trei acte

de

VASILE BĂRAN

și

ȘERBAN CREANGĂ

Piesa a fost citită în cenaclul revistei „Teatrul” și al secției de dramaturgie a Asociației scriitorilor din București, în ședința din 15 februarie a.c., (vezi „Teatrul” nr. 3/1982).

PERSONAJELE

MIHAI, 27 de ani,
profesor de limba română
PAULA, 24 de ani,
soția lui, tehnician C.T.C.
ADMINISTRATORUL,
70 de ani, pensionar
FUNȚIONARUL, 50 de ani
NEA VASILE, 45 de ani,
muncitor, vecinul de jos
JENICA, 43 de ani,
nevăsta lui nea Vasile
FANE I, 37 de ani,
FANE II, 35 de ani,
membrii echipei operative
UCENICUL, 18 ani,
folkist, fotbalist etc., etc.
MIRON, pensionar curajos,
CATALINA, pensionară simplă,
părinții lui Mihai
ȚIGANCA, oale-crățiți
(se cunoaște tipul),
BIȘNIȚARUL, import-export,
soț și soție
ANA, prietena Ucenicului
VOCEA VECINULUI DE SUS
POPENECIU

ACTUL I

Decor : o garsonieră într-un bloc nou. În mijlocul scenei, ușa de intrare și un mic holisor. Pe peretele lateral-stînga, o canapea-pat, încastrată într-o bibliotecă. Restul mobilierului face parte din aceeași garnitură, de culoare stînsă. Cîteva bibelouri banale, televizor, radio, telefon. În cameră, uşoara dezordine a unei dimineți de duminică. Tavanul este singurul lucru deosebit, venind oblic din spate, în așa fel încît să poată fi văzut din sală. Aparatul de radio e deschis, geamurile, de asemenea. Sint deschise și ușile din interior — cea din stînga, spre baie, cea din dreapta, spre bucătărie (aceasta comunicînd, printr-o altă uşă, și cu holul). Mihai e întins pe canapeaua-pat, corectînd niște teze ale elevilor săi, pe fondul concertului preclasic al dimineții. Brusc, în scenă pătrunde, parcă împins din culise, Ucenicul. Are o chitară agățată de git. Privește spre Mihai (care nu-l observă, de parcă n-ar exista), apoi spre sală.

UCENICUL : Da, văd că v-ați așezat. Putem începe? Deci, întrucît ceilalți actori se chinuiesc să intre în pielea personajelor. eu. Ucenicul, m-am gîndit, adică au gîndit alții pentru mine și mi-au dat sarcină să apar în fața dumneavoastră. „Vezi... — mi-au zis — ...improvizează și tu ceva. nu contează, fiindcă la începutul piesei sen-ghite orice!“ „N-aș crede!“ — le-am zis. „Nu trebuie să crezi, e de ajuns să te prefaci!“ Și mi-au dat brînci în scenă. Asta-i șansa mea: e nevoie de un folkist, sint folkist. de-un fotbalist, sint fotbalist. dansuri populare, cîneclub etc.... etc...., tot eu. Sint un fel de jolly joker. (*Mișcare cu mîna pe corzile chitarei; sunet sec.*) Ai intrat în pielea personajului?

MIHAI : Mai am puțin! (*Flutură tezele, răspunzînd nu spre Ucenic, ci spre bucătărie, de unde se aude un zgomot.*)

UCENICUL : Ce să vă mai zic? Să vă povestesc viața mea. Primele două luni după ce m-am născut le-am petrecut acasă. Apoi, nu știu cum am nimerit într-un tren, fapt este că m-am agățat de tampoane. Și, urcîndu-mă în ultimul vagon și privind pe fereastră, mi-am dat seama pentru prima oară că grîul nu crește în cărțile cu poze, pe hîrtie adică, ci pe cîmpuri. Trecînd mai departe, am întîlnit un profesor care m-a sfătuit să nu încerc să răstorn doi munți cu același tirnăcop. Dintr-un vagon în altul, am aflat ce-i viața, pînă a venit controlorul, care, văzînd că n-am bilet, m-a dat jos. Atunci am tras prima concluzie: totul se plătește. Bineînțeles, în funcție de rol. Și, cum al meu e destul de mic, n-aș vrea să se spună că încerc să-l fac

principal. Mai bine mă retrag! (*Și pornește spre ușa de intrare.*) Apropo, vă place muzica asta? (*Arată radioul.*) E cam gravă pentru un început de comedie. Să trecem pe programul celălalt.

RADIO : ...La ora 14, „Unda veselă“, la 15, „Clubul artelor“, la 16 și 5, „Almanah sonor“...

UCENICUL : Am să revin, n-o să vă las să-mi duceți dorul! (*Iese.*)

RADIO : ...la ora 17, teatru scurt: „Trenul“. (*Începe un fragment de prezentare din piesa radiofonică. Mihai devine atent.*) „Primul tren l-a pierdut fiindcă nu știa că pe acolo trece un tren. Al doilea, fiindcă n-avea ceas și s-a sculat tîrziu. Al treilea, fiindcă, deși s-a dus la vreme, a uitat să ia bilet. Al patrulea...“ La ora 18 și 30, o nouă emisiune din ciclul...

PAULA (care a intrat în cameră dinspre bucătărie, oprește radioul) : Hai, scoală de acolo, să strîng patul.

MIHAI : Al patrulea... De ce l-o fi pierdut pe al patrulea? Ai putea să-mi explici?

PAULA : E aproape zece, și tu...

MIHAI : Paula, o problemă mare e formată din mai multe probleme mici. Numai rezolvîndu-le pe acestea din urmă, poți rezolva problema mare.

PAULA : Și?

MIHAI : Și eu vreau să aflu ce gîndești cînd vorbești, nu numai ce vorbești cînd nu gîndești...

PAULA : Să știi că mă supăr...

MIHAI : N-ai voie... Nu mi-ai spus de ce-a pierdut al patrulea tren. (*Intră în baie.*) M-ai lăsat să plutesc într-un negru mister...

PAULA : Dacă-i vorba de mister, să-ți spun eu unul. (*Se apucă să curețe cu aspiratorul, în timp ce vorbește.*) So-

țul unei colege făcuse o fixație : că pe unde intră oamenii ăia în televizor, că ușa casei e încuiată, trebuie să fie ascunși înăuntru, altfel nu se poate. Și-n fiecare zi, el demonta și monta televizorul. L-a dus la nu știu câți doctori... de pomană...

MIHAI (*scofînd capul pe ușa băii*): Vorbești tu sau aspiratorul? Dacă tu, oprește aspiratorul, dacă el, nu mai povesti tu, că nu înțeleg ce spune el.

PAULA (*oprind aspiratorul*): Deci, demonta și monta. Colega asta a mea, fată bună altfel, zicea că nu mai suportă mult. Noroc de un copil, care i-a spus că dacă-i place atît să desfacă televizorul să-l angajeze la Radio-Progres. Și acum e fruntaș, cîștigă de trei ori mai mult și sînt fericiți.

MIHAI (*apare din baie, ștergîndu-se, în timp ce Paula repune în funcțiune aspiratorul*): Așa! Și, care-i misterul?

PAULA: De unde a știut copilul ăla ce nu știau doctorii?

MIHAI: Păi, la mîntea copilului: omul trebuie lăsat să facă ceea ce vrea să facă!

PAULA: Și dacă nu vrea să facă ce trebuie să facă?

MIHAI (*oprît în ușa băii, privește atent spre tavan; apoi, spre fereastră; și din nou spre tavan, unde pare să fie o pată — foarte discret făcută din lumină; nu aude ultima replică a Paullei*): Uite un mister... da... cauza... (*pornește spre fereastră, o mișcă în stînga și în dreapta, verificînd dacă nu cumva reflexul geamului face să apară pata de pe tavan: așa i se pare*) ...e lumina!

PAULA (*înțelegînd în felul ei mișcarea ferestrei*): Asta-i un semnal?

MIHAI: Ce să fie?

PAULA: Cu vecina de vizavi, de la OD-4.

MIHAI: Nu cunosc pe nimeni în blocul OD-4.

PAULA: Atunci, de ce-i faci semn cu geamul?

MIHAI: Am avut impresia că e o pată pe tavan... Era un reflex, de la geam. L-am mișcat ca să văd dacă asta-i cauza.

PAULA: Ai putea găsi o explicație mai plauzibilă. Mai multă imaginație! Tu mi-ai spus doar că zborul imaginației creează opera de artă. E un fel de barză, mi-ai zis. Și-am înțeles!

MIHAI: Așa ți-am spus eu, că zborul imaginației e o barză?

PAULA: Așa.

MIHAI: Și totuși te-ai căsătorit cu mine. Îți mulțumesc!

PAULA: Nu schimba vorba!

MIHAI: Nu schimb vorba, mă duc să schimb sifoanele!

PAULA: De ce să le schimbi, sînt bune...

MIHAI: Just, să le umplu! Facem progrese... Corectăm profesorii...

PAULA: Fac și eu ce pot.

(*Se aude soneria de la intrare; Mihai vrea să deschidă, dar pe sub ușă e strecurată o bucată de hirtie împăturită.*)

MIHAI: O telegramă! (*O citește în gînd.*) O veste bună... (*Apoi, cu voce tare.*) Mergem la nămol. Stop. La voi. Stop. Tata, mama. Stop... Ce bine! (*Se bucură.*) Mi-era dor de ei!

PAULA: Vin să facă nămol la noi? Asta mai lipsea!

MIHAI (*reluînd telegrama*): Stop. Cinci luni. Stop.

PAULA: Cîte luni? Cinci?

MIHAI: Să pregătești ceva bun.

PAULA: Ce?

MIHAI: Tatei îi place mult sufleul de brînzetură.

PAULA: Asta-i o veste bună, nu? Am să storc rufelee gîndindu-mă la ce-i place tatălui tău, care n-a vrut să mă ție că n-am studii superioare. Că el are... (*Trece în baie, trîntind ușa după ea.*)

MIHAI (*citește din nou telegrama; apoi vrea să intre în baie; ușa e încuiată; bate*): Am descifrat textul... (*Se aude cum sînt trîntite rufelee în apă, foarte tare.*) Nu stau cinci luni de zile, trec peste o săptămînă, pe cinci, adică luni, pe la noi... în drum spre mare. (*Din nou zgomot în baie.*) ...Atît... (*Alt zgomot, foarte puternic; văzînd că ea nu răspunde, Mihai se așază pe canapeaua-pat, acum strînsă, ia teancul de teze, reînțepe să corecteze; apoi, ridicînd privirea din caiete, ochii îi cad din nou pe tavan; se mișcă în stînga și în dreapta, uitîndu-se fix într-un punct; după un timp se ridică, pune un scaun pe masă, se urcă pe el; ușa de la baie se deschide și Paula scoate capul.*)

PAULA: Sufleu de conopidă mîncîcă?
MIHAI (*răspunde de sus*): Două, trei porții!

PAULA: Am să-i gătesc! (*Și închide ușa, pentru ca imediat, realizînd că Mihai e cocoțat pe scaunul de pe masă, să reapară.*) Ce faci acolo?

MIHAI: E o pată aici, pe tavan!

PAULA: E o pată pe ziua mea de luni! Dă-te jos de-acolo! Cînd vrei să faci din țințar armăsar, cumpără întîi un sac cu ovăz!

MIHAI: Foarte bine, dacă nu e, nu e! (*Coboară de pe scaun.*) Termin tezele și mă duc la sifoane.

PAULA: Termin rufelee și mă duc la bucătărie.

MIHAI : O să fie un du-te-vino aici.
PAULA : Da' cînd or ateriza și-ai tăi ? !

(Mihai stă o clipă așezat, corectînd tezele ; după un timp, obsedat de pata de pe tavan, se ridică, ia dintr-un dulap foenul, îl pune în prelungitorul de la aspirator, se suie pe un scaun ; încearcă să usuce pata cu foenul ; se aude soneria de la intrare.)

MIHAI : Vrei să deschizi tu ? Paula, deschide tu !

PAULA *(crezînd că Mihai o anunță că pleacă la sifoane)* : Bine, trage ușa !

MIHAI : Ce bine ne-nțelegem noi doi...
(Fredonează, coborînd de pe masă și pornind spre ușă, cu foenul în mînă ; deschide.)

ADMINISTRATORUL : „Cedați o jumătate de oră din timpul dumneavoastră naturii !”

MIHAI : Eu o să-l cedez pe tot, însă, mă gîndeam, mai încolo, peste vreo cincizeci de ani măcar...

ADMINISTRATORUL : Deci, vă așteptăm ?

MIHAI : N-am unelte...

ADMINISTRATORUL : Nu-i nimic ! V-am mai spus ! De unelte ne ocupăm noi, administrația. Asta-i rolul nostru. Și cînd eram în aviație, tot cu fondurile fixe mă ocupam. Toată lumea credea că zbor. Aș ! Zburau piloții și eu le făceam cu mîna. Păi ce, eram prost ? Eu rămineam pe pămînt, pe pămîntul nostru...

MIHAI : Aerul nu-i tot al nostru ?

ADMINISTRATORUL : Ei, ba da, dar aerul, știi și mata, mai circulă. Eu, nu ! Că asta-i important în viață : fiecare să știe ce are de făcut. Uite, acum, noi trebuie să lucrăm în grădină ? Lucrăm în grădină !

(Între timp, Paula a ieșit din baie ; ascultă puțin, apoi se apropie de masă, dă scaunul jos ; brusc, se urcă pe el, uitîndu-se atentă la tavan.)

PAULA *(către Mihai, care tocmai a închis ușa în urma Administratorului)* : Nu-i nici o pată aici...

MIHAI : Nu e, c-am uscat-o eu cu foenul.

PAULA : Ție îți vin așa, spontan, ideile astea, sau le citești undeva ?

(Mihai intră în bucătărie, apare cu niște sifoane în mînă.)

PAULA : Să nu stai mult.

MIHAI : Las ușa deschisă, nu mai iau cheile...

PAULA : O să-mi fie dor de tine...

MIHAI : Și mie... *(Îi trimite o beza ; iese ; imediat sună telefonul.)*

PAULA : Alo, mami ? Tocmai voiam să-ți telefonez. Spune-mi cum se face su-

flleul de brînzeturi, adică nu, de conopidă... Ei, vin, pe cinci, părinții lui Mihai, în trecere spre nămol, și vreau să le fac, că tatăl lui... Alo, de ce plîngi ? Cum, ție nu ți-am făcut niciodată ? Păi, nu știi să fac... Da' tu ne făceai nouă... Sigur, tu te-ai sacrificat pentru noi... ăsta nu-i un motiv să plîngi... duminica... las-o și mata pe luni... Cum îți stric ziua ? Mami dragă, eu... *(Se aude soneria.)* Intră, e deschis... Cum adică, țin casă deschisă pentru alții și pentru tine nu ? ! *(Intră un bărbat voinic, cu servietă : Funcționarul.)* ...Ce-ai vrea să fac ?... *(Bărbatului cu servietă.)* Cine sînteți ?

FUNȚIONARUL : Bună ziua la toată lumea !

PAULA : Nu, n-am spus că cine ești tu pentru mine, am întregat aici pe cineva... Cum nu vreau să vorbesc cu tine ?... Of, mami... Alo ? Alo ? Poftim, a închis !

FUNȚIONARUL : Deci, ziua părea bună, dar nu se știe cine a lăsat fierul de călcat în priză. Fapt este că pompierul, observînd fumul, și-a spus că trebuie să fie și foc, și a strigat. Iar croitorii, fiind acolo, s-au repezit cu căldările. Era normal, nu ?

PAULA : Eu știu ? Cred că da...

FUNȚIONARUL : Păi, tocmai asta e ! Că nu era normal. După cum se știe, misiunea croitorilor nu este aceea de a stinge focul. Misiunea aceasta e a pompierilor. În consecință, pompierul, înțelege dumneata, nu trebuia să strige „Foc !” spre croitori, ci spre colegii lui, adică spre pompieri. Lăsînd la o parte că pompierul nici nu trebuie să strige... Unul dintre croitori trebuia să strige... cert este că imobilul a ars. Concluzia acestei povești, stimată tovarășă, e că fiecare trebuie să facă ce e pus să facă, nu ce vrea să facă.

PAULA : Am înțeles : pompierul a strigat, și nu trebuia. Croitorul n-a strigat, dar trebuia s-o facă. Dumneavoastră, însă, ce problemă vreți să strigați ?

FUNȚIONARUL : Specificul muncii mele acoperă o gamă largă de probleme, de viață și moarte, bunuri și imobile, mașini, turism, școlare... Ați citit „Faust” ?

PAULA : Am... început-o...

FUNȚIONARUL : Ei bine, eu sînt un Mefisto pe dos. Cel care face un pact cu mine nu are decît de cîștigat.

PAULA : E clar, hoț nu sînteți... Sînteți de la...

FUNȚIONARUL : Nu pronunțați acele inițiale banale ! Pentru mine, ele se traduc în dicționarul : „Avem datoria să apărăm speranța !” Nu-i frumos ?

PAULA : E un vis !

- FUNȚIONARUL : Intuiesc că dumneavoastră și cu mine ne vom înțelege.
- PAULA : Nu cunoașteți intuiția feminină...
- FUNȚIONARUL : Cum să n-o cunosc, în meseria noastră femeile-s baza, ele au un simț mult mai puternic al...
- PAULA : ...timpului...
- FUNȚIONARUL : Perfect ! (Se așază pe scaun, scoate câteva foi din voluminoasa servietă.) Deci, mixtă-complexă !
- PAULA : Asta-i o parolă ?
- FUNȚIONARUL : Se poate ? ! Asta-i cea mai minunată invenție a omenirii. E totul : siguranța, asigurarea zilei de mîine, fericirea, liniștea, sentimentul că ești apărat, siguranța...
- PAULA : Siguranța ați mai spus o dată.
- FUNȚIONARUL : E grav. E foarte grav ce-mi spuneți. Am început să mă repet. Îmi fac autocritica.
- PAULA : Nu vă jenați...
- FUNȚIONARUL : Mă rog, să ne întoarcem la oile noastre.
- PAULA (dură) : Întoarceți-vă dumneavoastră. Eu aș rămîne acasă !
- FUNȚIONARUL : E normal. Aveți un interior atît de plăcut, atît de cu gust mobilat... Aceste bibelouri drăguțe... (Apucă un bibelou reprezentînd un cioban, căruia însă îi cade capul.) ...Vai de mine, ce-am făcut...
- PAULA : L-ați decapitat...
- FUNȚIONARUL : Nu știu cum s-a întimplat.
- PAULA : Eu știu, s-a spart la mutat...
- FUNȚIONARUL : Vedeți ? Dacă ar fi fost asigurat, putea să-și piardă capul, liniștit.
- PAULA : De cînd există întreprinderea dumneavoastră ?
- FUNȚIONARUL : De ce ?
- PAULA : Mă gîndesc la atîția care și-au pierdut capul, în istorie. Dacă-ar fi fost asigurați, nu le-ar fi păsat, nu ?
- FUNȚIONARUL : Văd că știți ce-nseamnă răspunderea !
- PAULA : Lucrez la C.T.C.
- FUNȚIONARUL : Atunci, nu rămîne decît să semnați. (Îi întinde foile pe care a scris ceva.) Veți vedea ce liniștită o să fiți după...
- PAULA : Eu sînt liniștită. Mă amenință ceva ? Mă amenințați dumneavoastră ?
- FUNȚIONARUL : Deocamdată, nu-i cazul...
- PAULA : Atunci, împotriva cui să mă asigur ?
- FUNȚIONARUL : Împotriva tuturor, și chiar împotriva dumneavoastră. Mergeți, de pildă, pe bicicletă, dar avînd mixtă-complexă...
- PAULA : Eu nu mă asigur. N-am pentru ce : n-am nici complexe, nici bicicletă.
- FUNȚIONARUL : Este ultimul dumneavoastră cuvînt ?
- PAULA : Penultimul. Ultimul ar fi „Bună ziua !”
- FUNȚIONARUL (demon, stringîndu-și servietea) : Bună ziua la toată lumea ! Și totuși, înainte de a pleca, vreau să vă mai dau un exemplu : aveți o pată pe tavan, nu știu dacă ați observat ?
- PAULA : Nu am nici o pată pe tavan.
- FUNȚIONARUL : Îmi pare rău, dar trebuie să vă contrazic.
- PAULA : Și eu.
- FUNȚIONARUL (apropiîndu-se de centrul camerei) : Uitați-o, e acolo !
- PAULA : Ba nu e ! (Se urcă pe scaun, privind tavanul.)
- FUNȚIONARUL : O clipă ! (Își scoate pantofii, urcîndu-se, la rîndul lui, pe un scaun.) Ba e !
- PAULA : Ba nu !
- MIHAI (intrînd în hol, în urma Administratorului, trece în bucătărie, în timp ce acesta din urmă intră în cameră) : Paula, vrei să scoți niște pahare ?
- PAULA (insistă) : Nu e nici o pată !
- FUNȚIONARUL : Ba e !
- ADMINISTRATORUL : Sigur că e ! Vorba-i, de unde e ?
- FUNȚIONARUL : Nu contează ! Vecinul de sus a uitat robinetul deschis cînd a plecat de-acasă, ori s-a spart o conductă, sau... cauze pot fi nenumărate. Important e că pata va crește.
- ADMINISTRATORUL : Credeți ? (Se descaltă și se urcă pe un scaun.)
- FUNȚIONARUL : Sînt sigur ! (Se suie pe masă.)
- ADMINISTRATORUL : N-ar fi exclus ! (Se urcă și el pe masă, uitîndu-se spre tavan.)
- PAULA : Chiar vedeți o pată ? (Se ridică și ea alături de cei doi ; se țin unul de altul să nu cadă, privind în sus.)
- FUNȚIONARUL : Deci, apa începe să curgă... Mobilierul dumneavoastră nou se degradează, crapă, hainele putrezesc, un scurt-circuit, incendiu, tavanul se prăbușește peste... (Arătînd spre Mihai, care, în cadrul ușii, privește stupefiat scena.) E soțul ?
- MIHAI : Dacă nu vă deranjează...
- FUNȚIONARUL : ...Și peste dînsul. Incapacitate de muncă, poate nu temporară. Vecinul de jos, la care apa ajunge, vă cere daune. Tribunale ! Dumneavoastră, în cărucior, traversați strada, un camion și... Ați putea privi această desfășurare de evenimente cu zîmbetul pe buze, ca niște oameni superiori, aflați deasupra necazurilor vieții.
- MIHAI : Eu chiar o privesc cu zîmbetul pe buze !

FUNȚIONARUL : Dar dacă ați avea polița în buzunar ? Ați ride în hohote !

MIHAI : Nici acum nu mai am mult.

ADMINISTRATORUL : Nu-i nimic de ris ! *(Coboară de pe masă.)* Aveți o pată pe tavan.

MIHAI : Bine că nu în biografie.

PAULA : Vrei să mă ajuți să cobor ?

MIHAI : Iubito, sint sclavul tău ! *(O ia de mijloc și o ajută să coboare dintr-o săritură. Funcționarul, rămas singur pe masă, privește neajutorat.)*

ADMINISTRATORUL : Sprijiniți-vă de mine ! *(Îi întinde mâna.)* Tot vechile cadre sint de bază.

FUNȚIONARUL : Sînteți asigurat ?

ADMINISTRATORUL : De dumnea-voastră...

MIHAI *(căt-re Paula, aparte)* : Cine-i ?

PAULA : Apărarea speranței !

FUNȚIONARUL : Iată, aveți aici un exemplu viu de prevedere, de grijă pentru bunuri și cei apropiați. Îmi dați voie să vă strîng mîna ?

(Îi scutură mina Administratorului.)

MIHAI : Ce-ar fi s-o strîngeți și pe-a mea ?

FUNȚIONARUL : Înțeleg că spuneți „Da“ ?

MIHAI : Cel mult... „La revedere“ !

FUNȚIONARUL : Cum, nici puterea exemplului personal nu v-a convins ? Cum, toată lumea face ce trebuie să facă, și dumnea-voastră faceți pe grozavii ? Toți cei ce s-au asigurat greșesc, și numai dumnea-voastră, nu ?

ADMINISTRATORUL : Are dreptate tovarășul... Sînteți tineri, nu-i bine să nu țineți seama de părerea majorității.

FUNȚIONARUL : Nu numai că nu țin seama. O resping, dragă tovarășe, e clar, trebuie să spunem lucrurilor pe nume.

PAULA : Să n-o luăm nici așa...

FUNȚIONARUL : Ba s-o luăm, că tot ce se poate interpreta trebuie interpretat. Și aici e cazul, e cazul să întrebăm, de ce, de ce vreți să vă rupeți de colectiv ?

ADMINISTRATORUL : Vreți să vă rupeți de colectiv ?

MIHAI : Nici gînd !

FUNȚIONARUL : V-ați și rupt. Eu vin aici, dau „bună ziua“ la toată lumea, dau exemplul cu pompierul și croitorii, atrag atenția asupra unui pericol potențial... *(Arată pata de pe tavan.)* Și ? Și mi se ride în nas. A, nu, asta n-o să rămînă fără urmări, vă promit eu ! O să mă căutați, la rîndu-vă, și n-o să mă găsiți... *(Luîndu-și servieta, pornește nervos spre baie, deschide ușa, pătrunde înăuntru, confundînd-o cu ieșirea.)*

MIHAI : Cred și eu, dacă s-ascunde în baie !

ADMINISTRATORUL : Vă jucați cu focul !

FUNȚIONARUL *(reapare din baie)* : În plus, rideți de un om al muncii, îl trimiteți la W.C., cînd el caută ieșirea !

MIHAI : Dumneavoastră sînteți de vină.

FUNȚIONARUL : Pe mine or să mă judece organele competente, nu niște neasigurați... Bună ziua !

PAULA : La toată lumea ?

FUNȚIONARUL *(arată căt-re Administrator)* : Numai dumnealui ! *(Iese, trîntind ușa.)*

ADMINISTRATORUL *(sare spre ușă)* : Să trăiți ! *(Celor doi.)* S-a infierbîntat !

MIHAI : Noroc că-i vinul rece ! *(Toarnă în pahare.)*

ADMINISTRATORUL : E foarte periculos...

PAULA : Cine, ăsta ? Așa erau și la noi în fabrică vreo doi ; făceau gură, da' nu făceau planu'. Și cînd i-au scuturat puțin, le-au căzut din buzunare toate citatele.

ADMINISTRATORUL : Eu mă gîndeam la pata asta. Dacă se întimplă ce spunea...

MIHAI : Vorbe ! O rezolv eu, îmi repar singur toate stricăciunile...

ADMINISTRATORUL : Vă dați seama ce răspundere am ? S-ar putea spune că n-am intervenit operativ, că am lăsat situația să evolueze nefericit, că n-am fost vigilent...

PAULA : E o biată pată, ce dracu' !

ADMINISTRATORUL : Mă duc să sun la tovarășul Popeneciu, deasupra. Poate-i de la el.

MIHAI : Beti-vă vinul !

ADMINISTRATORUL : Întii sarcinile, și apoi plăcerile ! Urc... *(Iese.)*

MIHAI *(îl incurajează)* : Mereu mai sus !

PAULA *(arată spre pată)* : Nu-i de sus !

MIHAI : De undeva trebuie să fie.

PAULA : Popeneciu e un om foarte ordonat, extrem de gospodar.

MIHAI : Și eu ! *(Hotărît, pune mîna pe foen, urcă din nou pe masă, încercînd să usuce pata.)*

PAULA : Ce faci tu e ca și cum ai pune compresă la picior de lemn ! *(Dispare în bucătărie.)*

MIHAI : La tavan ! Și de unde știi tu că Popeneciu e așa de gospodar ? Eu ști-am că e burlac.

PAULA *(din ușă : are în mînă un castron în care bate ceva cu telul)* : E un burlac mai aparte.

MIHAI : Așa ? Spune-mi tot. Spovedește-te.

PAULA : Nu îți minte ? Am fost la el în casă.

MIHAI : Eu n-am fost la el în casă.

PAULA : Nu tu, eu am fost.

MIHAI : Cum ?

PAULA : Cum se merge la un om în casă. Civilizat. Am sunat la sonerie. Am auzit „Intră !“ Am intrat. Nu mi-a deschis, că era în baie.

MIHAI : Unde ? Te pomenești că...

PAULA : Se spăla. De unde știi ?

MIHAI : Satirul !

PAULA : Nu satirul, o cheie i-am cerut. „Vecine, i-am zis, m-a trimis soțul meu...”

MIHAI : Ei nu, că asta-i culmea !

PAPLA : Păi, nu tu m-ai trimis ?

MIHAI : Peste el ?

PAULA : Să iau cheia aia japoneză.

MIHAI : Franceză.

PAULA : Așa mi-a zis Popeneciu : că e japoneză, cheia franceză.

MIHAI : Va să zică, el se spăla.

PAULA : Ei, da, ce-i de mirare ?

MIHAI : Nu mi-ai spus pînă acum...

PAULA : N-am considerat important.

MIHAI : Adică, tu nu consideri important că o femeie, mai mult, nevasta mea, intră în baie peste un bărbat care se spală. Și el ce-a făcut ?

PAULA : S-a șters.

MIHAI : Nu, că-mnebunesc ! Și tu ?

PAULA : L-am ajutat. Dar trecusem în debara !

MIHAI : E prea mult !

PAULA : O plăcere... Să vezi ce ordine era ! Acolo-și ține sculele... *(Între rupe, mirată, bătutul cu telul, căci Mihai, învîrtindu-se pe loc nervos, a reușit să se lege fedeleș cu prelungitorul de la foen.)* Ai să te-nnozi !

MIHAI : Vreau să mă spînzur ! Acum ! Aici ! Pata asta e un simbol ! Auzi ! *(Strigă, foarte tare.)* Cu un bărbat gol, în debara !

PAULA : Cum, gol ? Era îmbrăcat !

MIHAI : Păi, nu spuneai că se spăla ?

PAULA : Se spăla pe mîini. Ia uite, ce-i trece prin cap ! Să știi că de data asta chiar m-am supărat ! *(Energică, se duce la bucătărie.)*

ADMINISTRATORUL *(năvălind)* : Nenorocire, o adevărată nenorocire ! *(Se trîntește, sfîrșit, pe un scaun.)*

MIHAI *(gîndindu-se la supărarea Paulei)* : Cam așa e !

ADMINISTRATORUL : Tov. Popeneciu e plecat în concediu...

MIHAI : Foarte bine, ducă-se !

ADMINISTRATORUL : Cum, foarte bine ? ! Și dacă a uitat apa deschisă ?

MIHAI : Exclus ! *(Zimbește ; pare că-i revine simțul umorului.)* Am aflat din sursă sigură : vecinul nostru Popeneciu e un om foarte ordonat.

ADMINISTRATORUL : Nu vă dați seama de pericol ? S-ar putea inunda blocul ! Poate, întregul cartier.

MIHAI : Sinteți panicard ! Dacă lăsa apa deschisă, pînă acum eram leoarcă.

ADMINISTRATORUL *(observînd abia acum că Mihai, aflat pe masă, plimbă foenul deasupra capului)* : V-ați spălat pe cap ?

MIHAI : Încerc să usuc să pată !

ADMINISTRATORUL : Ce să faceți ? Păi, asta-i ca și cum ai înlătura urmele, după o crimă.

MIHAI : Nu exagerați ?

ADMINISTRATORUL : Nicidecum ! Dacă se întîmplă ceva grav, trebuie să știm de unde a pornit, nu ?

MIHAI : Din tavan.

ADMINISTRATORUL : Bine spunea cine spunea : dumneavoastră nu vă pasă de colectiv...

MIHAI : Ba-mi pasă ! Da' n-are rost să chem colectivul să-mi repare ce pot repara singur.

ADMINISTRATORUL : Dumneata nu înțelegi că ești o celulă într-un mare organism, și că orice defectiune, cît de mică, poate deregla întregul mecanism ? Noi trăim în blocul ăsta ca într-un fagure, și fiecare răspunde nu numai pentru el, ci pentru întregul stup !

MIHAI : Asta sună a articol de la gazeta de perete.

ADMINISTRATORUL *(din ce în ce mai energic)* : Contează cum sună, sau contează că dumneata vrei să dărim blocul ? Știi dumneata ce e un bloc ? Știi ce înseamnă zece etaje, o sută de apartamente, terase și boxe ? *(Ambalindu-se, Administratorul strigă din ce în ce mai tare.)* Aici sînt țevi, aici e un întreg angrenaj ! Dumneata nu iei nici o măsură de asigurare, cum bine a remarcat antevorbitorul meu. Și dacă va fi întrebare — și, pesemne că va fi — ce va spune tovarășul ? Că el a sesizat, dar eu... ? Ei bine, nu ! Eu răspund aici, eu spun că e cazul să tragem un semnal de alarmă, ferm, să aple colectivul ce se-nțîmplă. Trebuie să te punem în discuția adunării generale. *(Strigăte Administratorului au răscolit blocul ; se aud cîteva lovitură în țevile de calorifer ; Paula, în bucătărie, își vede de treabă : de acolo răsună zgomotul unui tocător pe un fund de lemn.)*

MIHAI : Linișteți-vă ! Uite, opresc foenul ! *(Coboară de pe masă.)*

ADMINISTRATORUL : Prea tîrziu, tovarășe Mihai ! Prea tîrziu ! Colectivul s-a trezit. Vor afla toți cum ai încercat, cu un obiect de import *(analizează foenul)*, să faci să dispară semnele unui adevărat pericol pentru întregul oloc. Fără să informezi, fără să te gîndești la consecințe ! Supun această atitudine a dumitale la vot ! *(Lovește cu o țevă a aspiratorului în calorifer ; imediat pare a se auzi un răs-*

puns : cineva, undeva în bloc, a lovit în calorifer, cerînd să se facă liniște ; dar Administratorul interpretează zgomotul în felul lui.) Auzi, tovarășul Tudose de la etajul cinci. De acord ! (Alt zgomot în țevi.) Tovarășul Pandele de la nouă. Pentru !

MIHAI : Pentru ce ?

ADMINISTRATORUL : Pentru vigilență ! (Alt zgomot.) Tovarășul Costin. De acord ! (O nouă lovitură.) Tovarășul Atanasiu de la trei. De acord ! (Alt sunet.) De acord !

MIHAI : Asta a sunat altfel ! Poate-i contra...

ADMINISTRATORUL : E tovarășul Stingaciu de la șase. (Două lovituri distincte.) Da ! Da ! Tovarășa Florica și copilul ei !

MIHAI : Nu-i minor ?

ADMINISTRATORUL : Și ce dacă ? Important e că înfierează ! (Din nou cineva lovește în calorifer.) De acord și tovarășul Marcu, etajul patru. (Administratorul și-a scos un carnet și notează ; zgomotele se întetesc, lumea, enervată pesemne, cere să se facă liniște ; dar Administratorul notează, notează mereu, repetînd.) Da, etajul opt, da, unu, da, parter, da, da, da... (Curînd, zgomotele încetează, iar el adună ceea ce e scris în carnet ; triumfător.) Unanimitate ! Mă duc să scriu procesul-verbal ! (Iese, lăsînd ușa de la intrare deschisă.)

PAULA (apărînd din bucătărie, cu tocătorul în mîna) : Trebuie s-anunți tot blocul că ne-am certat ?

MIHAI : Paula, te rog, măcar tu...

PAULA : Auzi, domnu' bate-n țevi, protestează... mă miră că nu te-ai dus să-l bați pe Popeneciu...

MIHAI : E plecat în concediu...

PAULA : A, va să zică ai fost la el ? Vreau să fie clar, de azi înainte (punctează, bătînd cu tocătorul în masă, fiecare replică), dacă ne certăm, să nu mai scoli tot blocul în picioare. Măcar atît !

(În cadrul ușii a apărut un mustăcios simpatic : Nea Vasile.)

NEA VASILE : De la voi era ? Credeam că a luat foc ceva !

MIHAI : Din contră. Vine potopul...

NEA VASILE : Ei, n-o luați nici așa. V-ați certat o țiră. E normal. Aveți timp. Cînd oți avea, ca noi, șase copii, o să vă treacă...

PAULA : Poftiți, intrați...

(Nea Vasile își scoate pantofii la ușă, intră în ciorapi.)

MIHAI : Bei un spriț, nea Vasile ?

NEA VASILE : Da' ce, nu-s în toate mințile ?

PAULA : Cum ?

NEA VASILE : Ca să refuz ! (Rîde singur.) Hai, ciocniți și împăcați-vă ! (Paula se codește, dar Mihai îi pune un pahar în mîna.) Noroc ! Pot să-i raportez Jenicăi : misiune îndeplinită. Totul a revenit la normal !

MIHAI : Minus pata ! (Arată spre tavan.)

NEA VASILE : Ce pată ? (Se apropie de mijlocul camerei.) Aia mică de colo ? Șturlubateca, cum a apărut ea ?

MIHAI : Cred că Popeneciu e de vină ! (Revine la supărarea lui.)

PAULA : Mihai, te rog...

NEA VASILE : O fi uitat apa deschisă. Stați o clipă, că are nevastă-mea cheile de la el. (Ridică receptorul, formează numărul lui de acasă.) Jenico, urcă tu la Popeneciu și vezi de n-a uitat v-un robinet deschis. Ei, de ce ? Că-i ordin, d-ai-a...

MIHAI : Nea Vasile... soția matală... că noi tocmai... Popeneciu asta e burlac.

PAULA (intervine, temîndu-se ca Mihai să nu facă o gafă) : Adică, vrea să spună...

NEA VASILE (cătore femeie ce trece prin fața ușii) : Ritmul, ritmul... Știu ce vrea să spună, dar de ce ți-e frică nu scapi. A rugat-o omul să-i ude florile !

PAULA : Ei, poftim, domnule profesor, învață ce-nseamnă să ai încredere în oameni !

MIHAI : Era vorba de femei... (Glumește, destins acum.)

PAULA : Ești un rău... (Pornește spre bucătărie.)

NEA VASILE : Parcă ziceai că dai un spriț ! (Arată paharul golit.)

MIHAI : Iartă-mă ! Pata asta m-a zăpăcit de tot.

JENICA (din ușă) : Nu curge nimic sus ! Bună ziua ! (Pleacă imediat.)

MIHAI : Sărut mîna !

NEA VASILE : E spirt ! (Dă paharul peste cap.)

MIHAI : E vin... nu știu ce dealuri...

NEA VASILE : Jenica, zic ! Harnică femeie, mare noroc am avut. Doar cu copiii...

MIHAI : Ce-i cu copiii ?

NEA VASILE : Ce să fie... necazuri...

MIHAI : Cum, nea Vasile ?

NEA VASILE : De fapt, nu cu toți, cu unu', cu băiatul ăl mare.

MIHAI : Ce-i ? E bolnav ?

NEA VASILE : Mai rău !

MIHAI : Vai de mine, cum s-a întîmplat ?

NEA VASILE : Nu știu. I-a venit așa, deodată, și oîț ai zice pește, gata a fost... (Mihai nu știe ce să spună, e dezolat) ...a scris-o.

MIHAI : Ce să scrie ?

NEA VASILE : Păi, nu-ți spusei ? Poezia. Cît ai bate din palme a scris-o !

ADMINISTRATORUL (*apărind pe ușă, în mână cu niște foi; a auzit doar ultima replică și crede că de el s-a vorbit*): Așa sînt eu, expeditiv! E gata procesul-verbal. Semnați!

NEA VASILE: Ce să semnăm?

MIHAI: L-ați avut gata scris?

ADMINISTRATORUL: Am totdeauna cîteva gata. Problema doar se schimbă, unanimitatea-i constantă.

MIHAI: Numai că iar s-a schimbat problema. La Popeneciu nu curge nimic!

NEA VASILE: A intrat Jenica...

ADMINISTRATORUL: Încălcare de domiciliu? Grav, foarte grav... Prin efracție?!

NEA VASILE: Să nu-ți zic eu acum prin ce! Te-ai țicnit? Ia dă foile alea să vedem ce prostii oi fi scris în ele.

ADMINISTRATORUL: Auzi, nea Vasile, ești dumneata un reprezentant al clasei muncitoare, însă, te rog, vezi cum vorbești! Că ce iese din gură, înapoi nu se mai poate întoarce...

NEA VASILE: Ce spui? Da' limba?

ADMINISTRATORUL: Dumneata îți arde de glume. Și pata aia se-ntinde, crește, poate cuprinde tot blocul, această frumoasă realizare a...

NEA VASILE: Stai! (*Face semn cu mîna, oprindu-l*). Știm a cui! Ți-o rezolv eu c-o bidinea, într-o clipă! Acu' vin... (*Iese*.)

ADMINISTRATORUL: Inconștient!

MIHAI: Poftim?

ADMINISTRATORUL: Dumneata crezi că asta-i o simplă pată?

MIHAI: Ce să fie, altceva?

ADMINISTRATORUL: E o amenințare. Reală, concretă, care planează deasupra noastră, tocmai pentru a ne pune la încercare...

MIHAI: Nu planează, stă acolo liniștită...

ADMINISTRATORUL: ...ca un ochi deschis, care ne urmărește, care vrea să vadă dacă dormim sau dacă închidem ochii în fața realității. Da, da, nu te uita la mine, că știu ce vorbesc. Ehei, cîte chestii au început așa, din nimic, și-au dat apoi bătaie de cap unor oameni... de meserie, luni, ani de zile... Cîți nepătați aveau o pată, și nu ca asta...

MIHAI: Pe asta o înăbușă nea Vasile, în fașă...

ADMINISTRATORUL: Cum o înăbușă? Repară aici și se dărimă dincolo... Vezi, ți-am spus că ești tînăr!

MIHAI: Asta nu pot să neg.

ADMINISTRATORUL: Tot ce periclitează un sistem organizat, în cazul nostru blocul nostru, trebuie rezolvat nu așa, c-o bidinea, ci cu oameni competenți, de organe competente.

MIHAI: Adică?

ADMINISTRATORUL: Adică de cei ce lucrează planificat, unde problema devine sarcină, și sarcina, dosar. Iar cazul prins acolo are un viitor! Dacă ne-am apuca fiecare, de capul nostru, să reparăm, unde-am ajunge? La haos, e sigur! Dacă ai zbura și dumneata și eu și nea Vasile, dacă ar zbura toți, cine-ar mai face restul treburilor? Ce s-ar întîmpla cu planul altor întreprinderi? S-ar duce de ripă!

MIHAI: Asta-i cam gogonată... Cu pata asta își fac ei planul?

ADMINISTRATORUL: Trebuie să participăm și noi, după puterile noastre. Poate sub șa se ascunde ceva mai grav, niscai conducte sparte... Poate trebuie cercetat și la tovarășul Popeneciu, și la tovarășu' Vasile... și la tovarășii de mai sus... și chiar la mine, de va fi nevoie, eu n-am să mă opun. Important e să aflăm rădăcina răului și s-o smulgem.

MIHAI: Așa să facem. Dau telefon acum, numai să caut numărul. O clipă! (*Ia cartea de telefon*.)

ADMINISTRATORUL: Nu-i nevoie!

MIHAI: Spuneți că e...

ADMINISTRATORUL: Nu mai e nevoie...

MIHAI: Pe cuvîntul meu dacă mai înțeleg ceva! (*Începe să se plimbe nervos prin cameră*.)

ADMINISTRATORUL: Am dat eu telefon...

(*Mihai se oprește brusc; îl privește lung pe Administrator, gata să izbucnească; dar se controlează*.)

MIHAI: Asta nu-i cumva amestec în treburile interne?

ADMINISTRATORUL: Cînd e vorba de vigilență, nu trebuie să te încurci cu nimicuri.

MIHAI: Atunci, e raiu' pe pămînt!

ADMINISTRATORUL: Mă bucur că aprobî, în sfîrșit! Iată! (*Rupe foile cu procesul-verbal*.) ...Pentru dumneata. Să nu-ți dăuneze... că ești tînăr...

NEA VASILE (*apare, ținînd în mînă coada de lemn a unei bidinele*): Uite ce mi-au făcut dracii... Au smuls părul din bidinea, să-și facă barbă pentru școală... (*Cum cei doi îl privesc mirați, adaugă*.) Au o serbare, joacă ceva istoric...

ADMINISTRATORUL: Foarte bine! Văd că, uneori, copiii dovedesc mai multă maturitate decît părinții!

NEA VASILE: Gargaristule!

ADMINISTRATORUL: Nea Vasile!

NEA VASILE: Acu', ce facem cu pata asta?

ADMINISTRATORUL: Nu-i nici o problemă. Tovarășul Mihai a chemat fo-

rurile competente. (Mihai aprobă fără să vrea.)

NEA VASILE : Pentru atîta lucru, deranjați oamenii...

MIHAI : Cică-i vorba de plan.

(Se aude soneria lung, fără să se oprească ; încetează abia cînd Paula, ieșind din bucătărie, deschide ; în fața ușii stau doi bărbați ; unul are în mînă o servietă-diplomat.)

FANE I : Am sosit.

FANE II : Am !

PAULA : Dacă sinteți tot pentru...

ADMINISTRATORUL : Bine-ați venit !

FANE I : Echipa operativă Fane unu...

FANE II : ...Fane doi...

FANE I : } ...pe recepție !

FANE II : }

ADMINISTRATORUL : Pofțiți !

PAULA (neînțelegînd ce se întîmplă) :

Cine sînt dinșii ? Mihai, îmi ascunzi ceva... (deodată, speriată) ...nu e vinovat... ne asigurăm, dacă trebuie !

MIHAI : Paula, tovarășii sînt pentru pată...

PAULA : Tu i-ai chemat ?

MIHAI : Aproape eu... (Paula îl privește mirată, fără să înțeleagă.) Îți explic mai încolo !

(Între timp, conduși de Administrator, cei doi se apropie de mijlocul camerei ; acesta pune un scaun pe masă și unul jos, ca o scară ; dar cei doi nu-l bagă în seamă, pornesc să se învîrtească în jurul mesei privind în jos.)

FANE I : Da, da, da...

FANE II : Da, da...

ADMINISTRATORUL : Nu vă supărați, sus e problema...

FANE I : Da ?

ADMINISTRATORUL : Da.

FANE I (tot fără să se uite la tavan) :

E o problemă, deci ?...

FANE II : E...

FANE I : Da, da...

FANE II : Da !

NEA VASILE : Da' cît o s-o dădăciți așa ?

(Fane I și Fane II nu-i dau nici o atenție ; pun servietă-diplomat pe masă. Apoi, fiecare scoate din buzunar cite o cheiță legată cu lanț de curea ; le introduc în incuietorile servietei ; o deschid ; și, apucînd cu cite o mînă, amîndoi scot dinăuntru o mistrie și o pun ceremonios pe masă.)

FANE I : Am deschis șantierul !

FANE II : L-am deschis !

(Cei doi pornesc spre ieșire, luînd servietă ; uită însă s-o închidă și aceasta

se desface lăsînd să cadă pe jos alte câteva mistrii ; Administratorul se repede și le strînge ; cei doi închid servietă ; din hol.)

FANE I : Bună ziua !

FANE II : Bună.

ADMINISTRATORUL : Bună ziua, tovarăși ! (Realizînd că meșterii pleacă, pornește după ei, strigînd.) Alo, unde plecați, hei, o clipă, ce facem cu pata ?

PAULA : Casa noastră a devenit Gara de Nord.

NEA VASILE : Eu plec imediat... (Pornește spre ușă, se-ncalță.)

PAULA : Vai, nea Vasile, nu de mata ziceam...

NEA VASILE : Ei, lăsați, da'... totuși... (Se descaltă iar.) Vreau să vă citesc „opera“... (Scoate din buzunar o foaie de caiet de matematică.) Trebuie să-i dau un răspuns copilului.

MIHAI : S-auzim, nea Vasile ! Dacă-i bun, îl iau la cenaclu, la școală.

NEA VASILE : Păi cum să nu fie bun, cu originea lui...

MIHAI : În poezie, originea contează mai puțin !

NEA VASILE : Ei, glumeam. Da' copilul copil, ce știe el ? (Își drege glasul.) Ascultați...

(Începe să citească, dar, ciudat, nu auzim nimic, de parcă nea Vasile ar mîima, ar recita cu gesturi largi, dar fără să vorbească. Pe ușă intră Ucenicul. Privește la nea Vasile, zîmbește.)

UCENICUL : A intrat în pielea personajului. Însă, am oprit sunetul. O poezie-mai lipsea. acum, la încheierea actului ! (Mihai și Paula aplaudă ; la rugămintile lor, mimate, nea Vasile citește iar poezia.) Mai bine vă spun eu o parabolă, la care să meditați în pauză. Un vapor se scufundă. Într-o barcă, scapă doi naufragiați — el și ea. Se cunosc, se plac și, cum apucaseră să ia cu ei tot ce le trebuia, s-au simțit atît de bine pe mare că atunci cînd au ajuns pe mal au trebuit internați, că aveau rău de uscat... (Lovește cu mina în corzile chitarei : ace-lasi sunet sec ; se întoarce. pornește spre ieșire ; apoi, ca și cum și-ar aduce aminte de ceva, se-ntoarce către sală.) Liberi ! Zece minute !

CORTINA

ACTUL al II-lea

Același decor, peste o săptămână. Toate mobilele au fost acoperite cu folii mari de plastic transparent. Mihai tocmai stringe canapeaua-pat. Pe jos sint puse ziare, covorul e strins într-un colț. Pe masa din mijloc tronează mistria pe care o știm. Alături de ea, un caiet îngust, cu un creion legat cu o sfoară : o condică în prezență. Șantierul a fost deschis, dar lucrarea nu pare să fi avansat : pe tavan se vede clar, distinct, pata. Se aude o lovitură cu piciorul în ușă ; Mihai tresare.

MIHAI : Aha ! Ați venit ? Mă mir că... (Pornește spre ușă.) Am să vă spun eu azi câteva... (Deschide ; nu e nimeni ; o scară dublă, ce fusese reze-mată de ușă, se prăbușește înăuntru. Mihai o prinde, o trage în casă, închide ușa.) Vin, pleacă... da' pînă cînd, tovarăși, pînă cînd o să trăim așa, ca-n epoca de... plastic ? (Altă lovitură în ușă.) ...Stați că vă spun eu ! (Deschide ; din nou nimeni : doar un sac cu ciment, așezat în fața ușii ; Mihai îl cară înăuntru ; se murdărește pe haine, pe mîini ; încearcă să se scuture : se murdărește mai rău ; pornește spre baie, vorbind singur, enervat.) Poftim... Muncim la parte ! Gata, am suportat destul, ajunge, astăzi dăm cărțile pe față... (Auzim din baie, prin ușa deschisă, monologul lui.) ...Așa nu mai merge... Să puneți mîna și să dispară afurisita asta de pată, că altfel nu știu ce fac. Da' ce credeți dumneavoastră, da' ce credeți voi ? Că noi sîntem bătaia voastră de joc, că eu sînt sclavul vostru, paravanul după care vă ascundeți, ca-n timpul ăsta să vă plimbați cu mîinile în buzunare ? Eu trebuie să plec la școală, am o misiune sfîntă, de dascăl, azi predau... Ce predau azi ? Na, c-am uitat ! Voi sînteti de vină, voi, cu planul vostru, că eu nu știu cum îl faceți, că nu cred că-l faceți...

(Între timp, pe ușa deschisă intră Fane I și Fane II ; se îndreaptă spre masă, deschid condica, semnează : aud ce spune Mihai.)

FANE I : Teatru... (arată spre baie) ...la microfon.

FANE II : Stăm să ascultăm piesa ?

FANE I : Am semnat condica ?

FANE II : Am !

FANE I : Astunci, la treabă ! (Ies, trăgînd ușa.)

MIHAI (apărînd din baie) : Ce, voi n-aveți nici un șef, sînteți de capul vostru ? Am să vă reclam și am să pun lucrurile la punct ! Dacă v-a mers cu alții, cu mine vi s-a nfundat. Definitiv ! Am răbdat destul, totul are o limită ! (Se aude soneria ; Mihai deschide : în ușă e Ucenicul : ține în

mîna chitara.) Iar dumneasta ? Unde-s meșterii ? Unde ? Ce credeți voi, că eu sînt... (De enervare, uită ce se pregătise să spună.)

UCENICUL : Cînd se rupe o treaptă la scară, omul țipă la cea de jos, că lîngă ea a căzut !

MIHAI : Țipă și el la cine poate ! Eu însă, veți vedea... cînd vor veni meșterii...

UCENICUL : Cum să vină ? Abia au plecat.

MIHAI : Cum să plece, dacă n-au venit ?

UCENICUL : Au venit.

MIHAI : Cînd au venit ?

UCENICUL : Înainte să plece !

MIHAI : Ei au adus astea ?

UCENICUL : Materialele le-am adus eu. Dar ei au fost... (Se apropie, deschide condica : semnează și el.) ...Uitați, v-au lăsat cite un autograf.

MIHAI (ia condica, o privește, vede semnaturile) : Nu se poate ! Nu e drept ! Cînd au fost ? Ce-s invizibili ? Fir'ar ai dracului... de treabă !... De-o săptămînă se plîng că n-au ce le trebuie ! Acum văd că ați adus ! De ce-au plecat ? Cît o să mai stăm așa, cu casantoarsă pe dos ? (Sună telefonul ; Mihai ridică receptorul.) Nu, nu-s aici. Cum, să vină la dumneavoastră ? Ba, dacă vin, am să-i țin aici !... De cînd ? De o lună ?... Bine... bine, le spun ! (Închide ; rămîne nemișcat o clipă.) Auzi... o lună !

UCENICUL : V-am spus...

MIHAI : Ce mi-ai spus ? Ce-ai spus ? În loc să stai și să tot spui, mai bine ai pune mîna și-ai face !

UCENICUL : Eu sînt doar un ucenic. Mie, pînă și cei care nu fac nimic îmi spun ce să fac și ce să nu fac. Iar dacă fac ceva fără să mi se spună, mi se reproșează că-mi fac de cap. Că eu, deși aș vrea să fac și știu ce trebuie făcut, nu știu cînd trebuie făcut ce-i de făcut, iar dacă faci ceva cînd nu trebuie, înseamnă că ai făcut ce nu trebuia făcut atunci. Mă rog, pare simplu, dar e complicat. Ajungi că, de teamă să nu faci ce nu trebuie făcut, să nu faci ce trebuie făcut !

MIHAI : E clar : nimeni nu face nimic, că nu știe să facă, ce să facă, de ce să facă ! Da' leafa vă merge la toți ? !
UCENICUL : Matale nu-ți merge acuma ?
MIHAI : Mie ? Da, trebuie să plec, am ore.

(Mihai scoate o haină de sub un plastic, pornește spre ușă ; deschide ; în fața ușii, Administratorul ; stă nemișcat de parcă ar asculta ce se-ntîmplă înăuntru ; Mihai îl privește aspru, dar bătrînul își revine repede.)

ADMINISTRATORUL : Ei, cum merge șantierul nostru ?

MIHAI : Asta ascultați la ușă ? Mersul șantierului ?

ADMINISTRATORUL : Se poate să mă bătuiți ?...

MIHAI (*nervos*) : Se poate, uite că se poate, totul se poate. Și, dacă va mai merge tot așa, stînd, șantierul nostru, o să se poată altele și mai și !

ADMINISTRATORUL : Răbdare, răbdare. Cu răbdarea treci marea !

MIHAI : Da' de ce să trec marea ? Eu vreau să trec pata asta la probleme rezolvate !

ADMINISTRATORUL : Nimic nou ?

MIHAI : Intrați ! Pericolul potențial, cum spuneți, e tot acolo... Și va mai fi... (*Sună telefonul ; Mihai se-ntoarce, răspunde.*) Nu... nu-s aici... Îi așteptați de trei luni ? Cum trece timpul ! (*Trintește receptorul în furcă ; Administratorului.*) Și va mai fi... va fi... a fi... (*Iese. Administratorul privește în urma lui, dă din cap spre Ucenic.*)

ADMINISTRATORUL : Dumneavoastră să vă faceți treaba sistematic, organizat, temeinic ! Nu trebuie să vă lăsați influențați...

UCENICUL : Cum ? Cînd cleștele susține că un cui trebuie tras, ciocanul, dimpotrivă, e de părere că numai izbit în cap poate fi de vreun folos.

ADMINISTRATORUL : Așa, așa. ! Verificați, cercetați și, după cum va fi cazul, trageți sau izbiți ! Am să revin. Puteți conta pe mine... (*Salută și pleacă.*)

UCENICUL : Dacă n-ar fi muștele, n-ar fi nici păsările, dacă n-ar fi păsările, n-ar fi nici vulpile, dacă n-ar fi șoarecii, n-ar fi nici pisicile, dacă n-ar fi peștii cei mici, n-ar fi nici peștii cei mari ! Așa, ia să vedem... (*Apucă chitara.*) Dacă n-ar fi muștele, n-ar fi nici păsările... (*Acord pe chitară ; pe ușă pătrund Fane I și Fane II ; se opresc, ascultă puțin.*) ...Dacă n-ar fi șoarecii, n-ar fi nici pisicile...

FANE I : Dacă n-ar fi meșterii...

FANE II : ...n-ar fi nici ucenicii !

FANE I : Lasă chitara, ia sacul de ciment și du-l la mașină.

FANE II : Pas sălțat !

UCENICUL : Aici... atmosfera... e cam încărcată !

FANE I : În toată lumea, atmosfera e încărcată...

FANE II : ...înarmare...

FANE I : ...subdezvoltare...

FANE II : ...lumea a treia.

FANE I : Noi, însă, ne vedem de-ale noastre...

FANE II : ...și-o să prindem lumea a-ntia din urmă...

FANE I : ...trap-galop.

(*Ucenicul ia sacul, pornește spre ușă, urmat de cei doi meșteri ; după ce primul iese, sună telefonul ; Fane II se întoarce, ridică receptorul.*)

FANE II : Alo, da ?... Cine, meșterii ?... Dacă-s aici ?... Nu știu, o clipă, eu sînt cuplajul... (*Face semn spre Fane I.*)

FANE I (*la telefon*) : Da... Nu... nu sînt... Muncesc din greu în alt loc... Puteți fi sigur, sînt oameni foarte serioși, planul e sfînt pentru ei... Îi așteptați de șase luni ? Cine știe ce birocraț o fi încurcat lucrurile !... Imediat ce vin, îi trimit la dumneavoastră... Bună ziua...

JENICA (*din ușă*) : Bună ziua ! I-ați dat drumu' ?

FANE I (*o privește mirat, nu știe cine e*) : Sigur că da ! Sîntem în plan.

JENICA : Bravo, asta-i bine. Că m-am rugat vecinu' să mai trec să văd cum merge...

FANE II : Merge bine...

FANE I : ...pe roate !

JENICA : Ei, atunci, vă laș să lucrați. Dacă sînteți în plan, e bine, n-aveți treabă, că planul nu cere de mîncare. Da' ăia mici ai mei și Vasile, cînd vin acasă, vor să fie gata masa, că eu nu pot să le pun planul după care am lucrat, în farfurii. Chiar dacă l-aș depăși !

FANE I : Și noi l-am depășit luna trecută !

FANE II : Cu douăzeci la sută !

JENICA : Poate-l depășiți și-aicea ! Că-s disperăți, dragii de ei...

FANE I : Ne angajăm !

FANE II : Ne !

JENICA : Da' nu în vorbe sau așa... pe hîrtie ? !

FANE I : Pe hîrtie e planu', pe hîrtie îl depășim.

JENICA : Vasile l-a depășit cu numai cinci la sută. Da-n piese !

FANE II : Se compară cinci cu douăzeci ?

JENICA : Da' hîrtia, cu piesele ?

FANE I : Hîrtia-i baza. Piese se duc...

FANE II : ...hîrtia rămîne !

JENICA : Piese devin mașini, mașinile ară, seamănă, produc de mîncare. Hîr-

'tia produce hîrtie !

FANE I : Sinteți bine pregătită...

FANE II : ...politic !

JENICA : Ei... (Zimbește ; apoi, ca luminată de-o idee.) Imi mai spune frate-miu de una, de alta...

FANE II : Cine-i fratele dumneavoastră ?

FANE I : Dacă nu sintem indiscreți !

JENICA (îi privește pe rînd ; brusc, hotărîtă) : Ionescu.

FANE I : Care Ionescu ?

JENICA : N-aveți un Ionescu acolo la dumneavoastră ?

FANE II : Avem mai mulți, da' care-i... fratele ?

JENICA : Ionescu... cel Mare.

FANE I : Chiar Ionescu... de la... ? (Arată cu degetul în sus.)

JENICA : Chiar !

FANE II : Atunci, sigur că...

FANE I : Ne angajăm !

JENICA : V-ați mai angajat o dată...

FANE I : Două bătaî strică, două angajamente...

FANE II : ...nciodată !

JENICA : Concret. Ce vă angajați ?

FANE I : O să...

FANE II : ...ba chiar...

FANE I : ...păi... Hei-rup !

JENICA : E clar. Asta o să-i spun lui frate-miu : că voi o să... ba chiar... Păi ?

FANE I : Miine se rezolvă !

JENICA : Azi se rezolvă !

FANE II : Azi ?

FANE I : Azi ! (Cei doi salută, pornesc spre ușă.) Puteți să-i spuneți tovarășului Ionescu că după materiale... am pornit !

JENICA : Așa, așa, porniți înainte tovarăși, că mie îmi dă ciorba în foc. (Vrea să iasă, dar în ușă se ciocnește de Ucenic, care o salută respectuos.)

UCENICUL : Sărut mîna, doamna Dracu !

JENICA : Poftim ?

UCENICUL : Nu sinteți doamna Dracu ?

JENICA : Nu știu dacă sint doamnă, ce știu e că nu mă numesc Dracu...

UCENICUL : Mă mir ! Că mie meșterii așa mi-au zis : „Vezi, c-arn dat de Dracu !“

JENICA (întelegînd gluma, zimbește) : În viață trebuie să te descurci. Că altfel te mînîncă leneșii și proștii !

UCENICUL : Sigur, au o foame în ei...

JENICA : Vai de mine... (tresare, pornzște spre ușă) ...bine că ziseși cu foamea... sint în aer cu planu'.

(Curînd după plecarea Jenicăi. Ușă de la intrare e deschisă de un bărbat în vîrstă, în mină cu un geamantan.)

MIRON : Pardon ! (Mirat de ceea ce vede, se retrage, închide ușa.)

UCENICUL : Nu face nimic !

(Aproape imediat, ușă e din nou deschisă, de o femeie în vîrstă, și ea cu un geamantan în mină.)

CATALINA : Pardon ! (Trage ușa.)

UCENICUL : Idem ! (Își ia chitara ; nu observă că au apărut iar bătrînul și bătrîna ; improvizează.) Mai ales noaptea mă întreb... (acord de chitară) ...cîți fluturi ar putea trage o căruță.

MIRON (din ușă) : Încercată sau goală ?

UCENICUL (fără să se mire de apariția lor) : Are vreo importanță ?

MIRON : Sigur că are. Dacă-i încărcată căruța și trebuie să ajungi musai undeva cu ea, înhami și fluturi, dacă n-ai alteva. Dacă-i goală, ce rost are să-ți bați capul ?

UCENICUL : E și ăsta un mod de a privi lucrurile.

MIRON : Astăzi sintem în cinci, nu ?

UCENICUL : Exact.

MIRON : ăsta-i blocul OD-3 ?

UCENICUL : Coatează ?

MIRON : Scara A...

CATALINA : ...etajul doi...

MIRON : ...apartamentul patrusprezece...

UCENICUL : Planeta Pămînt !

MIRON : O singură întrebare, atunci : cine ești dumneata ? Ce faci aici ? Ce-i cu plasticile astea ? Unde e fiul meu ? Unde e nora mea ? Pentru ce nu ne-a așteptat nimeni în gară ? Pentru ce...

CATALINA : Miroane !

MIRON : ...pentru ce, Catalina, pentru ce ?

UCENICUL : Mă scuzați, o-ntrebați pe doamna sau pe mine ?

MIRON : Întreb pe cine vreau, noi, pensionarii, putem pune orice întrebare, pentru că noi, tinere, nu ne temem, noi nu mai-avem ce pierde !

UCENICUL : Atunci, pe mine vă rog să mă scuzați. (Luîndu-și chitara, intră în baie, de unde auzim curînd cîteva acorduri muzicale și vocea lui, improvizînd din replicile lui Miron.) „Noi, pensionarii, putem pune orice întrebare, noi, tinere, noi nu ne temem, noi întrebăm pe cine vrem, ce vrem, căci noi, noi, pensionarii, tineri nu sintem, s-avem ce pierde, iată de ce, noi, pensionarii, sintem acei ce-n-treabă arțarii : unde vi-s frunzele, de ce-ati tăcut ?...“

MIRON : Iată, Catalina, asta-i generația pentru care ne-am sacrificat noi !

CATALINA : Cum adică, ne-am sacrificat ?

MIRON : Adică... ne-am sacrificat și... poftim : urmările educației pe care i-ai dat-o lui fii-tău !

CATALINA : E și-al tău, parcă !

MIRON : Cum ? Așa își așteaptă un fiiu, tatăl ? (Gest larg în jur.) Așa își așteaptă o noră, socrii ? Noi îi anunțăm că venim, dăm telegramă, și ei s-a-pucă de vărui, nu vin la gară, ba-n

plus îl lasă în casă singur pe băiatul
ăsta cu fluturii...

CATALINA : E un băiat foarte drăguț !

MIRON : O fi rudă cu Paula ? Că-i cam
obraznic...

CATALINA : Miroane !

MIRON : Și-acum, ce facem ? Mie mi-e
foame.

CATALINA : Ție ți-e foame mereu. Ai
fi în stare să mănânci și când dormi.

MIRON : Eu ? Eu mai mult ciugulesc
decît mănînc !

CATALINA : Da, da, ciugulești... Pentru
ciugulitul ăsta mi-am petrecut eu
toată viața la cratiță !

MIRON : Și, dacă n-ai fi stat lîngă oale,
ce-ai fi făcut ? Luai premiul Nobel ?

CATALINA : Poate-l luam !

MIRON : Dacă ți-l dădea cineva... Mai
bine am despacheta !

CATALINA : Sigur că da ! Să-i aștep-
tăm pe copii cu masa pusă. Să le fa-
cem o surpriză !

MIRON : Că ei ne-au făcut nouă una...

CATALINA : Mai lasă și tu de la tine.
Hai, strînge plasticul ăsta. Eu mă duc
să caut o față de masă.

MIRON : Așa ce face acolo ? A pus mo-
nopol pe baie ? (*Se apropie de ușa
băii, bate în ea.*) Hei, tinere, ce faci
acolo ?

UCENICUL : Meditez.

MIRON : N-ai vrea să ieși de-acolo să...
meditez și eu ?

UCENICUL (*apărînd din baie*) : Să știți
că, dacă-i adevărat ce mi-ați spus
dumneavoastră, e foarte trist !

CATALINA : Ei, băiatule, nu trebuie să
pui totul la suflet. (*Pornind spre
bucătărie.*) Ești rudă cu Paula ?

UCENICUL : Ca om, sînt rudă cu toți
oamenii. Vreau să spun, cu cei care
sînt într-adevăr oameni.

MIRON (*ieșind din baie*) : Și noră-mea
nu e ? Știu că n-are studii superi-
oare, dar...

CATALINA (*reintrînd, aude replica lui
Miron*) : Iar începi cu ale tale ? Hai,
strîngeți plasticul ! (*Miron și Uce-
nicul strîng folia ; Catalina pune
masa.*)

MIRON : În problema aia, a ta... Știu
un om, un vecin de-al nostru, care
toată viața a strîns fluturi, și-a dat
toți banii pe ei, făcea schimb cu toată
lumea, n-a avut familie, el singur cu
fluturii, citeva mii de fluturi...

UCENICUL : Și ?

MIRON : El ar putea să-ți spună cam
cîți fluturi sînt necesari să tragă o
cărută. Că, dacă nu știe nici atît, în-
seamnă chiar că și-a irosit viața.

UCENICUL : Cum și-a irosit-o ? Asta a
fost pasiunea lui !

MIRON : Dacă toți am avea pasiuni din
astea, s-ar duce omenirea pe copcă...

UCENICUL : Dacă toți oamenii ar avea
cite-o pasiune, pămîntul ar arăta alt-
fel !

CATALINA : De ce s-arate altfel ? E
frumos și-așa !

MIRON : Păi ție... tu te-mpaci cu toate !
(*Ucenicului.*) La urma urmei, ce-ți
veni cu problema asta ? Ți-a dat-o
fi-miu ? Ești corijent ?

UCENICUL : Nu, știți, eu sînt ucenic...

MIRON : Au început și profesorii să aibă
ucenici ?

CATALINA (*a început să pună pe masă,
anunțînd fiecare fel*) : Uite ciuperci,
uite zacuscă, ce-i plac lui Mihai... !
Uite găina, uite plăcinta.

MIRON : Da' vinu' unde-i, Catalina ? Ia
să vedem, nu s-a stricat pe unu' ?
(*Desface sticla dată de nevastă-sa,
trage un gît.*) Ar merge cu apă mi-
nerală...

CATALINA : Nu au, m-am uitat.

MIRON : Auzi, Ucenicule ? Ce concluzie
tragem de aici ?

UCENICUL : Că să trag eu o fugă ?

MIRON : Ești isteț ! Ia zece lei. Bravo !

Toți am început așa, întîi cu mătura.

UCENICUL : Unii au început în fotolii !

MIRON : Ai tu ceva în cap...

UCENICUL : Și asta-i rău, nu ?

MIRON : Nici bine nu e ! Hai, fugi !

(*Ucenicul iese.*)

CATALINA : Așa un nepot mi-aș dori
și eu !

MIRON : De mici se gîndesc la fotolii...

CATALINA : Visează și ei !

MIRON : Noi, cînd eram de vîrsta lor,
visam altceva... Visam să schimbăm
lumea !

CATALINA : Și n-am schimbat-o ? Dacă
ei visează fotolii, o să aibă fotolii !

MIRON : Mai bine-ar schimba lumea !

(*Ușa se deschide brusc. Intră Fane I,
Fane II și Ucenicul.*)

FANE I : De la bun început vreau să vă
spun că Ucenicului noi îi dăm sar-
cini !

FANE II : Noi, meșterii ! (*Cei doi par
foarte nervoși ; observînd însă masa
pusă, enervarea le dispare subit.*)

FANE I : Vai, dar nu trebuia să vă de-
ranjați !

FANE II : Acum, însă...

FANE I (*întorcîndu-se spre Ucenic*) : Ce
stai ? Zboară ! Deși, eu, vinul simplu...
da' mă rog !

FANE II : Să fie și apă minerală ! (*Gest
larg spre Ucenic, expediîndu-l.*)

FANE I : A, să nu uităm... (*Face semn
spre Fane II, care are în mînă un
săculeț de hîrtie, ca o miniatură a
sacului de ciment cu care au plecat.*)

FANE II : Am adus înapoi sacul de ciment ! (I-l pune ceremonios în brațe.)

FANE I : Pe noi ne scuzați o clipă... (Cei doi pornesc spre baie.)

MIRON : Cine-s ăștia ?

CATALINA : Meșterii, n-ai auzit ! ?

MIRON : Te pomenești că, dacă profesorii de română au ucenici, au și meșteri care-i învață ce și cum...

CATALINA : Of, Miroane... (Sună cineva la ușă.) Ei or fi ? Vezi cum te porți, ariciule... (Deschide ușa.) Ce bine-mi pare c-ați... (Se întrerupe ; în ușă e iarăși Administratorul.)

ADMINISTRATORUL : Ei, cum merge șantierul nostru ? (Pătrunde în casă, pri' încă spre tavan.)

MIRON : Care șantier ?

ADMINISTRATORUL : Șantierul „Pălămidă“.

MIRON : Ce pălămidă, domnule ? Cine mai ești și dumneata ?

ADMINISTRATORUL : Dar dumneavoastră cine sînteți ?

MIRON : Eu am întrebat primul !

ADMINISTRATORUL : Dumneavoastră ați întrebat, dar nu aveai dreptul să întrebați. Eu însă am dreptul ! Pentru că eu răspund. Și cine răspunde are dreptul să-ntrebe !

CATALINA : Sîntem părinții lui Mihai.

ADMINISTRATORUL : V-ați trecut în cartea de imobil ?

MIRON : Ascultă, domnule...

ADMINISTRATORUL : Tovarășe...

MIRON : Tovarășe Pălămidă...

ADMINISTRATORUL : Eu nu sînt pălămidă. Eu sînt administratorul. „Pălămidă“ e numele codificat al șantierului nostru.

MIRON : De ce codificat ?

ADMINISTRATORUL : Ca (să nu stîrnim panică, de aia ! Că dacă-i ziceam șantierul „Pata“ cum suna, hai ?

MIRON : Patologic ! (Evident, se referă la administrator, dar acesta nu înțelege, sau se face că nu înțelege.)

ADMINISTRATORUL : Păi, vedeți ?...

CATALINA : Despre ce pălămidă, ptiiu, pată e vorba ?

ADMINISTRATORUL : Pata asta de pe tavan. (Abia acum observă masa pusă ; se enervează subit.) Sub care dumneavoastră văd că benchetuiți, că organizați ospățuri, fără să vă pese de ceilalți. Zău, atîta nepăsare n-am mai întâlnit ! Fiți-l și aprins și noi punem masa pe butoiul cu pulbere...

(Din baie apar Fane I și Fane II ; sînt curați, aranjați, parfumați. Fane I e în haină neagră și papion.)

FANE I (căt-re Fane II) : Hei, haina !

FANE II : Pardon ! (Își scoate haina, un sacou ce pare normal, dar, întorcîndu-l pe dos, îl transformă într-un smocking impecabil ; de sub gulerul

cămășii extrage un papion, pe care și-l aranjează rapid.)

ADMINISTRATORUL : A... E pentru dinșii ! Așa, da... sigur... nimic nu-i prea bun pentru meșterii noștri, care, cu eforturi supraomenești, vor reuși să stăvilească această pată care...

FANE I : Toasturile mai tîrziu !

ADMINISTRATORUL : Scuzați ! Pot să-mi permit să vă urez poftă bună ? (Meșterii, pe care hainele par să-i fi transformat total, căci se comportă ca niște lorzi, fac cîte un gest moale căt-re el, de aprobare. Tare, cu elan.)
Poftă bună !

FANE I : Mulțu...

FANE II : ...mim !

(Miron nu mai înțelege absolut nimic ; dar bătrîna, intuind ceva, devine gazdă.)

CATALINA : Luați loc, vai, de ce stați în picioare ? !

(Fane I și Fane II vin în dreptul scaunelor ; stau drepti, nemișcați, privind căt-re Miron, care se uită la ei încrunțat ; Administratorul sare și le trage scaunele, îi ajută să se așeze.)

ADMINISTRATORUL : Pot să mă retrag ?

FANE I : De...

FANE II : ...sigur !

FANE I : Ce hors-d'oeuvre aveți ?

CATALINA : Uite, ciurpercuțe murate, așa le zicem noi, sînt un deliciu ! Și zacuscă, făcută cu mîna mea, ce-i place lui... (Se oprește să-l pomenească pe Mihai, ca să nu-i jignească.)

FANE II : Reclama-i sufletul comerțului !

FANE I (îl privește reprobator pe Fane II ; apoi, căt-re bătrîni) : Dar luați loc și dumneavoastră... (Arată masa, la care nu sînt puse decît două scaune.)

MIRON : Ia uite domn'e, ce politete... (Începe, evident, să se enerveze.)

CATALINA (tăindu-i replica) : Lăsați, o să mîncăm după aia !

FANE I : Cum doriți ! Lumînările unde sînt ?

MIRON (explodează) : Ce lumînări ?

FANE II (calm) : Cum, ce lumînări ? Nu mergeți la cinema ori la teatru ? Lumînările, pentru atmosferă !

MIRON : Atmosferă, hai ?

CATALINA : Miroane ! Vezi în debara, te rog (insistă) ...am văzut că sînt alea de la nuntă (Spre meșteri.) Se poate ?

FANE I : Treacă de la noi... Da' haidetî odată, că nu putem sta aici pînă miine, nu ?

(Catalina desface borcanul cu ciurperci. Miron vine cu lumînările de nuntă, înconjurate de flori artificiale. Fane II

sare și le aprinde. Bătrînul nu știe cum să le fixeze și unde.)

FANE II : Ține-le mata așa, în picioare. Vezi, nu prea aproape, să nu ne afume!

(Miron stă drept, cu cite o luminare în fiecare mînă; tremură de enervare.)

FANE I : De ce s-o fi clătînd așa ?

FANE II : A băut în timpul producției, e clar !

MIRON : Cum de nu vă e așa... puțin...

FANE I : Ați spus ceva ?

CATALINA : A zis să... gustați !

(Cei doi meșteri gustă din ciuperca.)

FANE I : Bunicele...

FANE II : Rețeta !

CATALINA : După ce le speli bine, le opărești și faci un oțet...

FANE II : Scris, nu oral.

FANE I : Vă dați seama, cu cite avem noi pe cap, numai să ținem minte rețeta nu ne arde ! Un pic de vin alb sec, vă rog...

MIRON (cu bucurie răutăcioasă) : N-avem decît vin roșu, na !

FANE II : Roșu, la amtreuri ? ! Așa ceva n-am mai pomenit ! Eu zic să plecăm...

FANE I : Să le mai acordăm o șansă !

(Auzim ușa deschizîndu-se; intră Paula, în mînă cu o plasă din care se vede și o sticlă; rămîne stupefiată privind scena „mesei la lumînări“.)

CATALINA : Paula, ce bine-mi pare c-ai venit ! (Uitînd de meșteri, se apropie de Paula, o sărută.)

MIRON : Te-aș săruta și eu, da' trebuie să țin „atmosfera“ !

FANE I : Aveți o sticlă de vin în plasă ? (Paula dă din cap.)

FANE II : Alb ?

FANE I : Sec ? (Paula aprobă, zăpăcită.)

FANE II : Atunci de ce n-o destupați ?

(Paula ar vrea să zică ceva, dar Catalina o ia la bucătărie să-i explice, pe semne, ce se-ntîmplă.)

FANE I : Vezi, dacă acorzi oamenilor o nouă șansă ? Pot realiza enorm unevori...

FANE II : Oricum, cu lumînările au incurcat-o...

MIRON : Ce-i cu lumînările ? Poate nu vă place cum le țin ?

FANE I : Ai vorbit cu dînsul ?

FANE II : Să vorbesc cu sfeșnicul ? !

FANE I : Vezi, asta nu mi-a plăcut niciodată în viață : cînd ți-e lumea mai dragă, se găsește cite unul să vorbească neîntrebat !

MIRON : Fir'ar ale dracului de lumînări, că dacă nu le arunc acuma...

FANE II : Eu zic să plecăm !

(Paula, care a apărut din bucătărie, unde a vorbit cu Catalina și s-au informat reciproc asupra situației, sare îngrijorată.)

PAULA : Vai, de ce să plecați ? Mîncați, și pe urmă... cu forțe noi, atacați pata !

MIRON : Eu nu mai am forțe, nu mai țin lumînările !

PAULA : Lasă, tată, că le țin eu. Toarnă mata vinul. (Paula ia cele două lumînări. Miron vine cu sticla la masă; toarnă. Catalina servește zacusca; pune jumătate de borcan, se oprește.)

CATALINA : Îi țin o lingură și lui Mihai !

FANE I : Dar, vă rog, puteți s-o țineți și pe toată ! Noi nu vă obligăm, chiar sîntem gata...

FANE II : ...să plecăm !

FANE I (căt-re Fane II) : Se poate să spui asta ? Ce, noi nu înțelegem ce-nseamnă dragostea de mamă ? Sînteți mama tovarășului profesor, da ?

CATALINA : Da.

MIRON : Și eu sînt tatăl. Las' că vine el...

FANE I : Dacă vă enervați așa, n-o s-apucați pensia.

MIRON : Ei, uite c-am apucat-o !

CATALINA : Miroane...

MIRON : Dacă-am apucat-o, am apucat-o, ce să le fac eu ? !

PAULA : Tată, te rog !

MIRON : Ce mă rogi, Paula, ce mă rogi ? Venim la voi, și aici — șanti-erul „Pălămida“...

FANE I : Îmi dați voie să vă contrazic : șantierul se numește „Pata OD-3“.

MIRON : Vezi că nici măcar atît nu știți ? Pata codificată e „Pălămida“.

FANE II : Rețeta !

CATALINA : Vă place zacusca ? V-o scriu, cum nu...

MIRON : În gară, de asemenea nimeni...

PAULA : Am uitat, tată, că azi e cinci. Vezi și mata ce-avem pe cap, cu pata asta !

CATALINA (mîndră de laudele meșterilor, a luat condica de prezență și scrie rețeta pe ea) : Știu să fac și zacuscă cu măslina...

FANE II : A se nota...

FANE I : Doamne ? ! Pe ce scrieți ?

CATALINA : Am găsit un caietel...

FANE I : Pe condica de prezență ? Se poate ? Vreți să ne dați planul peste cap ? Dă-i, Fane, caietul de sugestii !

(Fane II scoate dintr-un buzunar un carnet, îl întinde Catalinei. Miron se repede și-l ia.)

MIRON: Aha, caietul de sugestii. Vă am la mână! Ia să vedem ce scrie în el, cred că-i plin de... *(Deschide la întâmplare.)* Supă de raci: introducem o bucată de unt și ulei peste crustaceele... Ce?

FANE II: Delicioasă! *(Pe parcursul lecturii lui Miron, Fane I și Fane II vor comenta felurile de mâncare: „Exceptional!”, „Artă”, „Se topecs în gură!”, „Un vis!”)*

MIRON *(întoarce câteva foi mirat)*: Fi-leuri à l'anglaise: se prepară sosul... *(Sare la altă pagină.)* Vinat în „Sal-mis“... *(Schimbă iar.)* Steak, Beef-steak, Hamburg Steak... Rosbif... *(Sună soneria, lung, insistent. Miron pornește spre ușă; în drum, Catalina îi smulge carnetul; citește puțin, apoi se apucă să scrie și ea.)* Așa, Mihai, sună, fiule... să se vadă cine-i stăpîn aici!

(În fața ușii, o țigancă tânără, cu oale-crătiți.)

ȚIGANCA: Boiarule, om te-am făcut. Iete colea, oale, ce n-ai văzut, marfă a-ntîia. Și le dau pe nimic, pe haine vechi, pe ghețe, pe ce-ai în casă d-azvîrlit!

MIRON: Niște luminări am eu de azvîrlit! În capul...

ȚIGANCA *(strecurîndu-se pe lingă el, înăuntru)*: Conișelor, văd că văruiți, dați colea ce-aruncați. Casă nouă, oale noi!

PAULA: Lasă-ne-n pace, și dumneata...

ȚIGANCA: Astea-s luminările de vrei să le-azvîrli, conașule? Auzi: le iau!

PAULA: Nu iei nimic. O iei din loc. N-am nevoie de oale, am destule, să am ce pune-n ele...

FANE I: Alo!?! Da' pe noi ne-a întrebat cineva?

CATALINA *(speriată)*: Mai doriți zacuscă?

FANE II: Noi în ce punem apa, în ce facem mortarul, în ce ne spălăm scu-lele?

FANE I: Ai niște oale mari?

ȚIGANCA: Am, șefilor, cum să n-am! *(Iese și reintră curînd, cu două oale enorme.)*

MIRON: Asta le-ntrece pe toate!

ȚIGANCA: Le-ntrece, că-s țîță de mîță! I-auzi cum sună! *(Lovește cu degetul într-o oală.)* Tobă!

FANE II: Merg!

FANE I: Dați-i luminările!

PAULA: Sînt amintire de la nuntă...

FANE I: Planul nu se face, tovărășico, cu sentimente d-astea! Vreți sau nu să dispară pata? *(Arată spre tavan, Țigancă vine și se uită în sus.)*

PAULA *(aproape plîngînd)*: Vreau...

FANE II *(cătrec Țigancă)*: Șterge-o! Lasă oalele și ia luminările.

MIRON: Rămîneți fără atmosferă!

FANE I: Scot fum, stimate! Acum, cînd toată lumea luptă contra poluării, să punem și noi umărul.

(Țigancă ia luminările, le stinge, pornește spre ieșire; se oprește însă.)

ȚIGANCA: Mai trebe ceva...

CATALINA: Du-te, dragă, pleacă, gata!

ȚIGANCA: Mai trebe ceva, că ies în pierdere.

FANE II: Dați-i, domn'e, ceva, să scăpăm de ea.

ȚIGANCA *(apucă din cuier o pălărie)*: Asta!

MIRON: Dă-o-ncoa! E-a mea! *(Dar Țigancă nu-i dă drumul din mîna.)*

FANE I: Scîrțan!

FANE II: Ce simț al proprietății au unii...

MIRON: De ce nu vă dați voi hainele?

FANE I: Și să rămînem la masă în că-masă?

FANE II: Asta ar mai lipsi!

MIRON *(nereușind să ia pălăria din mîna Țigancii; se întoarce la ei)*: Nu, că sînteți domni mari!

FANE I: Omul muncii...

FANE II: ...e respectat!

(Țigancă profită, bagă pălăria în sac și pleacă.)

MIRON *(explodînd)*: Dacă-i om al muncii, dacă muncește, că nu toți care-șit zic oameni ai muncii, muncesc. Unii au devenit oameni ai lenei! *(Văzînd că Țigancă a plecat.)* ...Poftim, am ră-mas și fără pălărie... Și nici la gară nimeni...

FANE I: Ai auzit?

FANE II: Am auzit: nici la gară ni-meni!?

FANE I: Ce fel de oameni ați spus că sîntem?

CATALINA: Miroane!

PAULA: Tată!

MIRON: Am spus că unii...

FANE I: Unii, dar v-ați referit la unii aici de față!?

FANE II *(înțelegînd în sfîrșit)*: La noi?!

FANE I: Mai vezi alți oameni ai muncii aici?

PAULA: Și eu sînt om al muncii!

MIRON: Nu m-am referit la tine, Paula...

FANE II: Atunci, la cine?

FANE I: Cine sînt oamenii muncii, oa-menii lenei, adică?

CATALINA *(vrînd să salveze situația)*: Eu sînt! Așa glumește el cu mine...

MIRON: Ba nu.

FANE I: Noi am fi, deci!?! Noi, leneși?!

Noi; care nîciodată nu ne grăbim să terminăm o lucrare...

FANE II: Să dăm rasol, cum se zice...

CATALINA: Vă servesc și găina ime-diat! Da' nu-i rasol, e friptă...

(Sună telefonul, răspunde Paula.)

PAULA : Alo... Da, vi-i dau imediat.

Pentru dumneavoastră !

FANE I : Noi, care sîntem atît de solici-
citați... ? (Arată telefonul.)

FANE II : Cei mai solicițiți !

FANE I : Și, dacă sîntem atît de solici-
tați, înseamnă că sîntem cei mai buni,
cei mai buni meșteri, nu ? (Se apro-
pie de telefon, ia receptorul, răspunde
automat.) Nu, nu sînt aici meșterii !
Cum ? ...A ...tu ești ? ! ...Ești sigur ?
N-are nici o soră ? ...Au fost cinci
frați ? ...Sigur că dau o baterie... Bun !
(Pune telefonul jos, privește lung la
cei din jur ; apoi, fix, spre Fane II.)
Ionescu n-are nici o soră !

FANE II : Atunci, ce mai stăm ? Să ple-
căm !

FANE I : Sigur că plecăm. Eu nu pot
lucra cînd sînt amenințat !

PAULA : Vai, da' cine v-a amenințat ?

CATALINA : Găină crescută-n curte,
grasă, să vedeți ce gust are...

FANE II : I-ați pus și-un pic de...

FANE I (tăindu-i replica) : Ne-amenință
și cu găina ! Poftim !

PAULA : Zău, nu v-amenință nimeni !

FANE I (arătînd spre Miron) : Dar dum-
nealui ?

MIRON : Nu v-am amenințat...

FANE II : Dar urma s-o faceți ! Cum ați
sărit și-ați luat carnetul nostru de
sugestii... culinare ? !

FANE I : Urma să spuneți că „știți voi”,
adică noi, „cine sînt eu ? Am să vă
reclam !” Ați fi zis... „Vorbesc eu cu
șefii dumneavoastră ! Le spun cum
lucrați” — cum lucrăm noi respec-
tiv — „că sînteți niște...”

FANE II : ...Terchea-berchea !

FANE I : Asta, poate n-ar fi spus-o !

MIRON (nu mai rabdă) : Ba asta sîn-
teți !

(Paula cade sfîrșită pe scaun, își ia
capul în mîini.)

FANE I : Iată, amenințări și jigniri !
Ajunge, am suportat destul ! Auzi,
sora tovarășului Ionescu — că sora
lui stă la bloc ! ? (Pornește spre ușă.)

CATALINA : Rețetele ! (Încearcă să-i re-
țină, întinzîndu-le carnetul în care a
scris și ea.) ...Și găina...

FANE II : Unde-i găina ?

CATALINA (apare cu un pachet din
bucătărie) : Uite-aici !

FANE II : Foarte bine, o luăm la pa-
chet ! Bună ziua ! (Lui Miron.) V-o
spune un om al muncii, așa să știți !
(Iese, trîntind ușa.)

MIRON : I-auzi ! Dacă așa am fi muncit
și noi, vă vedeam eu acum...

PAULA : Ce să mai vezi, tată ? ! Uite
cum trăim... (Arată mobilele acoperite
cu plastic.) ...Acu' ...ce mai contează !

ADMINISTRATORUL (năvălind înăuntru,
aude ultima replică) : Ce mai con-
tează ? ! Uite că mai contează cum te
porți în societate. Uite că dacă onora
nu le pasă, mie îmi pasă ! Va să zică,
eu mă zbat, trag semnalul de alarmă,
aduc forurile competente, și dumnea-
voastră le dați afară ! ?

MIRON : Ce foruri am dat afară ? Nu
știi ce vorbești ? Ieși dumneata afară !

ADMINISTRATORUL : Aha, continuăți.
n-aveți pic de conștiință, nu vă mus-
tră deloc ? Amenințați oamenii mun-
cii, îi jigniți în exercițiul funcțiunii !
Cocoloșiți această pată...

MIRON : Pat și Patachon !

ADMINISTRATORUL : Cine sînt tovară-
șii ?

MIRON : Parc-ați fi dintr-un film cu
Pat și Patachon, așa sînteți de cara-
ghios !

ADMINISTRATORUL : Eu — caraghios,
eu — Pat și Patachon ? Eu am lucrat
în aviație, tovarășe. Acolo am văzut
destule. Destule pete ! Una era pe
burta unui avion. Și eu am atras aten-
ția asupra ei, da' mi s-a ris în nas.
Că știți cum sînt aviatorii... Ha, ha,
ha ! Așa au dispărut : rîzînd ! Și, pe
urmă, cine-a fost de vină ? Eu, tot eu !
Că de ce n-am fost ferm, că așa și pe
dincolo... nu mai ride că... poți să
zbori !

MIRON : Ba să zbori dumneata de-aici !
Eu sînt acasă la fiul meu, care... (se
aude ușa deschizîndu-se) ...iată-! ! Mi-
hai, dă-! afară !

PAULA : Oh, Mihai, bine c-ai venit !

CATALINA : Mihăiță...

MIHAI : Sărut-mîna, mamă ! (Se apropie,
o sărută.) Ce se-ntîmplă aici ?

ADMINISTRATORUL : Se-ntîmplă că ta-
tăl dumneavoastră a dat afară mește-
rii !

MIHAI : Așa, tată ? (Vine și-l sărută.)

MIRON : Așa, fiule ! Și-o să-l dau afară
și pe dumnealui !...

MIHAI (se apropie de Paula, o sărută și
pe ea) : Așa, Paula ?

PAULA (cu lacrimi în ochi) : Așa, Mi-
hai !

MIHAI (hotărît deodată) : Și ce mai aș-
tepti, tată ?

MIRON (fericit că-i dă cineva dreptate,
se răsucește spre Administrator) : Ai
auzit ?

ADMINISTRATORUL : Am auzit. Am
văzut. Vă țineți de sărutări și îmbră-
țișări, fără să vă pese de pată, fără
să vă pese de colectiv, fără să...

MIHAI : ...ascultăm la uși !

ADMINISTRATORUL : Tovarășa Paula,
cu dumneata vorbesc ! Lucrezi la
C.T.C., ești o reprezentantă a clasei
muncitoare... Eu plec, dar dumneata
fă o ședință cu ei, fă ceva ca concep-
țiile astea...

MIHAI: Ați făcut o cacofonie!

ADMINISTRATORUL (amenințător): Și am să fac și altele, și mai și... (Dă să iasă, dar în ușa se ciocnește de un bărbat îmbrăcat numai „din pachet“, brunet, cu o geantă mare pe umăr; trece pe lângă el val-virtej.)

BIȘNIȚARUL: L-ați refuzat?! Ce vinde tipul?

MIHAI: Vorbe răsuflăte!

BIȘNIȚARUL: Mai merge marfa asta?

PAULA: Nu mai pot! Țasta cine-mai e?

MIHAI: Calm, iubito... calm...

BIȘNIȚARUL: Asta-i spun și eu soției: calm, iubito, calm. Afacerile cer calm și tact... și uneori înțelege!

MIRON: Pălăria mea... (Arată pălăria din mîna Bișnițarului.)

PAULA: Soția dumitale e țiga... femeia cu lumînările?

BIȘNIȚARUL: Cu cratițele. Femeia — la cratiță. Nu poate ea, deși e foarte capabilă, să se ocupe, ca mine, de import-export.

PAULA: Mihai, să iei lumînările înapoi!

MIHAI: Ce lumînări, Paula? Explicați-mi și mie ce se petrece aici!?

BIȘNIȚARUL: Vă explic eu, stimate domn! Soția mea a fost aici, și-n schimbul recipientelor... (arată oalele) ...a obținut două lumînări de nuntă și această pălărie...

MIHAI (aspru): Ai dat lumînările de nuntă?

MIRON: Și pălăria mea!

PAULA: Mihai, erau meșterii și-au zis... pentru pată...

BIȘNIȚARUL: Tocmai despre meșteri așa vrea să vă zic. Și despre pată! În fond, unde e?

CATALINA: Uite-o, maică, pe tavan...

BIȘNIȚARUL: Da, interesantă... Deci, ma femme, care deși e o persoană simplă, are nas, a înțeles că familia dumneavoastră vrea să scape de o pată! Cunoscînd modul de lucru din construcții — o perioadă am fost și eu obligat să acționez în domeniu — mi-a sugerat, pe șleau, că aici ar fi ceva... propice pentru firma mea. Așa că am întrerupt lectura ziarului meu preferat, „Financial Times“, și...

CATALINA: Copii, eu așa pune masa...

PAULA: Te ajută și eu, mamă!

MIRON: La ce sînteți abonat? Țasta-i un ziar nou?

BIȘNIȚARUL: „Financial Times“ e un fel de... cum să vă spun... „Gazeta cooperăției“... la englezi!

MIRON: Păi, știi engleza?

BIȘNIȚARUL: Băiatu' se descurcă cu toate limbile globului: Bonjour, good bye, guten Tag, buongiorno... Da'n meseria noastră nu limba contează, ci, cum v-am spus, nasul! Nasul îmi spune mie acum că... (își scoate geantă de pe umăr, desface fermoarul și,

după ce dă deoparte vreo două cartușe de Kent, scoate un spray mare și gros) ...dumneavoastră aveți nevoie de asta!

MIHAI: Ce-i aia?

BIȘNIȚARUL: Un spray pentru pete! De tencuială, de parchet, de rufe, de orice. Bineînțeles, nu și pentru pete de conștiință...

MIHAI: Ar fi fost ceva, să fie și pentru conștiință.

BIȘNIȚARUL: Ei, nu s-au gîndit pe semne, ori n-au avut nevoie, că-l făceau și pentru așa ceva. Cu tehnica lor!

(Paula îi face semn discret lui Mihai că nu, să nu-l cumpere.)

MIHAI: Și prețul? Care e?

BIȘNIȚARUL: Prețul e... în consecință! Poftiți cartea mea de vizită. Dacă vreți să-l folosiți, îmi dați telefon.

MIHAI (ia cartea de vizită, citește): John Buruiiană, import-export. Bine, cu importul, cam înțeleg eu... cu exportul, însă, ce faci?

BIȘNIȚARUL: Merge mai slab. Dar mai merge. Se cer ii — băgăm ii, se caută ceramică — ne axăm pe ceramică... Acum, nu prea se cere nimic. E criză... de... cunoașteți și dumneavoastră situația internațională...

MIHAI: Cu asta sîntem la zi...

BIȘNIȚARUL: Mă retrag. Bună ziua, sărut-mîna! Rămîne cum ne-am înțeles.

MIHAI: Sau cum nu ne-am înțeles!

BIȘNIȚARUL: Dacă nu-l folosiți, vin și-l iau înapoi. Nu e nici o supărare. Mișcarea face bine organismului! Poftă bună! (Iese.)

MIRON: Parcă-i doctor! Auzi: mișcarea face bine organismului! Că mîncarea nu-i face?! Da' unul nu-ți recomandă să mîncîci! Mișcă-te, mișcă-te!

CATALINA: Asta ți-ar mai lipsi ție: să-ți recomande!...

MIHAI (venind cu două scaune din bucătărie, le pune la masă, apucă un pahar umplut de Miron): Ei, bine ați venit!

MIRON: Bine v-am găsit!

PAULA: Bine ca ăsta...

CATALINA: Lasă, o s-o rezolve el, Mihai. Dă-o-ncolo de pată!

PAULA (cu reproș): De opt zile o tot rezolvă...

MIRON (în timp ce Mihai o privește mirat pe Paula): Sigur, acum el e de vină! Că d-aia a făcut facultatea, să scoată pete!

CATALINA: Miroane!

PAULA: Lasă-l, mamă, să spună... I-a dat afară pe meșteri, l-a dat pe administrator, și ăsta-i o cutră, o să vezi cum o să ne-ncondeieze! Dacă tata o ține tot așa...

MIHAI : Paula !

PAULA : Ascultă, Mihai, n-am să tremur niciodată în fața ta. Și nici în fața altora. Nu mă sfiesc să spun cu glas tare că te iubesc. Dar să nu se amestece nimeni în viața noastră ! Chiar dacă n-am studii...

MIHAI : Cine se amesteacă ?

MIRON : Cine se amesteacă ?

UCENICUL (*intrînd, după ce a bătut în ușă, fără să fi fost luat în seamă de cineva*) : N-am găsit apă minerală !

CATALINA (*către Miron*) : Taci din gură !

(*Ucenicul o privește mirat, crezînd că lui i se adresează.*)

MIRON : Nu tac ! Ascultă, fata mea, cine se amesteacă ?

PAULA : Vroiam să-ți fac sufleu de copidă...

MIRON : Mie, de brînzeturi îmi place !

PAULA : Păi sigur că da, dumitale nu-ți place nirpic din ce fac eu !

MIHAI : Paula, dar nici n-ai făcut...

PAULA : N-am făcut ! Nici tu n-ai făcut să dispară pata !

MIHAI (*enervat*) : Și tu ce-ai făcut ? Ai dat luminările de la nuntă ?

MIRON (*obsedat*) : Și pălăria !

CATALINA : Asta-i, Paula dragă, ei cred că doar noi trebuie să-i servim.

MIHAI : Mamă, și tu ? !

CATALINA : Cum, și eu ? Ce, eu n-am dreptul să spun ce gîndesc ? S-au eliberat popoare, uite că ne eliberăm și noi, femeile !

UCENICUL (*tot fără să fie observat*) : N-am găsit apă minerală ! (*Scoate zece lei din buzunar.*)

PAULA : Așa, mamă, ce cred dinșii ? Că ne-au ingenunchat ? Nu știu decît să amenințe și să jighească !

MIRON : Și ce-ați fi vrut ? Să stau drepti în fața lor, să țin luminările pînă iau dinșii masa ? Auzi, sfeșnic...

CATALINA : Ei na, că-ți cădeau galoanele de mareșal !

MIHAI : Are dreptate tata ! S-ajungem noi să-i servim pe cei care trebuie să ne servească ?

PAULA : Ce vrei, dacă altfel nu se poate ? Trebuie să te adaptezi ! Lumea se schimbă... Dacă vrei să fii fericit...

MIHAI : Eu nu vreau să fiu fericit în felul ăsta !

PAULA : Atunci, n-ai să fii ! Iar eu vreau să fiu fericită...

MIRON : Dacă noi vă-mpiedicăm, plecăm !

CATALINA : Pleci tu, Miroane, eu nu pot s-o las pe Paula cu casa-n halul ăsta...

MIHAI : Dacă pleacă tata, plec și eu !

PAULA : Ba nu, plecăm noi ! (*Se-n-dreaptă spre telefon, și-n timp ce for-*

mează numărul, continuă.) Mergem, mamă, la mama ! N-o s-așteptăm să ne dea afară... c-ai văzut, așa obișnuiesc dumnealor...

CATALINA : Sint în stare ! Ia să-i lăsăm cu pata lor, să-i vedem, se descurcă ?

PAULA : Alo, mamă ?... Vin la tine cu mama ! Da, tu ești mama mea, știu... vin cu mama-soacră... Cum, cînd ? Acum ! Nu, Mihai nu vine... Nu ne-am certat... Alo, de ce plîngi ? Mami... (*Pune telefonul jos ; nu știe ce să zică ; apoi, hotărîtă.*) ...Plîngea de bucurie !

MIHAI : Mai și minți...

PAULA : Așa, jigniți-ne !

UCENICUL : N-am găsit apă minerală ! (*Flutură hîrtia de zece lei, dar nimeni nu-l vede, de parcă nici n-ar exista.*)

MIHAI : Hai, tată, să plecăm...

MIRON : Hai, fiule, ce-am ajuns să ne comande femeile ? !

PAULA : Nu plecați voi. Plecăm noi !

MIHAI (*hotărît*) : Ba, noi am și plecat ! (*Pornește spre ușă, urmat de Miron, care, în treacăt, apucă și geamantanul ; ies.*)

PAULA : Și noi ! Da-n altă direcție !

(*Catalina își strînge geamantanul, nehotărîtă.*)

CATALINA : Paula, iartă-mă, eu mă duc după Miron !

PAULA : Sigur că da, du-te, cade-i în genunchi, poate-o să te ierte !

CATALINA : Asta-i destinul femeii ! (*Pornește spre ușă.*)

PAULA (*ferm*) : Al meu o să fie altul ! (*Iese și ea.*)

UCENICUL : Cea mai frumoasă primăvară e totuși aceea pe care o faci cu o singură floare ! De la ce s-or fi luat ? De la apă minerală, nu se poate, că n-am găsit... (*Sună telefonul ; înainte de a răspunde, Ucenicul pune cei zece lei pe masă.*) Alo, da !... Nu, nu sint aici meșterii. Îi așteptați de un an ?... Dacă vor veni ? Ce pot să vă spun eu ?... Știți ce gîndește cîrțița ? Că soarele e o invenție a poetilor care s-au depărtat de realitate !... Nu, nu-i spitalul de... E doar... (*se uită spre spectatori*) ...un teatru ! (*Inchide telefonul ; se-ntoarce spre sală.*) Nu știu ce gîndiți dumneavoastră, dar eu m-am săturat pînă-n gît de pata asta ! Vreau să respir, vreau să trăiesc cu adevărat, să mă simt util, nu să joc într-o piesă scrisă de alții... Așa că ne vom revedea sau nu ! (*Pornește spre ieșire ; din ușă.*) Din nou liberi. Da' nu exagerați cu libertatea, tot zece minute !

CORTINA

ACTUL al III-lea

Același interior. Pare că nimic nu s-a schimbat, deși au trecut încă trei săptămîni. Doar masa a fost strînsă și acoperită din nou cu o folie de plastic. Pe ea se află mistria și condica de prezență. Pe bufet tronează spray-ul contra tuturor petelor și, rezemată de el, cartea de vizită a Bișnițarului. Iar pe tavan, pata, la fel de prezentă și vizibilă.

Auzim o cheie răsucindu-se în broască; intră Paula. Privește în jur, la interiorul dezolant, și oftează. Se apropie de centrul camerei, ridică ochii spre pată, oftează iar. Intră în baie și auzim și de acolo un oftat greu, tocmai cînd ușa se deschide și Mihai intră în hol. Se uită spre camera ce pare pustie, se reazemă de perete.

MIHAI : Of...

PAULA (*în ușa băii, fără să-l vadă pe Mihai și fără ca acesta s-o observe*) :
Off...

MIHAI : Ohhh...

PAULA : Oh...

MIHAI : Eeee...

PAULA : E.

MIHAI : Asta e !

PAULA : Asta... e cineva ?

(*Cei doi fac cîte un pas înainte, se văd abia acum; se privesc lung, nemișcați și... uitînd că sînt certati, se aruncă unul spre celălalt, se îmbrățișează.*)

MIHAI : Paula !

PAULA : Mihai ! Mihai îmi pare atît de rău, n-am vrut...

MIHAI : Eu sînt de vină !

PAULA : Ba eu sînt de vină ! Sînt o proastă !

MIHAI : Ba eu sînt prost.

PAULA : S'ntem amîndoi...

MIHAI : Cum ?

PAULA : ...împreună, iar ! Dă-o încolo de pată. Eu chiar m-am gîndit, cînd veneam pe aici, că-i umbra ta, și mi se părea că nu-s singură. Aproape a-nceput să-mi fie dragă...

MIHAI : Azi scăpăm de rivala mea ! Acum ! (*O sărută pe Paula, pornește spre telefon, ia în mînă cartea de vizită a Bișnițarului, formază numărul.*) Oricît o costa !

PAULA : Oricît !

MIHAI : Alo... cu tova... cu domnul Buruiană !... La telefon ? Pentru spray, l-ați lăsat la noi, mai țineți minte ?... Nu, n-am fugit nicăieri, am fost... mă rog, care-i prețul ?... Cît ? (*Mihai aproape scapă receptorul din mînă; face semn spre Paula cu toate degetele întinse.*)

PAULA : Cît ?

MIHAI (*își arată din nou degetele*) : E piperat rău !... Sigur că-mi trebuie, că altfel nu v-aș fi telefonat...

PAULA (*gînditoare*) : Poate nu-l folosim tot. Îi dăm înapoi ce rămîne !

MIHAI (*către Paula, acoperind microfonul*) : Cum o să vindă jumate de spray ?

PAULA : Întrebă-l, ce pierzi ? !

MIHAI : Nu pot să fac asta ! E ridicol !

PAULA : Dă-mi-l mie ! (*Ia receptorul.*)

Alo ! Bună ziua ! Auzi... îți propunem o afacere, adică o jumătate... nu, nici un jumi-jumi, vreau să zic : plătim jumate și folosim jumătate din spray.

MIHAI : Jumi-jumi, auzi expresie !

PAULA : Cum ieși în pierdere ?... Ce se crețară ?... A ! (*Pauză. Paula acoperă microfonul.*) Mi-o dă pe nevastă-sa ! ...Alo ? ! Da, dragă... dacă nici noi, femeile nu ne înțelegem... Cum ?... Vai, tu, ce drăguță ești !... Sigur c-așa e foarte bine... Te pup !

MIHAI : Tu te pupi cu oricine ?

PAULA (*închizînd telefonul*) : Plătim trei sferturi și folosim jumate !

MIHAI : Halal afacere !

PAULA : Ne dă și luminările înapoi ! Sic !

MIHAI : Așa mai merge !

PAULA : Dacă n-ai nevastă la casă, să-ți cumperi ! (*Îmbrățișindu-l.*) Vai, te-ai slăbit !

MIHAI : Am pierdut al patrulea tren.

PAULA : Care tren ?

MIHAI : N-ai de unde să mai ții minte. Unul care pierde trei trenuri. Le-am dat tema asta copiilor. De ce-l pierde și pe-al patrulea ? ! Un elev a scris așa : „A pierdut al patrulea tren, pentru că al patrulea tren nu exista !“

PAULA : E drăguț.

MIHAI : Drăguț ? E formidabil ! Cîte șanse se oferă unui om ?

PAULA : Parcă era vorba de trenuri...

MIHAI : Fii atentă : dacă ai o șansă, mai ai una, și o alta, și le ratezi pe toate trei, a patra nu mai există, înțelegi ? ! Asta intuia ăla micul. Nu-i fantastic ?

PAULA : Nu, ți-am spus și eu atunci, cu copilul cu „Radio-Progres“ ? Și tu mi-ai zis că fiecare trebuie să facă ce-i place !

MIHAI (*se apropie de ea*) : Mie, acum, știi ce mi-ar plăcea ?

PAULA (*punându-i spray-ul în brațe*):
Să scoți pata!

MIHAI (*sărutînd-o în trecere*): Întii sarcinile, și apoi... vorba administratorului... (*Se urcă pe un scaun, pe masă.*) ...Dă-mi ochelarii de soare, să nu-mi sară în ochi. O fi toxic?

PAULA: La banii ăștia? Nu cred că-l fac ăia toxic... sînt și ei oameni... se gîndesc!

MIHAI: Da, da. Se gîndesc... la oameni, și mai ales la ce-i al lor! Tu dă-mi ochelarii, că decît să se gîndească alții la mine, mai bine mă gîndesc eu...

PAULA: ...la mine! (*Zîmbește, îi trimite un sărut; ridică un plastic, trage un sertar; îi dă o pereche de ochelari.*)

MIHAI (*dă drumul jetului din spray; vorbește totodată tare, repede*): Cu mine nu-ți merge, pată dragă! Fată dragă! Umbra mea! O să rămîn fără umbră? Ei și? Atunci să vezi spectatori! Omul fără umbră! ...Am să bat lumea în lung și-n lat. Un om fără umbră oare are nevoie de pașaport? Cred că nu... (*Între timp, reflectorul care face să apară pata se stinge încet, încet, iar conturul de pe tavan dispăre; tavanul rămîne curat, alb, imacuat.*) ...Și tu, alături de mine, ducîndu-mă de... nas!

PAULA: Mihai! (*Văzînd că pata dispăre.*) Ajunge! (*Soțul n-o ascultă; continuă să dea cu spray-ul, pornit, ca și cum s-ar lupta cu un dușman invizibil.*)

MIHAI: ...Iar eu, modest, voi da interviuri, voi povesti cum totul a pornit de la o pată, care...

PAULA (*bucuroasă*): ...nu mai există! (*Bate din palme.*) Gata, Mihai, goleşti spray-ul!

MIHAI: ...care s-a sfîrșit, pentru ca în casa noastră să apară iar înțelegerea și fericirea. (*Privește rezultatul: tavanul curat.*) Am învins! (*Coboară dintr-un salt, cei doi încep să sară într-un picior.*) Așa! Așa! Așa! (*Brusc, Mihai rămîne nemișcat.*) Aoleu, dacă află administratorul că am scos pata cu spray-ul, va fi o jale...

PAULA (*se aude soneria*): Vorbești de lup și... ce facem acum?

MIHAI (*căzînd pe un scaun*): Am încurcat-o! Să vezi că iar se dărîmă dincolo, că iar ne-am rupt de colectiv, ăsta-i în stare de orice... (*Se sună iar, lung, insistent, la ușă.*)

PAULA: Îl ascund în bucătărie, îl învelesc cu ceva! Deschide tu!

MIHAI (*urnîndu-se greu spre intrare*): Să deschid! Eu deschid, da' o să mă-nghită, o să mă-nchidă...

PAULA (*căutînd o soluție*): Spune-i că meșterii au făcut-o!

(*Dispăre în bucătărie; Mihai deschide ușa, nu înainte însă de a-și scuipa în sin; năvălesc Fane I și Fane II, acesta din urmă cu o servietă-diplomat în mînă; trec pe lângă Mihai fără să-l bage în seamă, se reped la condică și încep să semneze amîndoi deodată; tînărul îi privește uimit; cei doi nu spun nimic pînă nu termină de semnat toate paginile restante; abia apoi, relaxați, se așază pe cite un scaun, răsufînd ușurați.*)

FANE I: Bine, tovarășe, ești inconștient?

MIHAI (*crezînd că-i vorba de pata scoasă cu spray-ul*): Am vrut și noi să scăpăm...

FANE II: Ați vrut să ne dați planul peste cap, asta ați vrut!

MIHAI (*timorat*): N-am știut că pentru dumneavoastră...

FANE I: N-ai știut?

(*Paula apare din bucătărie în spatele lui Mihai; pare mai liniștită văzînd că-s meșterii și nu Administratorul.*)

MIHAI: De cînd ne tutuim?

PAULA (*sărînd imediat*): Așa se practică între oamenii care muncesc alături! (*Îi dă un cot lui Mihai; apoi meșterilor.*) Lași protocolul deoparte, cînd lupti pentru același țel!

FANE I (*văzînd că e aprobat*): Sigur că da! Ce, noi avem timp de fițe?

FANE II: Îți dai seama ce se putea în-tîmpla?

MIHAI: Nu... recunosc, am greșit... însă...

FANE II: Nu-ți dai seama ce pericol e...

FANE I: ...dacă nu semnăm condică?

MIHAI (*răsufîlă ușurat*): A, de condică e vorba?!

FANE II: Da' ce alt pericol ne paște? (*Bate în masă cu degetul arătător.*) Ce, ăsta nu-i d-ajuns? N-am semnat condică de-o chenzină și ceva.

FANE I: Am semnat-o!

PAULA (*preluînd ideea*): Sigur c-ați semnat-o! Zi de zi, ceas de ceas! Și chiar dacă n-ați fost aici, sufletul dumneavoastră, al vostru vreau să zic, aici a fost!

FANE II: Păi, un' să fie? Dacă aici era condică?!

PAULA: Numai așa se explică, numai așa, că, iată, pata a dispărut!

FANE I: Ce pată?

MIHAI: Pata de pe tavan!

FANE I (*ridicînd pentru prima oară privirea*): A fost o pată pe tavan? Înțeleg eu bine?

PAULA: Pentru care ați deschis șantierul!

FANE I: Și a dispărut?

PAULA: Voi ați făcut-o să dispară!

FANE I: Deci, scopul pentru care a fost deschis șantierul a fost atins?

FANE II: Prin munca noastră?

FANE I : Dar prin a cui... măi... meștere ?
Prin a cui ? N-auzi ce spun oamenii
ăștia ? Pofțiți, continuați !
PAULA : Deci, muncind cu abnegație,
făcînd eforturi peste eforturi, găsind
soluții noi, ingenioase...
FANE I : Să ia cuvîntul și dumnealui !

(*Mihai se codește, dar e salvat de so-
neria de la ușă ; se repede să deschidă ;
apare o fată : Ana, prietena Ucenicului.*)

ANA : Îl caut pe Ucenic ! Bună ziua !
FANE II : Chiar, unde umblă ăsta ?
FANE I : Noi muncim aici, cu abnegație,
cum a spus dînsa, ne spetim, și el,
folk, dansuri populare...
ANA : Nu-i la dansuri, c-am fost !
FANE II : Ai fost și la tematice ? Mie,
alea-mi plac !
ANA : Și la Cineclub și la fotbal, peste
tot. Nu-i !
FANE I : Uite generația tînăra ! Poți să
pui bază pe ea ?
MIHAI : Noi nu l-am văzut de trei săp-
tămîni !
FANE I : S-a ars !
FANE II : Condica-i la băiatu' ! (*O ri-
dică în sus.*)
FANE I : E-n aer !
ANA : Să fie oriunde, numai să fie bine !
FANE II : Drac mort ai văzut ?
FANE I (*insinuant*) : E el undeva...
ANA : Păi da, da' unde ? Că, știți cum
se-ntîmplă uneori ? Cine sapă groapa
altuia ajunge departe, iar cine se
scoală dis-de-dimineață cade singur în
ea !
FANE II : Atunci e ori departe, ori într-o
groapă ! (*Ride singur.*)
ANA (*aproape plîngînd*) : Ce fel de oa-
meni sînteți ? Nu vă pasă de el ? De-
loc ?
PAULA (*luînd-o pe după umeri*) : Nu
știu, draga mea, nimic. Ne pare rău !
Nouă ne pare rău ! Zi și tu, Mihai,
ceva !
MIHAI : E dezghețat... se descurcă el !
ANA (*pornită spre ușă, se întoarce către
meșteri*) : Să vă fie rușine ! (*Deschide
ușa energic, vrea să iasă, dar se cioc-
nește de Administrator și de Funcțio-
narul cu servieta, care stau amîndoi
ascultînd ce se petrece înăuntru.*) Ce
faceți ? Ascultați la ușă ? Să vă fie și
vouă rușine ! (*Trece printre ei, dis-
pare.*)
FUNCȚIONARUL (*de parcă nici n-ar fi
auzit-o*) : Bună ziua la toată lumea !
ADMINISTRATORUL : Ei, cum merge
șantierul nostru ?
FANE I : Auzi, rușine ! ? Să ne fie ru-
șine că grija noastră e viața întreprin-
derii, nu viața ucenicilor... Bine
c-au venit și tovarășii ! S-audă și
dînsii.
ADMINISTRATORUL (*descoperind tava-
nul curat*) : E gata... pata ? !

FANE I (*enervat subit*) : Cum să nu fie
gata pata, ce, sîntem în Patagonia ?
Mai și-ntrebați ? Ascultați ! (*Lui Mi-
hai.*) Aveți cuvîntul !
MIHAI (*stă o clipă pe gînduri, privește
spre Administrator, spre meșteri ;
apoi*) : N-aș vrea să spun ce gîndesc...
FANE II : Așa, așa...
MIHAI : ...sau ce simt...
FANE I : Așa ?
MIHAI : ...ci și una, și alta ! Cu alte cu-
vînte, vreau să spun că sînteți...
PAULA : Mihai !
MIHAI (*după o lungă pauză*) : ...niște
oameni cum eu n-am mai întîlnit !
FUNCȚIONARUL (*către meșteri*) : Sîn-
teți asigurați ?
FANE II : Nu-nterupeți vorbitorul !
FANE I : Continuă, tovarășe profesor !
Treceți pe concret !
MIHAI : Concret, vreau să spun că, iată,
pata nu mai există. Și nu mai există,
datorită... (*se apropie de Administra-
tor, care, între timp, a privit tavanul
din diferite unghiuri ale camerei, și
arată cu un gest larg spre Fane I și
Fane II*) ...datorită lor. Pentru că ei
sînt cei care smulg de la noi... răul din
rădăcină, ei sînt, ca să zic așa, meta-
foric, petele noastre... bune, benefice !
FANE II : Beneficii, e rost de beneficii ?
ADMINISTRATORUL : Beneficiul mor-
ral...
FUNCȚIONARUL : ...al asigurării !
FANE I : Dumnealui cine e ?
ADMINISTRATORUL : De la...
FUNCȚIONARUL : Avem datoria să apă-
răm speranța !
ADMINISTRATORUL : L-am rugat să
vină, să vadă că eu mă zbat, că vigi-
lența n-a dispărut... din blocul nostru.
FUNCȚIONARUL : Aveți totuși cîteva
cazuri care... (*Arată spre Mihai și
Paula.*) Eu am tras semnalul de alar-
mă, mi-am făcut datoria, și iată, pata
s-a volatilizat, de parcă ar fi fugit
speriață de acești vajnici... (*Nu gă-
sește cuvîntul.*)
ADMINISTRATORUL : Cetățeni ?
FANE II : Meșteri ?
PAULA : Oameni ?
FUNCȚIONARUL : ...constructori ! Asta
voiam să zic. Și tot eu mă ridic și
zic... (*Se așază pe un scaun.*) De ce,
de ce nu sînt toți ca ei (*gest spre
meșteri*), de ce nu vor să intre și
dumnealor... (*îi arată pe cei doi tî-
neri*) în rînduri ? Vor să trăiască me-
ure, așa, în umbra unei pete ?
MIHAI : Nu mai e nici o pată ! (*Arată
tavanul.*)
FUNCȚIONARUL : O pată dispare, o
pată apare. Fiecare om are pata lui !
ADMINISTRATORUL : Cînd lucram eu
în aviație...
FUNCȚIONARUL (*oprindu-l cu un gest
scurt*) : Dar poate pune un zid între

- el și ea. Iar această baricadă o am eu aici... *(Bate cu mîna în servietă, o deschide, scoate cîteva foi prinse cu o clamă; îi întinde stiloul.)* ...Nu trebuie decît să semnați!
- PAULA : Dragule, în fond...
- MIHAI : În fond, ce, Paula ? În ce fond ? De unde atîtea fonduri ? *(Face semn frecîndu-și degetul mare de arătător.)* Că trebuie să-i dăm și ăluia cu...
- PAULA : Mihai !...
- MIHAI *(aiurea)* : Cu... trompeta !
- ADMINISTRATORUL : Ce trompetă ? Sper că nu vreți să vă cumpărați o trompetă. Acum, că viața blocului a revenit la normal...
- FANE II *(care s-a aplecat peste umărul Funcționarului, vrînd să citească foile, dar acesta le-a acoperit)* : Dumneavoastră la... datorია speranței, lucrăți după plan, aveți, adică, așa, o hirtie după care...
- FUNCȚIONARUL : Cum să n-avem ? Ce, noi sîntem de capul nostru ?
- FANE II : I-auzi, tovarășe profesor !
- FANE I *(ridică tonul, amenințător)* : Dumitale, bag seama, nu-ți pasă de planul altora. Pe-al nostru, era să-l dai peste cap, pe-al dînsului, refuzi să-l realizezi...
- MIHAI *(enervat)* : Ei, nu, că eu vă fac planul la toți !
- PAULA *(văzînd că meșterii se supără)* : Să participăm și noi ! Te rog...
- ADMINISTRATORUL : Nu-ți mai cumperi trompetă ! Și, cu banii ăia...
- PAULA : Renunță la trompetă, că, dacă se află...
- ADMINISTRATORUL : Ce să se afle ?
- MIHAI : Că nu știu să cînt la trompetă !
- FANE I : Uite, domn'e, pentru cine-am pus noi atîta suflet !
- FANE II : Și trup !
- ADMINISTRATORUL : Astea-s urmările educației primite în familie. Tatăl dumitale...
- FANE I : Jignește oamenii !
- FANE II : Îi amenință !
- ADMINISTRATORUL : Pe mine chiar m-a dat afară...
- MIHAI : Ce legătură are acum tata ? E la nămol, nu-i mai trebuie...
- ADMINISTRATORUL : Are, cum să n-aibă ? Unde-ai învățat mata să nu respectî planul unor întreprinderi ? În familie !
- MIHAI : Și dacă semnez, înseamnă că am primit o educație bună ?
- FUNCȚIONARUL : Înseamnă că societatea v-a recuperat !
- MIHAI *(apropiîndu-se de masă, semnează asigurarea)* : Ei, poftim, societate, m-ai recuperat !
- FUNCȚIONARUL *(glumind)* : Ați văzut, n-a durut ! Astăzi e bine să fii în rînd cu lumea. Să faci ce fac ceilalți !
- MIHAI : Dar dacă ei nu fac nimic ?
- FUNCȚIONARUL : Nu faci nici dumneata !
- MIHAI : Și-atunci ?
- FUNCȚIONARUL : Ești asigurat ! *(Se ridică, dă mîna cu Mihai.)* Te felicit.
- ADMINISTRATORUL : Bravo !
- FANE I : Ura !
- FANE II : Hei-rup ! Șampanie, să vină șampania !
- FUNCȚIONARUL : Întii să semneze și tovarășa !
- PAULA *(semnînd)* : N-avem șampanie ! Noi... știți... *(Se aude soneria ; Mihai deschide ; intră Nea Vasile, ținînd în mînă o sticlă de... șampanie.)*
- NEA VASILE : Am adus asta, s-o bem pentru... împăcare ! Măi copii... A, dar aici e sîrbătoare în toată regula !
- MIHAI : Așa o sîrbătoare...
- FANE II : Iată recompensa societății, iată șampania !
- ADMINISTRATORUL : Privește tavanul, nea Vasile ! Ei ? ! Avem sau nu ce sîrbători ?
- NEA VASILE : Ați terminat-o ! Bravo, flăcăi ! Tocmai mă gîndeam că o să-mi faceți clasa de rîs !
- FUNCȚIONARUL *(fluturînd foile, să se usuce semnăturile)* : Ce clasă, ați fost la școală împreună ?
- NEA VASILE : Clasa muncitoare, că din ea fac parte eu ! Și-s mîndru de asta !
- FANE I : Și eu !
- FANE II : Și noi !
- NEA VASILE : Ei, totul e bine cînd se sfîrșește cu bine ! Vecine, scoate niște pahare !
- FANE II *(din nou lord)* : Cu picior !
- (Paula pornește spre bucătărie, apoi se răzgîndește, se întoarce, scoate o cutie din bufet ; o deschide.)*
- FANE I : Sigur că da ! Ia mai spune, tovarășe profesor.
- FANE II : S-audă și dînsul că nu l-am făcut de rîs !
- MIHAI *(neavînd încotro)* : Prin eforturile conjugate ale noastre... ale tuturor, pata...
- ADMINISTRATORUL : „Pericolul potențial“ — ar fi bine să spuneți !
- MIHAI : Prin eforturile conjugate ale noastre, ale tuturor, „pericolul potențial“ — ar fi bine să spuneți...
- ADMINISTRATORUL : Asta nu trebuia s-o ziceți...
- MIHAI : Ce să nu zic ?
- ADMINISTRATORUL : Profesor de română, și nu știi cum se trage o concluzie festivă...
- MIHAI : Bine că știi dumneata ! Că altceva... tot nu...
- ADMINISTRATORUL : Sigur că știu ! Uite, în primul rînd, te ridică așa, în picioare...

NEA VASILE : Te-ai ramolit de tot ?

Esti pe picioare...

ADMINISTRATORUL (*enervat de gluma lui Nea Vasile*) : Trebuie să se simtă că ești cu picioarele pe pământ ! Apuci scaunul din față cu o mână (*apucă spătarul unui scaun*) ...faci o pauză lungă...

NEA VASILE : ...pînă adorm oamenii din sală...

ADMINISTRATORUL (*uitindu-se urît la el*) : Privești în jur... Strîngeți plasticele, că-mpiedică atmosfera festivă ! (*Paula, care tocmai șterge cu o cîrpă albă citeva pahare scoase din cutie.*) Ne-ar trebui și-o față de masă... asortată !

PAULA : Mihai, mă ajuți ?

ADMINISTRATORUL : Tragi aer în piept, și spui, modest : „Eu nu sînt un vorbitor, nu știu să leg cuvintele, ca alții, eu atîta știu...” Cine face procesul-verbal ?

FANE II : Să scrie dumnealui, că tot e cu stiloul... încărcat.

FUNCȚIONARUL : Verba volant, scripta manent.

FANE I : De ce vorbești păsărește ? Spune cînsti, muncitorește, în față, ce-ai de spus !

MIHAI : Vorba zboară, scrisul rămîne !

FANE II : Foarte bine că rămîne ! S-avem și noi, de la pata asta...

FANE I : ...o patalama !

NEA VASILE (*privindu-i mirat*) : Sînteți dați dracu' !

FANE I : Clasa noastră nu se-ncurcă în vorbe, nu ?

ADMINISTRATORUL : „...știu... să muncesc !”

FANE II : Lasă ce muncești mata, spune cum am muncit noi !

ADMINISTRATORUL (*iși drege glasul*) : Un pahar cu apă ! (*Paula se-nterupe din strînsul plasticelor, pornește spre bucătărie ; pe ușa lăsată întredeschisă după intrarea lui Nea Vasile, apare o luminare de nuntă, apoi alta ; în sfîrșit, intră Bișnițarul. Paula îl apucă de braț, îl bagă în bucătărie, revine cu un pahar cu apă.*)

FANE I (*către Funcționar*) : Vezi să nu scapi nimic !

FANE II : Cuvînt cu cuvînt, că, cine știe...

FANE I : ...cînd ai nevoie de noi !

FUNCȚIONARUL (*insinuant*) : Sau invers ! (*Schimbînd tonul.*) Sînteți asigurați ?

FANE I : Sigur că sîntem ! Că, pe șantier, nu știi cînd...

FANE II : ...te prinde ! (*Fane I îl privește aspru.*)

PAULA : Mihai, vrei să vii puțin ? (*Trec amîndoi în bucătărie.*)

NEA VASILE (*către Administrator*) : Dă-i drumu' la moară !

ADMINISTRATORUL : Nea Vasile, dacă n-aș ști că lucrezi unde lucrezi...

FUNCȚIONARUL : Toți lucrăm... undeva !

FANE I : N-avem și noi dreptul... (*ju-cînd o tristețe adîncă*) ...după atîta muncă, la citeva cuvinte frumoase ?

FANE II : Eu zic să plecăm... (*Se șterge la ochi, se smiorcăie.*)

NEA VASILE : Stați, măi, flăcăi, în fond v-ați făcut treaba. Pata nu mai e. Sigur, n-a fost mare lucru, da' alții nu fac nici atît...

FANE I (*revenindu-și*) : Păi, vedeți...

FANE II (*încă se preface trist*) : Trup și suflet...

ADMINISTRATORUL (*se clătește în gît, cu apă*) : Gîiii... Întregul nostru colectiv, prin gura celui mai avizat, vă spune : gîiii... (*Se mai clătește o dată.*) Mulțumesc ! Nu pentru că ați muncit, asta facem cu toții, ci pentru că ați pus suflet, ați pus trup, ați pus tot ce-ați avut mai bun în voi, pentru ca stupul acesta, blocul nostru, să-și regăsească menirea : să facă miere !

FANE I (*către Funcționar*) : Asta cu mierea n-o scrie. Scrie așa : să-și regăsească drumul spre mai sus !

ADMINISTRATORUL : Munca plină de elan a meșterilor... (*Îi arată, dar greșit.*) ...Fane unu și Fane doi...

FANE I : Eu sînt Fane unu, și el...

FANE II : ...doi !

ADMINISTRATORUL : Deci, toți trei...

FUNCȚIONARUL : Stați, că m-am încurcat ! Care trei ? A... unu și cu doi egal trei, da...

ADMINISTRATORUL : Cei doi meșteri și Ucenicul ! Sau să nu-l porcnim ?

FANE I : E tînăr ! Să mai aștepte !

ADMINISTRATORUL (*luîndu-și elan*) :

Ei, meșterii, au fost, sînt și vor rămîne pentru noi un exemplu : iată, putem spune, iată cum se muncește ! (*Administratorul s-a pornit, vorbește tare.*) Nu rasol, ci terneinic, nu superficial, ci în adîncimea problemelor au forat ! (*Strigă.*) Ei s-au văzut o pată, ci o sarcină de plan, și, pentru a o îndeplini, nu s-au bătut cu pumnii în piept, au pus mîna și-au făcut ! Au făcut ! Au făcut ! (*Scandeeză puternic ; Fane I și Fane II aplaudă ; oamenii din bloc, deranjați de strigăte, au început să bată în țevi.*)

NEA VASILE : Parcă au făcut ouă de diamant, așa strigi !

ADMINISTRATORUL (*în culmea elocinței*) : Iată, întregul echipaj, toți membrii săi... (*arată spre caloriferul de unde se aud zgomotele*) ...se bucură, strigă alături de noi : „Mulțumim meșterilor ! Mulțumim !”

NEA VASILE (*aplăudînd în glumă*) : Știi s-o sucești cum îți convine !

ADMINISTRATORUL : De aceea, vreau să spun...

FANE I : Cred că-i d-ajuns ! (*Scuzîndu-se.*) P-ormă, pare falsă ! Semnați !

(Administratorul semnează docil foaia pe care a scris Funcționarul.)

FANE II *(arată sticla din mîna lui Nea Vasile)*: Sticla aia-i decor? Dă-o-ncoa, s-o desfac eu, și mata semnează...

NEA VASILE: Mari pezevenghi sînteți...

FANE I: Colega...

NEA VASILE *(apropiindu-se de masă)*: Pentru ei o fac... *(Arată spre bucătărie.)* Dacă sînt mulțumiți...

FANE I: N-ai auzit ce-a spus tovarășul profesor?

NEA VASILE: Ei... să semnăm... pentru pace!

(Pocnetul dopului de la sticla de șampanie; toți tresar.)

FANE II: Cum vorbiși de pace, gata glonțul!

(Toarnă în pahare, ridică unul, vrea să bea.)

NEA VASILE: S-așteptăm gazdele! Copii! *(Se îndreaptă spre bucătărie, de unde apar Mihai și Paula; Bișnițarul, cu geanta sa mare pe umăr — în care a ascuns, pesemne, spray-ul —, vrea să iasă.)*

FANE I: Uite-l p-ăla cu țigările! Ce faci, băi, tutungerie de import?

FANE II: Speculantule!

FANE I: Parazitule!

ADMINISTRATORUL: Cine-i?

FANE I: Un rebut al societății! Știți cit ia pe pachet?

BIȘNIȚARUL: Am de unde!

FANE II: Huo, la muncă...

ADMINISTRATORUL: Sigur că da, munca l-a făcut pe om!

BIȘNIȚARUL: Și s-ar putea ca tot ea să-l desfacă!

FANE II *(făcînd un pas spre el)*: Mai și vorbești?!

ADMINISTRATORUL: Afară! Ieși afară din blocul nostru sănătos!

BIȘNIȚARUL *(ieșind)*: Respectele mele! *(Își ridică pălăria.)*

FUNȚIONARUL: Cine-i cetățeanul? Ce lucrează?

FANE I: Asta, să lucreze?! Oameni ca el ne fac de rîs pe noi, oamenii muncii!

MIHAI *(răspunzînd Funcționarului)*: Import-export.

FUNȚIONARUL: De... meserie periculoasă! E asigurat?

PAULA: Nu știm, da' bani are sigur...

FUNȚIONARUL: Mă duc după el! *(Își strînge servieta.)* Și o oaie rătăcită e bună pentru plan! *(Iese, dar se întoarce imediat.)* Ați zis ceva? Nu?! Atunci, bună-ziua la toată lumea!

FANE I: Ați semnat?

FUNȚIONARUL: Indescifrabil!

FANE II: Decît deloc...

NEA VASILE *(ridicînd paharul)*: Ei, hai noroc! Fericitare și casă de piatră!

PAULA: Fără pată...

FANE I: Bine zici! Ia semnați aici! *(Se apropie, cu foaia de pe masă.)*

PAULA: Ce-i asta? Iar ne asigurăm?

FANE II: Ne asigurăm noi! E...

FANE I: ...raportul de activitate. *(Paula semnează; Fane I îi dă hîrtia lui Mihai.)* Citește, tovarășe profesor, să vezi cuvîntare... *(Mihai pare sfîrșit, citește în gînd.)* Tare... că adevărul trebuie strigat în gura mare!

MIHAI: ...Întregul nostru colectiv... mulțumesc... nu pentru că ați muncit... drumul spre mai sus... nu rasol, ci teameinic... adîncimea problemelor... și-au făcut... au făcut... au făcut... *(Cade pe un scaun, epuizat.)*

NEA VASILE: E obosit!

FANE II: Intelectualii ăștia nu țin la tăvăleală!

NEA VASILE: Sînt însă în stare să aprecieze o poezie. Că, de fapt, eu de asta venii...

FANE I *(luînd mîna lui Mihai, îl ajută să semneze)*: Așa... frumos... citeț... *(Acesta nu mai poate sau nu mai vrea să se opună.)*

NEA VASILE *(cu ale lui)*: Uite ce trăznaie a mai scris ăla mare al meu:

„Mistrie,
tu, prelungire a mîinii constructorului,
tu, aripă de pasăre,
înălțînd evul de miine,
ție, talpă a pașilor noștri
de zi cu zi,
ție mă-nchin!“

(Toți aplaudă veseli; Mihai privește în jur dezorientat, apoi aplaudă și el.)

ADMINISTRATORUL: E cam mistică!

PAULA: Bine că nu-i pesimistă!

NEA VASILE: Poetul meu zice că artistul ar mai avea motive să fie pesimist...

ADMINISTRATORUL: Ce motive, mă rog?

NEA VASILE: Păi... pericolul războiului atomic... timpul care fuge... d-ale lor! *(Lui Mihai.)* Cum ți s-a părut?

MIHAI *(nemaiînțelegînd nimic)*: E făcută cu elan... așa cum noi toți... ne angajăm... să nu precupețim...

NEA VASILE: Lasă... vorbim miine! *(Soarbe paharul.)* Eu plec!

(Fane I și Fane II au scos cite o cheiță legată cu lanț de curea, au desfăcut servieta-diplomat și pun înăuntru mistria, condica și scrisoarea semnată de toți.)

FANE I: Am închis șantierul!

FANE II: L-am! *(Pornesc spre ușă.)*

ADMINISTRATORUL: Încă o dată, felicitări! Îmi dați voie să vă sărut? *(Fără*

să mai aștepte răspunsul, îi sărută pe Fane I și Fane II.) Meșterii noștri, ce ne-am face noi fără voi ?

PAULA : Scara n-o luați ?

FANE I : O să trimitem un ucenic. N-ø să ne cărăm noi, ditai meșterii, cu o scară !

FANE II : Dacă ne vede vreun coleg ? Ce exemplu am da ?

FANE I : La...

FANE II : ...revedere !

MIHAI (sfîrșit, sieși) : Nu, asta nu, vă rog...

(Ies toți ; Paula închide ușa.)

PAULA : Uf ! Bine că s-au dus !

MIHAI : Bine că s-au dus...

PAULA (privind spre tavan) : A făcut treabă bună spray-ul !

MIHAI : Au făcut treabă bună meșterii !

PAULA : Cum, au făcut ? Noi am făcut !

MIHAI : Noi am făcut...

PAULA : Hai să strîngem plasticele !

MIHAI : Să strîngem plasticele...

(Se apucă să strîngă foliile ce-au mai rămas pe mobile.)

PAULA : Totuși, poate ai dreptate, dacă nu erau ei, și ceilalți, trăiam cu pata, amenințați, fără să știm. Așa... am căutat soluții, ne-am zbatut... și, iată, am rezolvat-o !

MIHAI : Și, iată, am rezolvat-o...

PAULA : Sîntem și asigurați !

MIHAI : ...asigurați...

PAULA : Și fericiți ?

MIHAI : ...fericiți...

PAULA : Mihai, mă enervezi !

MIHAI : Te enervez...

PAULA : Ce-i cu tine ?

MIHAI : Ce-i cu mine ?

PAULA : Ești obosit ?

MIHAI : Sînt obosit.

PAULA : Să facem patul ?

MIHAI : Să facem patul...

PAULA : Sau să nu-l facem ?

MIHAI : Sau să nu-l facem...

PAULA : Repeți ce spun eu, ca un papagal.

MIHAI : Da, ca un papagal...

PAULA : Eu te iubesc !

MIHAI : Știu. Toți mă iubesc...

PAULA : Și tu mă iubești ?

MIHAI : Și eu !

PAULA : Oh, încetează !

MIHAI : Incetez...

PAULA : Tu n-auzi, să încetezi ?

MIHAI : Aud.

(Sună soneria.)

PAULA : Sună la ușă !

MIHAI : Sună la ușă...

PAULA : Cine-o mai fi ? Or fi aflat ? Deschide, ești bărbat !

MIHAI : Deschid, sînt bărbat ! (Crapă ușa ; nu vedem cine e, auzim doar vocea.)

POPENECIU : Bună seara, vecine !

MIHAI : Bună seara, vecine !

POPENECIU : Eu sînt Popeneciu... de sus...

MIHAI : Eu sînt... de jos.

POPENECIU : Am fost plecat în concediu, acum am venit ! N-am sunat la nea Vasile, c-or dormi copiii. Voiam să știu dacă s-a întîmplat ceva cit am lipsit...

MIHAI : Cit am lipsit...

POPENECIU : Nu vă simțiți bine ?

MIHAI : Nu mă simt bine ? (Strigă de parcă ar vrea să-l audă tot blocul.) Mă simt foarte bine ! (Parcă trezită de propria-i voce, sau de-o aducere-aminte.) Și n-am nevoie de cheia dumneitale !

PAULA : Mihai !

POPENECIU : Ce cheie ?

MIHAI : Franco-japoneză, adică, nu, japono-franceză. Noapte bună ! (Inchide ușa.) Dormiți în liniște ! E pace și... sună telefonul ! (Își acoperă urechile cu minile.)

PAULA (văzîndu-i gestul) : Mama trebuie să fie ! Alo... tu ești, mami ?... Nu, dorm aici astă-seară !... Ne-am împăcat... e pace și liniște... Alo ? De ce plîngi ?... Mami... Alo !... (Inchide telefonul.) ...Poftim, iar plînge...

MIHAI (rezemat de perete, o privește absent) : Știi ce mi-a zis odată Ucenicul ? „Unul într-un ocean, altul s-a-necat într-un lighean !” Asta din urmă sînt eu !

PAULA : Prea le dramatizezi ! N-ai făcut decît să-ți aperi căminul... fericirea !

MIHAI : Minciuna fericirii...

PAULA : Fericire există și-ntr-o gaură de șarpe. Mare, mică, atîta cîtă e, fiecare om are dreptul să și-o apere !

MIHAI : Cu ce mijloace ?

PAULA : Cu mijloacele pe care le are la îndemînă !

(Paula a desfăcut între timp canapeaua-pat ; Mihai ridică privirea ; incremeneste : pe tavan a reapărut pata ! Se trîntește cu fața în jos pe pat.)

MIHAI : Tu vezi ce-am văzut eu ?

PAULA (privește spre tavan ; întoarce repede capul) : Nu vreau să văd ce-ai văzut tu ! Nu vreau să mai văd nimic !

MIHAI : Nici eu nu vreau, dar...

PAULA (punîndu-și minile pe ochi) : Dacă nu vrei, poți să nu vezi...

MIHAI : Să nu văd ?

PAULA : Da, să nu vezi. Ceea ce nu vezi, nu există ! Închide ochii !

MIHAI : I-am închis.

PAULA (luîndu-și minile de la ochi) : Și eu ! Vezi ceva ?

MIHAI : Nimic.

PAULA : E bine ?

MIHAI : E ! Acum ! Dar mîine, ce-o să facem ? O să umblăm ca orbeții prin cameră ?

PAULA : Mîine, mîine, mereu mîine ! Eu vreau să trăiesc azi ! Pînă mîine-i o veșnicie !

MIHAI : Și veșnicia trece...

PAULA : Ce-ai zice dacă-am pune niște draperii groase la ferestre ?

MIHAI : De ce nu ? Iar noi să purtăm ochelari de soare fumurii ! Să fim în plin absurd !

PAULA : Da' ce-i absurd ? E absurd să vrei să fii fericit ? Eu vreau să fiu fericită, Mihai ! Că altă viață n-am, doar asta ! Și, dacă va trebui să nu deschid ochii, ei bine, n-o să-i deschid, și gata ! Uite... *(pornește prin cameră, pipăind în jur cu mîinile întinse)* ...pot să mă descurc... Încearcă și tu ! *(Mihai se ridică și el, cu ochii închiși ; pornește prin cameră ; se ciocnesc unul de altul, se-mpiedică de mobilă.)*

MIHAI : Adevăru-i că nu-i imposibil !

PAULA : Vezi ? Totul e să vrei !

MIHAI : Lumina e aprinsă ?

PAULA : Ce lumină ?

MIHAI : Stinge-o ! În felul ăsta, facem și economie !

(Ea nimerește comutatorul ; apasă ; lumina nu se stinge brusc, ci scade începînd din centrul scenei, ca și cum pata s-ar întinde în cameră, ca întunericul nopții.)

PAULA : Pé întuneric, cu ochii închiși, vezi și mai puțin !

MIHAI : Cînd te gîndești ce risipă făceam ! *(Umblă prin cameră.)* Uite,

asta-i masa, ăsta-i un scaun, televizorul, ăsta-i ciobanul... Na, că i-a căzut capul !

PAULA : Nu-i nimic ! Îl găsim noi ! *(Cei doi încep să caute, bijbiind, capul bibeloului.)* Avem tot timpul... avem toată viața înaintea ! Important e să fim fericiți...

MIHAI : Cum ?

PAULA : Să fim fericiți, asta-i important... *(Intră în scenă, parcă împinsă din culise, Ana, prietena Ucenicului.)*

ANA *(publicului)* : Pun pariu că acum așteptați să apară Ucenicul ! Din păcate, asta-i tot ce mi-a rămas de la el ! *(Arată chitara pe care o ține în mînă.)* Era în fața ușii mele, cu un bilet pe ea : „Am plecat pe șantier !“ Ce s-a-ntîmplat cu el ? A dispărut, pur și simplu, din piesă ! Știi, îmi spunea el odată, noi sîntem puși să aducem pe tavă paharul cu apă ! Noi, tinerii actori ! Nu vreau să-l car pînă o să fac un lac pe scenă. Iar eu, care n-am nici un rol în piesa asta, îi dau dreptate. Treceam pe aici, căutîndu-l, și, fiindcă lipsea, m-au pus pe mine să intru în scenă : „Du-te, mi-au zis, ne trebuie un final !“ „N-aș crede !“ — le-am răspuns. „Nu trebuie să crezi, trebuie să fii optimistă !“ Culmea-i că sînt ! Sînt convinsă c-am să-l gădesc ! Dar de ce a plecat pe șantier, cînd lucra pe un șantier ? „Sînt șantiere și șantiere !“ — mi-ar fi răspuns. *(Pornește spre ieșire, printre Mihai și Paula.)* ...A... *(se întoarce către public)* dacă-l vedeți... spuneți-i... spuneți-i că totul n-a fost decît o piesă ! Și că s-a terminat ! O să știe el despre ce-i vorba ! *(Trece ușor mîna pe corzile chitarei ; dă să iasă ; publicului.)* Liberi ! Definitiv !

CORTINA

VIITORUL ROL

ADELA MĂRCULESCU

Repartizată odată cu promoția anului 1959 a I.A.T.C., la Botoșani, unde lua ființă un nou teatru, Adela Mărculescu nu apucă să-și încheie stagiul, fiind solicitată pentru rolul Ninuccia în *De Pretore Vincenzo* de Eduardo De Filippo, la Teatrul de Stat din Ploiești, ca parteneră a lui Toma Caragiu. Prilej de afirmare rapidă. Zaharia Stancu, directorul Teatrului Național, o invită să interpreteze rolul Sorinei din *Înșir-te, mărgărite* de Victor Eftimiu. În 1965, intră prin concurs în colectivul primei scene. Fișa ei de creație cuprinde: Casandra (*Troienele* de J. P. Sartre), Logodnica (*Nunta înșingerată* de Federico Garcia Lorca), Ana Tache, Ianke și Cadâr de V. I. Popa), Gabrielle (*Danton*) și Doña Diana (din piesa cu același titlu) de Camil Petrescu, Daia (*Cine a fost Adam?* de Leonida Teodorescu), Isabela (*Regina de Navara* de E. Scribe), Aglaia (*Idiotul*, după Dostoievski) — „...spectacol în care mă înțilneam cu omul fascinat de ideea adevărului scenic, Alexandru Finți, căruia îi păstrez o deosebită amintire și ca profesor, și ca regizor” — spune actrița. „Unul dintre cele mai importante roluri a fost Madeleine din *Părinți teribili* de Coc-

teau. Timp de 11 ani, am avut șansa să bucuria să joc alături de Tanti Cocea, Irina Răchițeanu și de regretatul Geo Barton“. Dintre piesele pe afiș, poate fi văzută în *Idolul și Ion Anapoda* de G. M. Zamfirescu (Mioara), *Gaițele* de Al. Kirițescu (Margareta) ș.a. La televiziune a realizat câteva interpretări remarcabile, printre care *Julietta (Romeo și Julietta* de Shakespeare), Ioana Boiu (*Suflete tari* de Camil Petrescu), Nera (*Fințina Blanduziei* de Vasile Alecsandri) etc.

Concentrată, pasionată de efort, actrița gândește alături de autor și de regizor; pe lângă talent și farmec, ea posedă o tehnică excelentă, întemeiată pe exercițiu minuțios; jocul ei este simplu, dar bogat, profund, serios. Adela Mărculescu se numără printre actorii care investighează universul poeziei. Cele trei recitaluri realizate i-au adus satisfacții deosebite, în țară și în turnee încununate de succes în R.F.G., Italia și Senegal.

Următoarea premieră: *Între patru ochi* de Aleksandr Ghelman.

„Vreau să las spectatorului întreaga surpriză de a descifra piesa scriitorului sovietic Aleksandr Ghelman, *Între patru ochi*; e o piesă de un realism atroce, un realism esențial, care nu se lasă circumscris de bariere dogmatice. E vorba de un cuplu ajuns la vîrsta maturității, care își dă seama, la un moment dat, că o legătură conjugală este falsă, dacă se sprijină doar pe partea pragmatică a vieții, fiind lipsită de un suport moral, de sentimente autentice

Omul cel mai puternic în acest cuplu este ea, Natașa, care se dovedește în stare să se smulgă dintr-un angrenaj care-i oferă un anumit nivel social, niște înlesniri materiale; după 20 de ani de căsnicie, în care a acumulat o tristă experiență, începe o nouă viață. Dar în povestea unui cuplu fiecare își trăiește drama lui, fiecare este; la rîndul său, victimă și vinovat.

Lucrul la această piesă îmi prilejuiește prima întîlnire cu regizoarea Anca Ovanetz-Doroșenco și reîntîlnirea cu mai vechiul meu partener din *Doña Diana*, Damian Crișmaru“.

„Rampa“,
acum
50 de ani
septembrie
1932

Ion Șahighian reconstituie, în tripticul cu care se deschide stagiunea la Naționalul bucureștean, atmosfera reprezentațiilor din celălalt veac. I. Sirbu, I. Manu, I. Finteșteanu, Elvira Godeanu, Sonia Cluceru apar în textele lui G. Sion, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu. „Rampă“ constată, cu uimire disimulată, cât de actual e sarcasmul bătrînilor... ●

Tony Bulandra primește „Legiunea de onoare“ pentru contribuția la răspîndirea repertoriului țării lui Racine. ● Cum asista Hasdeu la repetițiile pieselor sale? Ne spune meșterul Nottara: „...stătea tăcut în lojă, nu întrerupea jocul actorilor, cum făcea bunăoară Delavrancea, și mai ales Caragiale, care juca toate rolurile“. ●

VIITORUL ROL

ALEXANDRU REPAN

Ultima convorbire cu Alexandru Repan pentru rubrica „viitorul rol“ a avut loc în anul 1975, când repeta rolul lui Egist din *Întoarcerea la Micene* de Evangelos Averoff-Tossizza. Între timp, a jucat câteva roluri importante: Henric (*Henric al IV-lea* de Shakespeare), Abel (*Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*) și Dan (*Noaptea umbrelor* de Horia Lovinescu. Stagiunea '81-'82 i-a adus o importanță izbândă artistică, în explorarea unui personaj tulburător — Ivan Feodorovici Karamazov (*Kamarazovii* de Horia Lovinescu și Dan Micu, după Dostoievski), spectacol care a participat la Teatrul Național, la Sofia. În serialul TV *Lumini și umbre*, interpretează rolul Ninel Bereanu.

Concepindu-și existența profesională sub semnul diversității modurilor de exprimare, actorul are curajul inițiativei creatoare; el a adaptat pentru scenă, ca monodramă, romanul *Craii de Curtea veche* de Mateiu Caragiale, rezervându-și interpretarea și regia. „Dacă timpul și îndatoririle față de teatrul a cărui scenă o

slujesc îmi vor permite, voi realiza o altă dramatizare, la care lucrez. E vorba de *Sonata Kreutzer* de Tolstoi“. Alexandru Repan se numără astăzi printre actorii care susțin prestigiul Teatrului „Notara“ și al cărui nume pe genericul filmelor și emisiunilor de televiziune reprezintă un magnet pentru public.

Brutus din piesa *Negru și roșu* de Horia Lovinescu completează fișa sa de creație cu un rol deosebit de interesant.

„Din punct de vedere istoric, Brutus este un personaj celebru; mulți dintre spectatori au un punct de vedere aprioric asupra lui, așa încît e destul de dificil să acreditezi o nouă imagine, din unghiul ficțiunii artistice. Firește, și în piesa lui Horia Lovinescu, Brutus apare ca un revoluționar convins, închinându-și viața cauzei; el urăște cu patimă monarhia și toate racilele ce decurg din această formă de guvernământ. Originalitatea viziunii dramaturgului român constă în mijloace, în nuanțele investigației psihologice. Dîndu-se drept nebul și bufon, acceptînd temporar umilința, pentru a-și ascunde astfel adevăratele gînduri și a-și putea înfăptui proiectele, Brutus redevine el însuși odată cu instaurarea republicii romane. Dar începe o luptă mult mai grea, împotriva dușmanilor dinăuntru și dinafară, împotriva sărăciei și a corupției. În finalul căreia va plăti cu singura credința sa față de ideal. Brutus — în viziunea lui Horia Lovinescu — lasă moștenire omenirii modelul revoluționarului de o intransigență absolută, care nu ezită în fața celei mai grele jertfe — condamnarea propriilor săi copii, vinovați de trădare; el se înscrie printre cei dintîi, în lungul șir de revoluționari care vor trebui mereu să salveze republica, în decursul întregii istorii a omenirii; dealtfel, ultimele lui cuvinte sînt: «Salvați Republica!»

Mă reîntîlesc cu un dramaturg și cu un regizor de care mă leagă multe reușite în cariera mea: dramaturgul Horia Lovinescu și regizorul Dan Micu“.

Maria MARIN

Aurel Munteanu joacă în... cetatea Banilor (el, pătimaș pokerist!). Directorul A. De Herz l-a distribuit în nostalgica evocare a lui Mircea Rădulescu, *Serenada din trecut*. Gongul craiovean va anunța apoi piesele lui Shakespeare, Ibsen, Molière, Caragiale. Mari și nobile eforturi pentru supraviețuire. ● Ion Marin Sadoveanu va conferenția despre litera-

tura dramatică modernă, de la Oscar Wilde la Pirandello. Opera de popularizare întreprinsă de distinsul cărturar va continua cîteva decenii. ● Din mărturiile de creație ale lui G. M. Zamfirescu, la reluarea *Domnișoarei Nastasia*: „Am acordat o mare importanță tăcerilor și am înlocuit tiradele cu un singur gest brutal, frînt, semnificativ“. ● În

portofoliul comitetului de lectură al Teatrului Național se află, printre altele, *Borgia* de Al. Kirîțescu, *Umbra* de V. Voiculescu, *Ion*, dramatizarea romanului lui L. Rebreanu de M. Sorbul (exceptională, pe nedrept uitată azi, pe nedrept), *Generația de sacrificiu* de Valjean și „O piesă de V. Eftimiu“ (nu se precizează titlul, să mai fiarbă confrății o vreme...) ●

PERSONAJUL ISTORIC

între document și ficțiune

Dacă împătimitul scormonitor de bucoavne Mihai Eminescu, indiferent la precizia didactică, a dorit să concentreze în scrieri dramatice *substanța* negurosului veac al descălecatului Moldovei, A. Davila procedează ca înaintașii săi Hasdeu și Alecsandri, urmînd supus atît linia istoriei cît și canoanele dramei romantice hugoliene. Se atinge astfel apogeul valoric al romantismului în literatura dramatică română, fără a se umbri însă elocvența arhivelor, cum deseori se întîmplase în scrisul adepților acestui curent literar.

„Cazul Davila“, de care erau pline gazetele începutului de veac, nu ne mai spune azi nimic. Istoria literară a ratificat fără drept de apel paternitatea scriitorului asupra capodoperei dramei noastre istorice. În cartoanele lui Al. Odobescu, denigratorii lui Davila n-au găsit decît „rumegușul“ ce rămîne în urma unei vaste opere. Versurile marelui prozator, din proiectate piese de evocare, erau ilizibile. Procesul literar, comparabil cu „afacerea Caion“, căreia Caragiale i-a ținut piept cu aceeași neclintită mîndrie, aparține moravurilor unei epoci cînd asasinatul moral era o armă la îndemînă.

Și totuși, investigația noastră documentară pornește de la acest penibil episod din 1913. Director al Teatrului Național, A. Davila trebuie, forțat de împrejurări, să răspundă. Răspunde, demn, infidelului său amic D. Fagure, cronicar dramatic. Avem, astfel, unica mărturie de creație asupra lui *Vlaicu-Vodă* și indicația precisă a izvoarelor. A unora — după cum se va vedea : „...*Vlaicu-Vodă* e al meu și numai al meu. Nici obiectul, nici caracterul, nici peripețiile, nimic, nimic nu-și are izvorul decît la mine. Nici chiar numele de *Vlaicu* nu e cunoscut în istorie. Vezi Xenopol, *Istoria românilor*, vol. III, pag. 62 și 63, unde este numit Vladislav Basarab, vezi Engel citat de Șincai (*Hronicul românilor*, pag. 304), care îl numește Lațco, vezi Cornides (id.), care îl

numește Ladislau. Doar un privor din 1367 al împăratului Ludovic, vorbind de Vladislav, spune «Un mare Vlaik...» Acest nume de dispreț l-am dat simbolului meu. Da, simbol, *Vlaicu-Vodă* nu e altceva, și toate personajele din el sînt simboale“ (*Adevărul*, 1 nov. 1913).

Așadar, istoria lui Xenopol (ediția din 1896) și *Hronica* lui Șincai (ediția Tocilescu din 1886) sînt indicate ca unice surse. Înainte de a deschide bătrînele cărți, să-l privim pe Vladislav I (*Vlaicu*) în lumina istoriografiei clasice. Nepot al lui Basarab I, întemeietorul Țării Românești, Vladislav I, fiul lui Nicolae Alexandru, moștenește coroana în 16 noiembrie 1364 (la Xenopol, greșit, 1360). Intră imediat în conflict cu regatul maghiar, fiind amestecat, prin înrudirea cu țarul bulgar Strașimir, în luptele de la poalele Balcanilor. Craiul Ludovic al Ungariei, care se dorea suzeran la Dunăre, îi ia drept zălog sora și cumnatul, anexînd astfel țaratul bulgar al Vidinului, și obține forțat supunerea Curții din Argeș. Cedează lui Vladislav posesiuni ardelenene — Amlașul și Făgărașul; mehedintene — Severinul. În schimb, dorește trecerea țării la catolicism. Papa repede misionari la Curtea de Argeș, Doamna Clara, mama vitregă a domnului, lucrează pentru stingerea influenței bizantine. Tulburările armate reîncep, tradiția puternică a Răsăritului impune o a doua mitropolie ortodoxă a țării, la Severin. Starețul Nicodim, al ctitoriei domnești Vodița, apoi al Tismanei, e sfătuitorul tainic al domnului. Ofensiva religioasă de peste munți e oprită și, odată cu ea, cea politică. Luți și aprige lupte — amintind Posada întîiului Basarab — au loc pînă spre 1377, cînd Vladislav apare ultima dată în hrisoave. Cronologia e incertă. Îi urmează — împrejurările nu se cunosc — fratele său, Radu I, și el veghind hotarele, neostoit. Abia în 1386, Mircea zis cel Bătrîn va așeza deplin principatul, pentru

VLAICU VODĂ *

șase veacuri, până la unire. (cf. C. C. Giurescu, *Istoria românilor*, I, Fundații, 1946, N. Iorga, *Istoria românilor. Ctitorii*, Buc. 1937). Conflicte politice și religioase, cu aceeași forță de iradiere, tulbură domnia lui Vladislav; cadrul istoric e generos pentru un poet dramatic ce vrea să scoată din materialul faptic o înaltă morală patriotică.

Ce află Davila în scrierile pomenite de el? În *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. III, 1896, de A. D. Xenopol, în două pagini, se concentrează zbuciumul domniei ce avea să-l inspire. Cum cronologia voievozilor nu se precisase încă, Xenopol greșește afirmând că soțul Clarei, Nicolae Alexandru, nu a domnit (tabla definitivă a domnilor munteni abia la A. Sacerdoțeanu, *Îndrumări în cercetările istorice*, Buc., 1945). Părintele lui Vlaicu nu este pomenit, deci, în piesă. Se va vorbi despre „stirpea basarabă”, aluzie la întemeietor. Curios, istoricii ulteriori lui Xenopol nu vor mai scrie nici despre Simion Stareț, craiul sârb, cu care se mărită domnița Anca, sora de sînge a lui Vlaicu — episodul erotic Anca-Mircea din piesă este imaginat —, ci despre Uroș (cf. N. Iorga, op. cit.). Exactă este odiseea țarului bulgar Strașimir și a soției acestuia, sora lui Vlaicu, captivi ai regelui Ludovic. Incidentul trece în piesă ca motiv de șantaj al casei angevine împotriva

Filă din elegantul program de turneu

domnului muntean, inșelat de independență.

În *Hronica* lui Șincai, faptele sînt extrem de sumare (Xenopol preia totul), încît izvorul nu i-a putut folosi dramaturgului. Lațco, numit de Șincai ca sinonim pentru Vladislav, este de fapt domnul moldovean, contemporan lui Vlaicu! Mi-nuția noastră documentară poate părea fastidioasă pentru cine nu cunoaște „romanul” disputelor privind clarificarea cețosului ev al întemeierii principatului. Un secol de istoriografie n-a limpezit deplin problemele! (Cf. pe larg Gh. Brătianu, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, Buc., 1945.)

Totuși, detaliile istorice reale ale dramei trimit la o documentare amplă. Tiradele rostite de Vlaicu (Davila se înșală, Vladislav I era cunoscut în epoca sa și sub numele de Vlaicu, cf. C. C. Giurescu, op. cit.) au finețe politică, indicînd lzoare mai profunde decît cele divulgate de autor. Abilitatea diplomatică a voievodului, cu referiri la situații concrete, nu putea să emane din simple pagini de sinteză, chiar dacă autorii lor erau Xenopol și Șincai. Atunci? Gestul de enervare al autorului, de a se explica în cîteva fraze de gazetă, nu ar putea cumva

* „Vlaicu Vodă” de A. Davila.

justifica faptul că el a trecut totodată peste substanțiale surse bibliografice? Cel puțin patru scrieri ale timpului îi ofereau material copios și de autoritate, fără de care e greu să înțelegem structura documentară a dramei, și mai ales teza ei: concepția îndrăzneată asupra artei de a governa, a unui domn român. Intrăm deci pe tărîmul prezumțiilor — lucru firesc, în absența mărturiilor. Este cu totul plauzibil că Davila a consultat primele tomuri din *Documente privitoare la istoria românilor*, Buc., 1880, din colecția Hurmuzaki, că a citit conferințele lui D. Onciul, reunite în volumul *Originile Principatelor române*, Buc., 1899, că s-a pasionat de introducerea lui B. P. Hasdeu *Negru vodă. Un secol și jumătate din începuturile statului Țării Românești* la *Etymologicum Magnum Romaniae*, tom IV, Buc., 1898, precum și de cartea aceleiași, *Istoria critică a românilor*, Buc., 1873. Altminteri, cum ar fi realizat magnificul portret al domnului, cum ar fi cunoscut amănunțit epoca, versificînd în tonalitate romantică tradițională „chinul unui domn român“?

Istoricii au admirat — cu îndreptățire — și profilul literar al doamnei Clara, coborîtoare din banii unguri ai Severinului, pătimașă agentă a papalității (v. C. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, I, Buc., f.a.), precum și prezența în acțiunea piesei a starețului Nicodim al Voditei (Vlaicu, probabil, a fost înmormîntat aici), mereu printre boieri, mereu păzitor de canoane (*Documentele Țării Românești*, publicate de P. P. Panaitescu, I, Buc., 1938). O lectură în paralel a listei „personajilor“ dramei cu *Dicționarul marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII* de N. Stoicescu (Ed. Enciclopedică, 1971) confirmă și alte prezențe istorice: a lui Dragomir, cîrmuitorul cetății Dîmbovița (Bucureștii?), a lui Aldea, a lui Baldovin — boieri cu rol exponențial în piesă, purtători de me-

saj național. În ce scrieri i-a cunoscut Davila? Dar pe Mușat, Miked, Vlad, Manea? Cum și-a apropiat această onomastică slavă, perfect credibilă pentru veacul al XIV-lea? Întrebări, probabil, fără răspuns. (Zvăpăiatul Mircea, viitorul domn, are, în acțiune, o tinerețe imaginată.)

Rămîne de precizat încă o chestiune — cea a limbii. „...nu există (...) cuvinte sau locuții cari să nu fie întrebuintate în vreun colțșor al României“ — avertiza autorul, în ediția a cincea a piesei, din 1929. Denigratorii erau sceptici, însă. Omul saloanelor n-ar fi putut, chipurile, aprofunda rostirea neoașă! Se uita însă că A. Davila era coborîtor din Golești, prin mama sa, Ana Racoviță, care și-a crescut copiii în ambianța argeșeană a proprietăților familiei, că accesul la hrisoavele acesteia nu era un lucru de neglijat, în fine, că dedicația din fruntea piesei tipărite trebuia să trezească luarea-aminte: „Mamă / Care, mai presus de toate / Datina străbună proslăvind-o, / Ne-ai sădit în suflete credința / Întru reînvierea neamului. / Acest rod al învățămîntului tău îl închin pomenirii tale.“ Educația profund românească a copiilor doctorului Carol Davila e mai presus de orice îndoială și e probată documentar (cf. Elena General Peticari Davila — *Din viața și corespondența lui Carol Davila*, Fundații, 1935). Este un capitol de biografie literară complet ignorat de specialiști.

Vom vedea, în episodul următor, cum băiatul căruțașului din Delea Nouă bucu-reșteană, Barbu Delavrancea, va pătrunde în evul de aur moldav, al lui Ștefan cel Mare, cu dezinvoltura documentară și lingvistică a lui A. Davila. Atitudine accesibilă doar fiilor pămîntului, marcați de tainice și răscolitoare legături cu strămoșii.

Ionuț NICULESCU

NOTE

REMEMORĂRI

Într-o sordidă cameră de hotel, peste drum de vechiul Național, se sfîrșea, acum o sută de ani, Mihail Pascaly. Epoca Millo-Pascaly intra în istorie cu dezideratele împlinite. Elevul lui Costache Caragiale a desăvîrșit, prin jocul său, romantismul interpretativ a două generații de profesioniști, a visat, și

în parte a realizat, să obișnuiască publicul cu „marele repertoriu“, în speță cu drama hugoliană. Inițitul Hamlet pe scena românească (1861), apoi Răzvan (1867), îl arătau în strădania de a sluji piesa de valoare. Inițiator al turneelor în Ardeal (1863 și 1871), Pascaly era un mare patriot, și programele sale de reformă a Teatrului Național. iscate în polemica publică avută cu Millo, sînt insuficient cunoscute. Istoria teatrală n-a prea stăruiat asupra episodului numit înde-

obște „conflictul Millo-Pascaly“, de prin anii 1863. Polemicile, care au antrenat toată presa vremii, au dus la un fericit rezultat — limpezirea direcțiilor repertoriului, autohton — și au pregătit înființarea *Societății dramatice*.

Rolul lui Millo și al lui Pascaly în așezarea teatrului, și prin contribuții teoretice, pe baze deplin naționale — iată un capitol de istorie ce-și așteaptă încă cercetătorul.

I. N.

THE MERRY WIVES OF WINDSOR

CAST:

Sigilohn Falstaff	Dumitru Popescu
Fenish and Nym	Constantin Ipe
Shallow	Eugen Gangan
Slender	Horia Ionescu
Ford	Valentin Spincovani
Page	Nicolae Bălcănuș
Doctor Caius and Pistol	Alexandru Vîrlău
Sir Hugh Evans	Ionuț Coroboc
Ironkeeper and John	Ionuț Coroboc
Bardolph and Rugby	Maria Lupulescu
Simple and Robert	Vasile Brînda
Mistress Ford	Elena Mădări
Mistress Page	Eugenio Păglau
Anne Page and Robin	Iaroslava Sinocova
Mistress Quickly	Ioana Schifâr
DIRECTION design and costumes:	DAN RADU IONESCU
DIRECTOR of The Popular Theatre:	GHEORGHE LUCESCU

Teatrul popular din Lugoj la LONDRA

Faptul că Teatrul popular din Lugoj a participat la o manifestare atât de prestigioasă cum este „Săptămîna internațională a teatrului de amatori“ (ediția a VI-a). — Londra, 19—26 iunie 1982, organizată de „The Questors Theatre“ în colaborare cu A.I.T.A. (I.A.T.A.),* nu este o simplă întâmplare. La Lugoj se joacă teatru în limba română de peste 141 de ani, iar Teatrul popular din acest oraș va sărbători în curînd douăzeci de ani de existență; premiile și distincțiile obținute la festivalurile și concursurile republicane sînt numeroase și importante. În cele trei ediții ale Festivalului național „Cîntarea României“, colectivul lugojean a fost distins, de fiecare dată, cu titlul de „laureat“ și medalia de aur și, pentru meritele sale deosebite, în anul 1967 i s-a acordat Ordinul „Meritul cultural“ clasa I la împlinirea a 125 de ani. S-au jucat, pe scena Teatrului popular din Lugoj, piese de Machiaveli, Shakespeare, Goldoni, Marivaux, Cehov, Nușici, Csiky Gergely, Caragiale, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu, Mihail Sebastian, Tudor Mușatescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Dan Tărchilă, Eugen Barbu, Mihai Spirescu — și mulți alții. Alături de Dan Radu Ionescu, regizor al Teatrului Național din Timișoara și instructor permanent al scenei lugojene, au mai mon-

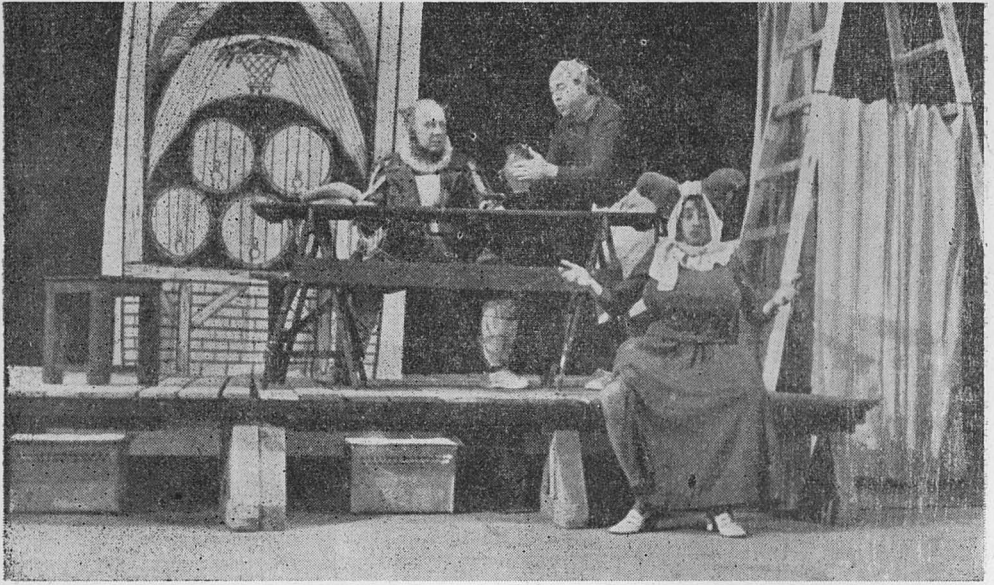
tat spectacole artistul emerit Constantin Moruzan, Aureliu Manea, Constantin Dinischiotu. Se prezintă spectacole și în limbile maghiară și germană.

Colectivul teatrului a întreprins un turneu în R. S. F. Iugoslavia, în anul 1969, și a reprezentat cu succes teatrul românesc de amatori la cel de-al 40-lea Festival jubiliar „Jirašek“ de la Hronov, în R. S. Cehoslovacă, în 1970, unde a primit „Diploma de onoare“ pentru spectacolul „Epoletii invizibili“ de S. Andreescu și Th. Mănescu, în regia lui Aureliu Manea.

Un asemenea palmares, precum și calitatea spectacolului cu piesa *Nevestele vesele din Windsor* de Shakespeare, (regia, Dan Radu Ionescu), i-a determinat pe organizatori — reprezentați de domnul Tony Rushforth, delegat de „The Questors Theatre“ din Londra — să invite Teatrul popular din Lugoj la această manifestare.

Printre participanți au fost colective teatrale valoroase, ca „Studioul K“ din Budapesta, cu *Leonce și Lena* de Georg Büchner, Teatrul „Schahrazad“ din Stockholm, cu *Doctor Dapartutto* (un colaj de texte realizat în maniera biomecanică a lui Meyerhold), precum și trupa londoneză de la „Questors“, cu *A douăsprezecea noapte* de Shakespeare. Reprezentațiile au avut loc în sala teatrului-gazdă, o sală încăpătoare, modernă, adaptabilă atât pentru tradiționala scenă „italiană“, cît și pentru cea „centrală“ („en rond“). Cu acest prilej, au fost organizate un colocviu și un seminar despre arta interpretilor-amatori și despre posibilitățile de școlarizare a acestora.

*) Asociația internațională pentru teatrul de amatori, afiliată de I.T.I. și recunoscută de UNESCO.

Scenă din originala montare a trupei lugojene

Din trupa lugojeană fac parte oameni de vîrste și profesii diferite, printre care Dumitru Popescu, tehnician (Falstaff), Constantin Ilie, inspector la Banca de Stat din Lugoj, (Fenton), Eugen Gangan, ceferist (Shallow), Valentin Sprinceană, activist cultural (Ford), Nicolae Bălteanu, cofetar (Page), Alexandru Vîrdaru, tehnician (Doctor Caius), Ovidiu Lăzărescu, medic (Sir Hugh Evans), Ion Cojocaru, activist cultural (Innkeeper), Marin Lupulescu, electrician (Bardolph), Victor Brinda, laborant (Simple), Elena Meden, telefonistă (Doamna Ford), Eugenia Pelglan, educatoare (Doamna Page), Iarmila Sincovici, dactilografă (Ann Page), Ioan Schafer, fochist (Doamna Quickly, în travesti). Românii au prezentat două spectacole, în 23 și 26 iunie, bucurîndu-se de participarea unui numeros public, care a urmărit evoluția interpreților cu un deosebit interes. Iată

ce a declarat, după spectacol, domnul Tony Rushforth, directorul celei de-a VI-a ediții a *Săptămîinii internaționale a teatrului de amatori* de la Londra: „Teatrul Questors dorește să remarce participarea Teatrului popular din Lugoj la festivalul nostru. Reputația acestui teatru popular este de mult consacrată în România și, de curînd, spectatorii britanici au avut ocazia să vadă această companie prestigioasă prezentînd o originală punere în scenă a piesei *Nevestele vesele din Windsor*. Calitatea artistică a acestei producții a fost mult admirată și mult timp ne vom aminti de ea. Lugojul l-a readus pe Shakespeare la viață cu originalitate și strălucit talent. Dorim ca Teatrul popular din Lugoj să-și continue succesele“.

Un succes care onorează — și obligă.

Mihai CRIȘAN

TEATRUL NAȚIUNILOR

II

Sofia

iunie — iulie '82

■ MARGARETA
BĂRBUȚA

Un festival al contrastelor și convergențelor

În evitabil, însemnările mele despre stagiunea Sofia '82 a Teatrului Național încep, ca și ale colegilor care m-au precedat, prin a constata diversitatea de genuri, de forme și de formule spectaculare prezentate de numeroase trupe participante (după un comunicat oficial: 45 de trupe din 32 de țări). Pentru că aceasta a fost, într-adevăr, una dintre trăsăturile caracteristice ale amplei manifestări internaționale, care, în urma hotărârii Congresului I.T.I. de la Madrid — 1981, a fost intitulată „Teatrul Național — festivalul I.T.I. pentru înțelegerea reciprocă între popoare și culturi“.

Acest titlu exprimă semnificația majoră a festivalului și reprezintă totodată, una dintre explicațiile principale ale diversității sale programatice. Larga deschidere spre zone geo-culturale diferite a înlesnit contacte, schimburi de experiență, de opinii, între oameni de teatru de variate orientări, animați de dorința sinceră de cunoaștere, de înțelegere a fenomenului teatral de pe alte meridiane, clădit pe alte temeuri de tradiție și istorie. S-au putut vedea astfel, la Sofia, uneori în aceeași seară, spectacole de tip tradițional european și asiatic, alături de altele mărturisind căutări febrile în direcția unei noi expresivități, care să slu-

jească mai activ comunicarea cu publicul. S-au evidențiat contraste, s-au descoperit convergențe. Oricât de diferite ar fi fost spectacolele — teatru dramatic sau muzical, balet sau pantomimă, teatru de păpuși sau cîntece și dansuri populare — scopul s-a dovedit a fi mereu același: transmiterea unor idei și experiențe omenești, în modalități artistice cât mai adecvate sensibilității și capacității de percepere ale publicului. Dealtfel, labilitatea granițelor dintre genuri este una dintre caracteristicile teatrului contemporan, evidențiată în numeroase spectacole ale festivalului.

Am avut prilejul să vedem un spectacol de teatru Nô, prezentat de trupa „Zeami-Za“, cu limbajul său specific, la care participă, deopotrivă, instrumentele muzicale (de percuție și de suflat), cu ritmul lor elocvent, creator de atmosferă și de tensiune, jocul actorilor (combinând sunete vocale ciudate, gesturi hieratice, mișcări ritmate, pînă la dansul frenetic), costumele și obiectele, toate utilizate potrivit unui cod în care predomină un convenționalism rafinat. Ansamblul clasic „Kathakali“ din India, statul Kerala, ne-a uimit cu strălucirea costumelor, cu expresivitatea mimicii și a măștilor, cu nesfîrșita bogăție a gesturilor executate

Mască din spectacolul cu scene din „Mahabharata“ în reprezentarea ansamblului „Kathakali“ din India

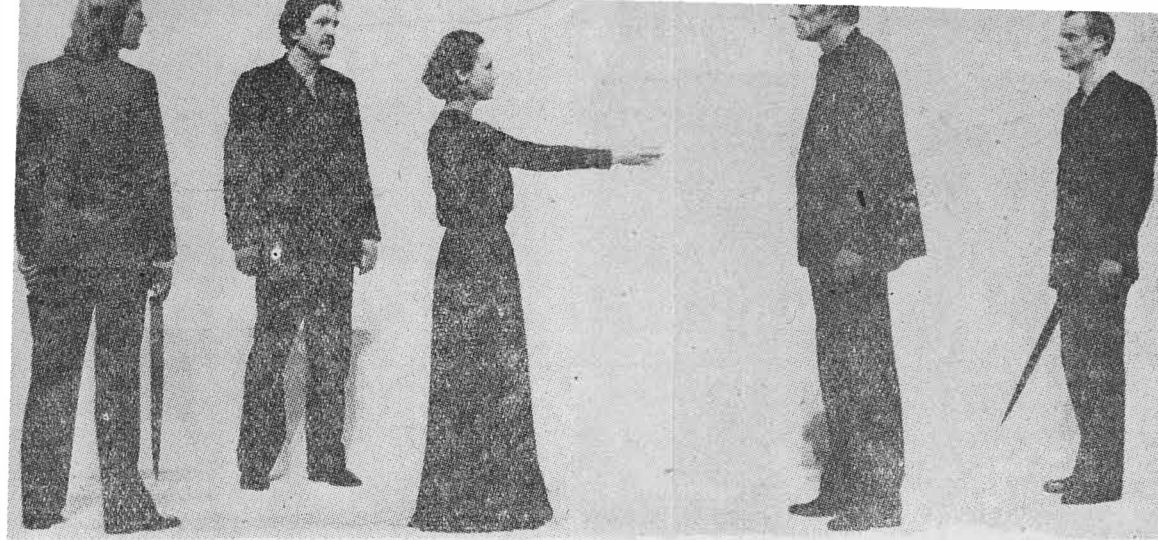

Moment din celebrul spectacol „Dante“ după „Divina Commedia“, în regia lui Jozef Szajna

cu o agilitate nemaîntîlnită, într-un spectacol cuprinzînd scene din *Mahabharata*.

Principiul sincretismului mijloacelor de expresie, propriu teatrului tradițional asiatic, l-am regăsit în cele mai moderne spectacole ale teatrului european, concretizat, desigur, în alt sistem de semne. Nu altfel procedează Jozef Szajna cînd, în tulburătorul său spectacol *Dante* (după *Divina Commedia*), folosește cu precădere limbajul expresiv al corpului uman, plasticitatea mijloacelor scenice (măști, manechine, obiecte, muzica și dansul), pentru a-și comunica viziunile cosmaresti asupra destinului omului, dar și setea de puritate și purificare (scena purgatoriu-lui, desfășurată în valuri de pînze albe învolburate, are o mare forță emoțională, ca un avertisment și un apel adresate conștiinței publicului). Spre deosebire de teatrul asiatic, distanțat, teatrul lui Szajna solicită intens participarea spectatorului. La conferința de presă organizată după prima reprezentare, Szajna a vorbit îndelung despre concepția sa de teatru, generată de formația lui de artist plastic; el vede teatrul ca o sinteză a artelor, structură complexă de imagini în mișcare, în care cuvîntul este element contextual, iar materia concretă a obiectelor inanimate și sunetul muzical participă, alături de actori, la realizarea unui univers dinamic, în care și publicul intră ca parte integrantă. Viziunea lui Szajna asupra lumii de azi e marcată tragic de ororile lagărelor de concentrare naziste, dar în același timp afirmă încrederea în forța omului de a birui haosul. Delimitarea teatrului de literatură e pentru el aproape o obsesie, deși la baza spectacolelor sale stau, de cele mai multe ori, mari opere ale literaturii universale (*Don Quijote*, *Faust*, *Divina Commedia* sau scrieri ale lui Witkiewicz, transformate în scenarii).

Cu cîteva zile înainte, văzusem spectacolul Teatrului de Cameră în München (Münchner Kammerspiele), cu *Iphigenia în Taurida* de Goethe, în regia lui Dieter Dorn, un spectacol care pune în valoare, cu mijloace de o extremă simplitate, dar de un rafinament profesional desăvîrșit, forța dramatică a cuvîntului. Pe fundalul de un alb imaculat, avînd drept singur element de decor un practicabil median, actorii, în costume ale epocii noastre, dădeau viață personajelor lui Goethe, trăind cuvîntul și reducînd mișcarea la esențial; marea actriță Gisela Stein, interpreta Ifigeniei, modelîndu-și vocea în infinite nuanțe și intensități, izbutea totodată să anime, prin gesturi laconice, o prezență statuară. Îi era partener, de același calibru actoricesc, deși de altă factură stilistică, Thomas Holtzmann, în regele Toas, figură viguroasă sculptată în piatră dură. O singură dată a simțit regizorul nevoia să-și extindă spectacolul în sală, aducînd

„Ifigenia în Taurida“ de Goethe la „Münchner Kammerspiele“; în centru, protagonista Gisela Stein

du-l pe Oreste printre spectatori, în scena delirului — monolog vizionar, care cuprinde publicul într-o comunicare a celor vii cu cei de mult dispăruți. În rest, esențializarea de tip clasic a urmărit afirmarea valorilor morale eterne, evitând orice element concret de determinare istorică, geografică sau socială. Desigur, un asemenea spectacol are un handicap în fața unui public care nu cunoaște limba, sau cel puțin opera lui Goethe, mai ales dacă nu toți actorii sînt de valoarea protagonistilor. Mai mult, fragmentarea spectacolului în scene despărțite prin scurte cortine de întuneric nu favorizează menținerea tensiunii. Totuși, experiența a fost extrem de interesantă și cu rezultate remarcabile, tocmai în direcția afirmării valorii expresive a cuvîntului, fără sprijinul vreunui element vizual de teatralizare.

Între aceste două extreme — teatrul „teatral“, practic de Szajna, cu o profuziune de mijloace convergînd spre ample metafore poetico-filozofice, și teatrul „literar“, prezentat, cu remarcabilă ținută profesională, de trupa mînceneză a lui Dieter Dorn — s-au înscris cele mai multe spectacole ale festivalului, dovedind că orice formulă poate fi viabilă, dacă e realizată cu talent, dacă izbutește să comunice publicului o idee majoră. Un teatru „teatral“ pînă la renunțarea la literatură, cuvîntul intervenind mai mult în chip de „poantă“ decît ca mijloc de comunicare, practică micul grup de tineri al „Teatrului pe frînghie“ („Divadlo na Provázku“) din Brno, Cehoslovacia, în spectacolul *Commedia dell'arte*, suită de improvizații comico-acrobatiche reluînd vechi scheme ale teatrului popular italian, cu unele adaptări la realități sociale con-

temporane. Grupul „Serapions“ din Austria folosește mijloace mai savant elaborate, bazîndu-se pe complexe procedee simbolice. În abordarea capodoperelor clasice, am remarcat de asemenea diversitatea atitudinilor și soluțiilor. Shakespeare rămîne cel mai solicitat „contemporan al nostru“; din opera sa se inspiră spectacole ample, de rezonanță simfonică (*Regele Lear* — Malii Teatr din Moscova și Teatrul de Stat din Ankara), precum și reducții modeste, de rezonanță camerală (*Furtuna*, — Actors' Touring Company din Londra, cu Prospero și Ariel jucați de actrițe, ceea ce modifica unele relații între personaje; și aceeași piesă, în adaptarea lui Gérard Lepinois, sub titlul *De cealaltă parte a insulei* — Teatrul Elementar din Belgia, versiune năstrușnică, dar nu lipsită de o intenție interesantă, cu o singură actriță — Susana Lastreto — interpretînd pe rînd toate rolurile, cu un curaj neegalat, din păcate, de expresivitatea artistică). Recitalul actoricesc a fost, dealtfel, reprezentat în festival și de Jean Louis Barrault (*Limbașul corpului*), de Maria Paz Ballesteros din Spania (oratoriul *Teresa de Avilla* de Mendez) și de marea actriță spaniolă Nuria Espert, care a recitat (din păcate doar într-o singură seară, pentru un mic grup de invitați) versuri de Rafael Alberti.

Un spectacol realist a fost cel al Teatrului Malii din Moscova, cu dramatizarea după *Foma Gordeev* de Gorki, limpede articulat în favoarea tînărului Foma, neliniștit căutător al unui drum propriu, al adevărului și al cinstei, greu de urmat într-o lume dominată de rapacitatea negustorimii în plină ascensiune. Excelele tînărului „debusolat“ într-o asemenea

„Furtuna“ de Shakespeare, în două insolite viziuni scenice : la Teatrul Elementar din Belgia (sub titlul „De cealaltă parte a insulei“) — stînga ; și la Actor's Touring Company din Londra

lume au valoare de protest ; în final, o notă tragică și totodată satirică răsună premonitoriu, lăsînd amintirea unei imagini scenice revelatoare. Colegul meu și vechi prieten, eminentul critic polonez Roman Szydłowski, a înțeles spectacolul ca o condamnare a tînărului Foma. Iată, că și realismul își are polisemia sa, în funcție de starea de spirit și de experiența receptorului.

Situate între clasicism și modernitate, între tradiții populare sau culte, mereu revigorate, și căutări novatoare (care unori se îndreaptă spre regăsirea surselor milenare), s-au înfățișat și spectacolele de balet și cele de operă. N-aș vrea să las în afara acestor însemnări spectacolul valoros al grupului de balet clasic din Moscova, cu *Facerea lumii* de A. Petrov, pus în scenă de Kasaktina și Vasiliev, în care umorul și lirismul se îmbinau în scene solistice sau de ansamblu de un rafinement artistic impecabil. Cît despre baletul modern, el a avut la Sofia reprezentanți străluciți : trupa finlandeză a lui Yorma Uotinen (*Orizontul uitat*), Baletul din Győr (R. P. Ungară) al lui Ivan Marko (*Umbra lui Don Juan deasupra noastră*), „Tanzforum“ din Köln. Opera, la rîndul ei, și-a etalat modalitățile contrastante, mergînd de la clasică *Pietta del paragone* de Rossini (la Piccola Scala di Milano, în regia lui Eduardo de Filippo) la modernă *Manechinele* de Rudzinski (Opera de Stat din Wrocław, în regia lui Wiszniewski și Grzeziński, remarcabilă sinteză expresivă a muzicii și artelor audio-vizuale).

În această somptuoasă defilare de spectacole — toate, regretabil programate

la aceeași oră —, mișcarea teatrală a țării-gazdă s-a afirmat prin ceea ce are ea mai reprezentativ, în toate genurile, în ce privește atît repertoriul, cît și expresivitatea scenică. Din păcate, au trecut aproape neobservate cîteva oferte repertoriale interesante, s-au pierdut, în mulțimea multicoloră a afișelor străine, micile, dar interesante manifestări de café-teatru pe teme contemporane.

Despre participarea românească s-a scris imediat în revistele săptămînale sofioete. Spectacolele Teatrului „Nottara“ s-au bucurat de bune aprecieri, dar au fost lipsite de publicitatea necesară pentru a li se asigura publicul pe care l-ar fi meritat. Expoziția internațională „Afișul de teatru în lume“, organizată în aer liber, pe platforma Teatrului Național „Ivan Vazov“, cuprindea și un număr de afișe de spectacol românești. „Revista Română“, cu numărul ei triplu dedicat teatrului nostru, a fost elogiată de oameni de teatru din multe țări.

Cîteva cuvinte despre simpozionul cu tema „Originile teatrului. Întoarcerea la surse e oare o soluție pentru teatrul contemporan?“ După cum a explicat secretarul general al Institutului Internațional de Teatru, Lars af Malmberg, scopul simpozionului era trecerea în revistă a unor căutări și cercetări actuale, privind capacitatea surselor străvechi de a alimenta arta teatrală de azi. Comunicările cu caracter larg informativ au fost însoțite adesea de proiecții de filme documentare sau de diapozitive și urmate de discuții. Specialiști bulgari au prezentat ample expuneri asupra originilor teatrului pe teritoriul Bulgariei, precum și asupra unor

ritualuri populare păstrate pînă în zilele noastre (în care am recunoscut asemănări izbitoare cu unele dintre acelea ale poporului român, fapt firesc, zona balcanică fiind leagănul multor manifestări culturale înrudite). Profesorul Metin And din Turcia a întreprins o amplă incursiune în istoria ritualurilor de teatru popular străvechi în Anatolia, detectînd motive dramatice, tipuri, personaje care pot fi considerate sursa de inspirație a unor opere teatrale europene de mai tîrziu. Considerații interesante, generate de controverse, a cuprins referatul cu privire la experiențele lui Peter Brook și ale lui Jerzy Grotowski în direcția redescoperirii și reactualizării unor surse ale teatrului. Richard Cortney (Canada), Enrico Fulchignoni (Italia), Brigit Orkeson (Suedia) au îmbogățit informația participanților la simpozion cu expuneri documentate despre „Spiritele sacre în teatrul indienilor din America de Nord”, „Pose-darea, ca fenomen teatral”, „Dansul african și relațiile sale cu dansul asiatic și european de-a lungul istoriei”. Dezbaterile asupra temei generale au fost

înlocuite de alte expuneri, formularea întrebării din titlu dobîndind un caracter mai mult retoric; în cele din urmă, însăși situația teatrului contemporan, cu diversitatea sa de soluții, de formule și ipostaze, reflectată de recenta stagiune sofioță a Teatrului Națiunilor, constituie cel mai bun răspuns.

Vitalitatea teatrului contemporan se sprijină pe legătura sa cu viața, pe capacitatea sa de a angaja un dialog deschis, viu, stimulator, cu publicul larg, asupra problemelor esențiale ale existenței. Aceasta s-a dovedit a fi și preocuparea principală a multor oameni de teatru, dintre cei care și-au expus crezul și căutările în cadrul conferințelor de presă. Pretutindeni — am aflat-o de la oameni de teatru francezi, englezi, suedezi, islandezi, vietnamezi, polonezi —, teatrul își caută căi, mereu reinnoite, de comunicare cu publicul popular, muncitoresc. Această preocupare, aceste căutări constituie punctul de convergență al numeroaselor și variatelor direcții ale teatrului contemporan.

REVISTA REVISTELOR

„Dialog”

Revista „Dialog” nr. 1, mai 1982, își grupează, ca de obicei, materialele în două secțiuni: piese sau scenarii și eseuri. Sînt publicate două scenarii de film: *Oameni în ceață* de Antoni Slonimsky și *Valetul* de Janusz Pac-Pomarnacki și Andrzej Jerzy Piotrowski, precum și textul aproape inedit (publicat doar într-un mic tiraj, în anul 1919) al piesei *Miguel Mañara (Mister în șase imagini)* aparținînd poetului francez Oskar W. Milosz. Textul este însoțit de o schiță biografică semnată de laureatul Premiului Nobel Czeslaw Milosz, nepotul autorului.

Din suita de eseuri, îl semnalăm pe cel al Slawei Bardijewska, intitulat „Janusz Styczeń: Fantezie onirică”, în care se prezintă creația poetică și dramatică a scriitorului polonez J. Styczeń, care evoluează de la realismul poetic (piesele *Dormi un*

somn de mare și Violeta violetă), prin realismul poetic-psihologic (*Muze tulburătoare*) la realismul psihologic din piesa *Nina Ricci*.

Revista mai conține pagini inedite de arhivă și rubrica permanentă de cronică a vieții teatrale internaționale.

„Scena”

Numărul 3—4/1982 al revistei lunare poloneze „Scena” inserează eseuri, interviuri, prezentări ale unor trupe străine, meda-lioane dedicate unor figuri proeminente ale vieții teatrale — toate constituind, de altfel, rubrici permanente ale publicației. Din rîndul eseurilor, remarcăm pe cel semnat de Slawa Bardijewska, „Moralitate perversă”, ce analizează dramaturgia lui Ireneusz Iredyński prin prisma credo-ului său artistic, care trebuie înțeles „în dialectica și contradicțiile sale interioare”. Dra-

maturgia sa este văzută ca o permanentă căutare „a celor mai expresive semne ale epocii”, o investigație în profunzime „a celor mai frîmfîntate probleme ale vremurilor noastre”.

În eseu „Romantismul lui Micinski”, Justyna Hofman abordează creația dramatică a acestui poet și dramaturg aparținînd curentului romantic al „Poloniei tinere”, de la a cărei moarte s-au împlinit 60 de ani.

Cunoscuta actrițe Aleksandra Slaska îi este dedicat un medalion, semnat de Krystyna Kostaszuk.

Mai semnalăm un interviu cu regizorul italian Giovanni Pampiglione, care a montat, la Teatr Sary din Cracovia, *Mincinosul* de Goldoni. La rubrica consacrată prezentării mișcării teatrale străine sînt incluse două materiale: unul despre Statele Unite — semnat de Jan Skotnicki, „Republica teatrală regională”, și altul despre Spania, „Teatre Llure din Barcelona” de Andrzej Matytna.

A. M.

„Regele Lear“ — un portret expresionist

„Condamnarea lui Lucullus“ — tensiune plastică expresivă

Afișul de teatru din Republica Democrată Germană

Un eveniment al lunii iulie l-a constituit deschiderea Expoziției de afișe de teatru din Republica Democrată Germană, organizată la Teatrul Național.

Încăpătoarea sală a devenit modestă, în comparație cu bogăția panourilor de afișaj. La o primă și superficială privire, vizitatorul este derutat, într-atît varietatea manierelor expozanților solicită atenția; dar, după un prim tur de orizont, iată că se conturează câteva direcții stilistice, care acordă expoziției caracterul de a reprezenta în mic o mult mai bogată realitate, anume aceea că în R.D.G. afișul este o artă cu o puternică tradiție, care nu refuză înnoirile și care caută să se inspire din inepuizabila experiență a artelor vecine — gravura și pictura. Așadar, arta afișului din R.D.G. se înscrie între limitele largi ale unui grafism pur și ale unei bogate picturalități.

Dacă, pe de o parte, am întîlnit afișe în care linia — ca să mă exprim în limbaj de teatru — joacă rolul principal, artistul urmîrind fie puritatea și grația, fie expresivitatea formei, a desenului, pe de altă parte am văzut afișe în care culoarea e căutată pentru forța ei de a șoca sau, după caz, de a atrage pe vizitator. Astfel, în prima manieră ne întîmpină un bogat panou de afișe pentru Teatrul Național German din Weimar, semnate Kuhrt. Reținem o frumoasă gravură la *Mutter Courage* de Brecht, pentru puritatea formei, și o compoziție puternic tensionată la *Condamnarea lui Lucullus* de Paul Dessau (după Brecht), în care tensiunea se realizează între un pătrat (scindura scenei) și translația elipsoidală a citorva siluete drapate.

Ilustrative pentru cea de-a doua manieră mi s-au părut afișul semnat Ruddigkeit, la *Regele Lear*, pentru Teatrul orașenesc din Leipzig — portret expresionist în maniera lui Kokoschka — și fanteziile coloristice ale lui Kaufmann pentru Opera Comică din Berlin, dar, aici, sub rezerva că predilecția pentru pata bogată, grasă, care fuzionează prea des în detrimentul formei, duce uneori la confuzie.

Pentru un echilibru între culoare și formă pledează afișele lui Wendt, create tot pentru Teatrul orașenesc din Leipzig — Opernhaus. E un grafician înclinat către alegorizarea plastică a simbolurilor textului dramatic. Astfel, o clepsidră cu coroană în care picură... singe, pentru *Macbeth* de Verdi, sau un coif pe viziera căruia se odihnește un personaj cu mîncare și vulpare de luptător, dar cu capul încoronat, pentru *Xerxes* de Haendel.

Nu e ocolită nici caricatura — oare, în limbajul formelor, aceasta nu a premers expresionismului, tocmai prin exagerarea detaliului expresiv.

siv? Rudolf Gruttner o utilizează fie într-un portret de caracter în registru aproape naturalist, fie într-o grafică ludică debordând într-o fantezie de copil, care imaginează în perspectivă topologică scene grotești sau pur comice, înviorate de pete de culoare în maniera lui Dufy: afișele pentru Teatrul Dramatic de Stat din Dresda la *Piromania pentru episcop* de Sean O'Casey și, respectiv, *Un om e un om* de Bertolt Brecht. La același teatru, nu vom trece cu vederea un afiș semnat Walter pentru *Păsărelele* de Peter Hacks, care încintă prin stilizarea formelor, jocul savant al curbelor și simț pentru culoare.

Am văzut însă și simboluri mai puțin inteligibile, unele la nivel formal, altele la cel al semnificației. Așa, nu am putut înțelege, dincolo de șocul resimțit,

Stilizare a formelor la „Păsărelele“ de Peter Hacks

O compoziție fantezistă pentru „Un om este un om“ de B. Brecht

Puritate a formei la „Mutter Courage“ de B. Brecht

grafica afișului semnat Kaienburg la *Casa Bernardei Alba* de Federico Garcia Lorca (Deutsches Theater — Berlin), reprezentând un animal monstruos, despicat, din care atârnă viscerele; am admirat expresivitatea desenului, fără a-i putea pătrunde semnificația.

Cu astfel de limite, dar și cu remarcabile reușite, expoziția și-a atins scopul: de a arăta publicului român direcțiile unei arte în plină expansiune a formelor, care știe și poate să fie ea însăși, chiar tuteletată de necesitățile altei arte, aceea a teatrului, pe care o traduce în modurile sale specifice, tot așa cum teatrul traduce viața.

Constantin RADU-MARIA

CARTEA DE TEATRU

ION COCORA

„Privitor ca la teatru“, (III)

Iată, a apărut cel de-al treilea volum de note referitoare la literatura dramatică și la spectacolul de teatru, semnat de Ion Cocora, serie care însumează o mie de pagini.*) Spectator pasionat, autorul notează conștiincios impresii și gânduri despre tot ceea ce vede și simte, se întreabă cu neliniște care va fi destinul unui dramaturg, al unui regizor, al unor direcții în teatrul românesc. Impresiile se suprapun, revine asupra unor afirmații, se justifică, argumentează, emite ipoteze, se completează, face trimiteri la alte lucrări, la alți autori, la alte spectacole, comparând valori, pledând cu ardere, neobosit, încercând să se convingă pe sine și pe alții.

Efortul de sistematizare a materialului este vădit, după cum vădită este și dificultatea de a așeza o ordine în noianul de idei — fie că se referă la diversele moduri de expresie teatrală aplicate aceleiași opere, la ipostazele scenice în care este tratat un autor sau la fluctuațiile — inerente — în care se exprimă un regizor în evoluția sau involuția carierei sale. Așa se face că notațiile se referă la un autor și la câteva dintre piesele acestuia, la un regizor căruia îi urmărește concepția artistică în timp, la spectacole luate la întâmplare și la debuturi mai mult sau mai puțin semnificative, la curente și direcții, la problemele actorului, ale teatrului pentru copii, ale experimentului teatral, ale redescoperirii unor autori și unor texte uitate. Onest, autorul își intitulează, cu modestie, principalul capitol al cărții, „Fișe pentru un dicționar al dramaturgilor români contemporani“, grupând piesele *Mielul turbat*, *Opinia publică* și *Interesul general* de Aurel Baranga; *Autobiografie*, *Jocul vieții* și *al morții în deșertul de cenușă* de Horia Lovinescu; *Cititorul de contor* și *Ordinatorul* de Paul Everac; *Răceala*, *A treia țepă* și *Pluta Meduzei* de Marin Sorescu; *Scene din viața unui bădăran* și *Iluzia optică* de Dumitru Solomon; *Noaptea cabotinilor* și *Speranța nu moare în zori* de Romulus Guga; *Cuibul* și *Concurs de frumusețe* de Tudor Popescu, mai

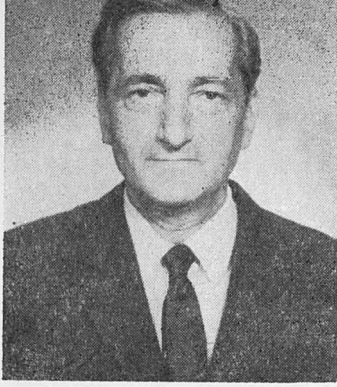
copios fiind reprezentat D. R. Popescu — cu *Rugăciune pentru un disc-jockey*, *Muntele*. *Cuiul sau iepurii*, *Acești ingeri triști* și *Mormintul călărețului avar*, încercând să ne înfățișeze o panoramă concludentă și optimistă asupra stadiului în care se află creația dramatică a zilelor noastre. Acest tablou este completat cu următorul capitol, „Un autor, o piesă“, în care apar autori ca Theodor Mănescu, Ecaterina Oproiu, Titus Popovici, Ion Băieșu, Kocsis István, Dan Tărchilă, Alexandru Voitin, Viorel Cacoveanu, Huszár Sandor, Szabó Lajos, Angela Bocancea, Valentin Munteanu, (la care se adaugă trei debutanți, Constantin Cubleșan, Mircea Micu și Mircea Săndulescu), cu virtuțile și limitele fiecăruia, cu strădania de a descoperi ce este semnificativ și important în fiecare piesă.

Clujean, Cocora nu-și circumscrie zona de interes doar la teatrele din orașul său de reședință sau din orașele mai apropiate, ca Tirgu Mureș, Turda, Oradea, Arad, Baia Mare sau Satu Mare, el aleargă de la Galați la Brașov, de la Piatra Neamț la Timișoara, de la Birlad la Petroșani, de la Bacău la Sibiu, poposind, ori de câte ori are prilejul, și în Capitală.

Analizând un text dramatic, de pildă al lui Baranga, el se referă la Caragiale, la Maiakovski; pentru *Cititorul de contor* aduce argumente și din alte piese ale lui Everac, precum *Un fluture pe lampă*; discutând piesele lui D. R. Popescu, trece în revistă întreaga creație literară a acestuia, dar îi amintește și pe Mrožek, pe Anton Holban, pe Eminescu sau pe Sadoveanu. Un spectacol de la Teatrul „Nottara“ este comparat cu acelea ale teatrelor din Timișoara, Iași sau Tirgu Mureș, cu aceeași piesă, unul de la Naționalul clujean cu unul de la Giulești, sau unul de la Sibiu cu unul de la Piatra Neamț etc. Vorbind despre câteva spectacole ale regizorului Aureliu Manea, I. Cocora se referă și la alte spectacole mai vechi sau mai noi ale aceluiași regizor, la alți regizori români sau de peste hotare, cu aceeași piesă sau cu altele. Această „supraargumentare“ a afirmațiilor este permanentă, dar entuziasmul îl face să fie, uneori, subiectiv. Cum însă autorul însuși ne mărturisește „...consider că e cinstit să recunosc că relația mea cu teatrul (spectacolul) iese, într-o măsură, din așa-zisul perimetru al criticii. Uneori se întâmplă ca starea de bucurie pe care mi-o provoacă un spectacol sau altul să fie atât de puternică încât anulează orice încercare de reflecție“, să-i acceptăm subiectivismul, în măsura în care nu-i umbrește judecata de valoare, și să-i apreciem entuziasmul și dragostea pentru teatru, mărturisită și în această carte, care se citește cu plăcere și cu real folos.

*) Ion Cocora, *Privitor ca la teatru*, III, Editura „Dacia“, Cluj-Napoca, 1982.

Mihai CRIȘAN

In memoriam

Alexandru Demetriad

Alexandru Demetriad a jucat pînă în ultima lună a stagiunii, deși era minaf de o maladie care nu-i lăsa nici o iluzie asupra apropiatului sfîrșit și care îi înscmna zilele cu o durere atroce, micșorîndu-i tot mai vizibil libertatea și fluența mișcărilor. A desfășurat o uriașă voință și energie pentru a putea apărea pe scenă, dar niciodată în această înfruntare cu durerea și cu moartea n-a rostit un cuvînt de tînguire sau de spaimă, iar ochii mari, puțin sticloși, dilatați de lunga insomnie, își apărau, nealterate, resursele de înțelegere și uimire. Aceeași admirabilă claritate de gîndire, aceeași eleganță nesilită, necăutată, aceeași măsură în cuvinte și același tact în gesturi. Totul divulga nobila ținută intelectuală a unui om și a unui artist care nu s-a părăsit pe el însuși, supraveghîndu-și efuziunile și refuzurile, mereu. invăluite într-o netulburată moderație a tonului și modestie a purtării. De obicei, la porțile suferinței, civilitatea, discreția, delicatețea sufletească se sfîrșesc, ori rămîn mască și costumație. Alexandru Demetriad a dovedit, și în cel mai greu rol al vieții sale, admirabila distincție a unei personalități neasemeni. Deoarece valorile inteligenței, echilibrului, generozității făceau parte din procesul său de exprimare, erau înseși semnamentele identității lui.

A slujit, timp de patruzeci și cinci de ani, Teatrul Național, dăruind spectacolelor în care a jucat acuitatea unei minți și cumpătarea unei sensibilități pe care experiența vieții și a culturii le-a desăvîrșit. În Lanțuri, pe care a jucat-o în plină tinerețe, în Inspectorul de poliție, în Diplomații, în Zoo, în Zodia Taurului, în Caligula, a adus precizie și subtilitate, adevărînd un talent de actor ce-și scruta personajele cu o impecabilă logică și senină comprehensiune. Înțelesese taina teatrului, și, tocmai de aceea, în interpretările sale, emoția deținea primatul asupra tehnicii, și inteligența, asupra procedeeilor. Pentru Alexandru Demetriad, spectacolul n-a fost scamatorie, alintare, joc ușuratec, ci comunicare gravă, responsabilă, cu lumea, cu oamenii, dezvăluți în lumina aspirațiilor, intereselor, determinărilor lor.

Alexandru Demetriad rămîne exemplul și amintirea unui artist care aparține, prin har și cultură, celei mai frumoase tradiții a teatrului românesc.

Gh. CRISTESCU

Cristian
Păncescu

Discret, așa cum a trăit, Cristian Păncescu a adunat, într-o viață, mii de fotografii și documente, fără de care monografia idolului său, Victor Eftimiu, nu putea fi scrisă. A fost secretarul maestrului, omniprezent și scrupulos, fanatic în admirație, el însuși dramaturg și evocator al scenei. Puțini, la noi, s-au devotat, ca el, unui om al teatrului, puțini și-au notat impresiile și au adunat mărturii, ca acest bărbat delicat și surizător, calchiînd ținuta celui pe care l-a flancat, convins că astfel îl adumbrește aripa unui clasic.

Redacțiile — și a noastră — l-au cunoscut, în ultimii ani, ca animator al „salonului literar V. Eftimiu“, mereu în mină cu un manuscris de aduceri-aminte, mereu temător că autorul Cocoșului negru ar putea cădea în uitare.

I. N.

au cuvîntul...

CITITORII

DRAGĂ REDACȚIE,

Sînt un statornic iubitor al teatrului și puține sînt spectacolele pe care să nu le fi văzut, în București, în ultimii ani. Poate să fie o simplă impresie, dar mie mi s-a părut că, în primăvară și spre vară, au avut loc prea puține premiere bucureștene. Mai puține decît în alți ani. De asemenea, cred că stagiunea de vară a fost mai săracă decît altă dată. De aceea, m-am bucurat să pot merge la o premieră a Teatrului „C. Tănase”, cu o piesă jucată de actori ai Teatrului Național. Am văzut *Funcționarul de la Domenii*, o piesă necunoscută mie, și pot spune că mi-a plăcut piesa. La fel, spectacolul mi s-a părut bine jucat, cu multă vervă și cu fantezie. M-am documentat și am aflat că autorul este unul dintre precursorii comediei de moravuri românești. Și atunci, vă întreb: de ce această piesă nu s-a jucat la Teatrul Național, unde îi era locul meritat, cu atît mai mult cu cît este jucată de actori ai acestui teatru ?

Dinu Gurău
elev, București

R. — *Aceeași întrebare ne-a frămîntat și pe noi, fără să-i fi aflat răspunsul. E bine, totuși, că s-a jucat și că Teatrul „Constantin Tănase” a avut inițiativa de a invita actori ai primei scene, pentru a sluji cît mai bine această valoroasă piesă din patrimoniul nostru teatral.*

TOVARĂȘE REDACTOR-ȘEF,

Mă numesc Rudolf Haube și sînt profesor de geografie în Timișoara. Iubesc teatrul și citesc tot ce se scrie în legătură cu această pasiune a mea și a familiei mele. Se înțelege că sînt abonat la revista „Teatrul” și am toată colecția, cu excepția cîtorva numere. Urmăresc cu interes toate piesele de teatru pe care le publicați și, pe cît îmi stă în putință, merg să le văd jucate. Nu înțeleg de ce două piese pe care le-ați publicat, și care mie mi se par deosebit de valoroase,

nu se joacă. Este vorba de *Costandineștii* de Paul Everac și de *Leordenii* de Alexandru Sever.

Cu stimă,
R. Haube

R. — *Aveți dreptate să vă întrebați de ce aceste două, cu adevărat, valoroase texte, nu se joacă pe vreo scenă din țară. Părerea noastră este că sînt mai multe piese publicate de revista noastră care ar merita să figureze în repertoriile teatrelor. Poate că, citindu-vă scrisoarea, se vor găsi în teatrele noastre secretari literari receptivi, care să le propună în repertoriu. La rîndul nostru, așteptăm din partea dumneavoastră și alte sugestii, cărora le vom face loc în paginile revistei. Comunicați-ne numerele care vă lipsesc din colecție. Poate vă ajutăm s-o completați.*

ȘTIMATĂ REDACȚIE,

Sînt un spectator din Rîmnicu Vîlcea și urmăresc cu interes spectacolele care ne vizitează orașul. Știu că în multe localități din țară se desfășoară festivaluri de teatru la care participă teatrele, cu cele mai bune spectacole realizate. Aceste festivaluri au loc în orașele care au teatrele lor. De ce nu se organizează asemenea festivaluri și în orașe fără teatre, cum este Rîmnicu Vîlcea ? Ar fi o mare sărbătoare pentru orașul nostru. Sînt sigur că teatrele care ne vor vizita cu acest oîrilej nu vor duce lipsă de spectatori.

Barbu Mustață, metodist

R. — *Ideea dumneavoastră este excelentă. O vom susține, și sperăm că A.T.M. va face la fel.*

Andrei Constantin, pensionar, com. Strunga, jud. Iași: *Tamarei Buciuceanu îi puteți scrie pe adresa: Teatrul „Bulandra” str. Schitu Măgureanu nr. 1 — București.*

Foto : Ileana Muncaciu

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. Constantin Mille
nr. 5—7

Tel. : 14.35.58

OPERTA IV

tela Popescu, în multiple
postaze (inclusiv în tră-
esti, alături de... Ale-
andru Arșinel), în spec-
acolul Teatrului „C. Tă-
se“

IONUȚ NICULESCU : Personajul istoric între docu-
ment și ficțiune — Vlaicu-Vodă p. 82

MIHAI CRIȘAN : Teatrul popular din Lugoj la
Londra p. 85

TEATRUL NAȚIUNILOR (II)

MARGARETA BĂRBUȚĂ : Un festival al contraste-
lor și convergențelor p. 87

★

A. M. : Revista revistelor p. 91

CONSTANTIN RADU-MARIA : Afișul de teatru din
Republica Democrată Germană p. 92

CARTEA DE TEATRU

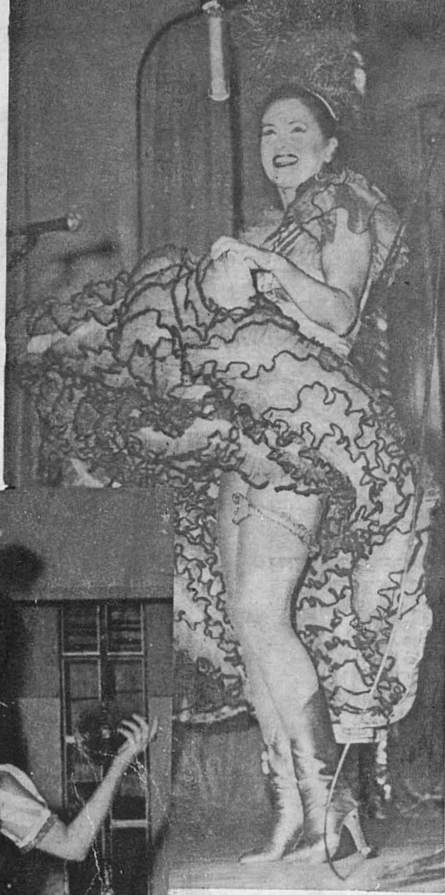
MIHAI CRIȘAN : „Privitor ca la teatru“ de Ion
Cocora p. 94

IN MEMORIAM :

Alexandru Demetriad, Cristian Păncescu . . . p. 95

CITITORII AU CUVÎNTUL p. 96

STELA,
stelele...

...și

BOEMA